

SVART PÅ HVITT.

BERÄTTELSE

AF

FRANS HEDBERG.

I.

1876

LINKÖPINGS

30. 06. 69

BIBLIOTEKET

STOCKHOLM.

ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

881023

69 0188

H/c bb. 016

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1876.

690188

“Tokiga språkläraren“.

1.

Jag är öfvertygad om att ganska många minnas honom ännu, fastän det är öfver tio år sedan han dog.

Det var en lång, blek, torftig och gänglig varelse: om sommaren klädd i en frack, som säkert förskref sig från skoltiden, så kort var den i ärmarne, och en hatt som inte ens den djerfvaste skulle vågat påstå ha varit brun, så skiftande var den i alla regnbågens färger. Om sommaren slöt sig en snäf kamlottskappa — en af de gamla, goda — omkring den långa, framåtlutande gestalten, och huttrande och frysande sprang han gatorna framåt för att hålla sig varm, — alltid eskorterad af en mängd pojkar som, med barndomens vanliga obarmhertighet under skämt förföljde honom från gata till gata. Hvem utaf dem, som sett honom, mins inte hans jemna lunk, krokig som han var i ryggen och knäna? Det jemna lunket afbröts endast någon gång då det gälde att gå om ett fruntimmer, för att se huru hon såg ut, eller för att från den aflägsna gränden på söder, der han bodde, gifva sig af till någon lika aflägsen gränd på norr eller ladugårdslandet, för att gifva lektion i franska, italienska, tyska eller engelska — allt för aderton skilling i timman.

Ett sjungande pris, eller huru? Likväl var det det högsta han fick. En enda gång hade han fått tjugofyra — men då är det att märka att han måste gå ut till Vermdön, ett godt stycke bortom Gustafsberg, och det fyra gånger i veckan. Han gick dit både vinter och sommar, — ty på ångbåten kostade det trettiosex skillingar, och han hade inte råd att betala tolf för att få ge en lektion.

För öfrigt betalade han alltid punktligt sin hyra till det fattiga arbetsfolket, hos hvilket han “bodde inne” — som det heter på Stockholmsspråket.

Han var känd i hela staden, och kallades allmänt "tokiga språkläraren". Var han då verkligen tokig? Ja, det vill säga, på sitt egna sätt. Han var stilla och fredlig som ett barn, och hans egentliga galenskap bestod deri att han sprang efter alla vackra fruntimmer han såg, och blickade dem noga och sökande i ögonen, så vida han kunde komma åt.

Ja, men det var ju inte så tokigt! — hör jag någon utropa, som kanske har samma vana, och ändå anser sig vara en förbålt klok karl! Ähnej, *det* var visst inte så tokigt, — men vänta bara — nu kommer det.

Sedan nämligen den långa, malättna språkläraren en bra stund följt med föremålet för sin uppmärksamhet, hållande sig i beskedligt men "lidande" lunk vid hennes sida, lagade han slutligen att han kom några steg före henne, vände sig sedan om och betraktade henne ihärdigt och med sorgsen ifver, derpå drog han en djup suck — skakade på hufvudet, och mumlade:

"Det var inte hon!...inte hon!..."

Och så satte han af igen i sitt jemna lunk åt annat håll — skakande sin långa lekamen som om han fått ett anfall af frossa.

Och se, deri låg — efter allas tanke — just det tokiga. Inte skulle en förståndig karl ha nöjt sig med så litet. Han skulle väl åtminstone först ha sårat eller förolämpat den stackars qvinnan, för att bevisa att han var en Stockholmsk gentleman af rent fullblod.

Det var därför inte underligt att hela stadens befolkning med damerna i spetsen, var fullt öfvertygad om den stackars språklärarens galenskap. De arma damerna! de äro så ovana vid en sådan der tyst och stilla hyllning, att de äro ursäktade om de icke anse den karl rätt klok, som bär sig så ovanligt åt.

På detta sätt lunkade nu den stackars mannen i minst ett tiotal af år gata upp och gata ned, och såg på alla fruntimmer, och tycktes söka något som han förlorat, men utan att nånsin finna hvad han sökte. Och alltid hörde man honom med djup och något darrande röst uttala sitt eviga:

"Det var inte hon!...inte hon!..."

Och med ännu mera nedböjdt hufvud än förut, lunkade han hemåt till sin torftiga gränd, och det kunde till

och med hända att en tår banade sig väg utför den håliga kinden.

Hvad sökte han väl under sin ensliga gång? Hvad var det för ett minne som på en gång uppehöll och tärde den bräckliga gestalten? Hade den sett skönare dagar? Hade denna nu nedböjda och lutande gestalt kanske också en dag strålat af ungdom och svält af lefnadslust, och hade hoppet hviskat i hans öra ord dem framtiden skulle svika?

Det är dessa frågor, som min berättelse skall söka att besvara.

2.

Vår språklärare hade sina vissa högtidsstunder i lifvet — så tokig han också var. Bland dessa räknade han de dagar då det var konfirmation i hufvudstadens kyrkor.

En sådan dag — det var pingstdagen år — — nå ja, året gör ju detsamma! Nog af, pingsten kom sent och det var en herrlig sommardag, då barnen gingo fram i Storkyrkan. Det var på den tiden då Abraham Pettersson ännu var församlingens herde, och man vet hvilken dragande förmåga denne man egde som predikant och konfir-mator. Kyrkan var således ända till trängsel fylld, isyn-nerhet af fruntimmer, och vid utgången fanns, som alltid, en dubbelmur af karlar som räckte långt ut på gatan. Denna dubbelmur slöt sig som vanligt så nära tillsammans, att de som varit inne i kyrkan endast en och en kunde tränga sig fram genom den lefvande porten.

Det är något eget med dessa högtider. Minnet der-utaf utslöcknar aldrig helt och hållet hos qvinnan, och hon älskar att lefva om den tiden, i det hon åskådar sina yngre systrars inträde i lifvet: ty för qvinnan är konfirmationen en befriande engel som öppnar gallerporten emellan barn-kammaren och balsalongen — men på samma gång också en dammlucka som för hafvets oroliga vågor öppnar vägen till hennes barndomsdrömmars leende och spegelklara sjö.

Karlarne åter samlas utanför för att låta de unga skön-heterna defilera förbi sig. Stackars barn! Karlarne äro

deputerade från världen, som redan tio steg från altaret kommer och säger till dem: "Nu är du vår! Bort med oskulden ur hjertat och slöjan för anletet! För att dölja att du är vår slaf, vilja vi kalla dig vår herrskarinna!"

Så var det också utanför Storkyrkan.

Bland de många andra "bättre" personer, — ty det är egentligen så kallade bättre karlar som deltaga i köen utanför en kyrka; de "sämre" ha nämligen ännu vissa fördomar mot störandet af nattvardsbarns andakt; bland de många andra bättre personer som stodo utanför kyrkoporten, voro äfven tvenne unga män som tycktes vara af omkring tretio års ålder, och som arm i arm stannat för att invänta flickorna. Den ene var klädd i uniform, — den andre civil, och med den outhärliga lornjetten i ena ögonvrån, så att hans vackra ansigte såg ut som sedt i en sprucken spegel.

"Nej, det här drar alldeles för långt ut," sade den civile temligen otåligt; "jag tycker dessutom inte om att stå så här som ett spektakel... låt oss gå!"

"Nej för tusan! stanna nu," skrattade den uniformklädde och höll honom qvar, "du som är småstadsbo, kära Emil, skall väl se hvad Stockholm har märkvärdigt. Och här finnes en flicka som är rasande söt! en blondin, — åh!"

"Men uppriktigt sagdt, så tycker jag icke det är rätt passande."

"Åh, du pratar! Är det icke passande att se på vackra flickor? Se bara så många som göra som vi! Vi ä' minnsann inte ensamma!"

"Nej, det är då sannt! Men ser du, jag har ännu, tack vare mitt småstadslif, en viss aktning för den här ceremonien, och jag tycker det är synd om de arma barnen."

"Det är du visst den ende som tycker också! Se dig omkring, och säg mig om du ser här ett enda ansigte som uttrycker någon allvarligare tanke? För fan, nu sedan du blifvit notarie i hofrätten, och bosatt dig i Stockholm, så måste du också anta' en stockholmares sätt att se och tänka!"

"Nå nå, det kommer väl med tiden! — Men vänta, du sade att här inte fanns någon, hvars ansigte uttryckte allvar? Se på det der bleka, underliga ansigtet derborta till höger."

"Hvar då?"

“Ser du inte! Den der långa magra figuren som är ett hufvud högre än alla andra, han med buckliga hatten.”

“Jaså den!” utbrast löjtnanten med ett gapskratt, i det han fick ögonen på vår vän, “det är ju tokiga språkläraren!”

“Tokiga språkläraren?” frågade den civile, “hvad är det för en karl?”

“Åh, det är en galning som springer kring gatorna och ser på alla fruntimmer! Ge’ honom tusan! Nu blir det rörelse derborta vid kyrkdörren, nu komma de säkert.”

“Nej, vänta... jag tror det är ett fruntimmer som dånat!”

“En gammal käring då, kan jag tänka! Hvad hade hon också der att göra! — Se så der ja! nu skall vagnen också fram! För tusan! jag tror inte hon är så gammal.”

“Åhnej, det är ju ett charmant fruntimmer! Men vänta, se på den länge, du! Se, så han spänner ögonen i fruntimret, som den der gamla herrn leder till vagnen. Nu tränger han sig fram, — ser du! Nu står han midt för henne! Nu ser hon upp på honom!”

I detsamma ljud ett högt ångestrop öfver den församlade mängden derute, och man såg det sjuka fruntimret, en ståtlig dam af omkring fyratio års ålder, falla afdånad i den gamle herrns armar.

Det blef en faslig uppståndelse utanför kyrkan. Men om några ögonblick var allt åter som förut: det afdånade fruntimret var bragt i sin vagn, vagnen hade kört sin väg midt igenom folkmassan som åter slutit sig tillsammans efter den, och den gamle herrn, som ingenting märkt af den länges uppträdande, begaf sig åter långsamt in i kyrkan.

“Ser du bara,” sade hofrättsnotarien till löjtnanten, “ser du hur den länges ögon spruta eld när han ser efter den gamle mannen! För tusau, det der intresserar mig! Det ligger bestämdt något under det der!...”

“Åh, du är galen; du vädrar då romaner öfverallt!”

“Ja, betrakta du litet nogare den der figuren — som jag bestämdt tycker mig ha sett förut en gång. Se på uttrycket i hans ögon, på hela hans sätt, hans klädsel, och säg mig om inte under den der ytan kan ligga gömd en hel roman, och det en af det spännande slaget ändå!”

“Åh, fanken! Jag tycker att han ser ut som en slusk.”

“Nej, du misstar dig, han ser ut som en vålnad.”

Och notarien hade rätt. Tokiga språkläraren stod der och såg ut som ett lefvande begrafningskort, med den gamla, sönderslitande texten: "Tillkännagifves att förhoppningar, på hvilka bygdes ett lifs lycka, våldsamt afledo etc. etc. Sorgens beklagande undanbedes".

Hans kinder hade nyss färgats af en brännande rodnad, nu var han blek som förut, och hans oroliga öga stirrade mot kyrkodörren som väntade han derifrån en uppenbarelse eller en dom.

Hastigt gick en hviskning genom massan. Nu komma de! hördes öfverallt, och med spänd väntan emotsågos de unga. Orgeltonerna brusade ut i det fria, liksom ville de bjuda aktning för all den renhet som af dem ledsagades ut i verldshvimlet, klockorna ringde, och de unga, tårögda konfirmanderna kommo, följda af föräldrar och anhöriga, långsamt ut ur kyrkan.

Och anmärkningar haglade, — speglosor regnade från den lefvande muren derute.

Men på en gång blef det stilla i hopen, och anmärkningarne dogo bort i en hviskning af beundran. Det var en ung flicka, vacker som en engel och blond som en engelska, hvilken högväxt och smidig sväfvade fram vid en gammal mans arm, — densamme som nyss ledsagat det äldre fruntimret till vagnen. Öfver allt der hon gick fram, böjde man sig för skönhetsens och oskuldens omedvetna majestät, — och snart voro den unga flickan och hennes ledsagare midt för språkläraren.

Han ämnade taga ett steg för att närma sig dem, då de framför stående, förargade öfver hans nya försök att störa dem, med all makt trängde honom tillbaka; han blef ursinnig, hans ögon nästan sköto fram ur sina hålor, och allt mera undanträngd, såg han den unga flickan försvinna.

"Hon! det *var* hon!" utropade han nu för första gången på många år, med ett vildt anskri, och föll baklänges i gatan.

3.

Fastän vår unge notarie brukade kila in sin lornjett i ögonvrån, och såg ut som återgifven af en sprucken spe-

gel, hade han ändå hjerta i bröstet. Han var inte på långt när så utlevad och mått som unga män vid hans ålder äro, eller affektera att vara. Då han derföre såg den långe mannen försvinna, skyndade han bort från sin vän löjtnanten, — hvilken följde med strömmen för att se på den unga flickan, — och trängde sig fram till platsen der språkläraren låg sanslös.

Han lutade sig ned intill den afdånade, betraktade noga hans anletsdrag, och efter några ögonblick reste han sig i den fulla öfvertygelsen att händelsen här återfört i hans väg en gammal bekant, en länge saknad och fåfängt efterletad vän. Han vände sig till en gapande gosse, bad denne skaffa en åkardroska och fortsatte sina bemödanden att återkalla den stackars mannen till känsla af sitt elände. Ty den unge mannen misstog sig icke då han anade att händelsen här invigt honom uti en af de dramer som man kallar orimliga på tiljan, men som i det verkliga lifvet så ofta spelas med aktörer som sätta sitt innersta hjertblod in i den uppgift de hafva att lösa, — och inför en publik som är lika nyhetslysten som den hvilken betalar sina platser, men kanske mera sjelfständigt kritisk än den.

“Det är verkligen han!” mumlade den unge mannen för sig sjelf, i det han med ömhet och medlidande betraktade det bleka ansigtet framför sig, “det är verkligen han! — Stackars Sahlman! på det sättet skulle jag då återse honom — honom som jag har att tacka för så mycket! — Stackars, stackars Sahlman!”

Han höjde rösten något vid de sista orden, i det han lutade sig ned mot den sanslöse, som i detta ögonblick rörde på sig och öppnade ögonen.

“Hvem ropar mig?” frågade han med förvirrad blick, “hvar är hon? — och hvar är jag?”

Han såg sig omkring utan att tyckas ega något medvetande om hvad som händt honom, och sedan han sökt samla sina tankar, utbrast han ånyo:

“Hvem var det som ropade mitt namn?”

“Det var jag... en gammal, gammal bekant! Känner ni inte igen mig?” sporde den unge mannen, “har ni så helt och hållet glömt mig?”

“Jag har glömt allt... utom henne — henne som glömde mig!” utbrast han med sönderslitande ton, i det han dolde ansigtet i sina händer.

I detsamma ankom åkdonet, man hjälpte honom upp deruti, notarien satte sig upp bredvid honom, lät spänna upp suffletten för att afhålla nyfikna blickar, och sade sin adress, hvarefter det bar af i full fart, såvida detta kan sägas om en åkaredroska — till en af de större gatorna på norr.

Under färden återhemtade sig språkläraren så till vida att han än med förvåning betraktade den som tagit plats vid hans sida, och än lutade sig tillbaka i åkdonet, tydligen njutande af det för honom ovanliga i detta fortskaffningssätt. En och annan gång tillslöt han ögonen och det låg för ett ögonblick ett uttryck af frid öfver hans drag, men hastigt väcktes han som ur en dröm, och såg sig omkring med samma uttryck i sitt öga, som då han utanför kyrkan blef varse den sjuka damen som han skrämde.

“Hvart för ni mig?” frågade han med ett uttryck af slö förvåning, då åkdonet stannat, och den unge mannen fattade hans arm och förde honom de tvenne trapporna upp till sin anspråklösa ungkarlsvåning, “hvad vill ni mig?”

“Jag vill att ni skall återhemta er från er vanmakt uppe hos mig, och sedan vill jag föreställa för er en gammal bekant, som det inte är möjligt att ni helt och hållet kunnat glömma.”

“Jo...jo!” svarade språkläraren med denna envishet, som man så ofta finner hos dårar, eller menniskor, beherrskade af en fix idé, “jag har kunnat glömma allt — allt — utom henne! Jag har glömt allt, utom hvad jag försökt att glömma... är det inte kuriöst, hvad?”

Under tiden hade de kommit in, och den unge mannen tvang sin sällsamme gäst att slå sig ned uti en bekväm soffa, mot hvars dynor han snart sjönk tillbaka.

“Seså,” såde notarien vänligt i det han tog en stol och satte sig bredvid honom, “hvila er nu... inrätta er riktigt bekvämt... lägg upp fötterna — så der! Gif mig nu er hand och se mig noga i ögonen... Så! — Nå, känner ni inte ännu igen mig?”

“Nej, inte det jag vet!” svarade språkläraren i det han sökte stadga sin irrande blick; “jag känner er inte... men ni måtte vara en god menniska, som låter mig hvila på en så mjuk soffa. Det är många år sedan jag hvilade så... många, många år sen! Jag har bara känt en till som varit så god emot mig som ni — — och det var en

liten gosse... en liten snäll gosse — — men det är många, många år sen dess! Vänta litet... det är visst en tjugo år sen dess... ja, det är det... det är säkert en tjugo år sen — — ja, det är det minst.“

“Och hvad hette den lilla gossen?“ frågade vår unge man med en sällsam darrning på rösten.

“Hvad han hette? Han hette — — nej! jag mins inte hvad han hette... men jag tycker jag vill minnas att jag var hans informator — — ja, det tror jag nästan jag var! — Vänta litet... nu mins jag — — det var ute på landet — — i ett stort, vackert hus... och der var en prest, — en mycket stolt och sträng man — och han var far till den der lilla gossen — — hvad hette han nu igen... nej! det har jag glömt!“

“Hette han inte Emil?“ frågade den unge mannen.

“Emil?... Jo, jag tror att han hette Emil!... Jaha, vänta nu litet... han var en tolf år när jag kom dit... och var som en vilde... alldeles förstörd utaf faderns stränghet... modern var död... jaha, nu mins jag att han hette Emil, och att han var vild och obändig och svår... mycket svår... men se, det var därför att han saknat kärlek... och det vet jag bäst, att det är inte godt att sakna den här i verlden — för då blir man vild när man är barn — — och när man är äldre så — — så blir man tokig liksom jag!“

“Och ni skulle inte känna igen den vilde gossen, om jag nu sade er att han sitter här framför er?“

“Ni?... ni?... nej, det är inte möjligt!“

“Och hvarför inte? Se på mig noga! finnes det inte ett drag hos mig som påminner er om det förflutna?“

“Vänta, låt mig se efter... riktigt noga... luta er hit intill mig! Jo... herre Gud! nu tycker jag att jag känner igen ögat!... det der djupa, blå ögat som stirrade på mig så vildt när jag kom, — och som såg på mig så bedjande när jag for min väg! Ack, hvarför stannade jag inte kvar? Jag hade då varit lyckligare än nu.“

“Ni känner således igen mig?“ frågade Emil ånyo, i det han såg språkläraren djupt i ögonen.

“Ja, jag tror att jag gör det!“ svarade denne i det han strök sig öfver pannan liksom för att jaga bort töcken ifrån sitt förstånd, “jag tycker att jag gör det! Låt mig vara en liten stund, så blir det kanske ändå bättre!“

Ser ni, jag är inte riktigt tokig, fastän folk tror det, jag är bara litet virrig ibland... det är värre vid månskiftena... men jag har mina ljusa stunder också — tyvärr!“

“Tyvärr? och hvarför så?“

“Derför att då händer det att jag minnes, och det är det värsta af allt! Men säg mig, hvad som har händt mig i dag... jag kommer inte ihåg... jag tycker att jag stod midt ibland en stor folkmassa, och att jag plötsligt fick se *henne* — jag kände nog igen henne, fast hon bara var en skugga af fordom — och så hörde jag ett skrik... och så såg jag henne igen, men då var hon ung och skön och strålande, som då jag första gången såg henne... och sen mins jag ingenting mer... bara att det gjorde ondt i mitt hufvud... och att när jag började minnas igen, så såg jag ert ansigte luta sig öfver mig... och jag tyckte — ja! jag tyckte bestämdt att jag hörde någon nämna mitt namn. Gör det der klart för mig, ty jag är sjelf för oredig att kunna det, det känner jag.“

“Ja, min gamle, älskade lärare,” svarade Emil rörd, “jag vill söka att reda för er det som händt. Men säg mig först att ni verkligen känner igen mig, och att ni inte säger så, endast för att göra mig till viljes.“

“Ja, nu känner jag igen er... jag känner igen *dig*, min gamle lärjunge från den tiden som var skön... säg mig nu hvad som har händt, och medan du talar skall jag ännu mera påminna mig det förflutna.“

Och vår unge vän omtalade nu i få ord allt hvad som händt utanför kyrkan, och allt efter som han talade, tycktes hans åhörares drag ljusna allt mer och mer. Slöhetens och förvirringens töcken drogo långsamt bort, och om der också icke lyste ett fullt solsken öfver dragen, så låg det dock ett klart skimmer af medvetande bredvid en lätt skugga af vemod deröfver, när den unge slutat.

“Ja, ja, så var det!“ sade språkläraren, i det han i sina båda händer tryckte den återfunne lärjungens hand, “jag mins nu allt! Det var verkligen *henne* jag såg; denna qvinna som haft ett så olycksaligt inflytande på hela mitt lif! För hennes skull öfvergaf jag *dig*, som jag älskade som en yngre bror, — för hennes skull är jag nu en skeppsbruten, fattig, eländig tok, som man pekar finger åt, — för hennes skull framsläpar jag en usel, tröstlös tillvaro, ur hvilken jag icke ser någon annan räddning än dårhuset

eller grafven! Men dårhuset öppnas inte för mig, dertill är min galenskap för fredlig — och grafven vill inte veta utaf mig, dertill var mitt fel för stort. Jag är dömd att vandra här som en förkastad, och att bära mitt olycksöde till torgs för alla dem som skratta åt den tokiga språkläraren!“

“Seså, lugna er... plåga inte er sjelf med att rifva upp såren! Vi ha nu återfunnit hvarandra, och ni skall inte mera lida nöd!“

“Jag lider ingen nöd!“ svarade språkläraren stolt, i det han rätade upp sin insjunkna gestalt, “ty jag har inga behof! jag föder mig med att gifva lektioner i språk... det är det enda som jag inte glömt af all min lärdom förr i verlden... och fast jag är tokig, så har jag godt om elever — derföre att jag är billig! Ser du, verlden är sådan — den tar hellre tokiga kunskaper för godt pris, än kloka som kosta mycket! — Har du ett glas vin?“

“Ja visst,“ svarade Emil, förvånad öfver den plötsliga frågan, “förlåt att jag glömde höra efter om ni önskade något.“

“Ja ser du, jag kan inte neka till att jag ännu en gång ville känna huru vin smakar! Det var en tid då jag drack rus ur strålande glas, liksom ur blixtrande ögon! Det är endast min fattigdom jag har att tacka för att jag inte också sökt att dricka glömska af mitt lifs förbannelse ur giftfyllda fat; — jag har varit för fattig och kanske för stolt att bli drinkare — men jag har varit för svag att inte bli galen!“

“Men hur är det möjligt att ni, så ädel, så lärd, så högsinnad och varmhjertad, att ni kunnat sjunka ned till ett lif sådant som detta!“

“Hur det är möjligt? Ha, ha, ha! du frågar som vore du ännu ett barn! Se der kommer din städerska med vinet! Slå i åt mig ett glas!... så der! Ah, hvad det smakar!... det är som om förhänget till hela mitt lifs eländiga skådespel droges upp på nytt... sätt dig här, slå i mera och om du har lust så lyssna till den tokiga språklärarens gamla och utnötta historia!“

4.

Och i sanning, den historien var både gammal och utnött, men som mycket af det gamla och utnötta, likväl alltid ny:

«Det är en gammal historia
Förnyas dock hvarje tid,
Och hvarje gång den förnyas
Så brister ett hjerta dervid» —

säger Heine, då han berättar om att en yngling älskar en flicka, "som hafver en annan kär och denne älskar en annan, som redan maka är".

Här var det väl icke alldeles så, men likväl något ditåt. Men vi låta språkläraren tala.

"Du mins att omkring en fjerdingväg ifrån din fars prestgård bodde den rike brukspatron Hjelm på sitt ståtliga bruk, Robertsdal? Säkert mins du också att vi ofta på våra jagtfärder och våra botaniska exkursioner i trakten vandrade fram igenom den vackra skogen som skiljde bruket från slättbygden der kyrkan låg, och hvilade oss ofta nog vid stranden af den brusande ån, som dref brukets smedjor och verkstäder?"

"Ack ja! skulle jag inte minnas det! Det var min barndoms herrligaste tid!"

"Tro mig, det var också min! Du var den förste, som egentligen hyllat dig till mig, och jag kände mig både stolt och lycklig af att kunna få meddela en annan hvad jag sjelf visste. Och huru mycket lärde jag inte också af din naiva okunnighet? Jag, med min omogna universitetslärdom, fick här lära mig att studera en karakter, att söka vinna ett hjerta och eröfra ett förvildadt barns förtroende. Och det gjorde mig godt!"

"Också vann ni det i rikaste mått! Så älskad har säkert ingen lärare varit!"

"Seså... gör mig nu inte högfärdig... det är inte bra för folk med min sinnesförfattning... jag kan nog vara galen ändå... Men kalla mig i stället du, som förr, då vi voro för oss sjelfva... det skall göra mig nöjd och återföra mig till den tid då jag var lycklig!"

“Gerna! Och du var således lycklig, trots alla de bekymmer och mödor, som jag kostade dig?”

“Om jag var? Ack, fråga mig inte! Också var jag det för mycket för att det skulle kunna räcka länge. Säg mig, mins du att brukspatron Hjelm hade en dotter?”

“Ja, men hon var i pension i Stockholm. Jag tror aldrig jag såg henne.”

“Lycklig du!” sade språkläraren med en suck, “jag såg henne, jag!”

“Och du älskade henne kanske?”

“Om jag älskade henne? Som blomman älskar solen, som gräset daggen — men nej! hvarför dessa dumma liknelser? Som en ung, oförderfvad man, med sjudande blod och ren fantasi, älskar den första sköna qvinna, som kommer i hans väg och småler åt honom, om också endast af en nyck, — som en tjugooårig yngling älskar en sjuttonårig mö i hela hennes vårfriska fågring! Ack ja du! jag älskade henne så högt att jag helt och hållet glömde det afstånd som skiljde oss åt och den förbannelse som skulle drabba oss!”

“Men på hvad sätt lärde du känna henne?”

“Ack min vän, det är en sorglig och en förtrollande historia! Det låg så mycken romantik deri, att det ovillkorligen skulle fångsla ett sinne sådant som mitt! Allt sammansvor sig för att åstadkomma mitt förderf. Hade jag träffat henne, så som man merendels råkas första gången, på en bal, i ett sällskap, helt prosaiskt, så hade jag troligen ej så hejdlöst gripits af min våldsamma böjelse! Men som jag sagt, allt sammansvor sig att göra min olycka! Och dock,” fortsatte han med bittert skratt, “fans det en tid då jag var galen nog att anse det för min lycka! ha ha ha! och då kallades jag ännu för klok!”

“Det upprör dig för mycket! låt oss uppskjuta berättelsen till sedan!”

“Nej, nej! nu vill jag tala! Det fins vissa sår som plåga så, att till och med sondens kringvridande uti dem är en lisa... låt mig yppa mitt hjertas årslånga elände, det kan ju hända att du kan få en tår i ditt öga, och jag svarar inte för att inte det kan göra mig godt, så galen jag än är! Ty, kloka eller tokiga, lyckliga eller olyckliga, fika vi ju ändå alla efter medlidande, — sak samma om det heter bifall eller lön — det är allmosa som allmosa! Men hvad var det nu vi skulle tala om? Vänta litet!”

“Om huru du lärde känna brukspatronens dotter.”

“Ja...jaha!...så var det! Jo, det var en morgon tidigt...du var sjuk sedan ett par dagar och fick inte följa med mig på mina morgonvandringar. Jag gick obekymrad min väg fram genom skogen, med bössan på axeln, sjungande en visa... Bäst som det var — ah! jag mins det ännu som i går — fick jag höra en hackspetts bultande ett stycke ifrån mig...du hade bedt mig att skaffa dig en sådan att stoppa upp...jag hörde bultandet ännu en gång...jag tystnade och smög mig sakta ned till stranden af ån, der en gammal ihålig pil stod...snart upptäckte jag fågeln, det var en stor, vacker gröngylling...jag stannar...kryper ned bakom några buskar...smyger vidare framåt trädet...fågeln sitter stilla...jag lägger an och skjuter — och i detsamma...”

“Så faller fågeln?”

“Nej! fågeln föll inte, jag måtte ha' skjutit bom! Men som skottet smälde af, hörde jag ett skrik och derpå ett häftigt plaskande i vattnet några steg ifrån mig. Tänk dig min förskräckelse! jag kastar från mig bössan, skyndar fram till stranden — och hvad tror du att jag får se? Jo, en ung flicka, som af sina kläder hölls uppe på vattnet och som af den starka strömmen fördes ned emot det stora vattenhjulet, som dref hammarne och smedjan. Hon var medvetslös...utom mig af förskräckelse stod jag ett ögonblick som förstenad...men snart sansade jag mig, jag kastade af mig rock och väst och störtade mig i vattnet...du vet att jag var skicklig simmare...om några ögonblick var jag nog nära att kunna fatta tag i henne, — jag slöt henne intill mig och med några raska simtag med fötterna och ena armen förde jag henne lyckligt till stranden. Der tog jag henne på mina armar och skyndade mig upp på land, der jag nästan andlös nedlade min lätta och medvetslösa börda på gräset, i det jag gjorde de mest förtviflade försök att återkalla henne till lifvet.”

“Nå, och du lyckades slutligen?”

“Ja, men föreställ dig min belägenhet! Ensam med en ung, skön qvinna, som jag i min oerfarenhet var nästan blyg att vidröra, och dock tvungen att söka återkalla till medvetande. Tusen tankar genomflögo på en enda minut min hjerna...hvad skulle jag göra? Skulle jag skynda fram till bruket med henne? Men hon kunde ju dö under

vägen... kanske var hon redan död af förskräckelse! Jag hade hört om drunknandes behandling, att man skulle lossa deras kläder... kunde jag väl detta? Vore det inte att vanhelga den unga qvinnans kyska skönhet... och dock, hade jag väl rättighet att tveka då det gälde ett menniskolif? Huru länge jag på detta sätt öfverlade med mig sjelf vet jag icke, — när jag åter kunde tänka redigt såg jag framför mig den unga qvinnan, som nyss slagit upp sina ögon, och som nu rodnande och förvirrad slog ned dem igen, i det hon med rörelse af tjusande blygsel sökte att dölja en knoppande barm, som till hälften blickade fram genom det öppnade klädningslifvet...

“Hvar är jag?” stammade hon förvirrad, “och hvad har hänt... min Gud... jag tyckte att jag — ja! jag satt vid stranden — och så blef jag skrämnd af...”

“Af mig!” utropade jag, i det jag på knä bredvid henne fattade hennes hand som lätt låg utsträckt i gräset “säg att ni förlåter mig! Jag visste inte att någon var der... jag ämnade skjuta en fogel... och i stället höll jag på att bli skulden till er död!”

“Hvad har jag att förlåta er? det var ju min egen skuld att jag blef rädd!” sade hon med ett smålöje som jagade på flykten den lilla besinning jag ännu hade kvar, “Och dessutom har ni ju räddat mig... är det icke så?”

“Jo, jag var nog lycklig att åtminstone i någon mån få godtgöra mitt fel.”

“Jag tackar er... men sök nu reda på edra kläder,” sade hon med denna fina takt att reda sig ur en brydsam ställning, som hvarje kvinna eger, “och sedan får jag kanske bedja er att följa mig hem till bruket... ty jag är visst för matt att gå allena.”

Jag skyndade mig efter rock och väst, dem jag kastade på mig hastigt nog för att kunna slita dem i stycken, — ej betänkande att hon så väl behöfde vara ensam några ögonblick för att afhjelpa den oordning som jag åstadkommit. När jag kom tillbaka hade hon redan stigit upp och nästan ännu mera förvirrad än hon var det, bjöd jag henne att stödja sig vid min arm, på det att vi så hastigt som möjligt skulle kunna uppnå hennes hem.

Vi gingo länge tysta vid hvarandras sida. Jag vågade icke se på henne, — men jag erfor en obeskriflig glädje

utaf att på min arm känna den varma tryckningen af hennes fina hand, hvit och liten som ett barns.

Jag var som i ett rus. Jag hade velat tala volymer och jag kunde icke få fram ett ord. Hon måtte hafva märkt det tryckande i min förlägenhet, — ty slutligen sade hon med en stämma, hvars väljud jag fåfängt skulle vilja försöka att tolka — snarast skulle jag vilja förlikna dem med mellantonerna på en colsharpa, så smekande och milda voro de.

“Lyckligtvis är det ingen fara att vid denna årstid få sig ett bad! — Men hvem har jag att tacka för min skräm- sel och min räddning?”

Jag sade henne stammande hvem jag var.

“Ah, ni är informatorn på prestgården?” sade hon med en viss förvåning; “så hade jag inte föreställt mig den man, som kunnat få makt med på en gång den stränge fadern och den vilde sonen.”

“Huru har ni då föreställt er honom?” vågade jag slut- ligen att fråga.

“Som en trettiårig, mycket barsk och mycket pedan- disk herre,” svarade hon med ett leende, “och icke som en ung man, som... som skjuter oskyldiga små foglar och skrämmer unga, nervsvaga pensionsflickor så att de fall ai vattnet.”

“Ack, kan ni förlåta mig?”

“Ja, på ett vilkor!” svarade hon i det hon satte på sig en liten förtjusande, allvarlig min, som klädde henne så väl.

“Och det skulle vara?” sade jag, i det jag för första gången på nytt vågade höja min blick till henne.

“Att ni,” fortfor hon med en lätt rodnad, “för ingen omtalar det... minst sagdt, något egna sätt, på hvilket vi gjort bekantskap. Jag vill inte oroa min far, och jag blygs att jag skall vara så pjåkig att låta skrämma mig af ett skott.”

“Jag lofvar det,” utropade jag lifligt, “ingen skall få veta det; det svär jag!”

“Då är jag nöjd... och nu farväl, och tack för ert ridderliga bistånd!”

“Jag får således inte följa er till ert hem? Men ni skall säkert inte ha styrka att ensam...”

“Åh,” svarade hon på nytt leende, “så klen är jag inte ... farväl nu! och för min skull — förfölj icke mer de stackars foglarna!”

“Jag skall aldrig mera taga bössan i min hand, sedan jag med den varit nära att döda er!”

“Tack!” sade hon vänligt och ämnade gå.

Jag tvekade länge. Ändtligen fattade jag mod, gjorde en förtviflad ansträngning, och frågade darrande:

“Och ni vill inte räcka er min hand, till bevis på att ni inte är ond?”

“Jo, gerna,” svarade hon enkelt, “se der!”

“Och jag skall kanske aldrig återse er?” stammade jag i det jag omslöt den lilla fina handen med min.

“Man skall aldrig säga — aldrig!” svarade hon med en skälmsk och barnslig rörelse på hufvudet; drog sakta sin hand ur min och skyndade bort.

Jag stod som förtrollad qvar på den plats, der hon lemnat mig, och stirrade oafbrutet efter den lätta, bortfläande gestalten. Snart försvann hon för mina blickar, och jag kastade mig ned i gräset och fördjupade mig i drömmar, hvilkas tillvaro jag aldrig förr anat! Om jag i det ögonblicket kunnat göra mig reda för hvad som föregick i mitt inre, så tror jag nästan att jag skulle funnit mig mera djupt olycklig än något annat.

Det föreföll mig som om jag, liksom den unge riddaren i sagan, hade i skogen träffat på elfvalek och som om den flagra elfdrottningen hade tjugat mig med liljehvit barm, och dragit till sig mitt hjerta, så att jag nu för evigt var fängslad i hennes garn, och var dömd att förblekna vid hennes fot.

Hur länge jag förblef liggande i detta tillstånd, vet jag icke; men hvad jag vet är att när jag uppstod ifrån mitt blomsterströdda läger, var det mig som om jag på denna korta stund genomlevvat en tid dubbel så lång som hela mitt föregående lif.

Jag kastade min bössa långt ut i ån, och begaf mig hemåt i ett tillstånd af på en gång oro, hopp och förvirring, som endast den kan fatta, hvilken liksom jag i ett enda ögonblick blifvit nedstörtad ifrån sin inbillade likgiltighets höga tinnar, och finner sig simmande i ett haf af olika känslor, af hvilka en och hvar liksom med osynliga armar vill draga den kämpande ned i djupet.

5.

Sedan språkläraren tömt det åter ifyllda glaset, och med begrundande min strukit handen öfver sin panna, fortsatte han på nytt sin berättelse.

“Du var den tiden alldeles för mycket barn för att då kunna bemärka och nu kunna minnas den plötsliga förändring, som försiggick inom mig. Men jag kan försäkra dig att den var i hög grad märklig, och att den på endast några dagar åstadkom en fullständig omstörtning i hela mitt väsende. Från att vara lugn, lycklig, nöjd med min ställning och mig sjelf, blef jag den mest olyckliga människa på jorden. Åtminstone tyckte jag så då — jag fick sedan lära mig att man kunde blifva ännu olyckligare; — men låt oss icke gå händelserna i förväg!”

“Nåväl... du återsåg henne... inte sannt?”

“Jo, jag återsåg henne... men många dagar gingo om innan så blef, och jag var i en olidlig oro. Du vet att din far och brukspatronen inte gerna umgingos med hvarandra; jag var icke känd af någon på bruket, utom af ett par af arbetarne, således kunde jag icke förskaffa mig några underrättelser om henne, som jag sofande och vaken såg i mina drömmar. Ändtligen en morgon — ungefär vid samma tid som olyckan vid ån inträffade — då jag för väl hundrade gången besökte den plats, der hon vaknat till medvetande i mina armar, och som vanligt satte mig ned på gräset för att i tankarne lefva om denna den skönaste stund i mitt lif, — väcktes jag ur min tankfullhet af en gläddig stämma som på helt nära håll ropade till mig:

“Ändtligen får man då den äran att träffa sin osynlige räddare!”

Jag blickade upp, och mina drömmars föremål stod framför mig! Ack, du kan inte ens om du tog den rikaste fantasi till hjälp, föreställa dig hvad hon var skön! Jag måste slå ned mina ögon som om de varit förbländade, — det var som att blicka emot middagssolen! En lätt, hvit klädning omslöt hennes på en gång smärta och fylliga gestalt... de rika lockarne höllos tillsammans af en bredskyggig halmhatt, som pryddes af en lefvande ros — du tycker kanske att det är löjligt af mig att minnas allt detta — men då

kommer det sig deraf att du inte älskat; — hade du det, så skulle du veta att för den som älskar är hvarje liten del af den älskades drägt liksom ett uttryck af henne själf; — med ett ord, hon liknade allt det skönaste, du kan föreställa dig i verlden — och jag stod tafatt, blyg och darrande inför henne, som en ertappad skolgosse.

“Jag trodde,” förtföhr hon med samma glädtiga stämma, “jag trodde att jag skulle få se er hemma. Men ni tycks vilja blifva uppsökt och tackad... det är åtminstone inte artigt af er!”

“Ack, jag vågade inte komma!” stammade jag, i det jag sökte taga mod till mig och blicka upp till henne.

“Är jag då så farlig?” sade hon med ett på samma gång blygt och utmanande leende, i det hon gaf mig en blick som gjorde mig yr i hufvudet; “är ni rädd för mig?”

“Jag fruktar att ni ännu inte förlåtit mig min oförsigtighet, som kunnat kosta så mycket.”

“Åh, den har jag redan glömt! Jag minnes i stället att ni godtgjorde den genom att rädda mig... och jag beklagar att jag inte strax omtalade allt för min far, så hade han också fått tacka er.”

“Förtjenar det väl någon tack att rädda er? Att få våga sitt lif för er skull? O! det skulle jag gerna vilja göra om tusen gånger — endast för att ännu en gång få upplefva en stund sådan som... som...”

“Som? hvad menar ni?”

“Som den, då jag såg er återvakna till lif!” svarade jag förvirrad, ty nu först betänkte jag huru oförsigtigt detta var sagdt, i betraktande af mina djerfva räddningsåtgärder för tillfället.

“Jag tackar,” svarade hon lätt rodnande, “men jag hoppas att ni skall slippa visa mig flera sådana tjänster! — Vill ni göra mig sällskap genom skogen?” frågade hon efter en paus.

Drucken af glädje tackade jag henne och vi gingo en stund tysta vid hvarandras sida. Flera gånger var jag på väg att bjuda henne min arm, — men jag vågade det inte.

Säkert fann hon mig mycket tafatt, mycket löjlig, ty efter några ögonblick sade hon med ett gladt och silfverklingande skratt, i det hon lade sin lilla hand på min arm:

“Ni är en oartig kavaljer, och jag måste väl själf taga er arm, efter som ni inte vill bjuda mig den! Får jag lof

att fatta er arm?“ och hon gjorde en ironisk liten nigning som förvirrade mig ännu mera.

“Ack, min fröken!“ sade jag slutligen, i det jag tog mod till mig, “om ni visste huru jag tillbragt min ungdom, så skulle ni inte förvånas öfver min tafatthet. Mina böcker och min fattigdom ha utgjort mitt enda sällskap, — och med dem blir man hvarken artig eller kavaljer eller fin verldsman. Man kan möjligen bli en nyttig människa, men det är något helt annat, det!“

“Förlåt mig,“ sade hon med mildt och ljust uttryck, “det var inte min mening att såra er. Ni vet således mycket, ni? . . . ni är mycket lärd?“

“Lärd? Ack, jag vet ingenting — utom att ni är en engel!“ utropade jag i det jag lade min hand på hennes, som fortfarande hvilade på min arm.

Efter ett ögonblick drog hon den tillbaka.

“Ni vet redan att smickra!“ sade hon lätt brydd, “det trodde jag inte att man lärde sig i det sällskap ni nyss nämnde.“

“Aldrig har jag talt mera sanning än nu!“ försäkrade jag; “men har jag väl förolämpat er, eller är ni redan trött vid att stödja er på min arm?“

“Nej, men jag tror att det nu är på tiden att vi skiljas. Der skymta redan taken af bruksbyggnaderna . . . tack för godt sällskap!“ och hon räckte mig sin hand.

“Går ni redan ifrån mig?“ sade jag i det jag kvarhöll hennes hand i min, “när får jag återse er?“

“Det vet jag inte! — Men vänta: kan ni italienska språket.“

“Jag läser det temligen obehindradt, men talar det inte särdeles flytande. Hvarför frågar ni det?“

“Det är min hemlighet!“ svarade hon med ett tjusande småloje, och skyndade bort i det hon med handen vinkade ett farväl.

Jag gick hem öfverlycklig.

Dagen derpå erhöll jag en biljett från brukpatronen, hvaruti han bad mig om ett besök. Med aningsfullt klappande hjerta skyndade jag dit, inom mig oroligt frågande mig hvad han kunde vilja mig.

“Du minns ju brukspatronen?“

“Ja, mycket väl,“ svarade Emil, “och jag minns också lika väl huru jag undrade öfver hvad han kunde vilja dig!“

Min far i synnerhet var mycket missnöjd öfver att du gick dit.“

„Jaha... det var sannt, det! — Nå, i alla fall så gick jag... Brukspatronen var inne på sitt enskilda kontor, och man bad mig stiga dit in. Du minns hur han såg ut... stor, rak och stolt... med ett kallt och sniket uttryck kring den tunna munnen... och en glatt och hårlös panna som såg ut som ett isberg — det vill säga, ett isberg som inte kan smälta.“

„Herr brukspatron har behagat skicka bud på mig,“ sade jag med en bugning, i det jag trädde fram till honom der han stod vid en hög pulpet, med en öppnad kassakista bredvid sig, som en modern staty af Plutus, rikedomens gud, tyckte jag, — hvarmed kan jag vara till tjänst?“

„Jaså, är ni herr Sahlman, informatorn på prestgården?“ sporde han något högdraget, i det han mönstrade mig under de uppskjutna glasögonen, „fägnar mig! Tag plats! Har ni någon tid öfrig att disponera?“

„Huru menar herr brukspatron?“ frågade jag något förvånad, ty jag förstod inte meningen.

„Jag menar om ni kan gifva några lektioner här på bruket.“

„Ät hvem skulle det vara?“

„Ät min dotter... fröken Amelie,“ svarade han med en viss tonvigt på fröken, „hon har hört af någon utaf grannarne att ni kan italienska, och hon vill begagna sig utaf pensionsferierna härute för att lära sig det språket... ser ni, dotter min har en briljant röst — och när man kan sjunga så måste man också sjunga på italienska... Vill ni åtaga er att ge henne lektioner?“

„Ja med nöje,“ svarade jag temligen stadigt, ty under brukspatronens senare tal hade jag hunnit hemta mig från den måttan qvåfvande glädje som vid hans första ord bemäktigat sig mig, „om jag kan.“

„Det vet ni väl bäst sjelf, kan jag tro,“ svarade bruksmagnaten något kärft, „jag prutar dessutom aldrig på hvad det kostar, då det gäller min dotters talanger... hvad vill ni ha i timman?“

„Det få vi nog sedan tala om, herr brukspatron... vi få först se om fröken kan ha någon nytta af min undervisning.“

“Tackar, men det går jag inte in på! Afgjort pris på förhand är det bästa. Så behandlar jag alltid affärer. Är ni nöjd med tre riksdaler i timman?”

“Ah, det är alldeles för mycket!”

“Så mycket bättre! jag vill inte att ni skall erhålla för litet! Er lärdom har väl inte kostat så obetydligt — och ni skall väl ha ränta på kapitalet. — När börjar ni?”

“När herr brukspatron behagar.”

“Nå, då kan ni ju komma i morgon. Hvilken tid är lämpligast för er?”

“Jag rättar mig alldeles efter frökens behag i det fallet.”

“Jaha, det är sannt... det skall Amelie bestämma! Vill ni vara så god och följa med, så ska vi fråga henne, och så får jag presentera er för henne med detsamma.”

Jag följde honom med klappande hjerta. Vi kommo först in i en stor salong med dörrar, som öppnades utåt trädgårdsterrassen; innanför salongen var ett elegant förmak och derinnanför en mindre sal, från hvilken en vindeltrappa af mahogny ledde upp till öfre våningen.

Vi gingo upp och inkommo deruppe i en sal af samma storlek som på nedra botten, men möblerad i rikare stil och med en mängd blommor och fåglar i alla fönster.

“Sitt ned!” sade brukspatronen, i det han visade med handen på en stol, “jag skall säga till åt min dotter.”

Och han gick in i ett inre rum, för hvars dörr hängde tunga, gröna sidengardiner i rika draperier. Helt beklämd om hjertat satt jag qvar och väntade på hvad komma skulle. Ovan vid att förstålla mig, och icke särdeles vän af förställning, som jag alltid ansett liktydig med falskhet, insåg jag dock att jag nu icke finge låtsa om vår föregående bekantskap. Jag hade all möda i världen att, så att säga, tvinga ned det våldsamt klappande hjertat i bröstet igen, och att hindra den brännande rodnaden att stiga upp på mina kinder. Lyckligtvis dröjde det en god stund innan de kommo, och jag blef således litet lugnare.

Ändtligen skötös gardinerna åt sidan, och brukspatronen kom ut åtföljd af sin dotter.

“Här, Amelie, får jag presentera för dig prostens informator, magister Sahlman,” sade brukspatronen, i det han fattade sin dotters hand och förde henne fram till mig; “han åtar sig att lära dig italienska!”

“Magister Sahlman är allt för god,” hörde jag den bekanta rösten säga; — ty jag höll envist mina blickar fästade på golfvet, “och det fägnar mig mycket att få göra hans bekantskap.”

Det låg en sådan skiftning af fint gäckeri i stämman att jag måste se upp. Brukspatronen hade redan vändt sig om för att pyssla med en af foglarne, och gaf icke vidare akt uppå oss; — hon såg på mig med leende min, i det hon likväl lade fingret på sina läppar liksom för att hindra mig att begå en oförsigtighet, eller som för att säga: “ingen mer än vi sjelfva känna till den hemlighet, som förenar oss.”

Så uppfattade jag saken — och sedan jag yttrat några likgiltiga och temligen tafatta fraser, tog jag afsked, och följde brukspatronen till kontoret, sedan vi öfverenskommit om att jag dagen derpå från klockan fem till sju skulle gifva hans fröken dotter min första lektion.

Huru jag kom hem vet jag icke. Att jag mera sväfvade än gick, är jag nästan öfvertygad om. Det säkra är att jag väcktes som ur en dröm derutaf att jag som en galning satte af igenom skogen, i det jag högt utropade, så att det gaf eko bland träden:

“Hvad det är skönt att vara ung! Hvad det är herrligt att lefva!

6.

Sedan språkläraren ett ögonblick med strålände anlete suttit förlämnadt i sina minnen, antog blicken åter samma levande uttryck som förut, och tanklöst tummande på sitt glas, hvilket han änyo tömt, frågade han med slö och frånvarande min:

“Hvar var jag nu igen?”

“Du slutade vid hemgåendet från bruket, sedan du blifvit antagen till den unga flickans lärare,” upplyste honom Emil.

“Ja . . . jaha! . . . det var sannt, det! Vänta litet, hur var det nu igen? Nu börjar det bli oredigt här som van-

ligt," sade han i det han för med handen öfver pannan; "jo vänta! nu minns jag! Vet du, nu börjades en herrlig tid för mig; när jag säger dig att den var lika herrlig som den var kort, så vill det säga mycket — ty den räckte bara en månad! minns du inte det?"

"Bara en månad?" sporde Emil, "nej, det har jag glömt; — men hur så? upptäckte fadren din böjelse?"

"Ha ha ha!" skattade språkläraren bittert, utan att höra Emils fråga. "Ja, den räckte bara en månad, — men hvad gjorde det? Hundra år af elände, vansinne och förtviflan kunna ändå inte gälda den månadens sällhet och berusning!"

"Tänk dig Petrarcas och Tassos glödande språk hviskadt åt den qvinna man älskar! Tänk dig att få leda denna förtjusande varelse genom de paradisiska trädgårdarne af en poesi, der hvarje ord tolkar en berusning, hvarje stanz en passion! Tänk dig en förälskad yngling som lärare, en tjusande flicka som lärjunge och detta skönhets och kärlekens modersmål till läroämne — och undra sedan att jag då var rusig af fröjd, liksom jag nu är galen af sorg!"

"Må de så kallade starka karaktererna skratta åt mig! Det är löjligt att bli galen af kärlek, säga de! Låt dem prata! — min ursäkt är att jag blef det af kärlek, ty den jag älskade var skön nog att kunna förvrida hjernan på en gnd! Och var det mitt fel att jag var ämnad till en ljudande sträng på känslornas lyra, och att ödet grep så jernfingradt i strängen att den brast?"

"Men låt oss gå vidare!"

"En afton... jag minns det som i går — så galen jag än är! En afton hade jag blifvit hindrad att komma på den utsatta tiden... klockan slog sju då jag uppnådde bruket, fruktande att jag icke skulle träffa henne hemma. Men hon var hemma — redan uti allén hörde jag ljudet af hennes piano — jag påskyndade mina steg och stod snart i den lilla salongen, som jag nyss beskrifvit för dig. Brukspatronen var borta till någon af grannarne, vi voro således ensamma. Det var visst inte något ovanligt, ty fadern kom sällan upp under lektionen — men man var dock aldrig säker för honom. Han tycktes bevaka mig med ett visst misstroende. Den qvällen trodde han säkert inte att jag skulle komma, och hade därför farit bort. Jag vet inte hvarför mitt hjerta klappade fortare då Amelies

kammarjungfru med ett visst småslugt löje hviskade detta till mig ute i tamburen.

“När jag steg in såg jag att hon rodnade... hon steg upp ifrån pianot, tog några steg emot mig, och sade med en stämma, som jag tyckte darrade:

“Ni här?... jag trodde inte att ni skulle komma så sent.”

“Jag vill ogerna försumma någon lektion,” stammade jag brydd, “i synnerhet som fröken tycks visa intresse för språket, — men kanske ni vill att vi uppskjuta lektionen för i dag?”

“Nej visst inte! Ni skulle då gått förgäfvess!”

“Åh! hvad gör det? Hur gerna skulle jag inte...”

“Gå förgäfvess alltid, kanske?” fortsatte hon, leende åt mitt bryderi, “var det så ni menade, så var det åtminstone inte mycket smickrande för er lärjunge!”

“Nej så menade jag icke,” svarade jag nästan besinningslöst, “men att jag gärna ville gå hundra mil för att få se er, för att få höra ljudet af er röst, det var min mening!”

“Öfversätter ni någon af Petrarcas sonnetter?” frågade hon kallt, i det hon gaf mig ett tecken att sätta mig vid bordet.

“Nej,” svarade jag, nästan häpen öfver min egen djerfhet, “jag försöker att finna ordet till en gåta.”

“Den gången slog hon ned sin blick, och det var med samma darrning i rösten som nyss, som hon svarade:

“Låt oss börja lektionen!”

“Och lektionen började! Du mister kanske tålmodet, men får jag inte hålla mig vid detaljer så glömmar jag alltsammans. Det är med den tokige, som med en person i sjönöd... halmstrået bär honom väl inte, men han griper efter det och ansträngningen håller honom uppe... så är det också med mig och alla dessa småsaker.

“Men var lugn... nu blir det ett stort språng i min berättelse... jag minns ingenting af den lektion, som började under så vanliga förhållanden — jag minns bara att när jag vaknade upp till besinning så höll jag den tillbedda flickan i mina armar, och tryckte glödande kyssar på hennes läppar... jag mottog bekännelsen om hennes genkärlek — jag var den sällaste människa på jorden! Hur länge detta sällhetsrus varade, vet jag icke, men midt i

dess höjd kände jag plötsligt att en kraftig arm fattade mig vid skuldran, ryckte mig upp från stolen och slungade mig långt bort i rummet under det att en stark, af vrede darrande stämma röt i mitt öra:

— "Jaså, det är på detta sätt ni uppfyller ert lärarekall, gemene usling! Ni vill förföra min dotter... och du, Amelie, hur har du kunnat glömma dig ända derhän att dela en sådan der tiggares eländiga böjelse?"

"Min far! min far!" hörde jag Amelie utropa, hvar efter orden qväfdes i en snyftning.

"Tyst! gå!" röt den förbittrade fadern, "vi få sedan talas vid!"

"Och den stackars flickan vacklade ut ur rummet sedan hon på mig kastat ännu en blick full af smärta och kärlek... jag ville skynda efter för att fatta hennes hand, för att säga henne ett farväl — då brukspatronen i detsamma ställde sig i min väg, fattade med sin jernhand tag omkring min arm, och utbrast:

"Stanna, herre! Inte ett steg eller jag slår er i skallen med första stol jag får tag uti! Svara mig nu," fortsatte han, fräsande af ilska, "hur långt har ni utsträckt edra informationer?"

"Jag betraktade honom med häpnad och utan att förstå hans mening.

"Har ni förfört flickan?" hväste han, kramande min arm så att jag var färdig att gifva till ett rop af smärta — om ni ännu har en gnista af heder kvar i er, så svara mig: har ni förfört henne?"

"Herr brukspatron!" utbrast jag utom mig af harm och smärta, "hvad tänker ni om mig?"

"Att ni är en skurk, en lismande kanalje, som på detta sätt vill innästla er i en rik och aktad familj! Men jag skall visa er att ni bedragit er. Hur det än må vara, så blir hon aldrig en sådan der fattiglapps hustru! lita på det!"

"Herr brukspatron, jag har kanske gjort orätt som på detta sätt låtit min känsla taga ut sin rätt," sade jag vördnadsfullt, "men så låga bevekelsegrunder har ni inte rättighet att tillägga mig. Jag älskar er dotter rent och ärligt, uppriktigt och innerligt, och jag kan skapa mig en framtid för att blifva henne värdig.

“Som hjälpprest då?” utbrast brukspatronen hånande, “tackar! Min dotter är inte uppfostrad att sitta som herrskarinna på ett komministerboställe... och det springer ingen odugling åstad och blir biskop eller statsråd i våra dagar! Ni borde blygas, herre, och gjorde jag rätt, så skulle jag låta mina drängar kasta ut er! men jag vill inte förorsaka någon skandal, därför nöjer jag mig med att visa er på dörren, och der har ni er betalning!”

“Med dessa ord kastade han åt mig några sedlar och öppnade hånfullt artigt dörren till förstugan. Jag ville tala, bedja, rättfärdiga mig! Omöjligt! jag kunde det inte, — det brusade och kokade inom mig som ett sjudande haf, — jag tyckte redan då att något sprang sönder i mitt hufvud, — jag störtade ut som en vansinnig, utan att upptaga de penningar, som han ännu med ett hånkratt kastade efter mig i trappan, och hvem vet om jag inte hufvudstupa kastat mig i den förbiflytande ån, såvida inte vid ingången till allén, Amelies kammarjungfru väntat mig, och med några vänliga ord lemnat mig en liten papperslapp från sin fröken.

“Jag kom hem i ett förfärligt tillstånd... du sof redan, men jag tillbragte hela natten än i tårar af tröstlös förtviflan, än i utbrott af vildaste glädje, — jag kysste och kysste om igen tusende gånger denna lilla pappersbit, så att jag nästan utplånade dess skrift; se här, du kan själf se, om du vill!

Dermed tog den tokige språkläraren fram ifrån sitt bröst en liten mörk skinnpung, hängande i ett band, löste upp den och framdrog derur försigtigt ett af ålder gulnadt papper, hvars många veck visade brista vid brista. Sedan han utvecklat det åldriga bladet med samma omsorg och ömhet som då en moder smeker sitt barn, lemnade han det åt Emil och sade med darrande stämma:

“Läs!”

Och derefter gnolade han för sig själf, nunnande som om han ville söfva någon:

»En blåögd lögn som med falska tårar
Alltjemt oss tjusar, alltjemt oss dårar!
Högbarmad lögn med sin rosenkind,
Med dygd af vår-is och tro af vind!»

Och Emil läste följande ord, nästan utplånade och betäckta med fläckar:

“Din i döden! Amelie.”

“Din i döden!” upprepade språkläraren med ett gällt skratt, snarare likt en snyftning, “låter det inte vackert? Ja, om hon hade dött utaf smärta sedan hon skrivit det, eller om jag hade fått kasta mig i ån för att dränka min kärlek i dess källa — då hade dessa ord kunnat blifva en sanning! nu voro de, som allt annat här i verlden — en lögn!”

7.

“Nu förgingo några dagar,” fortsatte språkläraren efter en stund, hvarunder han tycktes göra allvarliga ansträngningar att uppfriska sitt minne, “under hvilka jag var som döfvad af det plötsliga och våldsamma slag, som drabbat min kärlek och mina förhoppningar. Jag smög mig tidigt om morgnarne och sent om qvällarne fram till bruket för att söka uppsnappa en blick eller åtminstone en skymt af den älskade; men förgäfves. Jag tror visst att jag började bli tokig redan vid denna tidpunkt, ty jag påminner mig bestämdt att jag många gånger under min läsning med dig fann mitt hufvud så tomt, att den minsta lilla tanke dånade deri, som då man ropar i en tom tunna. Allt mitt lif, alla mina krafter hade koncentrerat sig i mitt hjerta, — och det var derföre att förutse, att hjernan skulle komma i olag, om de häftigt komme att rusa dit uppåt igen.

“Hör på, Emil,” utbrast han plötsligt, sedan han åter funderat en stund, “minns du den der morgonen då jag omtalade för dig att jag måste lemna dig för att resa till Stockholm?”

“Om jag minns den? Både min far och jag voro ju bestörta öfver detta hastiga beslut, hvars orsak vi inte kunde utgrunda.”

“Orsaken var den att en vacker morgon träffade jag i bruksparken den lilla kammarjungfrun, som med rödgråtna ögon underrättade mig om att qvällen förut hade bruks-

patronen begifvit sig af upp till Stockholm med sin dotter. Hon skulle tillbringa ännu ett år i pensionen, för att hinna glömma sin dåraktiga kärlek. Underrättelsen slog ned som en blixst framför mig! Utan att tänka på annat än min galna böjelse, utan att taga i betraktande att mina tillgångar voro få eller inga — att jag lemnade en god kondition och ett lugnt hem — beslöt jag att ögonblickligen skynda efter till hufvudstaden. Din får försökte, som du vet, både löften och hotelser — han var vred och ledsen om hvartannat — du gret och bad mig med ungdomens hela värma att stanna — men förgäfvdes! Jag hade lika gerna kunnat befalla min själ att lemna mig som min kropp att stanna qvar. Du minns att jag reste redan tvenne dagar efter sedan första frågan derom var väckt? Minns du det?“

“Ja, mer än väl! Du nästan rymde ifrån oss!“

“Jaja, det var inte långt ifrån! Tre dagar derefter gjorde jag mitt inträde i Stockholm! Ha ha ha! hade någon kunnat säga mig, den dag då jag full af lefnadslust och förhoppningar rullade in genom en af dess tullportar — att jag en dag skulle springa kring dess gator som ett åtlöje för alla — så hade jag inte trott det! Resans omvexlande bestyr och behag hade bortfläktat töcknen från mitt sinne... jag drömde om det skönaste återseende i min tillbedda Amelies armar, — jag bygde skyhöga luftslott om rykte och ära, rikedom och sällhet. Och hon, hon var den medelpunkt kring hvilken alla mina tankar vände sig som kometerna kring sin sol.“

“Nå, och du återsåg henne väl snart?“

“Nej, tyvärr! icke snart! — många af illusionerna hade ramlat, innan den dagen kom! Efter mångfaldiga ansträngningar hade det ändtligen lyckats mig att blifva antagen som vikarierande lärare i den utskrikna pension, der Amelie vistades. Men det var som ett ondt öde förföljt mig. Några dagar efter sedan jag i pensionen gifvit min första lektion, — och med ett förstulet, men ljust smålöje blifvit belönad för mina ansträngningar att åter kunna närma mig henne, skyndade brukspatronen, som antingen fått några misstankar om saken, eller också var orolig öfver sin dotters helsotillstånd — ty hón såg tynande och matt ut — att taga henne med sig till en badort på vestra kusten, och hon var således ännu mera aflägsnad ifrån mig än förut.

“Utan tillgångar att kunna följa henne äfven dit, måste jag fortsätta mitt otacksamma och mödorika kall att försöka inplantera de moderna språken i hufvudena på en mängd små höns och gäss, hvilka redan kacklade om moder, som de afundades de äldre, och passioner, som de ännu icke förstodo. Det var nära att döda mig — jag kunde inte bli annat än tokig.

“Ändtligen kom hon tillbaka — och tänk dig min olycka: hon slutade i pensionen.

“En dag kom jag litet tidigare dit, än jag hade för sed... flickorna hade en qvarts hvilostund innan min lektion började... jag satte mig ned i det yttre rummet, tänkande efter vanligheten på medel att kunna närma mig den tillbedda, som nu bodde hos en af sina qvinliga släktingar. Hastigt slogs mitt öra af ett namn som nämndes derinne — det var Amelies. Det uttalades af en liten fjortonåring, i förbigående sagdt hela pensionens plågoande, och åtföljdes af några ord, som kommo mig att skälfa af fasa.

“Jag lyssnade... hela min varelse var endast öra.

“Nå flickor!“ hörde jag plågoanden säga, “Amelie Hjelm, som förlofvat sig borta vid badorten! Och med en baron till! jag tror det duger, jag! Ha ha ha! det skall lära långbenta språkläraren att hålla sig på mattan en annan gång.“

“Säg du inte det,“ sade en annan af flickorna, af mera mild natur, “jag vet att Amelie tyckte om magistern. Men det är nog fadern, som tvingat henne!“

“Pytt också!“ skrattade odjuret, “inte behöfver man tvingas till att gifta sig med en rik baron! Hvad gör det att han är gammal! Kom en baron och friade till mig så sade jag ja genast, om han också vore så gammal som gatan och så ful som stryk!“

“Lisen är tyst!“ hörde jag en af underlärarinnorna säga, “fröken Hjelm har inte kunnat nedlåta sig att tycka om någon, som inte tillhörde hennes krets; hon var förlofvad med baron Haderfelt redan när hon for till Marstrand.“

“Då spelte hon ett fiffigt spel med långa magistern!“ sade plågoanden spetsigt, “och jag undrar hvad han säger om det!“

“Nu kunde jag inte hålla ut längre derute. Jag trädde in, och jag måtte ha sett ut som en vålnad, ty alla flic-

korna gäfvos till ett skrik när de fingo se mig. Utan att fästa uppmärksamhet vid annat, än det som marterade mig som ett glödande jern, gick jag rakt fram till underlärrinnan, i det jag frågade henne:

“Hur vet mamsell att fröken Hjelm var förlofvad redan när hon reste?”

“Derför att hon sade mig det när hon tog afsked,” svarade denna, i det hon såg på mig med häpen min, “men hvad kan det intressera magistern?” tillade hon.

“Ja, det är sant,” upprepade jag maskinmessigt, “hvad kan det intressera mig?”

“Och derpå tog jag min hatt och gick.

“Jag tror nästan man ropade på mig att jag hade lektion, eller något dylikt; — det hörde jag inte, och om jag hörde det, så förstod jag det inte... jag bara gick och gick, som en fördömd... gata upp och gata ned, utan att veta hvart jag tog vägen.

“Det sista jag minns af den dagen var att jag stannade sent om qvällen på Norrbro, lutande mitt brännande hufvud öfver bröstvärnet — och funderande på om inte det klokaste jag kunde göra vore att, som Georges Dandin, kasta mig i strömmen, hufvudet förut.

“När jag åter kunde tänka en redig tanke, befann jag mig på lazarettet. Jag hade nyss fått min sans igen, efter tre veckors feberysel, och när jag nu vaknade var det klart och redigt i mitt hufvud, och min första föresats var denna:

“Jag måste återfinna henne.”

“Nå, och du lyckades deruti?”

“Ja, jag återfann henne!” sade språkläraren med ett oget tonfall i rösten, “och vänta, skall du få höra huru. Men det är märkvärdigt! jag tycker nu att mitt hufvud blir allt klarare och redigare... jag har mycket mera lätt att komma ihåg detta än det föregående.

“Det ligger ju också litet närmare,” sade Emil, i det han på nytt, men försiktigt, ifyllde hans glas.

“Ja, ja! det har du rätt uti!” svarade språkläraren, vaggande med hufvudet, “ty se, efter det här är det just ingenting, som jag minns mera — och följaktligen är min historia då slut. Nå nå! det kan vara på tiden, — den har tröttat dig tillräckligt!”

“Skakat mig har den, men icke tröttat mig!”

“Såå? — om du också säger så bara af vänskap, så tackar jag dig ändå! ty ser du,” sade han med ett egen-
domligt leende, “*mig* har den tröttat alldeles för mycket!
— Men nu vidare!

“Jag var nyss utkommen från lazarettet, och befann mig en dag på väg uppåt Kungsbacken för att gifva en af de billiga lektioner, som alltsedan tjenat till att lifnära mig, då jag gick förbi ett stort hus längre ner på Drottninggatan. Det var redan sent på hösten och mörkt, och jag märkte att en af de stora våningarne, den första, var rikt upplyst, och att en stor människomassa var samlad utanför porten.

“Utan att egentligen veta hvarför — ty nyfiken har jag aldrig varit — stannade jag liksom de andra. Jag hörde snart af de kringståendes prat att deruppe firades ett bröllop.“

“Lugna dig!“ bad Emil, ty han såg att språklärarens leder började skakas som af en frossa.

“Jag är lugn,” svarade denne, “men jag fryser alltid när jag hör talas om bröllop... det är ända ifrån den der qvällen vid Drottninggatan — och dock är det nära tjugo år sen dess... Nåväl... jag stod qvar — det var som om en osynlig makt fängslat mina fötter — och när om en stund massan rörde på sig, och tog vägen in genom den klart upplysta porten och uppför den breda trappan, för att se bruden, så följde jag mekaniskt med, utan att betänka hvad jag gjorde.

“Om några ögonblick skuffades jag af den påträngande mängden in genom ett par uppslagna dörrar... mina ögon möttes af ett bländande ljussken... en hviskning af beundran hördes omkring mig: “*hvad hon är vacker!*“ och “*hvad hon är grann!*“ — och när jag lyftade mina ögon emot det ljushaf, som nyss bländat dem, så såg jag — Amelie klädd som brud, med myrtenkrona i de yppiga lockarne, och blek som döden.

“Hvilket intryck denna åsyn gjorde på mig — frågar du säkert? Det kan jag inte beskrifva! Jag vet endast... det vill säga, jag tycker mig dunkelt komma ihåg, att jag sökte tränga mig fram, att jag ropade hennes namn, — att jag hörde ett ångestrop och såg något hvitt vackla och falla tillsammans framför mig — derpå hörde jag en befäl-
lande stämma, hvars sträfva ljud inte var mig obekant,

yttra några häftiga ord — jag kände mig fattas af några hårda och starka händer — jag hade en känsla som af att jag kastades utför en trappa — och när jag efter den betan vaknade till medvetande af min belägenhet, så befann jag mig inte på lazarettet — utan på dårhuset.“

“Arme, arme vän!“ sade Emil, i det han deltagande tryckte hans hand, “hvad du har lidit!“

“Åja, det förstås, inte har jag haft så roligt,“ svarade språkläraren med ett barnsligt skratt, som underligt bröt af mot hans tårade ögon, “men kanske finnas de, som haft det värre. — Och nu vet du, hvad som gjort mig galen,“ fortsatte han efter en paus, “nu har du också förklaringen öfver hvad som händt oss i dag.

“På dårhuset fann man snart att min galenskap icke var af någon våldsam natur, och därför släppte man mig ut igen efter någon tid — och jag började nu det ströfvande lif, som gjort mig till ett åtlöje för mina medmeniskor. Men jag kunde inte hjälpa det! det fanns en stämna inom mig, som sade mig att jag en gång skulle återfinna henne — därför sökte jag öfverallt den olycksalliga qvinna, som krossat hela mitt lif — och de som skratade åt mig — inte visste de hvad jag sökte! — de togo mig för en vanlig galning, som inte visste hvad han gjorde — då jag likväl aldrig någon dag lemnade mitt usla kyffe utan att ledas af en enda tanke, som blifvit så att säga en beståndsdel af mig själf, och som upptog hela mitt väsen.“

“Och hvilken var denna tanke?“

“Det var denna: älskade hon mig verkligt, denna qvinna, eller var jag endast en leksak i hennes hand?“

“Och hvad gagn skulle du, min stackars vän, hafva af att få den besvarad?“

“Hvad gagn?“ svarade språkläraren med blixtrande öga, “och det frågar du? Om hon älskade mig verkligt, så har jag inte för dyrt betalat min korta kärleksdröms lycka och berusning — och lekte hon med mig, så ville jag straffa henne genom att låta henne skåda sitt verk, och den förbannelse hon utsatt! I dag, efter så många års letande, återsåg jag henne äntligen, och om hon vid sitt första uppträdande såg ut som det sjuka samvetet personifieradt, så såg hon deremot andra gången ut som kärleken och ömheten själf, och när jag söker förklara detta för mig,

så grumlas mitt förstånd allt mer, och jag vet hvarken början eller slut. Säg jag henne verkligen, eller var det endast en synvilla?”

“Du såg henne,” svarade Emil försigtigt, i det han fattade hans händer; “och jag förstår nu allt, och vill söka reda för dig hvad som synes dig dunkelt. Den första uppenbarelsen var din Amelie — den andra var hennes dotter!”

“Hennes dotter!” utropade språkläraren med vild häftighet och blixtrande ögon. — “Således älskade hon *honom* och *jag* var leksaken, som kastades bort sedan den förstrött henne en minut! Ha, ha, ha!”

Och innan Emil hann att hindra honom, hade han rusat upp från soffan, tryckt sin hatt ned på hufvudet och sprungit på dörren som jagad af furier.

8.

Det gick flera dagar om, innan Emil återsåg tokiga språkläraren.

Under denna tid sökte han att skaffa sig några närmare underrättelser om den qvinna, som på hans lärares lif utöfvat ett så olycksbringande inflytande, och genom en af sina kamrater i hofrätten, hvars mor varit ungdomsvän till den qvinliga släkting, hos hvilken Amelie Hjelm vistats före sitt giftermål och till hvars syster hon fattat vänskap, lyckades det honom att få reda på åtskilligt af det som synts honom mörkt i språklärarens berättelse.

Brukspatronen, som visst icke var någon onaturlig, men en i högsta grad sjelfvisk far, hade verkligen tvungit sin dotter att redan före afresan till badorten gifva honom sitt löfte att blifva baronens maka; Amelie hade gifvit detta löfte med blödande hjerta — men hon var van att lyda sin far — och, hvarför neka dertill: hon älskade visserligen den unge läraren, men hon var uppfostrad i yppighet och öfverflöd, och hon tvekade att utsätta sig för en framtid af nöd och försakelse med honom, samt dertill

belastad med fadrens vrede och hela sin rika och myndiga slägts förakt och missnöje.

Den sluge fadren hade dessutom intalat henne att Sahlman aldrig kunde skapa sig en framtid af någon betydhet; att han skulle göra henne olycklig — med ett ord, han skrämde henne för ett lif fullt af bekymmer och brist, som skulle jaga kärleken på flykten, och slutet på historien blef att Amelie Hjelm, som så mången annan ung flicka, gifte sig med den som kunde gifva henne allt — utom den lycka som hon behöfde och som hon drömt sig.

Ty hon blef olycklig som baronens maka. Det vill säga, hon misshandlades icke, hon plågades icke, hon bars till och med på händerna, som en leksak, af fåfänga — men hon frös bokstafligen ihjäl. En dotter, som hon fick ett par år efter sitt giftermål, var det enda som qvarhöll henne vid lifvet; ty endast hennes leende och ljufva anlete kunde jaga bort den bleka skugga som natt och dag stirrade på henne med Sahlmans bleka drag från bröllopsqvällen, då han som en blixst från en klar himmel slog ned i all hennes prakt och yttre lycka.

På detta sätt hade nära tjugo år förflutit, och nu låg hon illa sjuk, nästan utan hopp. Hon hade insjuknat samma dag som dottern begick sin första nattvardsgång — till följd af för häftig sinnesrörelse, trodde läkaren, och åtta dagar efter sedan den tokiga språkläraren omtalat för Emil sina öden, drog hon sin sista suck.

Emil skyndade att söka upp den aflägsna gränd, der tokiga språkläraren bodde, för att gifva honom den visshet han så länge sökt. Det var dagen efter friherrinnans dödsfall, och Emil ville förbereda honom på den sorgliga händelsen.

Vid inträdet på den smutsiga gården, möttes han af en qvinna som på hans fråga efter språkläraren, svarade helt lugnt:

“Jaså, tokiga språkläraren! Ja, då kommer herrn för sent, för han dog i går afton!”

“Dog han?” utropade Emil förfärad.

“Ja, kära herre, Gud värdes honom!” sade qvinnan, “han var litet krasslig de sista dagarne, men inte trodde vi ändå att det skulle bli så snart slut — förr än i går morse . . . för si, då börja’, han plocka på sängtäcket och så ville han att vi skulle flytta honom ut till bruket, sa’ han

— se, han yra' väl, stackare — "lägg mig i gräset nere vid ån", sa' han — och så dog han på qvällen se så der vid sjutiden."

"Och han dog lugnt och stilla?"

"Ja, som ett barn, kära herre! Han sa' bara: "Nu ska' jag få veta" — sa' han, så klart och tydligt så, och så drog han en suck och så var det slut. Den som nu bara visste hvar en skulle få något till begravningen ändå!"

"Den skall jag besörja," sade Emil, i det han steg in i den eländiga kammaren för att ännu en gång se sin gamle lärare och vän.

Och der låg tokiga språkläraren, och såg så lugn och mild och begrundande ut, att ingen som såg honom nu, skulle kunnat påstå att han varit tokig i lifstiden.

Men så hade han nu också fått veta hvad han ville; han hade upphört att söka.

"Kom igen!"

1.

Det var stor supé med bal hos grosshandlaren, konsuln och riddaren Habemann, det vill säga: en af de fyra sådana, som han och hans fru gemenligen brukade gifva under säsongen.

I den stora och lysande våningen vid Drottninggatan gick det på sådana aftnar riktigt omåttligt elegant till. Der trängdes uniformer och svarta frackar om hvarandra, och hela stjernkartor af alla färger och fasoner blixtrade mot ljuskronorna. Ty konsuln — som han helst kallade sig — visste att lefva och låta lefva.

Konsul Habemann var tysk till börd. Han hade kommit från Hamburg för en tjugufem år sedan, och hade då nästan mindre än intet. De funnos, som voro elaka nog att påstå det herr grosshandlaren, konsuln och riddaren, likasom många andra af hans landsmän, kommit hit i temligen nära förhållande till ett positif och en markatta; — men människorna äro ju alltid så elaka, och man bör aldrig tro mera än hälften af hvad de säga.

Så mycket är säkert att de finnas, som bestämdt säga sig hafva sett honom såsom förevisare af en kosmorama, och ännu några andra påstå sig mycket väl kunna minnas de tider, då han hade ett litet blygsamt och hemlighetsfullt lånekontor på Tyska prestgatan, — der de utlånade summorna visserligen voro små, men deremot — troligen för jemnvigtens skull — räntorna så mycket större.

Huru det nu måtte varit med dessa och äfven åtskilliga andra föregående, det säkra är att numera — det vill säga 1862, då vår lilla historia spelar, — var grosshandlaren, konsuln och riddaren en mycket ansedd och aktad man, och att de, som högljuddast pratade om det förflutna, voro de, som djupast bugade sig för det närvarande. Men

detta är ofta nog fallet, och vi ha i alla hänseenden icke tid att deröfver anställa några filosofiska betraktelser.

Herr grosshandlaren, konsuln och riddaren — ursäkta, värde läsare, jag har glömt säga dig att Habemann var riddare af två tyska husordnar och en kunglig svensk statsorden — var sedan tjugo år tillbaka gift med en landsmaninna, ett i sin ungdom mycket vackert fruntimmer, som nu på ålderdomen blifvit temligen rund och fyllig — det vill säga, hon hade förvandlats från en occidentens till en orientens skönhet; man påstår ju att österländingarne i fråga om behag icke sätta värde på annat än det bastanta.

Och bastant var fru Habemann med besked. Ett par vanliga armar skulle fåfängt försökt att sluta sig omkring hennes moiréeklädda gestalt, så att fingerspetsarne kunnat nå hvarandra. Det fanns ännu en skinntorr kamrer i något gammalt embetsverk, som ibland lifvades af ett gammalt minne af en sylfid från Tournierska manègen, hvars drag hade någon likhet med fru Habemanns — det vill säga: plus litet mera behag och minus ett par stora vårtor i trakten af näsan. Men vid anblicken af den myndiga fruns guldkedjor, ringar och siden, trodde slutligen den gamle kamrern sjelf att han sett i syne. Konsuln sjelf talade alltid om för hvem som ville höra det, att hans fru var afkomling af en gammal tysk, riksfurstlig familj, von Maulwetter, som ännu egde suveränitetsrätt öfver fyra tunnland jord i Thüringen och som i krigstider satte upp en och en åttondels soldat till förbundshärens förstärkande.

“Aber! es ist auf der linken Hand!” tillade han då alltid med en illslug blinkning, “ni mans ferschtå! Till fenster, som alle gentile folk i Dischkland!” Och frun å sin sida tyckte att hennes kära hälft var alldeles för angelägen att omtala detta.

“Den lille kode 'Apemann,' som hon uttryckte sig på sin rotvälska, “ville så gerne schkrite med att hon var af ett stort hus, som var micket sehtörre än alle de svenske hus ihopen, — men hon ville inte på minschte sätt vise sich hökfärdik för det!”

Det fanns en massa folk, som höll till godo med det uppblåsta konsulsparets fina middagar och i mjugg skratade åt deras rotvälska, och man kan fritt säga att den finaste societet trängdes i deras lysande och smaklösa salonger. I synnerhet fanns der en myckenhet ungherrar af

alla slag, ifrån den anstolta grefven och löjtnanten vid något af rangregementena till och med den blygsamme tredje kontoristen på konsulns kontor; från den framknuffade unga diplomaten i utrikeskabinettet till och med den nybörjande extra-ordinarien i tre eller fyra af statens verk, och den obemärkte kontorsskrifvaren vid postverket.

Och detta var icke underligt.

Ty det fanns uti det uppblåsta parets hem en liten gyllene fågel att fånga, — och det var för denna lilla gullfögel, som alla de unga sprättarne utlade sina mer eller mindre skimrande nät.

Den lilla fågeln var konsulns dotter, och den som efter att först hafva gjort det värda konsulsparets bekantskap och förundrat sig öfver bådas brist på grannlagenhet och lefnadsvett, sedermera helt oväntadt kom i dotterns närhet, tänkte ovilkorligen i första ögonblicket att här måste något misstag vara å färde, så olik var hon sina dagars upphof.

Den nyckfulla naturen, som låter gökägget utkläckas i ärleboet, låter ju också en glänsande fjäril utvecklas ur den klumpiga larfväns obäkliga omhölje. Och att två sådana skräpukar, som konsuln och hans värda hälft, kunnat fostra en sådan dotter, bevisade bäst att för Gud är ingenting omöjligt.

Vare med modernet huru som helst — de som betviflade konsulns fäderne, voro bestämdt ursäktade, huru mycket han än bröstade sig deröfver, och huru mycket han än skräflade om att hon var "en richtick aftrick af honom sjelf i hans unke dager!"

Eva Habemann var en tjuguårs blondin med mörka ögonbryn och ögonhår, fin och smidig växt, fastän på samma gång fyllig och mogen, och hon var vacker nog att kunna förvrida hufvudet på den mest förlästa magister i hela kristenheten.

Lägger man härtill, att hon klädde sig lika smakfullt som modren var prålade, att hon var lika belevad som fadren var rå, och lika nyckfull och trotsig som något bortskämdt barn i världens fem delar, så har man ett temligen troget porträtt af den 'dragdocka' som lockade ungdom, ädel börd och derangerade affärer hän till en stormlöpning mot konsulns kassakista, konsulinnans fåfänga och Evas hjerta.

Grefvar och baroner, löjtnanter och kammarjunkare, häradshöfdingar och kungliga sekreterare voro färdiga att vända ut och in på sig för att eröfra den sköna Evas hand och halfva million, — ty dertill anslog man allra minst hvad hon hade att få i hemgift, — och kassörer, grossörer och kontorister voro hardt nära att ruinera sig på hvita handskar och essencer för att hinna före dem till detta efterlängtnade mål.

Och Eva då? Huru var det fatt med henne? Hade hon nappat på någon af de lysande krokar man lagt ut för henne — eller hade det lyckats henne att midt ibland denna läspande och smickrande skara träffa någon som hade ärligt hjerta innanför fracken, och som älskade henne för hennes egen skull utan att bry sig om det gyllene bihanget?

Så var det verkligheten, och nyckfull, som hon var, hade hon hoppat öfver både grefvar och baroner, både kammarjunkare och häradshöfdingar, och i stället fäst sitt tycke vid en af de till samhällsställningen mest obetydliga af alla dem, som besökte hennes föräldrars hus — vid fadrens yngste kontorist.

2.

Konsulns yngste kontorist var en hygglig och städad ung man, utan att vara någon romanhjelte för det. Han såg bra ut, utan att vara vacker, och hade ett manligt sätt att vara, fastän det var hans yrke att föra pennan. Han hade fått en god uppfostran och hade den i vår tid ganska utmärkande egenheten att han aldrig talade osanning, äfven om det gällde att smickra en ung skönhet.

För öfrigt var han prosaisk nog att heta Erik, och Ström till på köpet — hvilket säkert är nog för att ifrån honom afvända en stor del af mina älskvärda läsarinners intresse — i händelse jag har några. Men jag måste underkasta mig detta missöde, för sanningens skull.

Första gången den vackra Eva fästade någon uppmärksamhet vid den unge kontoristen var på en af de stora supéerna hos föräldrarne, vintern förut. Kontoristerna voro

nemligen alltid bjudna på konsulsparets baler, ty kontorister äro i allmänhet stora dansmästare och det finnas så många medelålders damer, som skulle få sitta i hela sitt lif, om det inte funnos unga karlar, till hvilkas tjänsteåligganden det hör att bjuda upp den, som ingen annan vill ta.

Den firade och fjäsade dottern i huset var nemligen på denna fest tvungen att göra konsulinnan till viljes och ikläda sig en af dessa moderna kostymer, som äro allt utom smakfulla, och hon föreföll sig sjelf som en utpyntad docka utan annat värde än det yttre skalet, som var dyrbart nog. Alla ungherrarne på balen föllo i förtjusning öfver hennes dräkt, och uttömde sig i de vanliga, banala fraserna vid dylika tillfällen. Hon var gudomlig, hänförande, med mera. Slutligen kom hon att i en fransäs dansa vis-à-vis mot Erik, och då hon tyckte sig i hans blickar läsa ett annat språk än det hon hörde från de öfriga dansanta kavaljerernas läppar, så frågade hon honom då de hade en af turerna tillsammans, om han inte liksom de andra tyckte om hennes dräkt.

“Nej!” svarade Erik helt uppriktigt och oartigt, i det han såg på henne med öppen och ärlig blick; “jag har aldrig sett er så smaklöst klädd som i qväll.”

Den unga flickan rodnade. Var det af harm eller därför att hon inom sig erkände sanningen af hans ord?

“Och det säger ni mig midt upp i ansigtet?” frågade hon då de åter möttes.

“Ja, jag ljuger aldrig!” svarade den unge kontoristen, och dermed var den konversationen slut.

Litet senare på qvällen, uti kotiljongen, då damerna bjödo upp herrarne, passade Eva på tillfälle och bjöd upp den unge kontoristen.

“Ni tycker således att jag är smaklöst klädd?” frågade hon hastigt.

“Ja, jag beklagar att jag måste vidhålla det,” svarade Erik.

“Men alla de andra kavaljererna ha sagt mig motsatsen.”

“De ha väl sina goda skäl dertill.”

“Och hvilka skäl då?”

“De vilja smickra er.”

“Så? tror ni det?” sade hon leende, “skulle det då vara så orätt?

“Ja!”

“Smickrar ni aldrig, ni?”

“Nej!”

“Inte ens ett fruntimmer?”

“Nej, inte ens då hon är så vacker som ni.”

“Ser ni,” sade Eva, leende och rodnande, “nu smickrar ni ändå.”

“Nej det gör jag inte,” svarade Erik, “jag säger bara hvad som är sannt. Och när man är så vacker, behöfver man så litet för att vara klädd.”

“Det var min mor, som tvang mig att ta den här drägten,” sade Eva hastigt, utan att veta hvarföre, “annars hade den aldrig blifvit vald.”

“Man skall aldrig låta tvinga sig till det som man inte sjelf gillar,” sade Erik lugnt.

“Gör ni aldrig det, ni?”

“Nej, förr må det gå hur det vill! Min känsla för det rätta låter icke jemka med sig.”

“Än om det skulle kosta er välfärd?”

“Så må den springa. Bästa välfärd är aktning för sig sjelf!”

“Ni är en underlig ung man! Af hvem har ni lärt de der stränga grundsatserna?”

“Af min mor; det var det enda hon gaf mig i arf.”

Och nu kom en ny tur i kotiljongen, och så talade de icke mera vid hvarandra den qvällen.

Någon tid derefter kom der en ung baron i huset och gjorde mycket ifrigt sin kur för Eva. Men som den staccars unge baronen var nästan lika dum som han var nobel, — så kunde den sjelfsväldiga flickan icke låta bli att gyckla med sin adlige friare. Hon roade sig derför med att ömsom uppmuntra, ömsom stöta honom tillbaka, och på samma tid visade hon sig också mycket intresserad af en ung häradshöfding, som tycktes vara nära att bli kär i henne på fullt allvar.

En dag, vid en större middag, som konsuln gaf, och till hvilken också hans kontorister voro bjudna, hade Eva vid bordet riktigt visat prof på hur kokett och nyckfull en bortskämd flicka ibland kan vara, och de begge beundrarne voro ännu mera tjusade än förut.

Sedan middagen var slut, och man hade satt sig inne i förmaket för att konversera, kom Eva, som efter vanlig-

heten var kringvärfd af en svärm beundrare, att kasta en blick uti en spegel och såg då huru den unge kontoristen stod på afstånd i ett yttre rum och betraktade med en på engång spefull och allvarlig blick både henne och den omkring henne bildade gruppen.

Medan konsuln, som slutit sig till gruppen, började inleda ett samtal om politik och handelsaffärer, passade Eva på och gjorde sig något ärende ut i det yttre rummet, der Erik ännu stod kvar på sin plats.

“Hvad tänker ni på?” frågade hon efter en stunds tvekan, om hur hon skulle börja.

“På ingenting,” svarade han.

“Ser ni!” utbrast Eva triumferande, “nu ertappade jag er med en osanning!”

“Nej visst inte! *Nu* tänkte jag på ingenting: jag tänkte på baronen derborta.”

“Anser ni honom för ingenting! Ni är god!”

“Ja, vore han någonting annat än ett intet, så lät han inte leka med sig så der.”

“Hvad menar ni?”

“Jag menar att ni, mamsell Eva, leker en både farlig och opassande lek med edra beundrare. En ung flicka som så gör, leker snart bort både lycka och rykte!”

“Tänker ni på hvad ni säger?” frågade Eva något harmset, “och på hvad sätt skulle jag väl ha blottställt mitt rykte?”

“Genom att leka med fåfänga narrar, som äro i stånd till att berömma sig af fördelar, som de aldrig vunnit. Och genom att visa er kokett och nyckfull, hvilket inte klär någon ung flicka, hur vacker hon än må vara.”

“Skulle ni inte låta leka med er så der, ni?” frågade Eva efter en paus, hvarunder hon öfverlade om hon skulle visa sig förtretad eller ej.

“Nej, aldrig!”

“Inte ens om ni vore kär uti en flicka?”

“Jag skulle aldrig kunna bli kär uti en flicka, som handlade på det sättet,” svarade Erik med detta bestämda och allvarliga uttryck, som hon förr beundrat hos honom.

“Skulle ni inte?”

“Nej, ty vanan att leka med mycket kunde göra henne böjd för att leka med allt — och en förståndig man sätter inte sin lycka på ett så vanskligt kort.”

“Ni är således mycket förståndig, ni?”

“Jag smickrar mig med att vara så pass förståndig att jag inte mod öppna ögon går in i den snara, som man lägger ut för mig.”

“Ni anser således kärleken för en snara?”

“Nej, inte den sanna kärleken! Den anser jag för en engel från himmelen, som hjälper oss att blomsterströ jorden!” svarade den unge kontoristen med en blixst af eld i sina ögon, som kom Eva att slå ned sina, som om hon blifvit solblind.

“Och han skulle inte kunna bli kär, han?” tänkte Eva för sig sjelf om qvällen, då hon i tankarne genomgick dagens händelser, “det är det vi ska’ se!”

3.

“Her tu, 'Apemann!” sade en vacker dag konsulinnan till sin värde hälf, medan de sökte i hvar sitt soffhörn smälta en af sina bastanta hvardagsmiddagar, “har du märkt att Efe prater lite för micke med ten Schtrem?”

“Nej!” pustade konsuln med en nyss påbörjad mat-smältnings gudomliga lugn, “det har jach mans inte? Aber, hvat ger det? Låt mans Efe prate!”

“Men tänk om hon skulle vara kär i ten Schtrem?”

“I min kontorist? Herst du, kumme! nu är tu mans tum som en stock! *Min dotter?* konsul Habemanns rike flicke kär i en kontorist? Ha ha ha! nu må jach schkratte min riktige schkratt! Donner wetter! Den tag vill jach schkape mig som en åsne!... her du! som en åsne vill jach blifve, wenn det hänter!”

Och derpå slumrade konsuln och riddaren sött på sitt öra — och konsulinnan likaledes, och hon litade på sin man, och han litade på dumhetens försyn.

Och ingen af de två värda makarne anade det minsta af det oväder, som sammandrog sig öfver deras hufvuden.

Ty det hade verkligen lyckats lilla Eva att under denna tid göra den unge kontoristen öfver öronen förälskad uti sig — men hon hade icke beräknat en sak, och det var att hon sjelf också började älska honom. Förgäfvos sökte hon intala sig sjelf att det icke var kärlek, att hon bara hyste vänskap för honom — en vacker dag insåg hon att hon sjelf brännt sig på de kol, som hon utlagt för en annan.

Och nu försökte hon släcka elden. Men det gick som det alltid brukar gå med dylik vådeld, ju mera man bråkar med att qväfva den, desto högre brinner den, som det tycks, endast af motsägelseanda. Ju mera Eva därför ville inbilla sig sjelf att hon hatade, att hon afskydde den unge kontoristen, desto klarare insåg hon att hon älskade honom, och att han var mycket mera värd än alla hennes öfriga beundrare tillsammans.

Och unga Erik, han kämpade manligen mot sin svaghet. Han sade sig sjelf tusen gånger att det var en galenskap att älska konsulns dotter — att han aldrig kunde få henne — att hon icke var skapad till något lif af arbete och umbärande — det enda han skulle kunna tillbjuda henne. Han försökte till och med intala sig sjelf den öfvertygelsen, att hon var alldeles för nyckfull och bortskämd för att med uteslutande ömhet kunna fästa sig vid någon — allt förgäfvos! Han var och förblef kär som en tok, och det behöfdes hela hans manliga viljekraft för att icke siffrorna i hufvudboken skulle dansa omkring för hans ögon, och pennan skrifva kärleksbref i stället för kontokuranter.

Någon förklaring hade likväl ännu ej egt rum mellan de unga tu. Dertill var Erik för grannlaga och för blyg, på samma gång som han skulle ha ansett sig missbruka sin ställning i huset, om han bakom föräldrarnes rygg sökt göra sig älskad och förstådd utaf dottern.

Det var således hans beslut att, antingen det måtte bära eller brista, taga Gud i hågen och en vacker morgon tala vid konsuln, sedan han likväl först försäkrat sig om att han icke misstagit sig, och att Evas hjerta verkligen var hans.

Och så kom den der balen, om hvilken vi talade vid berättelsens början.

Baronen hade i dag ändtligen talat ur skägget, och i konsulns faderliga händer nedlagt sin framtida lycka, och sina björnars väl eller ve. Konsuln var ogement smickrad

af utsigten att bli far till en friherrinna, och som den unge baronen hade stor släkt, så såg han redan i ett ljust framtidsperspektif ingenting mindre än en kommendörsstjerna och kanske till och med en hofitel! Konsulinnan var också i sjunde himmelen. Baronen hade nemligen omfamnat henne — så långt han hunnit — och uttalat sitt hopp att i en icke allt för långt aflägsen framtid få kalla henne 'chère bellemère' — och hon såg också i andanom sin dröm förverkligad — den nemligen att bli presenterad på hofvet.

Och således se vi nu den unge baronen, med den väldiga konsulinnan vid sin arm, segla af och an i salongen för att söka upptäcka föremålet för sin böjelse — medan konsuln går förut, lik stridsbaggen på ett pansarskepp, och banar väg för sin hustru och sin blifvande måg.

Men Eva är ingenstädes till finnandes.

Man genomletar på detta sätt hela våningen, men förgäves. Slutligen komma de letande till ett litet kabinett, hvars dörr står halföppen. Konsuln slår upp den ännu mera, tittar in — och raglar tillbaka, gul i synen af förvåning och häpnad, som om han hade fått se ett spöke.

Konsulinnan och hennes länge kavaljer blickade likaledes in, och se efter ett ögonblick alldeles likadana ut som konsuln, och alla tre stå der framför den öppnade dörren som voro de förstenade.

Och ändå var det ingen ful syn, som de sågo der inne i det lilla kabinettet. De sågo tvenne älskande, som, glömska af allt omkring dem, suto der med armarne fast knutna om hvarandra; han, tryckande kyss på kyss på liljehvit panna och rosenröda läppar — hon, lutande sina glödande kinder mot hans axel och med halfslutna ögon, lik en somnande fågel, emottagande dessa dyra löften, som så sällan helt och hållet uppfyllas i lifvet.

Konsuln var brandgul af harm, konsulinnan pionröd af förargelse och baronen askgrå af afund.

Det var ingen vacker färgblandning på taffan i dörren, men så var den så mycket vackrare i soffan, der de båda älskande suto.

"Efe! Efe!... Hvat i Herrens namn tänker tu på, Efe!" utropade äntligen konsuln, som nu fick målet igen, "är tu ferverpanned, Efe!"

Och de unga tu skyndade rodnande och förlägna upp ifrån soffan, men det var ingen brottets förvirring, som

målades på deras anleten — det var den rena kärlekens, den öfverraskade sällhetens blyga häpnad, som aftecknade sig i deras ställning och åtbörder. Skada bara att konsulsparet icke hade sinne för lefvande bilder af det slaget, och att den unge baronen var både för dum och för afundsjuk för att kunna uppfatta det fängslande och sköna deruti.

Evas första rörelse bestod uti att skynda fram till sin mor, liksom för att kasta sig i hennes famn, men då konsulinnan stötte henne tillbaka under en störtskur af förebråelser om det opassande, det oanständiga i hennes uppförande, skyndade hon i stället till fadern, der emottagandet blef om möjligt ännu sämre.

“Har du mans låtit ferfere dig af den satans slingel till kontorist?” röt konsuln emot henne, “så skall jach mans läre dig!”

Och nu var det Eva, som rodnande af harm skyndade sig tillbaka till den älskade, hvars arm hon fattade, i det hon slöt sig tätt intill honom, liksom visste hon att hon der hade sitt bästa och enda skydd.

“Jag älskar honom!” sade hon högt och frimodigt, i det hon såg upp till honom med strålände blickar; “jag älskar honom högre än allt i verlden, och jag skall aldrig älska någon annan än honom!”

“Och jag svär henne detsamma,” jublade den öfverlycklige älskaren i det han med stolt tillfredsställelse tryckte henne till sitt hjerta.

“Her nu, ferpannade slingel,” utbrast konsuln alldeles utom sig öfver denna djerfhet; men han hann inte längre, innan han afbröts af den unge kontoristen.

“Herr konsul,” sade denne aktningsfullt men frimodigt, “ni må anse er hafva rättighet att vara förtörnad huru mycket som helst, men det ger er ingen rätt att behandla mig som en dräng! Jag ämnade i morgon sjelfmant tala med er om denna sak, sedan jag först förvissat mig om er dotters känslor för mig.”

“Min dotters känslor för er är dem, som man kan hafe fer en tjuf, fähund und racker,” fräste konsuln, men afbröts åter af kontoristen.

“Ursäkta mig!” sade denne lika lugnt som den andre var ursinnig, “men konsuln misstar sig mycket i den saken!

Hennes känslor för mig äro de, som man hyser för en blifvande make, ens allt i världen! Är det inte så, Eva?"

"Jo," svarade Eva med ett leende så strålande lycksaligt, att baronen höll på att spricka af förargelse.

"Då har ni mans stulit hennes hjerte!" skrek konsuln.

"Har jag det, min älskade?" frågade Erik, vändande sig till Eva, som ännu höll sig fast vid hans arm.

"Nej, han har fått det frivilligt, och jag skall aldrig återtaga min gåfva," svarade denna.

"Gå, herre!" ropade konsuln, färdig att få slag af vrede, "gå för tusent... i våld, och kom aldric igen, annars skall jag sätta polisen efter er som en skurk, bandit och kanalje!"

"Ja gå, gå!" ropade konsulinnan, som först fått munhäfta af förargelse, men som nu, sedan hon bannat Eva, återigen hade fått munnen hvad man kallar på skaft, "gå er väg! Rike 'Apemanns dotter skall aldrig få gifte sig med en tiggere! Gå, otäcke ferferere, och kom aldric igen!"

"Nej, kom aldric igen!" interfolierade baronen, som också tyckte sig hafva ett ord med i laget.

"Jag går," svarade Erik lugnt, i det han ännu en gång tryckte Eva till sitt hjerta, "jag går, men jag kommer igen, så sannt Gud lefver!"

"Ja," hviskade Eva i det hon sänkte sin strålande blick i hans, "jag väntar troget. Kom igen!"

4.

Litet öfver tre år hade förgått sedan den stora uppståndelsen i konsulns hus, och ännu hade Erik Ström, den unge kontoristen, icke kommit igen.

"Ser du man, Efe!" hade konsuln sagt väl hundra gånger, "jach sade ju dig att han inte skulle komme igen! Den schlingel var inte att lite på, jach sade dig ju det!"

Och konsulinnan sjöng samma visa, och den ena upplagan af friare efter den andra förevisades för den unga flickan och kasserades af henne lika obarmhertigt som alltid.

Och om också hennes kinder bleknade något litet under väntans långa dagar, så bodde det dock ingen sorg i hennes hjerta.

Hon trodde, och det var hennes hjälp och stöd under den långa tiden.

På alla föräldrarnes både böner och förebråelser hade hon endast ett svar, som hon alltid upprepade.

“Han har sagt att han kommer igen, och han kommer igen, det vet jag!”

“Men om han nu skulle vara tet,” invände modern, “om han skulle vara tet och begrafen?”

“Så skulle hans ande kommit igen och sagt mig det,” vidhöll Eva med ungdomens och kärlekens aldrig svikande förtröstan.

“Jag tror man att du har blifvit fertrollet!” jemrade sig då modern, som såg sin drömda presentation allt mera förblekna i omöjlighetens fjerran.

“Och wenn han också kommer tausend mahl,” svor konsuln, “så skall du aldrig i efighet kifte dig med den schlingel!”

“Då vänta vi ännu två år och sedan är jag myndig,” förklarade Eva.

“Ja, und jach gör dich arfles,” dundrade fadern, “så får du man se, om tin schlingel till kontorist vill hafe dig längre! Det är mine penger han vill åt, inte ditt hjerte!”

“Det är inte sannt!” utropade Eva med blossande kinder. “Hade han intet älskat mig för min egen skull, så hade han icke skyndat ut i vida verlden för att söka förtjena min hand!”

På detta sätt var hon helt och hållet oåtkomlig för både hotelser och skäl; — hon hade sagt att hon skulle vänta, och hon väntade.

En vacker morgon, i början af Maj månad 1865, satt konsuln och riddaren Habemann på sitt kontor vid Skeppsbron och studerade med tankfull uppsyn sin hufvudbok. Litet emellan skakade han på hufvudet och såg temligen bekymrad ut. Affärerna hade på de sista tvenne åren inte gått så bra som förut; åtskilliga stora förlustposter hade måst inskrifvas på blad, förut endast vana vid att få inregistrera vinster, och konsuln märkte nu för första gången på länge, att den ostadiga lyckan icke vidare var samma blinda tjenarinna som förut.

“Det kår ille, det kår ille!” mumlade han, i det han vände på bladen. “Wenn det skulle komme en kris, så kan jach stå på den hufvet! Jach må seke att få in mine fortringar och sedan göre pare säkre affärer! Om Grossmaul & Komp. i Hamburk skulle slå fanterne i bordet, så vore jach um den Hals!”

Medan han som bäst funderade på detta, kom hans kontorsvaktmästare in och anmälde att en främmande, som önskade tala med konsuln, väntade ute i det yttre rummet.

“Är det man en utländing?” frågade konsuln med en viss obehaglig känning i halsgropen, liknande den som en skolpojke känner, då examinatoren kommer.

“Ja, så ser det allt ut,” försäkrade vaktmästaren, “för si han är nästan som svart, och så har han tre medaljer på bröstet.”

“Bed honom vare så kod och stige in!” sade konsuln hastigt, ty han hade en instinktlik vördnad för medaljer, — mindre dock — den rättvisan måste vi göra honom — mindre för myntvärdet än för utseendet. Det fanns till och med stunder, då han tyckte att en medalj skulle genom sin runda form sticka särdeles bra af mellan de båda stjernorna på hans egen frack.

“Han må fel icke vare från Hamburk och hafe någre opehaglige nyheter!” tänkte han för sig sjelf, i det han slog ihop hufvudboken och gjorde sig redo att mottaga den kommande.

Dörren öppnades, och denne trädde in.

Det var en lång, ståtlig karl, klädd i nordamerikansk uniform och med trenne medaljer på bröstet. Ansigtet var solbrändt, nästan som en mulatts, och den nedre delen deraf omgafs af ett yfvigt, mörkt skägg, medan pannan, i stället för att vanställas, nästan pryddes af ett väldigt ärr, börjande vid venstra ögonbrynet och gående nära på lodrätt upp åt hårfästet.

Med ett ord, den inträdande var den bästa och kraftigaste typ af krigare, som man nånsin ville se. Han imponerade också genast på konsuln, som, då han icke kunde behöfva frukta att den goda riks- och hansestaden Hamburg sände sådana budbärare till honom, genast stod upp från sin plats och, så artigt han kunde, gick emot sin gäst.

“Var så god och sitt mans ner!” sade han med sitt vänligaste grin. “Mit hvem har jach den ären?”

“Mitt namn är Jackson, öfverste i nordamerikansk tjänst och nu, sedan kriget är slut, associé i handelsfirman Yankee Doodle & Komp. i New-York,” svarade den inträdande främlingen med något engelsk brytning, i det han tog plats på den af konsuln anvisade stolen.

Denne blef genast idel solsken. Yankee Doodle & Komp. var en af de mest solida firmor i hela nya världen. Hur man än ramlade och kulbytterade der, alltid stod den dock upprätt, och man behöfde bara nämna firmans namn, så klappade hvarje amerikanskt hjerta af stolthet och beundran. Och Yanke Doodle & Komp. visste också att vända kappan efter vinden. När slafveriet florerade, så gjorde firman i slafveri — nu efter krigets slut gjorde den i frihet och menniskorätt — den senare dock med en viss liten färgnyans i fråga om de svarta.

“Fägnar mik mycket!” sade konsuln bugande. “Och hvarmed kan jach vare till tjänst?”

“Först med att vara god och inlösa den här vexeln,” svarade främlingen, i det han presenterade en vaxel på tiotusen dollars, “och sedan genom att ni visar mig den godheten att presentera mig för er familj. Jag har rest hit till Sverige för att gifta mig — min far var svensk, ser ni, — och man har sagt mig att ni lär hafva en vacker dotter!”

“Ah, man har sagt er mans det?” sade konsuln, strålande af tillfredsställelse. “Ja, schkam att säge, hon prås på sin far! — Jaså, ni ämner kifte er? Det är mans micke ferståndigt tänkt af er!”

“Ja, jag hoppas det,” svarade främlingen. “Och er dotter är fri?”

“Ja, man kan inte vare friere, ty hon har sagt nej åt alla möjliga friere! Men vill ni spise middag hos oss i dag, så skall jach presentere er fer henne. Det skulle glädje mig att komme i familje med den stchtoe firme Yankee Doodle & Komp.”

“Mycken tack! Men vill ni nu vara så god och låta mig få beloppet för vexeln?”

“Ack ja, jach ber er om ferlåtelse!” grinade konsuln, mycket mindre förtjust, i det han uppräknade penningarne. “Var så kod!”

Och främlingen emottog sina tiotusen dollars, förvandlade i goda svenska riksmüntssedlar, och lemnade kontoret

med en vårdslös amerikansk bugning, sedan konsuln gifvit honom sin adress och underrättat honom om att de spisade klockan fem.

“Den skall man ferseke att fånge,” tänkte konsuln, då han ifrån börsen begaf sig hemåt klockan framåt tre, “och Efe skall da mich fän blifve tvungen att take honom, om jach så skall schläpe henne i prudstol!”

Med denna vackra, faderliga föresats i hogen, trädde konsuln in till sin fru och underrättade henne om att det skulle komma främmande till middagen, och att den främmande hade tre medaljer, var associé i firman Yankee Doodle & Komp., och att det var mycket sannolikt att han skulle uppträda som friare till Eva.

“Ach du min kode Gud!” utropade konsulinnan. “En amerikanske eferste! Det skulle då kunne treste mich efer paron, som hon icke ville take! Men den felsignede kontorist...”

“Ferpannade, mener du fel,” interfolierade konsuln, den skall hon klemme!”

“Ja, bara hon kan klemme honom,” suckade konsulinnan, “men jach vet att en qvinne klemmer inte så lätt!” fortsatte hon, ty hon hade på senare tiden fått den idéen att vara romantisk, och derföre låtsade hon tycka om Evas fasthet, ehuru den i sjelfva verket förargade henne.

“Ach, du skall mans inte prate kalenskap,” snäste konsuln; “men jach har en idé! Efersten hade, Gott strafe mich, någon ticke mit den satens kontorist! Wenn jach kunte få honom att gi’ sich ut för den schlingel, så skulle Efe take honom strax!”

“Ja, det vore mans inte så ille, wenn bare Efe låter lure sich!” menade konsulinnan.

“Alle låte lure sich af en kod kepman,” sade konsuln, och det beslöts att han skulle passa på sin gäst och underrätta honom om huru saken förhöll sig, samt att konsulinnan under tiden skulle genom några halfva vinkar förbereda Eva på den stora händelsen.

Och Eva, hvad gjorde hon under tiden? Jo, hon satt innesluten i sitt rum och läste med glädjestrålände ögon ett bref, som hon kysste och kysste om igen, så att hon var färdig att utplåna de kära bokstäfverna. Hvad det brefvet innehöll veta vi inte; men det säkra är att när konsulinnan kom för att förbereda henne på det märkvärdiga samman-

träffandet vid middagsbordet, så fann hon henne glad och frisk som en nyutslagen ros, och hon gjorde icke den ringaste invändning vid att taga en af sina dyrbaraste toaletter och att visa "eferste Jackson" all möjlig artighet och uppmärksamhet.

När middagen kom och med den öfversten, så tillbragte han en halftimma inne i konsulns enskilda rum, och gjorde dervid inte särdeles stor svårighet vid att ingå på hans plan. Han funderade visserligen i början på, om det kunde vara riktigt hederligt handladt mot den stackars flickan, att begagna sig af en tillfällig likhet för att bedraga henne; men sedan konsuln försäkrat honom att "affären" var fullkomligt renhårig och acceptabel, så ingick han derpå med den reservation, att det skedde på konsulns eget ansvar, och att denne måste förbinda sig att låta saken ha sin gång, äfven om den skulle vända sig mot honom själf.

Detta lofvade denne, och när han klockan half sex på slaget införde öfversten uti sitt förmak och för sin familj och för några gäster, som han i hast bjudit tillsammans, presenterade honom som sin f. d. kontorist, numera öfverste Jackson, så hade han den stora tillfredsställelsen att se Eva, högt rodnande, skynda upp ifrån sin stol och kasta sig uti den ankommandes armar.

Och den martialiske öfversten vacklade i första ögonblicket; men sedan tog han mod till sig och slöt henne så fast intill sitt hjerta, som om han aldrig gjort annat än älskat henne i hela sitt lif.

"Det kår pra, det kår pra!" hviskade konsuln till sin fru, i det han förtjust gnuggade händerna. "Aldrig kunde jack tro att det skulle licks så perfekt!"

"Nu är min Efe eferstinne!" sade konsulinnan förnöjd, i det hon betraktade det lyckliga paret.

"Han spelar komedi som en riktig aktér," tänkte konsuln, i det han slog i aptitsupen. "De amerikanarne duke då till allting!"

Under middagen sutto de båda lyckliga bredvid hvarandra, och nog kan man antaga att de drucko en kostligare drufvosaft ur hvarandras strålande blickar än ur de skummande champagneglasen; och när slutligen konsuln fattade sitt glas och drack deras skål, som ett blifvande äkta par, så kunde sjelfva de torra siffermenniskor, som suto omkring bordet, icke underlåta att lyckönska de unga tu

litet mera af hjertat än vanligt, ty den sol de spridde omkring sig upptinade till och med dessa förisade varelsers stelnade känslor.

“Jag tackar hjertligt för den föreslagna skålen,” svarade öfversten med höjdt glas, “och den bevisar bäst af allt här i världen att för en trogen kärlek och en fast vilja är ingenting omöjligt! När jag för tre år sedan lemnade konsulns kontor och med två tomma händer begaf mig af till Amerika, så förde jag med mig en talisman, med hvars tillhjälp allt lyckats mig!”

“Hvat, hvat?” stammade konsuln häpen, ty en skymt af sanningen började röjas för hans middagsomtöcknade förstånd, “är ni . . . ni skulle vare . . .”

“Tyst, svärfar!” sade f. d. kontoristen leende, i det han slog sin arm om sin öfverlyckliga fästnös smärta lif. “Förlofningen är eklaterad! Jag var kontoristen, nu är jag öfversten i nordamerikanska armén, med tiotusen dollars besparingar! Min talisman var *hennes* “kom igen”; utsagt af sådana läppar skulle det kunnat förmå mig att spränga portarne till grafven — nu gällde det bara att besegra ett oblidt öde — och ni ser nu att jag kom igen!”

Och konsuln tänkte på Hamburg, och en blifvande kris, och de tiotusen dollars — och lät fem vara jemnt.

Två ljus.

Säg mig, värde läsare: har du nånsin tillbragt en sömlös natt? Har arbetet, bekymret, sorgen eller sjukdomen hållit dig vaken en natt igenom, och har du då, under det du med tunga steg mätt den knappa golfytan i ditt rum, eller medan du vridit dig på ditt läger, genom ditt ensamma fönster blickat ut i natten omkring dig, öfver den vida, människofyllda öken, som kallas en stor stad?

Om så skulle vara, säkert har du då på längre eller kortare afstånd från ditt fönster sett några ljus brinna, brinna liksom ditt eget, och likväl med så olika sken. Ett lifligt och gladt, ett annat tungt och dystert, ett tredje flämtande och matt, ett fjärde rött och flammande som samvetsagget hos den vakande syndaren. Och när du sett dessa olika ljus, alla fyrbåkar för den irrande seglaren, din tanke, har det icke då händt dig att du nästan omedvetet frågat dig sjelf:

Hvarför lysa egentligen de der ljusen? Hvilka scener och människor upplysa de väl? Skina de på hjertesorg och krossade förhoppningar, eller på lycka och glädje?

Om det händt att du så någon gång fr gat dig sjelf, så skall du kanske känna lust att få veta hvarför ett par af dessa nattliga ljus brunno.

Ty jag såg många sådana, men af dessa många var det egentligen endast två, som fäste min uppmärksamhet under några natters vaka, då äfven jag blickade ut i mörkret och lät mina tankar hvila sig med att göra en rundresa ibland husmassorna utanför mitt fönster. Det ena af dessa ljus kom ifrån ett stort, nybygdt hus med ett gafvelfönster i första våningen. Det lyste med rött sken och flammade upp ibland med en styrka, som om det velat inbilla den i natten blickande att det var ett himlens stjerne-ljus och icke en jordisk dank. Det andra kom ifrån vindsrummet i trähuset midt emot; ett litet gammalt, oansenligt

hus med mörka väggar och små fönsteröppningar, och på hvars ena sida det såg ut som om huset haft ett slaganfall, så snedt och lutande var det; — och det ljuset lyste lika dunkelt och sorgligt som om det hade i all evighet varit bundet vid jordens grus, trots gnistans ursprung, som hade tändt det till låga.

Det är historien om dessa tvenne ljus, som jag nu vill berätta för dig, värde läsare. Du minns säkert huru den haltande lilla demonen i Le Sages qvicka berättelse kom till den unge studenten från Salamanca, och hvilken tjänst han gjorde sin räddare? Äfven till mig kom i natten en sådan liten figur, som lyftade taken utaf husen och visade mig scenerna derinuti. Denna lilla demon var fantasin, och om du tycker att berättelsen haltar, så måste du anklaga honom och icke mig.

1. Det röda ljuset.

Det lyste öfver ett skrifbord, i ett högt och dystert arbetsrum, der stora, takhöga bokhyllor voro nästan de enda möblerna omkring väggarne. Det stod uti en silfverstake, och det var ett tjockt vaxljus, därför lyste det så starkt. Mörkröda sidengardiner hängde ned vid sidorna af fönstret ända ifrån tak till golf, och derutaf kom sig det rödaktiga skenet.

Detta sken föll närmast på en medelålders man med skarpa, nästan stränga drag och rakt, gråsprängdt hår, som satt lutad öfver några på bordet utströdda papper. Hans knutna hand hvilade tungt och nästan triumferande på ett af papperen: det var en kunglig fullmakt på en af de högsta platserna inom lagskipningens område; ty manneu var en den stränga rättens, en den omutliga rättvisans målsman.

Den andra handen stödde en hög och af tankeanstängningar och ärelystnad fårad panna, och medan ett på samma gång stolt och bittert löje krusade de tunna läpparne, sade han halfhögt för sig sjelf:

“Och jag har uppnått det!”

Sedan han åter sutit tyst några ögonblick, rörde sig läpparne på nytt liksom mekaniskt, och med samma uttryck som förut, af på en gång bitterhet och segerglädje, fortsatte han halfhögt som nyss sitt samtal med sig sjelf:

“Ja, jag har uppnått det! Mycket har det kostat mig; mången blomma har jag måst trampa ned på vägen till målet; men nu är jag der! Nu är min ärelystnad tillfredsställd, nu har jag en ställning som anstår mig — nu vill jag börja tänka på att försona!”

Och dervid blickade han allt djupare in i ljuslågan, som flammade till i detsamma; det hade kommit en tjuf på ljuset, men den stränge lagkarlen såg honom ej, han fortsatte som förut. “Försona? Har jag väl något att försona? Har jag inte alltid handlat strängt rättvist, rättrådigt och utan undseende, så som det höfves en man? Har jag inte alltid varit ärlig, sann, ordhållig? Försona? För det jag föraktat det poetiska, det romantiska i lifvet och hållit mig till det praktiska, det solida, det som föder mannen och upprätthåller staterna? Nej, jag har ingenting att försona! Jag har alltid handlat rätt, utan anseende till personen, och just deruti ligger min styrka!”

Vid dessa ord var hans anlete stolt, hans öga blixtrade, bröstet höjde sig kraftigt, han var verkligt ståtlig att åse, och tjufven på ljuset brann allt klarare och upplyste de triumferande dragen.

På en gång föll den af ifrån veken och ned på ett papper nere på bordet. Det var ett stackars gulaktigt, illa hopviket, fläckadt papper som låg der skamfullt och smutsigt, snarlikt en trasig tiggare i en högtidssal, och om några ögonblick började tjufven att fräta omkring sig, papperet begynte kolas och ett starkt os af brändt linne spred sig i rummet.

Då vaknade den stolte mannen ur sin tankfullhet, och när han blef varse orsaken till det os, som så obehagligt stack i hans romerska näsa, släckte han hastigt med fingret den rykande tjufven och fattade tag uti papperet för att kasta det på stenarne vid den nära stående eldstaden.

Men i samma ögonblick föllo hans ögon på tvenne skrifna ord utanpå det gulnade bladet, och vid åsynen af dessa ord bleknade hans nyss så stolta kind, det stränga hufvudet sjönk ned mot det nyss så kraftigt arbetande

bröstet, och med halfqväfd stämma uttalade han mödosamt följande ord:

“O, jag har mycket att försona!”

Hvad kunde det väl vara för ord, som hade förmåga att böja så mycken stolthet, att nedslå så mycken segerglädje? Två helt enkla och tarfliga ord, skrifna med osäker och brådiskande hand, och de två orden voro: Glöm icke... Der fanns ännu ett tredje, och på den stora begynnelsebokstafven kunde man ana till att det varit ett namn; men tjuften hade utplånat det. Man såg nu endast hälften af ett E, och sedan en svart genomkolad fläck, som brast sönder vid beröringen deraf, så som kanske dens hjerta hade brustit, som en gång egt det bortbrända namnet.

“Nej, nej! jag glömmet icke... jag kommer ihåg... jag kommer allt för väl ihåg!” suckade mannen, och hans hufvud sjönk allt djupare ned mot bröstet, der nu en hel verld af minnen började röra sig, först sakta och liksom förstulet, sedan allt starkare och brokigare, liksom de dansande pappersdockorna på pianots stålskifva, allt efter som tonen börjar ljuda starkare och fullare.

Och hvad kom han väl ihåg?

Han kom först ihåg sin torftiga, men lyckliga barn-dom. Trähuset i den lilla småstaden, och modern, den fattiga skollärarenskan, hvars smala talgljus brann så mången lång natt under träget arbete för den älskade sonens lycka och framtid. Han kom ihåg huru hon var en god, kärleksfull, vacker och okunnig qvinna, som af naturen hade lärt konsten att uppoffra sig, och som inte behöfde kunna stort mera för att vara en moder sådan som de ståtliga pensionerna icke kunnat bilda en ibland tusen. Han mindes vidare studenttiden med sina förhoppningar och sin glädje, sina vilda upptåg och sitt muntra kamratskap, sina illusioner och sin poesi. Han kom ihåg konditionen hos den andryga baronen, och den unga fröken med de vackra blå ögonen hvilka ibland nedlät sig till att utan synnerligt förakt hvilat på den vanbördige informatorn; han mindes ytterligare de tunga extraåren i hofrätten och den brödlösa renskrifningen om nätterna för att förtjena en nödtorftig utkomst. Sedan kom der ett ljust och fagert minne, men med förebråelse i blicken och sorgens moln på pannan, och det var minnet af henne, den fattiga flickan, dottern till hans världinna, som alltid rodnade som en ros då hon i

förstugan eller trappan mötte den unge extraordinarien, som vårdade honom natt och dag under en lång och farlig sjukdom, framkallad af brist och öfveranstängning, som en dag föll i hans öppnade famn och tillstod att hon älskade honom, som fick hans ring på sitt finger i utbyte mot sin egen, och som slutligen en dag i öfvermåttet af sin kärlek och i sin oskulds hängifvenhet glömde att neka älskaren hvad endast maken hade bort begära.

Han mindes allt detta, och han mindes mera än så. Han kom ihåg fattigdomens frestelser, ärelystnadens eggelser. Han mindes så väl den dag då han satt på sitt första ting, och då han vid middagen hos en af traktens honoratiöres återsåg den unga fröken för hvilken studenten svärmat och som nu syntes honom ännu skönare än förut. Och han mindes mycket väl den strid, som nu började mellan pligt och tacksambhet å den ena sidan, och ärelystnad och högmod å den andra, och huru högmodet till slut gick segrande ur den icke särdeles långvariga striden. Han erinrade sig också ett kallt och hjertlöst bref, skrivit till den arma, som var moder till hans barn, och inneslutande en summa, som skulle gälda allt hvad en qvinna uppoffrat, ett hjerta lidit; — och med elddrag stod framför hans inre syn en dag, då han trädde till altaret med sin stolta och rika brud, och huru en blek och tynande skugga trängde sig fram till altarringen mellan honom och henne, och huru han måste göra våld på sig för att kunna uttala det "ja", som skulle hjälpa honom upp i verlden till anseende och makt, men på samma gång för alltid skilja honom från en lugn och stilla huslig lycka, och samvetets frid.

Och vid det den stolte mannen mindes allt detta, veknade hans hjerta mer och mer; isskorpan deromkring smälte ned, och slutligen lutade han sitt grånade hufvud ned i de på bordet hvilande händerna och brast ut i en gråt, så bitter och så hejdlös, att det var som om en våldsam storm skakat hans kraftiga gestalt och brutit hans stolthet.

Och när han efter en lång stund åter upplyfte sitt bleka och tårsköljda ansigte, så upprepade han ännu en gång med djup betoning sitt:

"Ja, jag har mycket att försona! Men jag vill också göra det! Ja, så sannt Gud lefver: jag vill försona hvad jag brutit!"

2. Det dunkla ljuset.

Det lyste i ett fattigt, naket vindsrum, på en bristfällig och halmbäddad säng, der en utmärglad och döende qvinna låg. Det kastade sitt matta och sorgliga sken på en ung flicka, träget arbetande vid ett haltande bord, och emellanåt blickande hän åt sängen med en hängifvenhet och ömhet i det blåa ögat, som hade kunnat väcka en engels afund. Hvilken köld, hvilken fattigdom och hvilken sorg lyste det icke på, det stackars, flämtande ljuset! Och dock, huru mycken ädel resignation, hur mycken varm gudsfruktan, huru många rena dygder belyste det icke. Jag tillhör icke dem, som drifva den satsen att endast laster och högmod bo i den granna salongen och det lysande förmaket, och endast dygder i kojan och vindsrummet; men så underligt går det till ibland, att man kan finna de förra i den rikes boning, likaväl som de senare i den fattiges. Dygd och last dela för öfrigt verlden sins emellan, och det är lika orätt att säga det den ena uteslutande håller sig till en samhällsklass, som att påstå det en annan skulle vara i uteslutande besittning af den andra.

Hvilket träget arbete, hvilken hjeltemodig sjelfuppoffring belyste icke det dunkla ljuset! Huru flögo icke de fina, magra fingrarne öfver sömmen, och huru mödosamt flämtade icke den ungdomliga, rika barmen under tröttheten och sorgen. Och dock kom ingen klagan öfver de ännu rosiga läpparne, och den unga flickan stängde sin modlöshet och sin förtviflan djupt inne i det svidande hjertat, och hade hjeltemodiga trösteord och glädtiga löjen för den aftynande sjuka, hvars slocknande öga med ett uttryck af ousägligt bekymmer hvilade på dotterns krökta gestalt.

Och huru täflade de icke i att bedraga hvarandra, dessa arma varelser, som icke hade någon annan än sig sjelfva i hela verlden. Men hvilka heliga bedrägerier belyste icke det matta ljuset med den flämtande lågan! När den arma modern kände sitt sargade bröst sönderslitas af tusen plågor, och dottern vände sig till henne för att fråga: "Hur är det, mamma, du känner dig väl inte värre

än förut?" så tvang hon sin insjunkna mun till ett leende och sökte lägga styrka i den slocknande rösten då hon svarade: "Nej, kära barn, nu tycker jag att jag är mycket bättre än i går!" Och sedan, när dottern höll på att duka under för sömn och trötthet, och modern med en hjertsliktande suck sade: "Älskade barn, du arbetar dig förderfvad för min skull!" så svarade den unga flickan med leende på läpparne och solskens i ögat: "Söta mamma, jag är inte det ringaste trött!"

På detta sätt sökte de ömsesidigt föra hvarandra bakom ljuset, och det tycktes som om detta vid hvarje sådant oskyldigt bedrägeri flammade upp ett grand, liksom ville det lysa klarare på så mycken kärlek och så mycken olycka.

Men det dunkla ljuset såg också andra scener än dessa. Ty ibland hände det att ungdomens trötthet tog ut sin rätt, och att den unga flickans hufvud sjönk ned emot det haltande bordet, medan de mörkfransade ögonlocken slöto sig till en sömn så ljuf, som om hon hvilat på ejderdun.

Och då såg det dunkla ljuset huru den arma modern åter vred sig oroligt på sitt läger; huru hon drog fram under den fattiga hufvudgården några bref, som hon betäckte med kyssar, och huru ömt hon betraktade en ring, som höll på att falla af det utmärglade fingret. Ty den arma qvinnan älskade ännu, hon älskade och förlät, och mången gång lyste hennes febermatta öga af en högre glans, när hon erinrade sig den flyktade tidens lycka.

"Gud förlåte honom!" hviskade hon då ur djupet af sitt hjerta — Gud förlåte honom allt hvad han gjort mig emot, om han bara inte förgäter sitt barn och lemnar henne i nöd och elände, när jag går bort! Men det skall han inte," han var öm och godhjärtad förut, — han måste komma fram i verlden, och jag arma flicka var ett hinder i hans väg; hvad skulle han göra? Han visste väl aldrig att han var mig så utesäglig kär, och inte visste han väl heller att min skam kostade min mor lifvet, och att jag sedan fick träla i nöd och fattigdom med mitt barn — med hans barn! Han är barnlös i sitt hem, säga de. Gud, gör hans hjerta vekt och godt, så att han erkänner sitt barn; då kan jag dö nöjd! Jag har lidit mitt straff, och jag har försökt lida det utan att knota; och min synd skall ej återfalla på mitt kära, mitt oskyldiga barn!"

Och mången gång, då den sjuka modern slumrade in på sitt plågoläger, så såg det lilla dunkla ljuset huru den unga flickan sakta reste sig upp från sin plats och lutade sig öfver den slumrande med så mycken ångest i sin blick, att ljuset nästan ville slockna af medömkan. Och när hon började att bittert gråta och fruktade att de fallande tårarne och de illa qväfda snyftningarne skulle väcka den sovande sjuka, så gick hon sakta derifrån och lutade sig inåt fönstret, för att lägga sin brännande panna emot den kalla, fuktiga fönsterrutan.

“Gud i himmelen,” bad hon då så innerligt, “haf förbarmande med oss! Låt icke min stackars mor förgås af sorg och brist! Gif mig styrka att arbeta för henne, arbeta så att hon icke behöfver sakna något, att hon kan blifva frisk igen och att de lyckliga tiderna från förr måtte återkomma!”

Och derpå gick hon för att kasta en blick på den sjuka modern, som log i sömnen, som om hon emottagit besök af någon kär gäst; och det stackars barnet gladdes åt att hon såg så nöjd och lycklig ut och sade för sig sjelf:

“I morgon är visst mamma bättre. Se så rödblommig hon är... hon är riktigt vacker igen, så som jag minns henne då jag var barn! Ack, jag visste väl jag! Gud gör nog ett underverk för min stackars mors skull... i morgon är hon säkert frisk igen.”

Och sedan uppsökte det stackars barnet sin ensamma bädd, och det lilla flämtande ljuset släcktes ut just i samma stund som de första glimtarne af den nyvaknade dagen syntes i öster. Och dotterns tro hade icke bedragit henne. Dagen derpå var den sjuka modern bättre. Hon hade slumrat in i den eviga sömnen, och den klara morgonsolen lyste på ett fader och moderlöst barn, som låg gråtande och förkrossadt vid moderns sista bädd.

Ännu en sista natt brann det dunkla ljuset, och som det tycktes med ljusare och klarare sken än förut. Det lyste då vid en bår. Och i den natten brann det röda ljuset midtemot med ännu skarpare sken än förut. Det flammade och lyste högre och högre, det växte som om det velat förvandla sig till en härjande brand, och drifven af samvetets oro och qual stod den stolte mannen derinne upp ur sin stol och lutade, äfven han, sin feberheta panna mot fönstret. Jag kunde tydligt se den resliga gestalten,

jag såg huru han blickade ut i natten, som om han väntat att på stjärnhimlen derutanför läsa svaret på en fråga. Då föll plötsligt hans blick på det lilla dunkla ljuset, som brann i den fattiga vindskammaren, och det var som om dess sken med magnetisk kraft dragit till sig icke blott hans blickar, utan hela hans själ.

Snart såg jag huru det röda ljuset släcktes i huset midt öfver, och inom några ögonblick stod den högresta gestalten i porten; han stängde den, såg sig ett ögonblick omkring och skyndade midtöfver till det lilla trähuset, från hvars vindsfönster ännu det dunkla ljuset kastade sitt sken. Säkert anade han att der funnes nöd att bispringa, olycka att utplåna, och det var så han ville börja sin försoning.

Han försvann inom den låga porten, och inom några ögonblick förstod jag på det dunkla ljusets flämtande att dörren hade öppnats, och att någon hade inträdt i det fattiga rummet, der den döda qvinnan låg på bår. Ett rop genomskar den nattliga tystnaden, och jag såg derinne skuggan af en knäböjande gestalt och af ett qvinligt väsen, som kastade sig i den knäböjandes armar.

Och i detsamma slocknade det dunkla ljuset för alltid. Mången natt har jag sedan vakat, men aldrig har jag återsett det. Deremot har jag ofta i gafvelfönstret på det stora huset sett ljus brinna nattetid, men icke mera rött och dystert och kallt, utan klart och strålande; — och jag har sett en man med leende på läpparne träda fram till fönstret och skåda upp mot den nattliga himlen med en blick, full af utesäglig glädje och frid, liksom ville han säga: tack för det du lärde mig att försona!

Och då ibland ljuset brunnit mattare, och den reslige mannen kanske slumrat till öfver sitt arbete, har jag sett ljuset flämta till som af ett luftdrag från en öppnad dörr, och jag har då kunnat se huru en qvinlig skugga aftecknat sig mot fönstret, och huru hon lutat sig ned öfver den slumrande mannen med en dotters hela ömhet och kärlek.

Och der, värde läsare, har du historien om de två ljusen. Ännu finnas många flera, som brinna om natten, och vid deras sken uppföres månet skuggspel, som skulle vara lärorikt att åskåda. Det är bara fråga om huruvida du ser dem eller ej.

“Gubben i Bergsbygden“.

1.

På högsta spetsen af Skinnarviksbergen, nästan nedgräfd i en bergsskrefva, och tittande nyfiket ut öfver Mälaren och Kungsholmslandet, låg för ett trettiotal af år sedan ett litet oansenligt envåningshus, icke olik ett kråkbo, och omgifvet af en liten anspråkslös trädgård och ett rödmåladt plank.

Det gamla huset hade sedan många år bebotts af en gammal assistent i något af stadens kollegier, vid namn Kjellson, men allmänare bekant under namnet “Gubben i Bergsbygden“, hvilket några glada kunder på den numera upphörda källaren Hamburg vid Götgatan hade gifvit honom.

Assistenten var en gammaldags man i lång, blå kapprock med många kragar, hög, brun hatt med breda brätten, och suvarovstöflar med pressade lejonhufvuden på skäften. Tvenne kloka, grå ögon tittade spejande men godmodigt fram under ett par buskiga ögonbryn af samma färg, och en väldig näsa sköt djerft ut öfver en, genom tändernas bortfallande, tunn och hopknipen mun, kring hvilken några drag, tydande på en hög grad af bestämdhet, hade lägrat sig i långa rynkor. Figuren var undersätsig, håret hvitt och stripigt och gången rask, fastän ryggen var lutande.

Sådan var assistenten Kjellsons yttre menniska, som en hvar kunde se, då han hvarje afton begaf sig hemifrån klockan half 6, inträffade på “Hamburg“ klockan 6 på slaget, satt der till klockan half 8, smuttande på en arrackstoddy och rökande Gefle vapen ur en lång kritpipa, samt på slaget half steg upp från sin stol, ställande pipan på en hylla vid disken, och aflägsnade sig med långsamma steg, för att precis klockan åtta fatta tag i vredet på sin gamla lutande port deruppe bland backarne vid Besvärs-gatan.

Samma promenad hade han gjort i öfver tjugu år, och det så punktligt att grannarne stälde sina klockor efter honom, ty den tiden fanns ännu icke tidkulan vid Mosebacke, och om den också funnits så var det många som icke kunde se den, men som alltid sågo gubben Kjellson när han gick ned till källaren Hamburg.

Fyra gånger om året gjorde han en längre promenad. Han gick då den första hvar tredje månad precis klockan tio ned till staden för att på rådhuset uppbära och qvittera sin lilla pension på fyrahundra riksdaler banko om året. Hvarje sådan dag såg man gubben Kjellson inne på källaren Pelikan i Brunnsbacken, der han drack ett glas gammalt portvin och åt en "suden" kringla, hvarpå han stretade upp för backen till Hornsgatan och var hemma igen på slaget tolf. Endast en enda gång på tjugu års tid hade assistenten varit utom sin port på annan tid än nyss anförda, och det var för att se Karl Johans begrafning. Karl Johan hade nemligen alltid varit hans stora favorit, och gubben trotsade därför under sex timmar trängseln på Riddarhustorget, för att se hans likfärd. När processionen gått förbi, torkade gubben sig i ögonen med afvig hand, snöt sig med en väldig trumpetstöt och gick hem igen utan att säga ett ord.

Assistenten Kjellsons inre menniska var det litet svårare att komma underfund med. Han umgicks endast med en enda person, en gammal f. d. handlande som fått fristad på gubbbuset, och som en gång i månaden kom till honom på söndagsförmiddagen, stannade till middagen, och gick hem till sitt på samma gång som gubben Kjellson gick till Hamburg; ty det försummade han icke ens på söndagen. Men gubbarne följdes aldrig åt dit, utan de skildes alltid utanför Kjellsons port, nickade ett stumt farväl och vexlade ett trohjertadt handslag.

De enda lefvande varelser han annars tålde omkring sig, voro en gammal döf madam vid namn Lona, och en stor grå katta som hette Kajsa. Lona städade och lagade gubbens mat, och Kajsa hjälpte honom att förtära den, samt sysselsatte sig annars för det mesta med spånad, der hon låg i salsfönstret på en gammal kudde.

Det märkvärdiga med gubben och hans två qvinliga tjensteandar var för öfrigt det att han sällan eller aldrig talade med madam Lona, men deremot mycket ofta med

Kajsa, troligen af det goda skälet att han af den senare icke behöfde frukta något annat svar än ett hemtrefligt "kurr-urr", då deremot gamla Lona hade en temligen hvass och mycket flytande tunga, hvars skarpa ljud hon dessutom — en vanlig följd af döfheten — icke kunde moderera.

När gamla Lona, som pysslade om "gubben i bergsbygden" alldeles som han varit ett litet barn och hon hans mor, någon gång i pur välmening väsnades litet för högt eller för länge, så brukade gubben bara säga ett enda ord till henne för att få tyst igen, och det lyckades nästan alltid.

Det enda ordet var: "tig!"; men det sades med stentorsstämma, och det var aldrig väl utsagdt, förrän madam Lona med en knapp vändning var utom dörren och nere på gården, mumlande om att det skulle blåsa många väder innan hon komme inom den der bitvargens dörr igen.

Sedan gubben en stund funderat öfver effekten af sitt herrskareord, brukade han alltid gå fram till fönstret, lagom tidigt för att se madam Lonas randiga kjol försvinna genom portluckan, och han hade då för vana att smeka Kajsa öfver ryggen, sägande:

"Hvad sa' du, Kajsa? jag tror det tog skruf, hä? I morgon ska' vi ha oss en annan städerska, du!"

"Ja-am!" svarade Kajsa och sträckte på sig.

"Ja det ska vi! Du är en förståndig katta, du Kajsa! Synd att du inte ska' kunna laga mat och sopa af golfvet. Bädda kan jag göra sjelf! — Hm! ja i morgon ska' vi ha oss en annan Lona, du Kajsa."

"Kurr-urr!" svarade Kajsa och lade sig i krum för att sofva på nytt.

Men på middagen eller till qvällen kom madam Lona igen och var så söt i synen och så mör i munnen så det var en riktig glädje att höra och se henne. Och den der omtalade morgonen kom aldrig.

Och på det sättet hade det gått så länge grannarne kunde minnas.

Det lilla huset hvari assistenten bodde, var hans eget, och låg som vi förut veta, inkiladt i en skrefva på högsta punkten af Skinnarviksbergen, alldeles ofvanför Bethlehemsvarfvet. Det innehöll endast två rum och ett något stort tilltaget kök, der gubben Kjellson bland andra saker hade en stor svarfstol — madam Lonas eviga förargelseklippa.

Under det spetsiga taket med sina lappade och mossslupna tegel, var en ganska rymlig vind, der Kajsa ibland rumsterade om med råttorna som gerna ville vara ensamma herrar på täppan. Från gatan var en stor inkörsport med årtalet 1715 ofvanför, och bredvid den en så kallad "gånglucka", tillräckligt bred för att släppa en vandrare igenom.

Portarne voro stängda dygnet om och det lutande planket var ofvantill garneradt med fem tums höga spikar med spetsarne uppåt, så att "gubben i bergsbygden" kunde vara trygg för opåräknade besök. Detta var också nödvändigt, ty det gick i trakten ett rykte att han var en ganska tät gubbe, och fast han ibland hela den fattiga befolkningen i granskapet hade endast vänner, så kunde det likväl lätt hända att något nödens eller brottets barn från aflägsnare vrår af den stora staden, kunnat lockas till att undersöka de gamla, grofva ekkistorna uppe på vinden, eller den gammalmodiga, utsvängda byrån i hans innersta rum.

Sent om qvällarne såg man ofta ett enstaka ljus lysa från gubbens fönster, och grannarne i de nära belägna husen, som händelsevis fingo se detta, sade då för sig sjelfva, i det de betraktade det lilla huset med en blandning af nyfikenhet och helsosam vörndnad:

"Nu räknar "gubben i bergsbygden" igenom sina murklor!"

2.

Det var en ruskig novemberafton, då gubben Kjellson kom hem från sin vanliga Hamburgerfärd, och satte den något rostade nyckeln i låset till sin lilla portlucka.

"Hm! hvad vill det säga!" mumlade han förvånad, "när jag gick så läste jag igen två slag, och nu är det bara ett! Skulle Lona ha varit här igen på qvällen? Det var märkvärdigt!" Och gubben gick in, läste igen porten efter sig, och spejade försiktigt omkring i mörkret medan han gick öfver gården. Inkommen i förstugan drog han eld på en tändsticka och tände på en lykta som han alltid hade i fickan; han såg sig noga omkring för att se om han kunde upptäcka något ovanligt. Nej! Allt var som

det brukade vara. Köksdörren var stängd och dörren till vinden likaså, det var tyst och stilla som vanligt.

“Hm, kanske jag bara läste den ett slag,” sade gubben för sig sjelf, “och så tyckte jag att det var två! Jo, jo! Börjar bli gammal nu — minnet sviker en!”

Och dermed gick han in i köket, sedan han väl läst igen farstudörren och sett till att båda hakarne lågo på.

Inkommen kände han att någon smekande strök sig mot hans ben, och det var inte utan att gubben drog sig litet åt sidan, så hade händelsen med portlåset satt hans tankar i rörelse. Men när han tittade ner så var det Kajsa som på öfligt sätt helsade god afton på sin gamle husbonde.

“Jaså, hm, ä' det du, Kajsa? Hur är det, du? Har Lona varit här eller har du annars märkt något ovanligt, Kajsa du?”

“Ja-am,” svarade Kajsa långdraget, ty hon hade den vanan som många människor också besitta, att jaka till både likt och olik.

“Hvad sa' du? Ha råttorna hållit väsen uppe på vinden och du har inte kunnat komma ut efter dem?”

“Kurr-urr!” förklarade Kajsa i det hon förnyade gånger strök sig mot gubbens ben.

“Nå, då ska' du få komma ut nu, stumpan min! Bättre sent än aldrig, du!”

Och dermed öppnade gubben Kjellson dörren till farstun och ämnade släppa ut Kajsa, men huru stor blef icke hans förvåning när Kajsa, som annars brukade kila af som en pil ut i farstun och genom hålet under vindsdörren upp på vinden, nu med de mest tydliga tecken af förskräckelse och ilska, tog några steg baklänges från dörren, satte svansen i vädret, sköt rygg och spottade som om han haft en hund midt framför sig.

“Hvad i Herrans namn är det åt dig, Kajsa?” frågade gubben förvånad, “har du fått rabies, eller är det någonting uppe på vinden?”

“Ja-a-am!” svarade Kajsa i en långt uthållen ton med åtskilliga modulationer, och derpå spottade hon ytterligare några gånger som bekräftelse på att hon talade sanning.

“Nå, det skall vi väl se efter!” menade gubben Kjellson, som var en ganska resolverad gubbe, i det han gick in i sitt inre rum och tog ned från väggen en gammal

ryttarépistol som varit laddad i flera år. Han provade med nageln om flintan var skarp nog, och sedan han gjort sig förvissad om att vapnet åtminstone kunde tjena till skräm-skott, om också skottet skulle klicka, satte han en gammal sälskinnsmössa på hufvudet, tog lyktan i handen, öppnade köksdörren ånyo, och begaf sig ut i farstun.

“Om jag i alla fall,” mumlade han något betänksamt för sig sjelf, “först skulle gå ut och se efter att få tag i en poliskonstapel? Bah? sådana finnas aldrig när man behöfver dem . . . kunde få gå ända ned till Södermalmstorg . . . Nej! Jag tar Gud i hågen och ser efter sjelf.” Derpå öppnade han jerndörren till vinden, gick med stadiga steg uppför trappan, hållande lyktan i ena handen och pistolen i den andra, och följd tätt i hälarne af Kajsa, som nu bar svansen högt i vädret och såg ganska tapper ut, fastän stegen voro temligen försigtiga.

Uppkommen på öfversta trappsteget, höjde gubben Kjellson lyktan och sökte att med dess sparsamma ljus upplysa hela den af gamla kistor och skräp uppfyllda vinden. Detta var temligen omöjligt, och sedan han därför en stund sett sig omkring, ropade han med hög röst, i det han spände pistolen: “Är någon här, så säg ifrån!”

Det var tyst som i grafven. Kajsa stod bredvid gubben på första trappsteget, och såg med sina runda, i halfdunklet glänsande ögon stadigt bort till den aflägsnaste vrån på vinden, der ett gammalt skåp och några träkärll stodo inklämda under det sluttande taket. Hon morrade sakta men ilsket, och svängde hotande på svansen.

“Ser du någonting, Kajsa?” sporde gubben Kjellson, i det han uppmärksamt följde hennes blick.

“Ja-a-am!” försäkrade Kajsa bestämdt och utan modulationer.

“Det ska då vara kattögon också till det,” menade gubben, i det han tog ett steg framåt. “Är det någon derborta vid skåpet, så kom fram, annars skjuter jag!” ropade han hotande.

Ett sakta prasslande hördes, och derpå ett ljud som af en qväfd snyftning. Kajsa blef alldeles ursinnig och spottade som en besatt.

“Nej, det här står aldrig rätt till,” sade gubben för sig sjelf, “och om det ska’ kosta aldrig det, så måste jag ha reda på hvad det är.”

Och derpå gick han fram till skåpet, med lyktan öfver hufvudet och den spända pistolen fortfarande i handen. Kajså blef försigtigtvis qvarstående på öfversta trappsteget, derifrån hon med den mest spända uppmärksamhet följde sin gamle husbondes steg.

Framkommen till vrån vid skåpet upprepade gubben Kjellson på nytt och med starkare stämma sin nyss uttalade hotelse, och efter ett ögonblick tog han ett steg baklänges af förvåning. Ty upp ur vrån reste sig nemligen det tofviga hufvudet af en liten flicka på sju eller åtta år, som med häftiga snyftningar och alldeles utom sig af rädsla ropade, under det strida tårar rullade ned för de magra kinderna:

“Söta, goda herrn, slå inte ihjäl mig!”

“Hvad i Herrans namn gör du här, barn?” utropade Kjellson, som blef allt mer och mer förvånad. “Hvem har skickat dig hit så här dags på dygnet?”

“Pappa!” snyftade flickan.

“Nå, hvem är din pappa då?”

“Det törs jag inte tala om, för då får jag så mycket stryk när jag kommer hem... För resten kommer han hit själf klockan elfva.”

“Jaså! Hvad ska’ han då göra här?”

“Stjåla!” svarade den lilla helt naivt, i det hon tittade på Kjellson genom tårarne.

“Såå? Jo, det är fint! — Nå, men hur har du kommit hit då?”

“Jo, si pappa dyrkade upp porten och släppte mig in.”

“Hm, hm! Men hvarför stal han inte med detsamma då?”

“Nej si det var så mycket folk ute, sa’ han... och han tänkte komma igen se’n med en kärra, för “gubben i bergsbygden” har så mycket multum i kistorna, säger pappa.”

“Men hvarför lemnade han dig qvar då?”

“Jo, si pappa glömde mig häroppe, för han hade varit på krogen först, och var inte riktigt redig i hufvudet.”

“Men hvarför tog han dig med då?”

“Jo, därför att pappa alltid gör det när han är ute på förtjenst... för om han träffar på någon, så gör han sig blind, och säger att det är jag som leder honom... och det tror di, och då bryr di sig inte om att han famlar på dörrlåsen!”

“Ljuger du inte nu? Glömde han dig verkligen qvar?”

“Ja, det gjorde han! Söta, lilla, goda herrn, slå inte ihjäl mig!”

“Stackars barn!” mumlade Kjellson för sig, i det han medlidsamt betraktade den lilla. “Skön uppfostran! . . . Jaså, klockan elfva! . . . Joho! . . . Nå men“, fortfor han högt, fästade sin skarpa blick på barnet, “om gubben i bergsbygden inte godvilligt läte bestjåla sig, hvad skulle far din då göra, tror du?”

“Han skulle allt knacka honom i hufv’et litet, sa’ han,“ försäkrade barnet.

“Åhå! Jaså, han skulle det! Brukar han göra det annars också?”

“Ja, bara när han inte ä’ riktigt redig.“

“Kom fram!“ sade Kjellson sträft, i det han fattade tag i den lilla flickan och drog henne fram ur vrån.

Den lilla stretade emot, och då Kjellson tog i något hårdt, kom hon slutligen fram med fart, och släppte i det samma förklädet som hon hållit upp med ena handen, så att några gamla träsaker och en liten knippa nycklar trillade på golvet.

“Hvad är det der!“ frågade gubben Kjellson, i det han lutade sig ner för att lysa derpå med lyktan.

“Det är ingenting!“ sade flickan hastigt, i det hon också lutade sig ned, men fortare än han, rök till sig nyckelknippan och var med ett hastigt språng borta ifrån Kjellson och vid trappan. Men innan gubben hann vända sig om hörde han ett skrik, och märkte på Kajsas vredgade morrnig att hon måtte hafva öfvergifvet defensiven och taget del i försvaret. Så var det också. Den lilla flickan hade ämnat taga till flykten, och det skulle också lyckats henne, om inte Kajsa stått som en furie framför henne på öfversta trappsteget, fräsande och spottande af hjertans grund.

Flickan stannade, alldeles förlamad af förskräckelse, och Kajsa var just färdig att rusa på henne, då gubben Kjellson lyckligtvis kom till, ropade ett uttryckligt: “hut, Kajsa!“ och tog den lilla flickan vid handen samt ledde henne ned från trappan. Barnet lät föra sig utan motstånd, ty den förskräckliga Kajsa gick bredvid, och bevakade hvarje steg, så att det var icke möjligt att komma undan.

Nedkommen, stängde gubben vindsdörren, förde flickan in med sig i köket, lyste noga på hennes ansigte och sade med butter ton:

“Jaså, du stjal du också? Du hade dyrkat upp kistan med svarfsakerna uti? Far din hade således inte glömt dig, han hade lemnat dig qvar med afsigt, för att du skulle se dig omkring under tiden? Var det inte så?”

“Jo,” svarade flickan trotsigt, i det hon likväl med förskräckelse såg på Kajsa, som fortfarande bevakade henne.

“Har du gjort så der förut?”

“Ja bevars, ända se'n jag var fem år,” svarade barnet och såg utmanande på gubben.

“Gud i himmelen, sådan ungdom!” suckade denne för sig sjelf, i det han tog upp sitt stora silfverur. “Klockan är nu nära tio, då har jag tid att gå efter polisen! Sätt dig der på stolen, och rör dig inte ur fläcken medan jag går ut, annars kommer katten och rifver ut ögonen på dig.”

“Nej söta, goda herre, låt mig heldre följa med!” ropade flickan, som nu åter började gråta. “Jag är så rädd för katten!”

“Hon gör dig ingenting, bara du sitter stilla! Men tar du ett enda steg, så är hon öfver dig! Är du hungrig?”

“Ack ja!” ropade barnet begärligt, med lysande ögon, “jag har inte fått något se'n i morse.”

“Hm! inte det heller? Nå, se der har du ett stycke bröd och en bit ost... ät på det så länge, jag kommer strax igen. — Hör du, Kajsa, se efter flickan, men rör henne inte, hör du det!”

“Ja-am!” svarade Kajsa, i det hon satte sig midt för den ätande flickan, helt sjelfbehagligt slickande sin ena tass, och strykande den öfver näsan liksom hon riktigt i minnet velat inpräglä husbondens ord.

Och derpå tog gubben Kjellson på sig sin gamla kappa, tände på lyktan och begaf sig i väg till polisvaktkontoret, i det han mumlade för sig sjelf under hela vägen:

“Stjåla och ljuga... åtta år!... hm, hm! Sådan barn-dom — sådan barndom!”

3.

Efter en stund återkom gubben Kjellson, förande med sig tvenne poliskonstaplar, beväpnade med sablar och batonger. De inträdde i köket, der den vaksamma Kajsa ännu icke rört sig ur stället, utan satt framför flickan, sliande sin tass.

Den ena af konstaplarne, en äldre man, såg noga på flickan, som just nyss slutat äta upp sin ost och sitt bröd, och nu med sin ålders vanliga sorglöshet, nyfiket tittade på de inkommande.

“Jaså, det är den der satbytingen!” sade han groft, “jag kunde ge mig tusan på det!”

“Hvad menar konstapeln?” frågade Kjellson.

“Åh, den der är gammal i gåle! Hon har redan paretrat polisen tre, fyra gånger... och ljuger gör hon som en häst trafvar...”

“Stackars barn!” sade Kjellson ännu en gång. “Är du sömnig, flicka?” sporde han sedan med sträff ton, i det han vände sig till den lilla, “eller vill du ha’ mera att äta?”

“Nej,” svarade barnet i det hon såg på honom förvånad, “nu skulle jag helst vilja sofva!”

“Nå, kom med mig då!” fortsatte Kjellson, i det han bad konstaplarne sitta ner i köket, och tog flickan med sig in i det inre rummet.

“Gubben har då alltid varit litet vriden!” hviskade den äldre konstapeln till den andra; “men ett godt kräk för resten! Du ska’ få se att vi få oss nog ett par riksdaler.”

Under tiden hade Kjellson tagit fram en gammal renhud, som han brukade ha under sina fötter vid skrifbordet, lagt den i ett hörn mellan kakelugnen och en byrå, och med en kudde och en gammal utnött fårskinnstulubb lagat till en bädd åt flickan.

“Lägg dig der nu och sof,” sade han buttert till flickan, “så få vi språkas vid i morgon.”

“Men,” sade flickan tvekande i det hon oafvänt betraktade honom, “den stygga katten kommer väl inte och rifver mig?”

“Ahnej, om du är snäll, och isynnerhet om du läser din aftonbön, så rör hon dig inte.”

“Af... aftonbön?” sade flickan efter med gapande mund, som om gubben Kjellson talat hebreiska, “hvad är det för slag?”

“Hm! — nå, det kunde jag då ha tänkt på... inte kan hon veta det,” mumlade gubben för sig sjelf. “Nå, det är detsamma! Om du lofvar mig att inte ljuga och stjäla mera, så kommer hon inte heller!”

“Ja, bara jag får äta mig mätt ändå,” svarade den lilla, i det hon kröp ned i sin improviserade bädd och såg riktigt lycklig ut när hon fick pelsen öfver sig, “så ska’ jag försöka! Och så bara jag slipper stryk, för si, pappa slog mig alltid när jag inte ville ljuga som han lärde mig.”

“Lefver din mor?” frågade Kjellson med en viss skiftning i rösten, som om han fått något i halsen och sökte att svälja ner det.

“Mamma?” svarade flickan gäspande, “henne har jag aldrig sett! Hon lär allt vara död för längese’n, hon! Pappa vill att jag ska’ kalla rödhåriga Kristin för mamma, men det gör jag inte... nej, det gör jag inte!”

“Hvarför det då?”

“Nej, för hon slår mig alltid när jag säger att jag är hungrig.”

“Stackars barn! sof nu... god natt med dig!”

“God natt!”

Och dermed sof den lilla flickan, lika leende och lugn som om hon legat i sin moders knä, och aldrig vetat hvad synd och elände velat säga.

Gubben Kjellson såg på henne ett ögonblick, derpå torkade han sig i ögat med afviga handen, harklade ett tag, liksom för att bli sig sjelf igen, och gick ut till konstaplarna.

Kajsa hade under tiden börjat spinna för dem och stryka dem om benen; hon gjorde les honneurs så godt hon kunde.

“Det är en riktig kanaljeunge det der, ska’ assistenten tro,” sade den äldre konstapeln, “det är bäst hon kommer till inrättningen.”

“Hvilken inrättning?” sporde Kjellson.

“Kors, för vanartiga barn, vet jag!” svarade konstapeln; “men hur vill nu assistenten att vi ska’ göra? Ska’ vi stanna här, eller gå vi opp på vinden och invänta göken der?”

“Det är bäst att ni stanna här nere,” sade Kjellson, “och låta honom först gå upp på vinden, så är han så mycket lättare att gripa.”

“Kanske det! Kom ihåg, Andersson, att lägga till'en med batongen öfver armen te' börja med — sådana der gökar ha alltid knifven till hands.”

“Hvad tror konstapeln att hans straff blir?” frågade Kjellson, som såg på klockan, hvilken nu slog half elfva, “om han kommer och ni lyckas ta' honom på bar gerning?”

“Åh, det lär väl inte gå af med mindre än listtids fästning, om det är den jag menar — för då är det tredje resan med inbrott!... Men kanske det nu ä' så godt te' släcka ljusena, och om assistenten hade en styrkdryck te' bjuda på innan vi börja, så skulle det inte ha ondt gjordt, he he he! En står sig alltid bättre med arbetet, när en fått litet monium!”

Och sedan Kjellson ur ett stort skåp i inre rummet tagit fram en butelj arrack som han hade gömt för särdeles högtidliga tillfällen — och detta var ju på sätt och vis ett sådant — släckte man ljusen och inväntade hvad komma skulle.

Klockan tutade elfva i Maria.

Efter några ögonblick sågo de vid mörkret vana konstaplarne huru portluckan öppnades, och huru tvenne ruskiga figurer inträdde på gården med smygande steg.

“För fan! De äro två!” hviskade den äldre konstapeln; “det var dumt att inte vi kom' tre!”

“Än jag då?” sade Kjellson, som stod på andra sidan fönstret, med den gamla ryttarpistolen i handen. “Räknar ni mig för ingenting?”

“Nej visst inte det; men assistenten än inte van te' handskas med kanaler, han! Tyst nu... nu ä' de på farstudörren!”

Alla tre väntade, andlösa.

Det blef en kort och betydelsefull tystnad. Den afbröts af ljudet af en nyckel eller dyrk som sattes i låset till köksdörren.

“Vi gå hit först,” halfhviskade en röst utanföre, “och vaknar gubbfan så knäpper jag honom!”

“Skönt!” hviskade konstapeln i sin ordning. “De gå i fällan som ett par råttor! Pass nu på, Andersson!”

Efter ett ögonblick gick dörren upp och de båda bofvarna inträdde i rummet med smygande steg. De hade knappt tagit tre sådana fram ifrån dörren, förrän de kände sig fattas bakifrån af starka armar och en stentorsstämma ropade: "Gif er, eller också få ni skylla er sjelfva!"

"Djeflar annamma!" vrålade den ena af tjufvarne, som i detsamma drogs baklänges af konstapeln, och innan han hunnit taga upp sin knif, fått sig ett batongslag som förlamade armen. "Gör dig fri, Lasse! Spring... mig ha de fått klorna i!"

Och nu uppstod mellan den yngre konstapeln och den andra tjufven en kort, men ursinnig strid. Den slutade med att konstapeln för ett väl måttadt knytnäfsslag i ansigtet föll redlös i golfvet, hvarpå tjufven med ett skutt hoppade öfver sin på golfvet liggande kamrat och hans öfverman, samt var ute på gården innan assistenten hunnit blinka en gång.

Men denne var dock icke sen att komma efter.

"Stanna eller jag skjuter!" ropade han, och innan han hunnit utsäga orden, brann skottet af och den flyende föll framstupa vid porten, uppgifvande ett gällt rop, blandadt med en svordom. Kjellson stod som förstenad.

Han hade sårat en medmenniska, kanske dödat henne. Gubben darrade som ett asplöf.

Poliskonstapeln, som sansat sig efter slaget, kom ut i farstun.

"Se efter om han är död!" stammade Kjellson med qväfd röst, "han ligger borta vid porten."

Och dermed gick han in i köket, der den äldre konstapeln just nu hade bakbundit den på golfvet liggande tjufvens händer.

"Seså der ja," sade konstapeln skämtsamt, "nu ha vi fogeln, herr assistent! Hur är det med den andra?"

"Jag har skjutit honom."

"Skjutit? Anfakta det... han måtte väl inte vara död — det vore skada på kanalje! — Opp med dig nu!" sade han rått, i det han sparkade till den på golfvet liggande. "Hör du!"

"Vänta!" sade tjufven, gnisslande med tänderna; "kommer jag ut en gång..."

"Ah det ska' vi nog sörja för att du inte gör, din rackare. — Nå, är han dödsskjuten?" frågade han kamraten, som i detsamma helt häpen syntes i dörren.

“Dödsskjuten, den? När jag kom ut, så var han oppe och satte af genom porten och nedåt gatan, så fan inte kunde få tag i'n! Men nog fick han sig ett nyp, för jag halka i något vått framme vid porten, och det var bestämdt blod!”

“Fanken så dumt att han skulle komma undan!” sade den äldre konstapeln.

“Gud ske lof!” suckade Kjellson för sig sjelf, innerligt glad öfver att icke ha en medmenniskas lif på sitt samvete.

“Tag i ett tag, så vi få den här kanalcen på bena,” sade den äldre konstapeln, “och så — marsch till vaktkontoret med honom!”

Under tiden hade Kjellson tändt på sin lykta. Han lyste nu på fången. Det var en några och fyrtio års karl med ett vildt, rofgirigt utseende, och med lömsk skelande blick. Han var undersätsig och starkt byggd, och den tjocka, muskulösa halsen liknade en tjurs. Ett tofvtigt hår stack fram mellan skärmen och tyget på en luden mössa, och en lappad sjömanskavaj omslöt hans seniga gestalt.

“Har du inte glömt något här?” frågade Kjellson, i detsamma de ärnade föra bort honom.

“Glömt?” svarade tjuften trotsigt; “nej, ingenting annat än att knacka in skallen på dig, tjuvgubbe!”

“Ingenting deruppe på vinden?” återtog Kjellson, i det han såg tjuften stadigt i ögat.

“Nej, hur skulle jag kunnat det? Jag har ju aldrig varit der förr!”

“Ljug inte! Din dotter då, flickungen, som du lemnat deroppe?”

“Jaså, den!” svarade tjuften vårdslöst; “ingenting annat? Ja, den kan du behålla, din gamla tok, det kan vara lagom åt dig.”

Och dermed vände han sig åt dörren och följde konstaplarna, och inom kort var gubben Kjellson åter allena, och när han kom in i sitt gamla rum igen, strök han sig häpen om pannan, och undrade om icke alltsammans varit en elak dröm ur hvilken han nu vaknat.

Då hörde han med detsamma en lätt suck ifrån vrån vid kakelugnen, och när han blickade dit, insåg han mer än väl att allt var verklighet och sanning: ty der låg den lilla flickan så lugn och leende under sömnen, och det föreföll gubben Kjellson som om det der stackars barnet

enkom blifvit sändt till honom, för att räddas från ett lif af brott och förnedring.

“Har vår Herre så underligt skyddat mig i denna natt,” sade gubben i det han satte sig framför den sofvande flickan med den spinnande Kajsa i sitt knä, “så ska’ jag också visa min tacksamhet mot honom genom att försöka göra människa af den der! Hvad sa’ du, Kajsa, tror du att det ska’ gå för sig, du?”

“Kurr-urr!” svarade Kajsa, hvilket kunde vara både ja och nej.

4.

Och gubben Kjellson höll ord.

Redan morgonen derpå höll madam Lona på att få tredubbelt slag; först af förskräckelse öfver att tjufvar hållit på att bryta sig in; sedan af förvåning öfver att se den lilla flickan ligga sofvande i vrån, och slutligen af harm öfver att “gubben i bergsbygden” tänkte behålla henne som fosterdotter och bekosta hennes uppfostran.

Det var nemligen icke utan, att Lona bespetsat sig på att en dag, när gubben lade näsan i vädret, få ärfva honom, eller åtminstone få en årlig liten pension — men komme nu en sådan der unge i huset, så visste man icke hur det kunde gå.

“Hvad tänker assistenten på!” brummade hon, i det hon for omkring som ett torrt skinn i rummet, under förvändning att damma; “ta en sådan der tjufunge i huset. Det blir bara elände af... hon slutar med att stjäla allt hvad assistenten har.”

“Lägg sig inte i det der, hon, Lona!” snäste gubben, “jag gör hvad jag vill.”

“Jaha, men då får assistenten också söka sig en annan städerska! Jag, fattiga människa — och här tog Lona till tårekällan — kan inte ha hjerta att se en gammal, hederlig karl bli lurad af en liten satunge till...”

“Tig!” röt Kjellson, “det rör henne inte! Säger hon ett ord till, så stryker jag ut henne ur mitt testamente!”

“Åh herre Gud!” utbrast Lona, som ibland hörde rätt bra, i det ett solsken spred sig öfver hela hennes anlete, “så assistenten kan säga! Bevara mig, så hon sofver godt, den lilla stackarn! Herre Gud, inte rår hon för att fadern är tjuf, inte!”

Och nu började Lona stoppa om den lilla, som under sömnen kastat af sig pelsen. Hon stod således i testamentet! Då var det också skäl att uppföra sig så att man finge stå qvar, tänkte Lona, och sedan hon sjelfmant erbjudit sig att hos en madam af sina bekanta skaffa assistenten att få köpa några kläder passande åt den lilla, satte hon af ut med en hvinande fart, och med det sötaste lilla smålöje öfver sitt temligen skarpa anlete,

“Hm! den spiken drog, du Kajsa!” sade Kjellson när Lona gått, “och nu ska’ du också vara snäll mot lilla flickan, hör du det!”

“Ja-am!” försäkrade Kajsa mycket kärvänligt, i det hon strök sig mot den sofvande flickans arm, som denna hade lagt utanpå pelsen.

“Jag kan undra om jag ska’ lyckas att få folk af det der lilla odjuret?” sade gubben, i det han betraktade det sofvande barnet, “göra lär det bli och en svår strid med gamla ovanor få vi nog utkämpa, innan den dagen kommer. Men kan jag rädda henne, så har jag ändå inte lefvat förgäfvess!”

Och en svår strid blef det; men gubben tröttnade icke, och de slumrande, goda anlagen hos barnet understödde hans bemödanden.

Ett år hade ännu icke förgått förrän den lilla Anna var honom så kär som om hon varit hans eget barn — ja, om möjligt ännu kärare. Och det var rörande att se, med hvilken aldrig tröttnande ömhet den gamle ungarlen vägledde det missvårdade barnet. Det fanns rika skatter af vetande och kärlek hos den förtorkade gamle, och det behöfdes endast närvaron af ett väsende, för hvilket han var allt, för att få de rika källsprången i hans själ att åter flöda och gifva växt åt de lärdomar han nedlade i hennes hjerta.

Och på detta sätt blef hon allt för honom, liksom han för henne var mera än fader och moder, var på samma gång uppfostrare, lärare och vän.

Och åren gingo och "gubben i bergsbygden" blef allt mera lutande och grå; men fastän kroppen blef bräckligare, så glänste själen upp i föryngrad gestalt, och alla som sågo den gamle, sade:

"Det är för märkvärdigt med gubben Kjellson! Han ser yngre ut för hvar dag, och ändå syns det att han går på grafvens brädd. Men det är skada att han inte vandrar till Hamburg mera, för nu kan en inte ställa sin klocka efter honom som förr!"

Och så var det äfven. Hamburgerfärderna hade upphört. I stället kom nu den gamle f. d. handlanden från gubbbuset hem två gånger i veckan, och då drucko gubbarne sin toddy och dunkade ett par partier bräde med sitt lilla tillhörande gräl; — ty det var motion både för armarne och lungorna, menade "gubben i bergsbygden".

På det sättet hade tio år förgått sedan den för "gubben i bergsbygden" minnesvärda qvällen, då tjuften hade i hans hus qvarlemnadt det barn som skulle blifva den bestulnes ålderdomströst och fröjd. Anna hade nu fyllt aderton år och var en vacker, ståtlig och snäll flicka, som med barnslig ömhet pysslade om den gamle, och sökte att med aldrig hvilande omsorg och ömhet betala honom för hans faderliga omvårdnad.

Madam Lona hade längese'n gått till sina fäder, och Kajsa likaså — och nu behöfdes de icke heller, ty Anna uppfylde bådas plats hos gubben, och han beklagade sig icke öfver bytet.

Den ende, utom den gamle mannen från gubbbuset, som helsade på hos "gubben i bergsbygden" var dennes brorson, en ung, hygglig handtverkare i trakten, och mellan honom och Anna uppstod snart ett vänligt förhållande, som de båda gubbarne icke sågo ogerna, och som inom kort utvecklade sig till en varm och trofast kärlek.

"Hm!" sade "gubben i bergsbygden" en qväll till sin gamle vän vid brädspelsbordet, i det han förstulet tittade ut i yttre rummet, der de båda unga förtroligt hviskade vid hvarandrn; "hvad säger du, bror? Sex ess! Om vi skulle dricka de ungas förlofningskål i qväll, innan toddyn blir slut?"

"Ja, hvarför inte? Trallor all! De passa så bra för hvarandra!"

Och dervid blef det. De unga tu vexlade ringar och gubbarne välsignade dem med tårfulla ögon.

Och ett år derefter bars der en enkel, svartmålad kista ut från det lilla huset uppe bland bergen, och det var gubben Kjellsons sista färd. Men han dog icke obe-gråten, den gamle ungkarlen. Två unga makar, hvilkas händer han för en vecka sedan lagt tillsammans, stodo der nu vid fönstret i det lilla huset, blickande efter kistan med tårfyllda ögon midt i sin nyblomstrande lycka, och tvenne älskande hjertan nedkallade Guds välsignelse öfver "gubben i bergsbygden".

“Liten Karin“.

1.

Det är en skärgårdshistoria jag vill berätta. Den är enkel och simpel, men har den förtjensten att, om den också icke är sann, så *kunde* den vara det, och det är minsann icke alla historier man kan säga det om.

Hvem känner icke Stockholms vackra skärgård med sina spegelblänka fjärdar, sina lummiga holmar, sina snällseglande storbåtar och sin raska och arbetsamma befolkning? Hvem är den rättskaffens Stockholmare, som icke åtminstone någon gång gjort en tripp utåt skärgården, för att gästa Waxholm, Dalarö, Furusund, Sandhamn eller Norrtelje — såvida han icke rent af har sommarnöje derutåt?

Men sak samma, vår skärgård är känd. Och ‘liten Karin’ var en äkta skärgårdsflicka, rask och oförtruten, fattig som en skåprätta, men munter och liflig som den. Om sommaren rodde hon ett par gånger i veckan den fem mil långa vägen till Stockholm och tillbaka igen, för att sälja mjölk, grönsaker och fisk, och den tröttsamma färden gick som en dans, ty armarne voro friska och starka, och hoppet om en liten dans vid Fjäderholmarnes värdshus uppehöll modet förträffligt.

Liten Karin hade också en gosse, hvilken hon ‘tyckte om värre’, som det heter i skärgården. Han hette Petter och seglade på en storbåt från trakten af Östanå.

Men det ville icke gå riktigt bra ihop för Petter och ‘liten’ Karin. De älskade hvarandra visserligen varmt och innerligt på sitt sätt; Karin var en liten, vacker, ljushårig flicka om tjugu år, och Petter en stor, lång och brunhyllt gosse om tre och tjugu, och de passade så bra för hvarandra, och det tyckte både de sjelfva och deras jemnåriga och vänner. Så till vida var allt godt och väl; men den som icke tyckte så, det var Petters far, som var hemmans-

egare på Ljusterön, sedan han sjelf i sin ungdom varit skutskeppare som sonen. Petters far var nämligen en äkta gammal bonde, aristokrat af den gamla sorten, och han ville att hans son skulle göra ett rikt parti inom socknen, och icke gifta sig med en utsockenstös, som till på köpet ingenting hade. Ty i första rummet gälde det att få pengar och gård; sedan lycka och glädje i andra, tredje eller fjärde — alltefter som det fölle sig. Hvad man i allmänhet kan säga om vår allmoge, men hjertnupen är den icke, det har den mer än en gång bevisat. Hvar gång Petter vågat sig till att röra på giftermålssträngen, svarade alltid gubben far med myndig ton, i det han tog ett väldigt rök-moln ur sin gamla lersnugga:

“Det säger jag dig, Petter, hatt hom du gifter dig med Kari, så 'ar du inte ett Guds skapande grand te' vänta efter mig! Jag vill inte 'a något tiggarfölje hin i slägta! Så mycket du vet det!”

Som en äkta, rättskaffens rospigge tog nämligen fader Lars bort h der det skulle vara och lade till det der det icke borde finnas.

“Ja men far,” brukade då Petter svara, i det han tog det vanliga rådet bakom örat, “liten Karin ä' en rar tös! Hvad kan far ha emot henne?”

“O 'ar hingenting!” var fader Lars' eviga svar på Petters ofta upprepade fråga, “hå det duger hinte te gifta sig med hen fager huppsyn hinte! Så mycket du vet det, Petter!”

Och Petter visste nog det, och mera till. Han visste att fader Lars var en gammal förtorkad mammons träl och att liten Karin var den raraste flicka i hela Länna socken, fast hon ingenting annat hade än sina rosiga kinder och sitt rena hjerta; men det tyckte Petter var rikedom nog — ty han var bara tjugutre år han, då deremot fader Lars var nära sextio — och vid de åldrarne uppfattar man rikedom en något olika. Han visste också mer än väl att han aldrig skulle kunna tycka om någon annan än liten Karin, och att han skulle bli olycklig som en skeppsbruten om han icke kunde få henne till sin hustru.

Allt det der hade han mer än en gång funderat öfver, då han med storbåten glidit hän för en lätt kultje mellan de vackra holmarne i skärgården. En och annan gång var han lycklig nog att på seglingen möta sitt hjertas vän,

der hon satt vid sin föråra, medan hennes kamrät, en beskedlig gosse vid namn Anders, förde akteråran, och de utbytte då en nick och ett "god afton", eller om vädret var riktigt lugnt och vackert, ett handslag fullt af tro och värme. Och på denna ringa kost lefde deras landtliga kärlek frisk och oförminskad, och ingen af dem brydde sig om att pjunka öfver sitt öde, ty det skulle nog bli bra, mente de båda, bara de höllo ut och visade sig trofasta mot hvarann.

"Liten Karin" tjänade hos en rik nämndeman på fasta landet midt emot Ljusterön, der Petter hade sitt hem, och sommaren var deras gladaste tid, ty färderna från och till staden gåfvo sysselsättning åt både tankar och armar. Värre var det om vintern. Då var det först och främst ruskigt och kallt, och för det andra kunde de icke träffas så lätt som förut. Endast en och annan gång vid vinternoten kunde de stöta på hvarandra, och säga ett "god qväll"; men då var man trött och stelfrusen, och den varmaste kärlek kan bli både kall och modstulen om den får vara med vid en vinternot. Jag tänker mig just en liten nätt kunglig sekter, som på Amaranten eller Innocensen har en outtömlig svada när det gäller att blomsterkasta stora börssalens lefvande blommor; jag kan just undra hur han skulle bära sig åt om han vore med vid ett riktigt godt vinterfiske i skärgården, och hur pass mycken värma han skulle ha kvar, sedan han ett par, tre gånger på eftermiddagen tömt det fryskalla vattnet ur de höga sjöstöflarne och derpå dragit på dem igen, så att det svidit om foten? — Men vi skulle ju tala om "liten Karin".

2.

Det var en eftermiddag i början af augusti månad förilidet år. Det blåste en frisk nordost, och södra Vaxholmsfjärden var full af storbåtar och andra fartyg som kryssade sig ut ifrån staden. Bland dessa var också vår vän Petter med sin "Ida", så hette nämligen storbåten, hvilket man kunde se utaf vimpeln, der mellan röda och

blå kanter, ett kolossalt "H" prunkande utbredde sig på gul botten. Det var nämligen fader Lars som skänkt sin son vimpeln, och som "Ida" på hans språk hette "Hida", så hade han följaktligen låtit insy ett "H" i vimpeln, och Petter ville för gubbens skull icke ändra bokstafven.

Men Petter var så mycket barn af sin tid, att han, när fadern icke hörde det, kallade sin båt "Hilda" i stället, för att undvika stadsherrarnes åtlöje.

Som andre man på storbåten hade Petter en liten låghalt och skelögd karl, som hette Zachris, och som var känd för att vara en elak och bakslug sälle.

Petter stod till rors och Zachris höll på att hugga sönder ved för att i kabyssen sätta på den outhärliga kaffepannan, alla skärgårdsbors och enkannerligen alla skeppares fröjd och gamman.

"Jag tror hon friskar opp till qvällen," sade Petter betänksamt, i det han tittade mot vindsidan, "få se om inte vi få ta och lägga oss vid Vaxholm eller Sticksund."

"Äh, det vore väl skräp," menade Zachris, "om inte en skulle kunna gå öfver Trälhafvet för den der."

"Ja, men hon blåser ju emot, så det är riktigt regalt!" svarade Petter, som tydligen hade sina skäl att vilja ligga stilla, ty han var annars icke en af de rädda, utan gick ofta ut då de flesta skeppare lade sig i lä under holmarne.

"Då ä' det väl likast te' lägga sig i Vaxholm åtminstone, der det finns en reel krog te' tillgå," svarade Zachris, som var en stor dyrkare af den svenska nationaldrycken. "Och så skulle jag ha litet socker och kaffe hem till syster min."

"Jaha, och jag skulle väl ta' litet romm hem te far," bifogade Petter, sedan han spejande sett sig omkring och borta åt Vaxholmssidan tydligen sett en brunmålad båt med grön rand som tycktes vilja lägga till vid bryggan.

Petters hjerta hoppade i bröstet, och han tog ett raskt tag i rodret så att skutan lofvade upp i vinden och tog ett dugtigt skutt hon också, liksom hade hon förstått sin herres otålighet. Med fräsande skum omkring bogen kilade Ida af nedåt Vaxholm, och inom en qvart lade hon till vid "skeppsbron", som den enkla träbryggan om somrarne plägar kallas utaf badgästerna.

Den lilla bruna båten med gröna randen låg nu helt lugn och stilla i hamnen derinnanför, och när Zachris väl

hade gått upp för att på krogen vederqvicka sina domnade lifsandar, och Petter hade fått romm i buteljen åt far, mötte han på bron just den, som nyss kommit hans hjerta att hoppa.

“God qväller, Karin!” sade Petter blygt i det han räckte flickan handen, och såg sig om för att se om ingen bekant märkte det och kunde springa med sqvaller till far.

“God afton, Petter,” svarade Karin och nöp förläget i sitt förkläde.

“Har du varit till sta’n i dag, Karin?”

“Ja, vi fick strömming i går, och så hade vi mjölk och litet bär också.”

“Fick ni bra betaldt då?”

“Åhja, det gick an.”

“Jaså, nå det var då bra det då. Men hvar ä’ Anders nå’nstans?”

“Han är inne i bo’n och köper kaffe och socker åt Fiskar-Olof, — för si det ska’ bli dans der i morgon afton.”

“Jaså. Ska’ du med, Karin?”

“Vet jag hur det går? Far du hemåt nu, eller ska’ du längre utåt, Petter?”

“Jag skulle utåt Lund efter en vedlast, men jag tänkte allt dröja öfver te måndagsmorgon, och efter som det är dans hos Fiskar-Olof, så... Men vill du inte komma ombord, Karin? Vi ha kaffepannan på, och en kopp varmt kunde ju inte skada?”

“Vet jag om det går an,” sade Karin tvekande.

“Åhjo om du Karin ville se om kaffepannan så skulle jag gå in i bo’n och köpa litet bullar, och säga te Anders att han kommer, och så kunde vi språka litet nere i kabysen, vi tre, för Zachris ä’ inne på krogen, så den har vi inte något ondt af!”

Den sista underrättelsen tycktes bestämma Karin, och sedan de skakat hand helt hastigt, begaf hon sig ombord på Ida och började syssla med kaffepannan, som snart helt förnöjd puttrade öfver elden, liksom af belåtenhet öfver att ett qvinligt väsen äntligen fått hand om henne, ty Zachris var ingen godmodig husbonde, det visste nog den stackars kaffepannan. Kokade hon icke nog fort upp, så hände det att hon helt vårdslöst slängdes i väggen, och mången buckla på hennes frodiga mage talade om det tyranni hon måste lida.

Och medan Karin var ensam dernere i kabyssen, var det icke utan att hon smått tänkte på hur bra det skulle kunna bli dernere, om hon och Petter blefve ett par, och hur snyggt och städadt hon skulle hålla det, och att då skulle den otäcka Zachris bli öfverflödig, för nog kunde hon både sköta focken och stå till rors med om det behöfdes. Det värsta var när man skulle ro eller staka sig fram; men det fick väl också gå, och en skärgårdstös krusar icke för så litet.

Efter en stund kommo Petter och Anders ned, och man drack nu en rykande varm kopp kaffe och pratade hit och dit. Sedan Petter och Anders ur fader Lars' rommbutelj tagit sig en liten smula så kallad "skeppargrädde" till kaffet, tittade Anders upp på däck ett tag, och åter nedkommen sade han:

"Naj, Kari, nu få vi allt ge oss af om vi ska' komma hem te natta, för det sätter te och blåsa riktigt oskapligt derute, och vi ha nu rakt stick i stäf hela vägen."

"Ni kan gerna binda efter hos mig," sade Petter, "så slipper ni kånka och ro. Fast en får kryssa sig hem, — så går det i alla fall fortare!"

"Ja det var rasande så bra!" menade Anders förnöjd. Och "liten Karin" då? Ja hvad skulle hon göra när karlarne hade sagt ja? Hon fann sig i sitt öde, och teg och samtyckte, som bonden på riksdagen. Och sedan man väl fått tag i den halfdruckne Zachris som stufvades ned i kabyssen, sattes Karins och Anders' farkost i släp efter Ida, och det bar af utåt norra Vaxholmsfjärden med sjungande fart, och Petter tyckte sig lycklig som en kung der han stod vid rodret och såg ömsom på liten Karins rosenröda kinder och svällande läppar, önskande inom sig att äfven dervidlag en vacker dag blifva herre på skutan.

3.

Nu var den första frågan hvilken väg man skulle välja. Vägen genom Kodjupet var den längsta och det var icke utan att Petter lutade åt den, för att så mycket

längre få ha Karin ombord; men Anders, som skulle sköta flocken, ville också ha sitt ord med i laget, och tyckte att det bästa vore att fara igenom Sticksund, så komme man direkt ut på Trälhafvet, ginaste vägen. Karin för sin del sade icke heller nu någonting; hon stod endast helt lycklig vid sidan af Petter, som med kraftig hand höll rodet på sin skuta.

Santalet gick för öfrigt trögt nog. Skärgårdsbon är i allmänhet just icke talträngd, och allra minst när han kryssar i motvind, och när det finns grund i farvattnet. Och hvar och en som farit den nu omtalade vägen, vet också mycket väl, att i Sticksund finns ett sådant som förorsakar storbåtarna mycket hufvudbry, och som de mer än en gång stanna på för timmar eller dagar till och med. Men som våra skutskeppare äro ett djerft och säkert folk, så är det också ett nöje att se huru de ibland komma med strykande fart igenom det trånga sundet och segla så nära de farliga stenarne att de skulle kunna fatta tag i dem, och likväl gå klara i den smala rännan mellan grundet och land. Så hade Petter också mången gång gjort, och lyckligt hade det gått; men då hade han stått ensam vid rodet och bara haft den skelögde Zachris att se på.

Nu var det annorlunda. Bredvid honom stod "liten Karin", med sin ena hand förläget fingrande på det randiga förklädet, och med den andra sluten i hans. Hon höll ögonen nedslagna, men Petter tyckte nästan att blicken sken igenom de nedfälda ögonlocken, så klar lyste den, och hvem kan förtänka honom att han blef solblind, staccars gosse!

Och det var en ganska viktig fråga å bane.

Petter hade nämligen nyss förut frågat liten Karin om hon riktigt ville bli hans, fast både får och många andra lade sig deremot, och om hon då ville vänta och vara honom trofast, om det också skulle dröja några år — och det var på svaret på den frågan som han nu väntade.

Under tiden hade han kommit in i det farliga sundet, och han hade just nyss vändt för att göra sitt sista slag förbi grundet och ut på den rymliga fjärden. Vinden tog i friskt och skutan lade till i vändningen, så att Karin, så sjövan hon än var, hisnade till litet och var nära att falla omkull, hvilket likväl hindrades af Petter, som

med den lediga armen fattade henne om lifvet och höll henne uppe.

I detsamma blickade Karin upp till honom, och såg på samma gång så lycklig och så brydd ut, att det riktigt klack till i den unga skepparens hjerta, och i afvaktan på det väntade svaret, tryckte han "liten Karin" allt fastare intill sig med den ena armen, medan, af en alldeles gifven naturnödvändighet, den arm som höll rodret något släppte efter sitt stadiga tag, utan att likväl den lycklige skepparen märkte denna stora försumlighet i seglatsen.

"Kära, snälla Karin!" hviskade han sakta till den rodnande och leende flickan, "hvad svarar du mig nu på min förfrågan?"

"Jo, jag svarar hvad jag svarat en gång förut... hvad jag alltid kommer att svara — —"

"Fall undan!" skrek i detsamma Anders borta ifrån fören, "fall undan! Kors för sju attingen! Vi kommer ju radikalt på grundet, vet jag!" Och innan Anders hade hunnit tala ut, och innan den våldsamt återuppväckte Petter hunnit att vrida på rodret, så — krak! — ett skrapande och en knuff, och der stod Ida midt uppe på en sten, och det med en fart så att det knakade i masten, och den halfdruckne Zachris kom yrvaken upprusande ur kajutan och hade i förskräckelsen säkert gått öfver bord, om icke Anders i rättan tid fått ett dugtigt nappatag i den oborstade luggen.

"Ja, nu stå vi här vackert!" pustade Anders, i det han släppte Zachris och halade ner focken, för att icke vinden skulle drifva dem ändå högre upp på grundet.

"Du kunde ha låtit mig gå genom Kodjupet, som jag ville," svarade Petter i det han gjorde samma manöver med storseglet.

"Åh, du kunde fäll ha ögonen med dig här med, tycker jag!" återtog Anders helt frimodigt. "Så många gånger har du gått här, så du borde väl kännat te farvattnet, tycker jag."

"Det går då alltid åt fannoma när en har qvinfolk ombord!" började Zachris, som under tiden sansat sig tillräckligt för att kunna vara giftig, "och fader Lars lär allt bli gla' i humöret när 'an får veta att det ä' Kari som — —"

"Åh tig!" röt Petter, "hvad har Karin med det här att göra? Tag du spaken i stället och försök te bära åf,

din kaja! — Var inte ledsen, Karin lilla, det är inte farligt! Vi ha ju bara tomma skutan, och det ska' inte stå på lång handvändning förr än vi ä' af igen!"

"Hade jag inte varit, så hade väl det här inte händt!" sade Karin med bedröfvad uppsyn, i det hon, rask som hon var, sökte att hjälpa till med att få skutan af grundet.

"Nu ska' du inte prata tok!" förklarade Petter, "men om jag skulle ställa mig tio gånger på grund, så ä' jag ändå så hjerteglad när jag har dig bredvid mig, så jag vill inte ha det ogjordt för aldrig det!"

"Hejsan!" hördes nu en munter stämma strax bredvid dem, "nå det var förbaskadt bra! Nu har vi då fått en prick på grundet, och det en prick som syns till på köpet!"

Petter tittade upp och såg till sin stora förargelse en af segelsällskapets kuttrar som för fulla segel styrde förbi honom ut åt Trälhafvet, medan de ombord varande herrarne skrattade åt rorsmannens qvickhet, förklarande att det var rätt åt "rospiggen". En annan gång kunde han segla som folk, menade de.

"Vänta ni! mumlade Petter för sig sjelf, "jag skall minn sann visa er att jag kan segla, jag!"

Och dervid tog han ett dugtigt tag med spaken, för att få sin Ida flott igen; men den gången var Ida envisare än han, och följden deraf var att hon stod qvar der hon stod.

4.

Och der fick hon stå både länge och väl! Petter ville att Karin och Anders skulle fortsätta sin väg, och låta honom och Zachris hjälpa sig bäst de kunde, men derpå ingingo dessa icke på några villkor.

"Ha vi kommit med i lusten," menade Anders, "så ska' vi fäll inte öfverge dig i nöden heller!"

Och de arbetade dugtiga tag. Sjelfva Zachris hade under tiden nyktrat till, och sedan "liten Karin" med egna händer räckt honom en rykande kaffekopp, och Petter öppnat på fars rombutelj med den "välsignade grädden uti", så var Zachris mindre elak än vanligt, och menade till och

med tro på att: "Skulle en prompt ha qvinnfolk ombord, så vore fäll Kari den mest golika en kunde få tag i" — och det var minsann ingen liten seger för "liten Karin".

Efter ett par timmars styft arbete var man äntligen af det "elemensgade" grundet, som Anders upprepade gånger uttryckte sig, och seglen hissades på nytt, och nu bar det af utåt Trälhafvet med god fart; ty vinden som hade hvilat sig litet omkring niotiden på qvällen, friskade upp igen efter klockan elfva, som den brukar göra i skärgården, när den tänker blåsa ett par dagar.

Ida tycktes riktigt vilja ta' igen skadan, så kilade hon af förbi Rönsholmarne och uppåt Elgö der norra farleden går fram. Ett stycke från nämnde ö ligger också ett grund, och Peter höll sig nu visligen på ett respektabelt afstånd ifrån det, då Anders som ännu stod i fören, hastigt utropade:

"Nej se ta' mig attingen står inte der en på och är lika illa deran som vi nyss!"

"Ja, och det är en kutter till!" svarade Zachris.

"Gud förlåte mig tror jag inte det är den som gjorde spektakel af oss!" utbrast Petter, med handen för ögonen för att se bättre; "ja, det är ackurat samma en!"

"Lofva te så ska' vi ge'n qvitto!" uppmanade Zachris.

"Ja, jag hade god lust te't!" svarade Petter, och lade rodret lovalt. "En ann' gång kan di låta bli te morska sig öfver andra!"

Och det var alldeles som om skutan sjelf ville vara med om att hämnas den smälek hon nyss lidit, så raskt och villigt lofvade hon upp i vinden och sköt med brinnande fart förbi kuttern på bara ett par kabbellängders afstånd.

"Nå, se nu har en då fått en prick på det här grundet med, och det en som syns ändå!" ropade Petter ironiskt i det han strök förbi. "En ann' gång kan ni segla som folk, söndagsskeppare!"

Och han brast ut i ett skallande skratt, sekunderad af Anders och Zachris, som gapskrattade allt hvad de förmodde.

"Petter då!" hviskade liten Karin, "låt bli och gör spektakel! En skall aldrig löna ondt med ondt, står det i Guds ord!"

"Men lika för lika, står det i gamla lagboken!" menade Petter.

“Anfäkta den rospiggen!” skrek rorsmannen från kuttern, “nu har han fått vatten på sin qvarn! Men jag tycker om'en i alla fall! Hör du!” ropade han åt Petter med händerna för munnen, “hjelp oss af, så ska' du få tio riksdaler! Du ska veta vi ha kappsegling i morgon!”

“Nej tack!” ropade Petter tillbaka, “hjelp er sjelfva ni, så fick jag göra, ni!”

“Men det är synd om dem!” sade liten Karin, “och vore du riktigt snäll, Petter, så vände du om och försökte hjälpa dem ett tag! En kan aldrig veta hvad det är godt för!”

Petter svarade icke ett ord, han bara såg på liten Karin ett ögonblick, och hvad han läste i de klara, blå ögonen vet jag icke; men det säkra är att han, trots alla Zachris' och Anders protester, vände skutan och gjorde ett slag uppåt fjärden för att i nästa vändning kunna komma lika nära kuttern som förut.

“En ska' då vara bra galen, för te' göra tockna morsgrisar någon tjänst,” mumlade Zachris mellan tänderna, “men vänta mig, fader Lars ska' nog få veta af'et!”

“Håll en ända klar,” ropade Petter åt herrarne på kuttern, “och sätt ut jollen med'na, så att jag får tag i'na när jag kommer ner!”

“Det var hederligt hjerta på karl!” svarade rorsmannen från kuttern.

Och ändan hölls i beredskap och när Petter kom ner fattade han tag i den och slog fast den akterut, och när det var gjordt föll han af en smula för att få vinden mera fullt, och derpå satte skutan af som en fiskmås öfver vågorna, och i ett enda tag var kuttern af grundet så att det sjöng om den kopprade botten.

“Se så der ja!” sade Petter, i det han kastade loss ändan, “nu ser ni hvad rospiggen kan vara bra te, och en ann' gång kan ni låta bli te skälla på'n när ni far förbi.”

“Stopp! stopp!” ropades från kuttern, “du skall ha din betalning!”

“Nej, jag vill ingen betalning ha,” svarade Petter stolt och fortsatte sin väg.

“Hvad heter du då, hedersknyffel?”

“Petter Larsson från Ljusterö, om ni vill veta't.”

“Och skutan din?”

“Hilda!”

“Heder och tack! Om söndag blir kappsegling för storbåtar! Kom med då och tag dig ett pris, för du seglar som en karl, — och du ska inte ha gjort det här för inte, lita på det!”

“Får väl se hur det kan hampa sig!” svarade Petter, och dermed skiljdes man åt, och på hemvägen upprepade liten Karin ännu en gång: “En kan aldrig veta hvad det kan vara godt för!”

5.

Söndagen derpå var det lifligt på Kanholmsfjärden. Segelsällskapet hade sin prissegling för storbåtar, det blåste en frisk nordvest, solen sken strålände klar och den ena ångbåten efter den andra svängde upp vid chefsfartyget, fullpackad af passagerare från hufvudstaden och från Vaxholm, alla nyfikna att se hvem som skulle bli segervinnare.

Kuttrarne hade redan täflat söndagen förut, men de voro ute för att se på huru “piggarne” skulle segla, och ibland dem var också den kutter som Petter hjälpt utaf grundet. Den tillhörde en rik grosshandlare, stor vän af segling och jagt, och som hvarje söndag under hela sommaren gjorde sina turer utåt skärgården för att vederqvicka sig efter veckans mödor.

I dag hade han stort fremmande ombord. Eleganta damer i luftiga och lätta toaletter sötto med stora teaterkikare för ögonen och följde uppmärksamt kappseglingens växlingar, och muntra ungherrar, både från kasernen och pulpeten, sökte hålla målron vid makt och damerna vid godt lynne. Värden omtalade just nu för sitt fremmande den föregående söndagens äfventyr, och alla kommo öfverens om att om den raske Petter Larson från Ljusterön var med, så förtjenade han att vinna priset för sin vackra handling söndagen förut.

Och Petter var verkligen med. Det hade icke kostat liten möda att få fader Lars att gå in på den saken, “för si den der prisseglinga hä då hen galenskap”, mente fader Lars, “och tocke der kän hen låta 'errarna 'a för sig, för de 'ar hingenting hannat hatt göra!”

Men när Petter hunnit göra klart för gubben får att priset var tjugo specier och till på köpet en prisflagg att föra på toppen i alla väder, så började gubben fundera på att åttio riksdaler var penningar, och att det kunde vara lustigt nog att ha en prisstandert på toppen. Den skulle alltid väcka uppseende, och när det frågades hvem som rådde om skutan med den granna flaggen, så vore det ju inte så "hilla", mente gubben, om det svarades att det var fader Lars på Ljusterö.

Utmärkelse äro vi alla svaga för, och man är lika litet fri från den åkomman på Ljusterön som på något annat ställe här i världen.

Slutet på visan blef att Petter kom med på prisseglingen, att han tog Anders till andra man på skutan och att gubben Lars sjelf följde med som åsynavittne till seglingen, och äfven som hjälpreda i fall ännu ett par armar skulle behöfvas.

"De' säger jag dig, Petter!" förklarade gubben på morgonen medan de rustade sig i ordning, "hatt kan du ta' dig första priset, så ska' jag säga hatt du hä hakkurat en riktig karl, och det ska du 'a godt håf så länge du lefver!"

"Håll ord med det, far!" svarade Petter, "nog ska' jag göra hvad jag kan te den saken."

Och Petter höll ärligt ord.

Säkrare hand höll den dagen icke i något roder, skarpare och påpassligare öga blickade icke ut öfver den glittrande fjärden, än de som från Idas däck följde hvarje vindens nyck och drogo fördel af hvarje omständighet, som loffigt kunde tagas i anspråk. Öfverallt beundrade man den vackra skutans raska fart, präktiga segelställning och trygge rorsman, och när hon slutligen kom fram till målet flere minuter före den närmaste täflaren, utbrast ett skallande hurra från ångbåtar och kuttrar, och gubben Lars sjelf blef så utom sig af fröjd och stolthet, att han svängde sin grå hatt högt i vädret och ropade sitt "'urra" högre än någon annan.

Men vår vän Petter var mycket mera förlägen än stolt åt det bifall, han fick åtnjuta, och öfver alla de blickar, som fästes på honom. Han längtade i sitt sinne efter blicken ur *ett* par ögon, och hvem kan beskrifva hans glädje då dessa ögon, lika blå och vänliga som alltid, blickade

emot honom från däckets af en närliggande skuta, som icke deltagit i täfflingen, men som ändå kommit med för att se på grannlåten, och som hade en hel skock af Ljusterö- och Åkersflickor ombord. Det blänkte till i Peters ögon och hans ansigte strålade af en så stolt glädje, att gubben Lars ovillkorligen vände sig om och följde hans blick.

“Jaså, de hä 'o!” sade han ovilligt för sig sjelf, “men det blir hingenting håf, lita på det!”

“Hvad sa ni far?” frågade Petter.

“Jag sa hatt du kan gerna titta nå'n hannstans, för den dera tittningen tjänar hingenting te!”

“Och ändå vet ni att jag aldrig kommer te bry mig om nå'n annan.”

“Pojke!” röt fader Lars, — men hejdades i detsamma af en hand som lades på hans arm, och när han vände sig om stod der en fin Stockholmsherre som hoppat ombord på skutan, och som muntert utropade:

“Hvad tusan nu, gubbe? Grälar du på den der präktiga pojken, som fått priset? Är du hans far, eller hur?”

“Ja, det hä jag, och gräla 'ar jag rättighet te, hom jag vill.”

“Ja, men här låter du bli, för här är meningen att ha roligt! God dag, du präktiga Petter Larson, och tack för sist! Känner du igen mig?”

“Ja, det var herrn som var prick derborta vid Elgö,” sade Petter leende.

“Så var det ja! Och nu ska du komma ombord på chefsfartyget och äta middag, och taga emot ditt pris, och så ska du... men hvad tusan är det du bligar efter derborta på storbåten?”

“Ah, det är ingenting!” svarade Petter förläget.

“Hä' det hingenting?” ropade fader Lars, som ännu icke sväljt sin förargelse, “hå jo, det är den der tösa derborta, fattigråttan, vet jag.”

“Den der med blå ögonen? Är det hon?”

“Ja just den! Jag tror rakt hatt 'o 'ar förgjort pojken för mig.”

“Tycker du om henne, Petter Larson?”

“Hvad rör det herrn?” svarade Petter motvilligt, ty det började samlas flera omkring dem, och Petter tyckte att den saken rörde honom och ingen annan.

“Du kan inte veta så noga,” återtog grosshandlaren, “men kom nu och tag gubben får din med dig, och flickan skall jag laga att du får tala med snart nog. Lita på mig!”

Och så bar det af till chefsfartyget, och der blef prisutdelning och middag, och Petter var hedersgästen för dagen, och det gjorde gubben Lars så stolt, att han tyckte sig nästan vara i himmelriket med ens. Och när grosshandlarn af Petter fått veta att “liten Karin” varit ombord hos honom söndagen förut, och att det varit på hennes uppmaning som Petter vändt och dragit hans kutter af grundet, så höll han ett litet samråd med sina vänner på de andra lustkuttrarne, och följden af detta rådslag blef en insamling af 300 riksdaler åt “liten Karin”, på det att hon måtte kunna få gifta sig med sin Petter.

På landet äro 300 riksdaler penningar, och sedan fader Lars fått i sig ett par glas champagne, blef han liksom litet vekare om hjertat, och slutet på historien blef det, att när vår vän Petter om qvällen seglade hem till Ljusterön med prisstanderten på toppen och specierna i fickan, så var det fader Lars som stod till rors, och nere i kajutan satt den öfverlycklige Petter med “liten Karin” i sitt knä, och tryckte fästmanskyssen på hennes rodnande läppar. Och Karin hviskade lycklig och “skamfull” på samma gång i fästmannens öra:

“Ser du Petter! en kunde inte veta hvad det var godt för.”

Skärgårdsfröknarne.

1.

“Opp med roret, Lars! Ser du inte stena', ditt eländige kräk!”

“Hå kors! visst ser jag stena', far. Men det ä' långt hänna och dit, sa' kärngen, peka' på mån'!”

“Ta' tag i spaken och bär åf, Lars! Det ä' en evig lycka om vi inte står på allare'n!”

“Åh, prata inte ni, far! Bräck på focken och låt spaken ligga, det är likare. Här ska' jag då kunna sofva och segla, det ä' säkert! Aj, anfakta och regera! Jag tror hon sjöng opp på stena' ändå!”

“Ja, hvad sa' jag? Der står ho' nu! Gammal ä' äldst, och gjorde jag rätt så skulle jag dra' dig i skalln med spaken, ditt — —”

“Nånå, far! det är ju inte något väder, så vi få fäll snart åf'na igen! Men si det säger jag, att något otyg måtte det vara med i spelet, för här skulle jag då kunna sofva och segla.”

“Åhja, sofva kan du nog; men segla, det ä' fäll som det ä' med det! Otyget ä' fäll det att du står och koxar åt land för te få syn på Olsons Greta, kan jag tänka.”

“Åh kors, det är ju en half mil dit, kära far; inte kan jag se så långt, inte!

“Nej, för du ser inte längre än näsa' räcker, ditt förbaskade — —”

“Körs far, nu ser jag hvad det ä' för sattyg som kommit i vägen!”

“Hvad ser du då? Det var sjelfva fan hvad skuta' rände opp också! Ta' hit spaken, säger jag dig!”

“Titta, far! Ser ni inte der bort på klinten?”

“Inte ser jag något!”

“Det ä' ju skärgårdsfrökna, vet jag! Ser ni inte hur ho' sitter der som ett annat spöke och glor utåt sjön? Jesses, far! det här går aldrig väl! jag kunde fäll tro jag, att det var något i vägen, för här skulle jag då kunna sofva och — —“

“Tyst nu, och bär åf! Ä' du riktigt säker på att det ä' skärgårdsfrökna som sitter der?“

“Ja då, det ä' så säkert ho', som att vi stå här.“

“Spotta öfver spaken tre gånger då, annars kommer vi aldrig härifrån, och svär inte, för då tar fan ve' oss, gosse!“

“Usch nej, far — jag ska inte' säga ett qvitt! Djekeln annacka att tocka der trolltyg ska' — seså der ja, nu rök spaken åf också och sjelf höll jag på och komma på hufve' i sjön!“

“Ja, du skulle ha hållit truten på dig, Lars. Hvad sa' jag? Hugg i med den här då!“

“Åh hi! åh hoj! Anfakta och anamma den skärgårdsfrökna! Jag tror hon ger med sig? Ett knyckande till! Nej, ho' sitter der ho' sitter.“

“Ja, och skuta, ho' står der ho' står, ho'!“

Föregående samtal, börjadt med höga röster och mot slutet sjunkande till halfrädda hviskningar, egde rum en vacker sommardag i fjor, långt ute i skärgården, på en storbåt, som höll på att kryssa sig upp till Dalarö från någon af de derutanför belägna stora öarne. Lars hade tagit en utskjutande stenudde af Ornön något “för snålt“, som det heter på skärgårdsspråket, och som det ofta nog händer våra hederlige rospiggar, hvilka litet emellan göra strandhugg med sina bogspröt, när de ha sådana.

Nu var detta verkligen fallet med skeppar Jansons skuta, och sonen Lars, som var en oförvägen sälle, brukade ofta gå så nära land, att antingen gubben eller han sjelf måste ta' till spaken för att bära af; men Lars gjorde det med full afsigt, mente han, för “när en i alla fall skulle vända, så gick det nästan qvickare när en tog spaken te hjelp“.

Gubben Janson kunde aldrig lära sig inse nyttan af det der vändningssättet, och sade, att “det va' fäll också en åf de der nya uppfinninga“ — ty gubben var, i förbigående sagdt, mycket förbittrad på den nya tiden, med sina ångbåtar och jernvägar, som enligt hans tanke togo

förtjensten från både skeppare och bönder. Och nu hade han ju ett nytt bevis på att sättet dugde inte, om han också villigt medgaf att det den här gången icke var värdt att bråka, emedan det var trolleri med i spelet.

Och när man kommer in på kapitlet om trolleri, så var det aldrig värdt att tala förnuft med skärgårdsbor. Om dess tillvaro äro de fullt ut lika öfvertygade som om Guds; — jag höll på att säga, nästan ännu mera. Skrockfulla, som alla sjömän, tro de på onda tecken, signierier, troll och gastar. Jag har hört mycket förståndiga personer bland dem på fullt allvar påstå att hin håle sjelf i egen hög person för icke så många år sedan grasserade på flera platser ute i skärgården; särskildt lär han ute vid Stora Möjan ha hållit ett satans väsen. För icke längre sedan än i fjor vinter, hade en holländsk skonare blifvit infrusen i Lindalssundet strax utanför Vaxholm. Den var lastad med spannmål, och skepparen med hela besättningen, utom kocken, lemnade fartyget och reste hem. Kocken lemnades qvar som vakt, och om honom och den holländska skonaren gingo hela vintern igenom de mest vidunderliga historier bland befolkningen i trakten. Ibland om nätterna såg man hela skonaren lysa som brinnande eld, och hörde ett väsen derifrån som om der varit minst hundra man församlade. En dag måste kocken fara in till Stockholm för att hos konsuln rapportera att provianten tagit slut, och laga att han kunde få mera. Några omtänksamma fiskare på en närbelägen ö öfverenskommo då att på natten göra en liten påhälsning ute vid skonaren, i den mindre lofliga afsigten att komma åt en rysk mjölmatta eller par; men det blef annat af. Knappt hade de kommit ombord förrän ett förfärligt väsen uppstod under däck, och bäst som det var kom en liten arg och rödglödgd gubbe upp ur storluckan med en hvitglödgd eldtång i handen och for fräsande och svärjande omkring relingarne så att fiskarne hals öfver hufvud kastade sig ned på isen igen och satte till bens allt hvad de kunde. En af dem, jag tror han hette Anders Pehrson eller Pehr Andersson, halkade omkull ett stycke ifrån skonaren och han fick eldtången efter sig så att det fräste i isen, och den slog ner så tätt bredvid honom, så att det brände hål i tröjarmen — och det hålet sitter der än, påstod min sagesman. Och icke nog med det; alla fiskarne blefvo så sjuka och eländiga så att de aldrig ha repat sig se'n.

Vare med den saken hur det vill, men det säkra är att efter den betan fick skonaren vara i fred, och kocken stod i en ofantlig respekt hos alla människor vidt omkring. De som dock tycktes vara mest modiga af sig, voro flickorna i trakten, ty squallret påstår att de voro der och dansade ombord på skonaren mer än en natt, och att de aldrig sågo den rödglödgade gubben.

Men från denna rysliga spökelsehistoria vända vi nu tillbaka till gubben Janson och hans son Lars, som med svetten i pannan stretade af alla krafter att få skutan loss ifrån stenarne, utan att den likväl på minsta vis tycktes göra sig brådtom att komma derifrån.

Strax på andra sidan stenudden satt en af de på Dalarö boende Stockholmsfiskrarne ute i sin sump och gjorde fåfänga försök att få upp en abborre. Abborrarne tycktes hålla sig lika envist qvar nere på djupet, som gubben Jansons skuta på stenen, och efter några ögonblick tog Stockholmsfiskaren upp sin sänksten, lindade upp sin ref och satte årorna i vattnet för att ro sig upp öfver udden, derifrån han sedan ämnade segla tillbaka till Dalarö; ty vinden var alldeles lagom för det lilla råsegel som sumpen förde.

Framkommen till udden hvilade han på sina åror och åsåg en stund de begge karlarnes ansträngningar att få skutan af stenen.

“Laga så att ni kan kränga henne litet åt lovart, så går det lättare att få henne af!” sade han slutligen med höjd röst.

“Det angår er inte!” svarade Lars tillbaka helt trotsigt, utan att bevärda rådgifvaren med en blick.

“Tyst då, pojke! Ser du inte att det ä’ en Stockholmsherre,” tillrättavisade gubben Janson, som hade sett upp från sitt arbete.

“Ja, än se’n då?” svarade Lars lika trotsigt som förut, “de der elemenskade Stockholmsherre kunde gerna vara härifrån, tycker jag. Di bara nyper bort fisken för skärgårdsborna, och så gör de jäntorna galna i skallen!”

“Det vore väl di tog bort Olsons Greta, så fick jag folk af dig, din vettvilling,” brummade gubben Janson, “men det ä’ fäll ingen som vålar sig te’ ta det trollet.”

“Hvad tusan!” hördes nu rösten från sumpen, “jag tror det är gubben Janson som råkat ut för äfventyr på

det villande haf? God afton, gubbas! Hur står det till med helsan?“

„Nej kors! Se grosshandlarn! Jo tack som frågar, så bra en kan må, när en står här och arbetar så en kan fläka sig.“

„Hur har ni kommit på grund till vägs? Det blåser ju inte, vet jag.“

„Jo se, skuta gick upp på stena, om herrn vill veta!“ sade Lars försmädligt, ty han kunde inte tåla Stockholmarne, alltsedan en kurtisant bodbetjent derifrån tagit plats i Dalarö och blifvit stor favorit hos alla skärgårdsflickorna, och icke minst hos Olsons Greta.

„Vet du inte tojs, pojke! Ska du inte svara höfligt på ett höfligt tilltal?“ sade Janson, nu på allvar rasande på sonen. „Åh hut med dig! Te på köpet när det ä' du sjelf som satt dit henna!“

„Åh det är inte så farligt,“ mente grosshandlaren, „man kan inte vara så glad af sig, när man står på grund.“

„Får väl vara folk för det,“ menade Janson.

„Jag har lust att komma upp och hjälpa er ett tag,“ sade sumpens egare i det han lade till vid sidan af skutan, hoppade upp på den med sumplinan i handen, gjorde fast den vid en knapp i relingen och gick fram till de båda skepparne.

„Det var hederligt hjerta på karl!“ menade gubben Janson och sjelfva Lars kunde icke låta bli att se litet mindre surmulen ut, ty det är minsann icke så vanligt att Stockholmsherrarne göra sig så gemena.

Och som tre par armar alltid uträtta mera än två, så dröjde det icke länge förrän gubben Jansons skuta började vicka på sig, liksom om hon varit stadd i någon sorts fundering på att vilja fortsätta sin färd. Först vickade hon sakta och liksom betänksamt, sedan allt starkare och liksom hon med ens fattat sitt beslut, sade hon nu ett par långsamma: „knak! skrap!“ och så var hon af stenen.

„Nå, ser du nu att det gick både raskare och bättre än ni tänkte,“ sade Stockholmsherrn, i det han tog upp sin näsduk, och torkade svetten ur pannan.

„Ja, det var ett hederligt hjelperag, och det ska' grosshandlarn ha tack för,“ svarade gubben Janson i det han sträckte fram sin beckiga hand och gaf Stockholmarens ett dugtigt handslag till vedergällning.

“Åhja, det va’ fäll inte underligt att det gick nu,” sade Lars i det han tittade upp åt land, “ho’ ä’ ju borta igen, vet jag.”

“Ä’ ho?” frågade gubben och tittade åt samma håll som sonen.

“Hvilken hon?” frågade grosshandlaren.

“Kors, skärgårdsfrökna, vet jag!” svarade Lars. “Såg inte herrn hur det förbaskade trollet satt der oppe på klinten? Det var hennasses fel att vi ställde på, för här skulle jag då kunna sofva och segla, det vet jag” — och dermed började Lars staka ut skutan, medan gubben Janson tog tag i staget till storsegle, hvilket firats ner medan de stodo på grund, och började hissa på det.

“Skärgårdsfröken? Hvad menar ni med det? Ä’ ni kollriga, karlar?” sporde grosshandlaren medan han hjälpte gubben Janson med storseglet.

“Åh, inte så kollriga heller!” mente Lars. “Fast en inte är Stockholmare, så — —”

“Har inte grosshandlarn hört talas om skärgårdsfröknara? Han som bott så många år härutåt Dalarö?” sade Janson.

“Nej, det har inte tusan! Hvad är det för ena?”

“Åh det ä’ ett par gamla trollkärngar, som bor här oppe på ön, vet jag.”

“Trollkärngar? Det vore fan!”

“Jo lit’ på det. Den som råkar ut för dem, den vet att ’en lefver. Hal’ opp focken, Lars, och stå inte der och glo neråt Harölandet! Vill inte grosshandlarn sätta sumpen efter nu och segla med oss ner till Dalarö? Vi ska’ i alla fall lägga te’ vid bryggan, och så kan Lars elda på i kabyssen och sätta på kaffepanna’ så kan en få sig en styrketår på denna här paschasen!”

“Tack, gubben Janson! Men hur ä’ det, har ni brunns-vatten ombord?”

“Åhja, vi ha fäll så det räcker te’ en potatispanna.”

“Värm det då, så tar jag opp min lilla konjaksplunta ur sumpen, och så ta’ vi oss en toddy i stället. Lars kan gerna hoppa ner i sumpen och ta’ upp flaskan, hon ligger i lådan der under midteltoften.”

“Usch ja, det ska’ gå som hej, det,” svarade Lars, och nu med nästan skinande anlete. Han började synbårligen försona sig med Stockholmsherrn.

“Gör opp eld då, och sätt på vatten med samma,” kommenderade gubben Janson, — “och tack ska grosshandlarn ha, som bjuder både på hjälpen och toddyn.”

“Ingenting att tacka för! Ni bjuder ju på seglatsen, ni, så är det qvitt. Och om ni se'n på hemvägen, medan skutan glider af så sakta för den lilla sydostkultjen, vill tala om för mig hvad ni vet om Skärgårdsfröknarne, så har jag ju bara vunnit på affären.”

“Ja, baraste vi kommer utom håll för dom så —”

“Ha de skjutgevär?”

“Åh nej, de skjuter trollskott, begriper grosshandlarn! Lars Andersson i Nycklabo fick ett i armen härom året han, så den har inte blifvit golik än. Och det var just här utanför. Så ja, blås te nu, Kajsa, så en kommer ifrån de' här eländet.”

“Nå, tala om nu! Jag känner mig riktigt nyfiken!”

“Jaja, bara vi kommer litet längre ut, för annars kan vi stanna på igen, — och så bara jag får litet te klara strupen med,” sade gubben Janson med en slug blick åt kabyssen, der elden redan var påtänd, och vattnet på god väg att koka.

2.

“Ser grosshandlarn,” började gubben Janson sin berättelse, sedan toddyn väl var i ordning, och framsatt på kabyss-taket, och medan fisksumpens egare tog plats bredvid honom vid rodret, under det att Lars skötte om focken, och emellanåt kom fram till kabyssen för att med ett och annat ord beriktiga gubbens berättelse; “ser grosshandlarn, det är nu fäll en närmare fyrtio år som jag seglat här i skärgårn mellan Utö och Dalarö och Dalarö och Stockholm, och litet hvarstans för resten. Och det var fäll så der omkring början af trettitalet, — jaja, det var fäll allt så, tänker jag — som der bodde en gammal adelsherre borta på Foglarö, och det var en farlit grym och barsker karl, ser grosshandlarn, och di sa att han hade varit med om te skjuta Gustaf den tredje borta på spetaklet i Stock-

holm, och så påstod di också att han hade varit med om te mörda den der Fersen som hade gett ihjäl kronprinsen 1810, och det gick en farli mängd med historier om'en; men inte vet jag precis om di va' sanna eller inte, inte. Nog såg han ut för litet åf hvarje, det är hvad jag vet, — för jag såg'en mer än en gång der han gick och strök kring stränderna, och fasli lång va' han och svarter i syna; men allri lär di fäll ha' kommi pån med något, efter som han gick fri, kan jag tänka.“

“De höga herrarna höll fäll ihop, då som nu,“ sade Lars, som var mycket inne i politiken.

“Det kan fäll vara som det va, det; men inte hade han mycket roligt här i lifvet, den stackarn. För först så lär han ha' haft flera stora slott både i Tuskland och Frankriket, sa' di, och så hade han rådt om hela kyrkesocknar i Skåne och dit neråt landet, men nu så hade han rakt inte mer qvar än ett litet hemman nere på Foglarö, och bodde det gjorde han då akkurat som en backstusittare, ska' grosshandlarn veta. Och klent var det med hela tillställninga, för hvarken prest eller klockare fick så mycket som ett öre af en på all den tid han bodde på Foglarö, det hörde jag far min säga mer än en gång. För si han var kyrkvärd och nämde man han i sockna, sir grosshandlarn.

“Och hade silfvermedalj mä”, det minns jag,“ tillfogade Lars, i det han tog sig en klunk.

“Ja si, gubben hade varit mä på riksdan när di tog Karl Johan te kronprins, ser grosshandlarn. Och enkling va' han, den dera adelsherrn, och hade två stycken döttrar hemma ve' sig, och en son hade han som skulle vara något farli rart och stort nere hos påfven i Rom, eller Gu' vet om inte det rakt åf var hos storturken, skam te sägandes.“

“Ja si, han hade blifvit bortstulen som barn utåf frimurara,“ upplyste Lars.

“Åh tig, pojke, och sköt focken och låt far din tala. Gammal är äldst, ska' jag säga dig! Nu var det som så, ser grosshandlarn, att di påstod att den der svarta adels herrn hade gått i kompakt med hin håle för te få något te lefva af och dagens eviga sanning var det då att inte stod det rätt till, inte. För ingen åker hade di, och stuga som di bodde i var så rakt eländig utanpå så en trodde att ho' skulle falla ikull om en snöt sig vid knuten. Och det fanns knappt så mycket som ett potatisland på egorna,

men si inne i stugan lär det på slutet ha' varit alldeles okristli rart och fint fast det förut va' lika dåligt inne som ute. För si, en gång så skulle länsman sta' och panta för en skuldsedel som nån ifrån Stockholm hade skickat te'n, och grosshandlarn kan tänka att länsman blef litet flat när han kom in, och fick se bara gull och silfver på väggarna, och ännu flatare blef han när adels herrn tog opp bara runda blanka silfverpengarna ur en kista och betalte honom kontant och bad honom dra så långt vägen räckte. — Men si det var då för resten ingen konst för den som var i kompakt med fan, inte.“

“Att be' honom ge sig af dit?“ frågade grosshandlaren.

“Nej, jag menar att ha' guld och silfver, jag! Och det var allt raggen sjelf som hjälpte'n te slå pengarne för far min och många andra som för förbi om nätterna när di va' ute på fiske, svor och förbanna sig på att det lyste i stuga som rödaste eld, och de hörde hur det hamra och hamra derinne, och såg den långa svarta adels herrn hur han gick förbi fönsterna med en annan svarter en bredvid sig, och den hade ingen skugga, ser grosshandlarn, så det var allt 'skamfoten' sjelf, det.“

“Jaså, har han ingen skugga, han då?“

“Nej, tycker nån det! Den tog erkengeln åf en, när han vräkte ner en ur himlariket, ser grosshandlarn. Nå hur det var, så kom der en vacker dag ett stort fartyg som kasta ankar ute på fjärden utanför Foglarö, och några fiskare som va' te not, såg en okristlit grann karl stiga ner i en båt och sätta i land midt för stuga der svarten bodde, och, grosshandlarn kan tänka att när han kom opp i land, så gaf han sig te å åbäka sig som en galning och falla på knä och skrika och slå med näfvarna som en varit från spitalet, och svarten kom ut från stuga och flög'en i famn, och döttrarna kom med ut och de blef ett farligt alloh, och det var då sonen det si, som kom hem ifrån hundturken, Och då blef det sju resor värre om nätterna, för si då brann det ljus hela natta, och det tjöts och det hamrades och det bultades så det hördes långt ut på fjärrn. Och si den tida hade vi en omenskligt rar prest på Foglarö, och när han fick veta att son kommit hem från hundturken, och att der blef allt värre och värre lefverne, så tog han Gud i hågen och klockarn med sig och handboken i fickan och gaf sig dit en vacker dag på hösten för te

läsa lagen för både fan och hans anhang, om det skulle knipa.“

“Nå hur gick det för presten då, fader Janson?”

“Jo det gick som det gick, det. För si klockarn och gubben får min va' goda vänner, och han talte om hvart lefvandes tecken för honom när han kom inom hos vårt dan derpå, och jag satt och band not och hörde på, — och blek var klockarfar så det var bara nästippen som hade den vanliga rödfärgen qvar på sig. Och han talte om att när de kom innanför dörren, så va det första de fick si, en stor svart katt med riktiga eldögon i skalln, som gick omkring bena på dem och glodde som om han ville sluka dom. Och så kom svarten sjelf emot dom och sa' med en röst som klockarfar påstod lät som sjelfva domsbasuna: Hvad i helvete vill ni här! röt han emot dom. “I Guds namn kommer vi hit,” sa' presten, och då slog svarten te' ett gapskratt så det gråna i stugan. Men presten lät inte skrämma sig, utan tog te å predika Guds ord så det var riktigt odrägligt åt'et, och kattfan flög ut genom fönstret så rutbitarne rök om'en, och då föll svarten te' bönboka, och blef höflig och ba' presten komma in i sitt inre rum, och det gjorde han då, och klockarfar blef qvar derute i stuga, och sa' att han aldrig varit så illa kommen i all sin tid. För bäst som han satt der så kom döttrara utfarandes och sonen efter, och di sa' något på hundturkiska åt klockarfar och när han svarte på svenska, så gapskratta di honom midt i syna. Och så högg son ner en stor elemenskader bössa från väggen, och skulle just te och lägga an på klockarfar, när han tog bena på ryggen och satte åf ut på dörren som en penal. Och han vände sig rakt inte om förr än han kom ner te båten, och der ramla han på hufvu' öfver en sten, och der låg han då rakt likasom sanslöser tills presten kom. Och det dröjde inte länge förrän presten kom efter, och då var inte han stort golikare än klockarn. För han va' alldeles rö' i ögonen och sa' aldrig ett ord på hela vägen, utom det att klockarfar hörde honom likasåsom mumla för sig sjelf den ena gången efter den andra: “Gud hjelpe oss, inte gått och läst, inte gått och läst!” Och klockarfar försökte allt att få ur honom hvad han mente, men si det var rakt omöjligt, utan han sa' bara: “jag har svurit, klockarfar! jag har svurit!” Och sen hade presten allri en glad dag

mera, och ett halft år efter så sökte han sig ifrån Foglarö och bort åt Norrteljesidan, men si det var rakt omöjligt te få honom att säga hvad han visste. Men det vet man, att dan efter sen han varit hos svarten, så for han te Stockholm, och der lär han allt ha varit oppe för konsistorium för att han hade varit i lag med fan, och di ville väl inte göra något åf'et, efter som det aldrig hördes något af.“

“Nå, men hur gick det sedan med Svarten som ni kallar honom?“

“Åh, det gick som det skulle gå, det, ser grosshandlarn. För si, hut går alltid hem, om det också dröjer litet, och en vacker natt, det var ändå i slutet af oktober och jag minns det som det varit i går, så fick vi som va ute med noten på andra sidan åf ön, si ett farlit starkt eldsken på himlen, och det flamma och bolma så vi trodde rakt att hela Dalarö stod i brand. Och när vi såg litet bätter efter, så märkte vi att det var Svartens stuga som brann, och så rädde vi va så gaf vi oss ändå åf dit för te se om vi kunna berga något, men när vi kom dit så var det bara som en enda glödande masugn alltihopa, och ingen menniska syntes till, mer än svarta katten som flög omkring och jama och skrek, och bäst som det var så blef han alldeles som vild och flög rakt in i elden, och qvar blef han. Och när öfolket sen dan derpå börja på och gräfva i glödhögen, så träffa di på ben efter en menniska, eller om det var efter katten, eller hvad jäkeln det var, — men ingen menniska hörde ett ord mera om hvarken dött-rara eller son. Och ingen hade sett till någon af dem, fast det var då en halftokig fiskare som påstod att han samma natt en half mil utåt fjärr mött ett stort fartyg som var alldeles odrägligt fint och vackert, och der hade han på däck sett sonen te' svarten som han kände igen, sedan han sålt fisk åt'en en dag och fått en stor utländsk silfverslant i betalning, — men si den trodde då ingen på, — utan folket i hela trakten trodde i stället att 'skamfot' tagit hela sällskapet, — och det trodde jag med — den tiden förstås.“

“Nå, har ni nu ändrat tro?“

“Ja, det är inte utan det, ser grosshandlarn. För si, det kan fäll nu vara en tio år sen så der vid lag —“

“Fall, far!” ropade Lars från fören, “ser ni inte ångbåten?”

“Jo jo men, nog ser jag den,” svarade gubben med rospiggens vanliga envishet, “men han får fäll falla unnan för mig, och inte jag för honom! — Se så der ja! det är Bore ser jag, som kommer från Tuskland! — go’ qväller kaften! Hvad sa’ han, du Lars?”

“Han sa’ ‘förbannade sandskuta’ sa’ han,” rapporterade Lars, i det han räckte lång näsa åt den förbikilande ångbåten.

“Kantänka herrn!” mumlade gubben och tog sig en klunk ur toddyglaset, “min sand kan vara så golik som hans grannlåtssladder som Stockholmare ska’ kluta ut sig i! — jaja, ursäkt grosshandlarn, men han ä’ ju Dalarö-bo; han!”

“Gör detsamma! fortsätt nu berättelsen! Der borta ha’ vi ju Dalarö skans. Då är det inte långt igen.”

“Nej, det ä’ så det! — jo ser grosshandlarn, det är nu som jag sa’ så der omkring en tio år sen, så kom jag seglande med en last malm ifrån Utö, och ofvanpå hade jag litet bräder som jag skulle sälja i Dalarö för en annans räkning, och så hur det var så blåste det mot utaf glatta fan, och när jag kom midt för Ornön, så tänkte jag det var så godt te lägga i land litet för te hvila opp sig, för jag hade bara pojken ombord och han orka inte mycket hjälpa till med te sköta skuta, utan han låg mest och sof hela tiden.”

“Ja, jag va bara tolf år, ska’ grosshandlarn veta,” upplyste Lars.

“Åhja, hvad det anbelangar, så sofver du då lika bra än,” fortfor gubben Janson, “Nå sagt och gjordt, vi la’ i land just derborta der grosshandlarn satt och vänta på abborra, som inte kom. Och som vi hade fäst landändan och krypt in i kabyssen för te få oss litet kaffe, så hör jag någon som ropar opp på strand: “Är det någon ombord dernere?” ropa det, och att det var en qvinfolksröst, det hördes då akkurat. “Ja ä’ det så!” — svarte jag. — “Nå, kom opp då så får en tala med er,” — svarte det deroppe, och då så knallade jag mig opp förstås, och när jag kom opp så fick jag se ett par gråklädda qvinfolk stå på strand, med ett par stora hucklen öfver ögonen, och konkaft så lika som ett par bär. Jag blef allt liksom litet

kuslig af mig, ska jag säga grosshandlarn, för si det va' som sagt va' på qvällssidan, och grå va' di som grå katten. Men så tog jag då kurage te mig, och harskla mig litet i halsen och sa: hvad ä' det fråga om, sa' jag. "Vill ni sälja brädera?" sa' den ena, och ho va' litet längre än den andra, och såg ut som ho' varit förstyre för dom. "Nej, de ska' jag sälja i Dalarö," svarte jag. "Hå kors," sa' ho, "det ä' väl lika bra te sälja dom här, och jag vill bara ha' en toltf," sa' ho. "Hvem ä' ho' då?" frågte jag så der på omslag, för si jag tyckte det kunde vara roligt te höra, fast nog visste jag hvilka jag hade och göra med, alltid. "Det rör er inte," sa' ho' "och vill ni inte bli af med en toltf, så inte tänker jag tigga er, inte." — "Ja, inte jag heller," sa' jag. Men så hviska den andra någe te'na, och så sa' ho: "fast nog kunde Janson sälja en toltf te' en gammal bekant," sa' hon. Då ser grosshandlarn, så klack det te i hjerta på mig, och jag ryste rakt kontant te utan att jag kunde hjälpst, för det slapp ur mig på en gång: "Herre jestandes," ropte jag, "jag tror de ä' svartfröknara från Foglarö!" — "Det slår in det," sa' ho, och skratta te så hämskt så jag kände hur kallsvetten lacka utåt ryggen på mig, "och nog kan Janson låta oss få köpa litet bräder," sa' ho. Och ser grosshandlarn, då tordes jag rakt inte säga nej, utan jag låt dom få en toltf, och den ville jag då bära opp te dom der di bodde, men då sa' den längsta: "Nej, lägg dom på stranna," sa' hon. "så bär vi nog sjelf." — "Åh det går fäll inte an," sa' jag, "inte orkar fröknara med det." — "Orkar!" sa' ho, "åh, när en byggt sin stuga sjelf, och sjelf fört hem timret till'na, så orkar en fäll nog också bära några brädlappar."

"Hvad säger ni, fader Janson," frågade grosshandlaren, "hade de byggt sin stuga sjelf?"

"Ja, så sa' de, ja! Men nog kan en begripa hvem som byggt den, alltid. Nå, hur det nu va' med det, men jag fick inte bära opp några bräder inte; men betalninga den fick jag i silfver, och inte såg jag att di bar något, men när jag så der mot fyratiden på morgon la' ut igen, så var brädtolften borta. Han bar fäll opp'en åt dem vid toltfiden kan jag tänka, — för då hörde jag ett brakande på strand, men jag titta inte ut jag, det var jag honom för slug till."

"Hvilken?"

“Kors, skamföt vet jag!”

“Ni tror således att det var han som hjälpte dem.”

“Ja, hvem skull’ det annars vara. Och dagsens sanning är det att ingen menniska på hela ön hade hjälpt dom med att bygga opp stuga, — det fick jag sedan veta, ser grosshandlarn, — utan de påstod att de hade satt opp’ena sjelf, men så sir den också ut derefter, ska’ jag säga.”

“Ser den ut, säger ni? Finns den qvar der än då?”

“Jo det tror jag det, och fröknarna me’ ska’ grosshandlarn tro. Det var den ena af dom som stod uppe på klinten när vi stötte på, och tala med hvem grosshandlarn vill i hela skärgårn, ska’ grosshandlarn få höra hvad di tänker om dom.”

“Nå men efter stugan är så dålig som ni säger, så är det väl inte omöjligt att de satt opp den sjelfva.”

“Va’ det likt något de’? Nej då, de timmerstockarna reser inga qvinfolk opp på hvarann, om inte de ha’ hin håle te hjälp, det är då tvärsäkert, det.”

“Hvar ligger deras stuga?”

“Ho’ ligger der oppe i backen öfvanför klinten der grosshandlarn satt å vänta på abborra.”

“Nästa gång jag far ut och fiskar så ska’ jag minsann helsa på hos skärgårdsfröknarne, det är säkert.”

“Låt bli det, grosshandlarn! För gör di inte något annat ondt åt’en, så kan han få sig ett trollskott i ben eller armar af dem. Häromåret förgjorde de en ko för Matts Jonson som bor på andra sidan... och ho’ blef inte bra förrn di mjölka i en barnsko och slog utöfver ryggen på’na ifrån vester te öster.”

“Nej, från öster te’ vester var det, far!” anmärkte Lars.

“Ah du ä’ tokug, pojke! Motsols ska’ de vara, annars går aldrig något trolleri tebaks. Se så der ja, nu ä’ det slut i toddyglaset och nu ä’ vi midt för Dalarö med.”

“Ja och nu skall ni ha’ tack för skjutsen, fader Janson! Jag kilar ner i sumpen och ror resten af vägen sjelf.”

“Vill inte grosshandlarn följa med te brygga?”

“Nej tack, jag skall försöka ett litet tag derborta vid pricken, om inte abborrarne händelsevis skulle vara hemma der. Adjö med er, och akta er för Ornöstenarne nästa gång!”

“Akta sig för skärgårdsfröknarna han, grosshandlarn! ajö, ajö!”

Och medan grosshandlarn vek af åt sidan för att komma till den efterlängttade pricken, fortsatte fader Janson och hans kära son sin fart till Dalarö brygga, derifrån Jacob Bagge just nu lade ut för att fara till Stockholm, beledsagad af ett gräsligt hviftande af näsdukar i alla regnbågens färger. Man kunde tro att det gällde en resa öfver oceanen.

“Di der Stockholmara ä’ då ena underliga marchiner,” sade Lars filosofiskt, medan de lade till, “ser ni, far, så de hviftar och far med snytnäsduka, som andra galningar!”

3.

Några dagar efter sedan grosshandlaren hjälpt gamle Janson af grund, och efter det han under tiden på sjelfva Dalarö hört sig för om de så kallade skärgårdsfröknarne, samt dervid fått höra den ena historien underbarare än den andra, satte han sig en vacker morgon i sin lilla sump, hissade sitt råsegel och begaf sig af åt Ornön till, med fast beslut att försöka taga reda på hur det egentligen hängde ihop med de båda skärgårdsfröknarne, om hvilka så underliga rykten gingo.

Det blåste en lätt nordvest, och utan att bry sig om hvarken prickar eller grund; ja, utan att ens lägga ut så mycket som ett gädddrag, länsade han undan förbi Dalarö gamla skans, och vek af inåt det på afstånd hägrande Ornölandet, der den gamla optiska telegrafen utgjorde ett aldrig svikande sjömärke. Det var en frisk, klar och herrlig morgon; men grosshandlaren var så upptagen af tanken på de båda trollpackorna, att han egentligen icke hade något sinne för naturens skönhet, hvilket han annars hade i hög grad. Och det är också i sanning ibland det angenämaste man kan företaga sig, att så der, helt och hållet rående sig sjelf, tillbringa en sommardag på sjön i sin sump. Jag har läst någonstädes att fiskaren skall vara en råvarelse, och jag har icke glömt salig Fahlerantz’ definition på ett metspö: “en lång stång med en metmask i den ena

ändan och en latmask i den andra“; — men detta oaktadt påstår jag ändå att fiska är ett af de mest uppfriskande nöjen som finnas. Ty icke far man omkring, eller sätter sig ute på sjön, endast af grymhet eller girighet, för fiskens skull: fisken är endast en förevändning, huru god och lockande den än är. Man sitter der för den friska luftens, de squalpande vågornas, den herrliga utsigtens och den helsosamma rörelsens skull. Först tar man sig en nyttig och behaglig motion vid årorna, sedan njuter man sitt ljufliga ‘far niente’ antingen vid en udde, en prick, eller också uppe i land under några skuggiga alar, ifall fisken icke är i taget. Och detta skulle vara råhet? Sannerligen skulle det icke då vara rätt roligt att få veta hvad finhet är, eller hvad ni ville sätta i stället, som kunde uppväga detta friska och naturliga lif.

Men medan vi funderat öfver detta, har grosshandlarn hunnit fram till Ornöudden der gubben Jansons värde herr son tagit stenarne ‘för snålt’, och sedan han förtöjt sin sump mellan ett par af de största stenarne, samt ur den medföljande lådan intagit en väl behöflig frukost med åtföljande risp, begaf han sig upp i land, fullt besluten att icke låta afvisa sig från skärgårdsfröknarne, som han hört att det gått med så många andra. De hade nämligen icke något särdeles rykte för gästvänlighet om sig, och man påstod att de gått så långt i skärgårdsnjugghet, att man till och med måste köpa orden af dem.

När grosshandlaren klättrat upp på klinten der ‘trollet’ stod, då Lars gick för nära med storbåten, stannade han något andfådd och såg sig omkring för att upptäcka hvar den underliga stugan låg. Den var icke långt borta. På en martallsbacke mellan tvenne höga bergskullar på något afstånd, såg han ett grått tak, och en hitmenad skorsten.

“Der måste det vara,” tänkte han, och derpå tog han Gud i hågen och begaf sig åstad, bärande i handen en tom butelj afsedd för bevarande af den mjölk som han ämnade köpa, för att derigenom få ett lämpligt tillfälle att presentera sig och inleda ett samtal.

Kommen så långt fram att han kunde se kojan, der den låg i all sin ursprungliga enkelhet framför honom, stannade han omkring femtio steg derifrån på en liten upphöjning, och utbrast i ett ovilkorligt utrop af förvåning. Och det var icke utan att man kunde bli förvånad vid

åsynen af detta prof på ursprunglig arkitektur, som påminde på samma gång om vildens riskoja, och om den civiliserade människans behof af en viss komfort, medan den icke heller alldeles uteslöt skönhetssinnets fordringar på form och innehåll.

Stugan var nämligen upptimrad af unga, obarkade timmerstockar och hade två fönster på långsidan, det ena en half och det andra en hel aln ifrån marken. Dörren var belägen på ena gafveln, och ofvanför den var en rund glugg med ett dufslag uti. Men som marken sluttade ifrån långsidan och nedåt gafveln, så hade der måst läggas en stenfoot, hvilken dock icke blifvit så hög som vederborde, hvarför stugan tycktes ha tagit sitt parti och sluttade med. Stenfooten gjorde likväl att dörren kommit högre upp än bekvämt var för att kunna stiga in i den utan trappa, och som trappa tjänstgjorde tre pinnar utaf en gammal stege, temligen groft tilltagen, och därför lemnande behörig säkerhet för inträdet i stugan.

Mot stugans baksida, som också hade en utgång, eller rättare sagt ett slags glugg, hvarigenom man ovilkorligen måste krypa för att komma ut, stödde sig den halft förmultnade akterdelen af en större båt, nu tjänstgörande i form af skjul, fullt af gamla byttor, brädlappar och annat bråte, svårt att i detalj beskrifva.

Omkring de omaka fönstren voro spikade brädlappar, hvilka i sitt nuvarande tillstånd aldrig tycktes ha haft en aning om hvad en rät vinkel ville säga; men i stället voro de bestrukna med hvit oljefärg, och kontrasterade på ett temligen skrikande sätt med de rödgrå väggarne.

Rundt omkring denna egendomliga byggnad, hvars tak på ena sidan var af bräder, på den andra af halm och torf, spårade man tydliga försök till någonting liknande en trädgårdsanläggning. Men som stugan stod på en mager tallbacke, så voro några sammanhängande land icke lätta att åstadkomma. Men öfver allt der en fördjupning fanns mellan stenarne, der var också tillfället begagnadt. I ena stenskräfvan växte potatis, i den andra råg, i den tredje litet persilja och morötter. Midt för ena fönstret var dock ett riktigt land omkring 3 alnar i längd och 1 aln bredt, och der stod en liten syrébuske vid ena ändan, en rosenbuske vid den andra, och emellan dem några dugtiga kålhufvun som just höllo på att knyta sig, och sågo mäktiga

förvånade ut öfver det fina sällskap som de kommit i. Vid ena gafveln der ingångsdörren var, stodo ett par halfvuxna äppleträd, och bakom stugan en stor rönn, som med en viss godmodig vänlighet sträckte några af sina halfrodnade drufklasar ut öfver gökmatsgräset på torftaket.

Så såg det ut, och man kan just icke undra på att vår grosshandlare blef ganska förvånad vid åsynen af denna eremithyddas som så litet brytt sig om att låna af den moderna arkitekturen.

Just som han efter närmare besinnande tog ett par steg för att närma sig stugan, hörde han en djup och nästan manlig röst tätt bakom sig.

“Hvad vill han här? Hva’ sa’?”

Han vände sig om och såg framför sig en lång qvinnlig gestalt, klädd i gråbrun dräkt, bestående af lång kjol, samt ett slags kofta eller öfverrock med kapuschong, uppdragen öfver hufvudet, från hvilket ett gråstripigt hår hängde ned omkring ett par magra och ihåliga kinder. Ett par djupa, gråbruna ögon spände sina uppmärksamma blickar på hans anlete, och grosshandlaren blef litet underlig till mods. En mera träffande uppenbarelse af en af Macbeths hexor kan man icke gerna tänka sig, än den figur han nu hade framför sig, och hvilken gerna kunde vara en af den magra “jordens bubblor”, — som Shakespeare säger.

“Jag skulle bara fråga om det inte vore möjligt att få köpa ett halfstop mjölk,” sade han slutligen, sedan han hemtat sig något.

“Nej, vi ha ingen mjölk till salu,” svarade qvinnan med samma sträfva stämma som förut.

“Jaså, det var dumt det. Men jag kan väl förstå att ni inte har någon ko häruppe. Det finns väl intet bete för henne,” svarade grosshandlaren, i tanke att fåfänga äfven skulle finnas hos denna qvinna som hos alla andra, och att den följaktligen skulle kunna såras.

Och han gissade rätt.

“Ha vi ingen ko?” sade qvinnan i det hon med långsamma steg nalkades stugan, följd af vår vän grosshandlaren, som föresatte sig att vara så envis som möjligt. “Jo vasserra! Vi ha två kor till och med, om ni vill veta.”

“Så mycket bättre; då får jag bestämdt köpa litet mjölk,” inföll grosshandlaren.

“Jag skall fråga min syster,” sade qvinnan, i det hon nu utanför dörren kastade ned en risknipa, som hon burit under armen, “jag skall fråga fröken Åsa.”

“Tackar ödmjukast! då kan jag kanske få stiga in och hvila mig litet under tiden,” sade grosshandlaren, som föresatt sig att, kosta hvad det ville, äfven se det inre af stugan.

“Kom inte hit!” ropade plötsligt den gamla qvinnan, i det hon ställde sig rak lång i dörröppningen, och utsträckte handen med en så befallande åtbörd, att grosshandlaren ovillkorligen tog ett par steg tillbaka.

“Hvarför det då?” frågade han slutligen, efter en paus.

“Derför att ni väl är utskickad ifrån de andra som förfölja oss, kan jag tro! Hvarifrån är ni?” frågade hon plötsligt.

“Från Stockholm!” svarade grosshandlaren i det han bugade sig artig.

“Från Stockholm?” upprepade den gamla, i det hennes gråbruna ögon strålade af en ovanlig glans, “det var en annan sak. Då är ni välkommen; — då kan ni få stiga in!”

Och i detsamma drog hon sig tillbaka inåt stugan och gjorde med handen en inbjudande rörelse, som grosshandlaren inte var sen att efterkomma, ehuru han tyckte att något liknande kalla ärter trillade uteder ryggraden på honom.

“Hör du, fröken Åsa,” sade den gamla när hon inkommit, hack i häl följd af grosshandlaren, “här är en herre ifrån Stockholm.”

“Hvad säger du, fröken Thora?” hördes en lika djup röst ifrån en vrå af stugan, och grosshandlaren såg nu till sin förvåning en lika lång gestalt, alldeles lika klädd som den andra, resa sig upp från en gammal trästol i vrån och komma rätt fram till honom, också hon spännande i honom ett par ögon som voro ännu mera bruna och lågo nästan ännu djupare än den andras.

“Har ni brefvet med er?” frågade hon med ett slags feberaktig häftighet, i det hon sträckte ett par magra, knotiga och darrande händer emot honom.

“Brefvet? ... Ursäkta ... men, jag vet inte hvad ni menar?” stammade grosshandlaren mycket förlägen.

“Vet ni inte hvad jag menar? Brefvet från erkebiskopen. Förstår ni inte?”

“Nej, jag har inte något bref, och erkebiskopen känner jag inte,” svarade grosshandlaren, inom sig nästan ångrande att han följt med.

“Således ännu inte, således ännu inte,” mumlade den gamla sorgset, i det hon gick tillbaka till sin vrå, och med en djup suck nedföll på stolen på nytt.

“Var inte ledsen, fröken Åsa,” sade den andra, i det hon gick fram till systemen och lade sin hand på hennes axel, “det kommer nog... du vet att *han* har lofvat det. Och *han* håller alltid hvad han lofvar.”

“Ja, det är sannt,” svarade den andra, “det är sannt, fröken Thora. Jag skall vänta... jag skall ännu försöka att vänta.”

“Men hvad vill ni då här?” frågade den första, i det hon på nytt närmade sig grosshandlaren.

“Jag har ju redan sagt er det, jag önskade att få köpa litet mjölk,” svarade denne i det han, som bevis för sanningen af sin utsago, höll fram mot henne sin butelj.

“Ska vi då sälja mjölken åt honom, fröken Åsa?”

“Inte sälja, fröken Thora! Skänka honom ska vi, — hör du, inte sälja! Det är under vår värdighet, kom ihåg det!”

“Du har rätt, fröken Åsa,” svarade den andra, i det hon böjde på hufvudet med ett slags from undergifvenhet, såsom inför en högre makt. “Du har rätt, nu som alltid!”

Och derpå tog hon buteljen ur handen på den allt mer och mer förvånade grosshandlaren, och begaf sig med långsamma steg ut genom dörren.

Den gamla i vrån försjönk i djup tystnad och under tiden hade grosshandlaren godt tillfälle att se sig omkring i den egendomliga stugan. Dess enda bohag utgjordes af ett par bänkar utefter ena långväggen, samt på väggen midt emot dörren ett gammalt ekskåp som tycktes ha sett bättre dagar. Strax bredvid vrån der den gamla satt, fanns en spisel, hvars håll bestod af en stor flat sten, medan rökfånget var snedt och vindt uppmuradt af de mest olikformiga tegelstensbitar. Hällen var dock alldeles ren och blankskurad, och någon eld tycktes icke på den ha varit uppgjord på länge.

Väggarne voro alldeles bara, utan någon brädfodring, och hvad som genast föll i ögonen vid deras betraktande, var den ofantliga massa af spik, med hvilka de voro hopfogade. Spikhufvud vid spikhufvud sutto så tätt vid hvarandra, att man knappt kunde sätta sitt finger på väggen utan att träffa på ett sådant. Mellan springorna voro stoppade de mest olikartade saker. På somliga ställen voro trästickor inkilade, på andra var murbruk insmetadt; här såg man ändarna af några klädtrasor sticka ut, der åter några grässtrån.

Det hela bar, med ett ord, en pregel af opraktisk energi, som gjorde det mer än sannolikt att de båda qvinnorna sjelfva hade uppbyggt sin stuga.

Efter ett ögonblick tittade den gamla i vrån upp ur sin tankfullhet, steg upp, gick rakt fram till grosshandlaren och sade hastigt, i det hon betraktade honom med skarp blick:

“Nu kan ni gerna ta fram brefvet. Syster min är nu ute, och jag kunde förstå att ni inte ville lemna det i hennes närvaro. Det skulle ha sårat henne, stackare.”

“Jag försäkrar er att jag inte har något bref,” svarade grosshandlaren allt mer och mer förvånad, “eller hvad är det då för ett bref ni väntar? Är det fråga om något arf eller...”

“Arf?” afbröt den gamla med en min af outsägligt förakt, “Arf? När man har gjort ett sådant parti som jag, så behöfver man inte något arf! Min syster, det är en annan sak, hon, stackare, har ingått en mesallians, ska ni veta.”

“Åh, verkligen!” sade grosshandlaren, som icke mera visste hvad han skulle tro.

“Jaja, men hon är på sätt och vis ursäktad, ty det skedde innan jag gjort mitt präktiga parti! — Men hur tycker ni vi bo här? Det är ju ett vackert hus, inte sannt?”

“Jo, mycket vackert,” svarade grosshandlaren, “men inte är väl det möjligt, att herrskapet byggt det här sjelfva?”

“Jo jo men! Någon synlig hjälp ha vi åtminstone icke haft, det kan ni lita på! Men nog har min make hjälpt oss i osynlig måtto, det är lika visst. Hur skulle annars

vi, två svaga qvinnor, kunnat fälla träden från roten, släpa dem hem och resa upp dem till en byggnad?“

Det gick en kall käre öfver grosshandlarens lekamen. Han kom ihåg gamle Jansons berättelse om förbundet med den lede själf, och började fundera på om folktron kunde ha rätt.

„Ni ha således inga släktingar alls?“ frågade han.

„Inte här,“ svarade den gamla, „i Finland ha vi några, men dem bry vi oss inte om, sedan vi kommit oss upp som vi gjort. Vår far var född der, han, och hans stolta släkt försköt honom för det att han gifte sig med en ofrälse flicka — vår mor! Nu ge vi dem lika godt igen!“

„Hade ni inte också en bror?“ frågade grosshandlaren, som började erinra sig Jansons berättelse i alla dess detaljer.

„Jo visst,“ svarade skärgårdsfröken, „en präktig, en ståtlig bror, må ni tro! Han var general i rysk tjänst, och för flera år sedan kom han och hämtade oss härifrån, — vi bodde då på ett annat ställe — i ett eländigt ruckel, ska ni veta. Samma natt som vi, i sällskap med vår bror, foro öfver till Finland igen, satte vi eld på det — jag minns det ännu som i går — det brann så högt och grannt, och skenet kastade sig ända ut åt hafvet, som om vår sorgeboning velat lysa oss på väg till glädje och lycka.“

„Jaså, ni blef“ således lyckliga deröfver?“

„Ja, det blef några år af verklig lycka och glädje; men de voro inte många. Vår bror måste ned till Kaukasien, och der föll han i en fäktning med bergsfolket. Vår far dog af sorg öfver hans förlust, och sedan vi ett par år sökt att hålla ut hos de stolta släktingarne derborta, kommo vi tillbaka hit igen för att få vara i fred och ro. Och det få vi också, ty de dumma människorna här omkring tro att vi kunna trolla, och sky oss som pesten. Vi betala dem med samma mynt, det kan ni lita på, och derfor ville vi heller inte ha någon mensklig hjälp med uppförandet af vår stuga.“

„Men har ni ingen som hjälper er att mjölka edra kor, att så och skörda, med ett ord, att göra grofsysslorna som behöfvas.“

„Nej, vi göra allting sjelfva. Personer som stå så högt som vi, få inte ha att göra med något simplare folk.

Och dessutom skulle de bara kringstjäla oss och vilja oss ondt, det kan ni lita på. Men tyst, nu kommer min syster tillbaka! Nämn ingenting för henne om att ni känner till mesalliansen, det skulle bara göra henne ledsen, stackare.“

Den andra systemen kom nu in, med buteljen fylld med mjölk, och lemnade den till dess egare. Hon såg tankfull ut, och det syntes tydligt att någonting viktigt grumlade hennes vanliga lugna känslolöshet.

“Jag begriper inte,” sade hon efter ett ögonblick i det hon vände sig till systemen, “jag begriper inte hvar ‘Källros’ är? Jag såg bara till ‘Stjernan’. Ja, jag försäkrar dig att den andra kon såg jag inte till!”

“Ack det var sannt, det,” svarade den andra helt likgiltigt, “medan du var åt skogen i morse, så kom mor Anna borta på andra sidan och gret och tiggde litet mjölk åt lilla barnet, för deras ko hade blifvit all i förrgård. Då lät jag henne ta ‘Källros’ i stället.

“Hvad för slag? Skänkte ni bort kon?” utropade grosshandlaren alldeles förbluffad.

“Ja, vi hade ju två, och de hade ingen,” svarade skärgårdsfröken så enkelt som om hennes handling varit det naturligaste i världen.

Grosshandlaren var just ingen särdeles hjertnjupen herre; men till hans heder måste jag omtala att han blef rörd. En sådan fattigdom, blandad med så mycken sjelf-uppoffring hade han förr aldrig drömt om; och hans rörelse blef ännu större, när den nyss inkomna systemen svarade lika lugnt som den andra:

“Du handlar alltid rätt, fröken Åsa! Jag blef bara litet förvånad öfver att inte se till henne.”

Sedan grosshandlaren utbytt ännu några ord med de båda skärgårdsfröknarna, tog han på det mest höfliga sätt afsked af dem. De besvarade detta afsked med en vördighet, som om de varit samskyldiga drottningar. De följde honom ut på backen utanför stugan, och medan den yngsta ett ögonblick aflägsnade sig åt sidan för att flytta undan en bytta som hon tyckte stod för mycket i vägen, sade den äldsta hastigt åt deras bortgående gäst, i det hon fattade honom i armen:

“Tror ni att min syster skulle kunna få skiljas vid sin man, utan att vi behöfva vänta på erkebiskopens bref?”

“Det kan väl hända,” svarade grosshandlarn, “men hvem är hon då gift med?”

“Med Johannes Döparen!” svarade skärgårdsfröken, i det hon gjorde en djup bugning och gick tillbaka in i stugan.

“Herre min skapare! Hon är tokig!” utropade grosshandlaren, i det han stod som fastnaglad på platsen.

“Nej bevars,” svarade den yngsta fröken tätt vid hans öra; ty hon hade nyss återkommit, — “hon är inte tokig; men hon är litet högmödig öfver sitt lysande parti.”

“Hvem är *hon* då gift med?” sporde grosshandlaren.

“Med vår Herre och Frälsare!” svarade fröken ödmjukt.

“De ä' tokiga begge!” utropade grosshandlaren och skyndade hufvudstupa ned i sin sump.

A eller Ö.

1.

“Hvad står han der och gapar efter? Hvasa? Nå, ut med språket bara!”

“Gud bevare majoren!”

“Inte svar på tal, herre! Står och kikar efter mina flickor, kan jag tänka? Vackra flickor — nå?”

“Inte utan!”

“Tror jag rasande väl! Ha’ den vackraste mor att brås på! Malin min — anamma det, sådan qvinna fanns inte maken till i Sverige! Bondjanta, äkta bondjanta från Helsingland, — brydde mig icke om att släkten gallskek och tanterna dåna’, gifte mig vid fem och tjugu år! Gjorde förbannadt rätt, herre!”

“Och blef lycklig som en kung?”

“Som tre kejsare, herre! Aldrig ondt ord på tolf år, — åtta barn, och hi och hej och lek och lust — rask qvinna! Strök med för Lilly! Varit borta nu i sexton år, men sitter qvar här, herre, djupt inne i hjertekammarn, och kan lika litet tas ut som gamla kulan strax bredvid! Sex barns död tog lifvet af henne, all min kärlek hjälpte till ingenting! Underligt med qvinnan — hm, har aldrig kommit underfund med den gåtan — men har alltid tyckt fan så mycket om den.”

“Och ändå har majoren förblifvit enkling!”

“Just därför, herre! Hade fått smak på det bästa, aktade mig att råka ut för sämre sort. Hade dessutom mina flickor att uppfostra, hm, tusan plåtar ge dem styfmor, och inte jag. Då var gamla ‘Stafetten’ bättre, syster min! God som guld, fast ful som fan!”

“Åh, herr major!”

“Ful som fan, herre, men bra människa. Olyckligt kär i ungdomen — aldrig gift, mycket eld inombords, fast

qväfd! Slog ut nu i värma kring flickorna mina. Bättre föstermor omöjlig, lita på mig.“

“Hvem ser inte det?”

“Och inte så dålig far heller precis! Uppfostran litet militärisk — inga sjåp! Sådana tål jag inte! Dåna inte om en höna flyger opp på ett tak, och få inte spasmer om de se en tjur innanför en gärdesgård. Klinka inte piano från morgon till qväll, och ha aldrig läst dåliga romaner. Fy fan! Derför ingen bleksot, utan raska, rödblommiga, rida, gymnastisera, simma en fjerdingssväg om det gäller — och vet att de ä' menniskor och skapta som sådana — och vet att karlar skall finnas till i verlden och att de inte behöfva bli röda i synen för det! Och rena och oskyldiga till hjerta och sinne som nyfallen snö — uppriktiga också, tala rätt från lefvern... själen som en öppen bok... se så, nu slockna pipkanaljen... pratar för mycket, men ser herrn, sådana ska' barn vara!”

“Här är eld, herr major!”

“Tack herre. Gamle Träffen har stoppat som en sillpäckare! Kan lugnt lemna dem åt sig sjelfva när och hvar jag vill! Så ska det vara, ser herrn!”

“Lycklig den, som...”

“Seså, inga dumheter nu, inte. Stå inte och häng läpp; tycker herrn det passar en militär? Kär i någon af dem, hvasa? Sjung ut då, för hin håle i våld! Och laga att flickan tycker om herrn... och kurtisera inte mig, inte! Jag duger inte till hustru åt en löjtnant!”

“Men, herr major, ett sådant skämt...”

“Nånå, ta inte så hett vid sig, herre! Jag menar att när man är ung och har hjerta i bröstet, så ska man göra språngmarsch och ta förskansningen med storm! Inte gå och lipa, inte! När herrn kom hit, så var herrn som ett rytande lejon, och nu ser herrn ut som en backhare! Tunnor tusan! Duger inte! Hvilckendera är det nu som herrn har i kikarn?”

“Herr major, jag vet sannerligen inte...”

“Vet herrn inte? Det var väl sju tusan, vet herrn inte hvem herrn ä' kär i?”

“Jo, det var inte så jag mente! Jag vet inte om jag vågar... jag eger ju ingenting och jag kan inte gifta mig på bara min löjtnantsslön.”

“Ja, men herrn kan väl vara kär på sin lön åtminstone?” röt majoren, i det han gjorde några väldiga försök att få blossa fram ett moln ur den för hårdt stoppade pipan.

“Ja, det kan jag!” utbrast löjtnanten med ett hjertligt skratt, “och efter majoren har på ett så vänligt sätt gått mig till möte, så vill jag bekänna helt ärligt att det är fröken Blenda, som jag är kär uti, och kär ända till galenskap.”

“Ja, det är klart, det ska man vara vid herrns år! Vet hon af det der då?”

“Tycker herr majorn det! Skulle jag väl kunnat våga . . .”

“Nå så Gud förlåte mig en så'n nattmössa löjtnanten ä'!”

“Tycker majoren det?”

“Jaha, herre, det tycker majoren visst det! Det är ju en skandal för hela krigsmakten till lands och vatten, vet jag!”

“Men . . . men . . .”

“Seså, stå inte der och mena! Flickan går ju derborta vid svandammen, vet jag! Löjtnanten går genast dit och hör efter om det röker in, och jag väntar här vid gräsbänken under eken. Röker det in, så kommer ni hit begge två inom en halftimma, och så få vi den der saken på det klara. Fan, inte går det an att herrn ser så der slokörad ut! Nå, ä' herrn inte borta än?”

“Men, herr major . . . jag vet inte . . . jag hade icke ens kunnat drömma mig att . . . att . . .”

“Seså, stå inte der och ‘atta’, inte! Framåt marsch, för attan tunnor!”

Och löjtnanten satte sig verkligen genast i marsch ner mot svandammen, och majoren log småföfnöjdt i det han på nytt drog väldiga bloss ur den stora sjöskumspipan, som nu började gifva med sig litet.

“Hm, bra pojke!” mumlade majoren föfnöjd mellan rökarne, “kan inte önska mig bättre måg. Fattig, förstås; men hvad fan gör det! Har ju sjelf nog åt flickorna, vet jag! Hm, skall bli lustigt nog att se om de inte komma igen inom qvarnen. Tyckt mig se på flickan att det är litet krångligt med hjerteaffären! Undrar just hvem som ska' komma och knipa Lilly, jag? Nånå, god tid än, bara på sjuttonde året! Men full af hin med besked! Undrar just ändå hvem det ska' bli?”

Och medan majoren sitter och undrar på detta, vill jag i största hast presentera honom för den värde läsaren. Major Grip är en högre, ståtlig karl på några och femti år, och scenen försiggår på hans egendom, Torsäter, ett par mil från Upsala. Majorens hela familj utgöres, utom honom sjelf, af döttrarne Blenda och Lilly, den första nitton och den andra sexton år; hans syster, fröken Stafva, vanligen af majoren kallad "Stafetten"; majorens brorson, Harald Grip, för närvarande student i Upsala; herr adjutanten, löjtnant Holm, som öfverraskades af sin förman, då han i en af alléerna i parken stod försjunken i betraktandet af den vackra Blenda, samt en gammal uttjent soldat, som i många år varit majorens kalfaktor, af honom sjelf fått det martialiska namnet Träff, och nu hos sin gamle chef hade ett godt bröd till döddagar.

Majoren åtnjöt stort anseende inom sin ort och inom det regemente, han tillhörde; men det hindrade icke, att man i vissa fall ansåg honom litet galen, såsom till exempel i sättet att uppfostra sina döttrar, och kanske ännu mera i det sätt, hvarpå han på sitt tvära och militäriska vis afvisat åtskilliga friareanbud, mera ställda till gubbens respektabla förmögenhet och trenne landtegendomar, än till de båda unga flickorna, hur vackra och behagliga de än voro.

Som han dessutom hvarken spelade kort eller drack när som helst, var han just icke någon särdeles omtyckt granne. Men det brydde han sig icke särdeles om. Han trufdes bäst med att sköta om sitt landtbruk, klappa sina snälla flickor, ta sig ett litet gräl med "Stafetten" emellanåt, ett parti bräde med löjtnanten eller kyrkoherden i socknen — en gammal bataljonspredikant, som fått pastoratet genom hans inflytande — eller också att i sällskap med Träff hålla räfst med harar och räfvar i skogarne omkring Torsäter. Löjtnant Holm var majorens adjutant och hade i denna egenskap bott på Torsäter omkring ett halft år. Han var en rask och dugtig yngling, som såg bra ut utan att vara snörd eller blaserad, som våra garnisons-officerare, och som, fastän han var fattig och af ofrälse börd — fadren hade varit bruksförvaltare — förde sig så väl och såg så fin och städad ut som trots någon baron om tolf eller femton anor och ett *von* eller *af* framför ett namn med något af odjur uti. Han var fattig som en kyrkråtta, men modig, rättfram och duglig som få af hans kamrater. Skicklig landtmätare, inte så dålig ingenjör, och

ännu mera artist, var han mycket eftersökt af socknens unga damer; men man såg honom högst sällan ute. Den vackra Blendas djupblå ögon hade fångslat honom med en egen förtrollning ända sedan första dagen af hans vistelse hos majoren.

Stafetten var ett långt, magert fruntimmer med sträff och karlavulet yttre, och om hon också icke var så ful, som hennes bror påstod, så var hon likväl långt ifrån någon skönhet. Men hon tillhörde den sorts menniskor, som man endast behöfver tala med en timma för att sedan finna dem vackra, huru fula de än må vara, därför att hjertats godhet adlar de fränstötande yttre dragen och låter den sköna själen stråla igenom det skrofliga skalet. Hennes mest utmärkande drag var en till ytterlighet stegrad ömhet för de båda flickorna, en ömhet som dock icke hade det ringaste slägttycke med pjunk eller svaghet, utom tvärtom var af denna ädla metall, som icke ligger i dagen, men som gömmer sig gedigen och klar under ett tunnt lager af allvar och värdighet. För sin bror hyste hon en obegränsad vördnad och kärlek, hvilket dock icke hindrade henne att ibland ganska ampert taga parti emot honom, när han, som hon uttryckte sig, 'hade fått soldatfnurren i hufvut på sig!'

De båda flickorna voro vackra som en dag. Blenda något mörk, men med blå ögon, och lång och smärt som fadren; Lilly, mera blond, men med mörka ögonbryn och ögonhår, samt med sjelfva ögat af denna obestämda färg, som kan skifta från ljusaste gråblått till mörkaste brunt, och som ger en så farlig tjuskraft åt den halft beslöjade blicken. För öfrigt porträtterade majoren dem i sitt samtal med löjtnanten till deras inre väsen, och porträttet, fast måladt af en älskande fars hand, var icke smickradt.

Slutligen måste jag sanningsenligt berätta att Träff var en liten, trind gubbe på några och sexti år, något låghalt och ständig innehafvare af en dugtig tobaksbuss, som han med det mest majestätiska lugn rullade från ena sidan af munnen till den andra, och detta allt hastigare, ju mera det sedvanliga lugnet stördes af någon mer än vanligt märkvärdig händelse.

Hvad allrasist brorsonen beträffar, kandidaten, som han kallades, så få vi beskrifva honom i sinom tid.

Vi återvända nu till majoren på gräsbänken.

2.

Han hade suttit der omkring tio minuter och han började redan blifva temligen otålig, samt mumlade mellan rökmolnen ett och annat: "Hm, hm!" som icke bådade godt för löjtnanten, då han hastigt kände ett par mjuka händer bakifrån sträckas framför sina ögon i det en förställd röst sökte att med de fasligaste bastoner frammumla orden:

"Gissa hvem det är, gamle major! Gissa, annars får du aldrig mera se Guds dag!"

"Puh! Alldeles omöjligt att gissa!" svarade gubben i det han satt helt stilla och lät de små, fina händerna hållas.

"Ja, då ska' du ha' den här till straff!" sade nu en klingande, ungdomlig stämma, och ett par friska, rosiga läppar trycktes emot majorens grå mustascher i det en smärt och bloustrande ungmö satte sig i hans knä. Och nu sjönko de små händerna ned från hans ögon och lindades i stället om hans hals, och Lillys klara och skälmaktiga ögon blickade in i hans.

"Hm, hvarifrån kommer du, din vildbasare," frågade majoren med en röst, som han skulle försöka göra brummande, men som i stället fick en underlig skiftning af ömhet och faderskärlek; — "har väl varit ute och sprungit igen nu kring skog och mark, kan jag tro?"

"Nej, visst inte, pappa major! Men vet du, jag är så ond och ledsen, så att jag hade lust att gråta. Om jag inte fruktade att du då skulle kalla mig ett litet sjåp!"

"Det är rätt, min flicka! Inte gråta! Kom ihåg den spartanske pojken med räffen under manteln — mins du honom? Han gret icke, han."

"Jag vill heller inte gråta! men hör du, pappa major, du har också en räf under din mantel, du!"

"Det vore tusan! Hvad skulle det vara för en?"

"Vänta, så skall du få höra! Det var så, ser du, att jag och Blenda gingo ut och promenerade nere vid svandammen, och för en liten stund sedan kom löjtnanten dit, och Blenda, som förut varit så glad som en lärka, blef i en hast så tyst och allvarsam som en numma, och gick bara och ideligt tittade ner i marken, och så gjorde han med.

Och inte ett ord sade de. Och jag försökte att prata med dem, men när jag märkte att ingen svarade, så blef jag ond och gick ifrån dem båda två!“

“Nå, och så kom du hit?“

“Åhnej, vänta du, det är inte slut än på långt när. När jag hade gått en bra bit utan att vända mig om, så tänkte jag att jag väl ändå skulle se efter om de följde mig, och så stannade jag vid krökningen af gången, strax bakom dammen, och vände mig om, och hvad tror du jag fick se?“

“Nå, nå! Hvad fick du se, min stumpa lilla?“

“Åh, någonting rysligt, pappa major! Kan du tänka dig att löjtnanten — den tyste, stille och beskedlige löjtnanten stod framför Blenda och höll hennes händer... och talade, du... nej, så han talade! Jag kunde visserligen icke höra hvad han sa', men jag kunde förstå att det var något viktigt, för han var alldeles röd som en blod och det var Blenda med.... och efter några ögonblick, du, så lägger han sin arm omkring Blendas lif och så kysser han henne på munnen, du! Och inte en gång, inte! Nej, jag tror bestämdt att det var fyra eller fem!“

“Åh tusan, var det så många?“

“Ja du, är det inte fasligt?“

“Nå, och Blenda då? Hon lät kyssa sig, hon?“

“Ja, hvad skulle hon göra, stackare? Han höll väl i henne, så att hon inte kunde komma undan!“

“Tror du det? Hm!“

“Om jag tror det? Nej, jag är säker derpå!“

“Än om hon nu i stället inte skulle ha något särdeles emot att han kysste henne då?“

“Hvad säger du, pappa,“ utbrast Lilly på en gång rodnande ända upp under ögonen. “Skulle Blenda och löjtnanten... vara... vara...“

“Kära i hvarann' ja! Jo, du är så säker!“

“Och det har du sett, och det tillåter du, pappa major?“

“Ja, hvarför skulle jag inte tillåta det?“

“Derför att... derför att... Åh, det är riktigt obeskedligt af Blenda, att inte ha sagt mig ett enda ord om hela saken. Och det vill säga att då ska' löjtnanten och Blenda gifta sig med hvarandra?“

“Jojo men! Tänker väl det!“

“Ah, jag känner att jag skall komma att hata honom! Och Blenda sedan, som kan ha hjerta att lemna dig och mig för att följa med en obekant! Vet du, pappa major, det skulle jag aldrig kunna göra.”

“Det vore fan!”

“Nej, aldrig, aldrig!” Och Lilly slog med ovanlig häftighet på nytt sina armar kring majorens hals och tryckte sig så krampaktigt intill honom som om hon redan tyckt sig se någon annalkande despot, färdig att rycka henne ifrån fadersbröstat.

“Se så, lilla toka! Din tid kommer väl den också! Det är ju lifvets uppgift, barn! Hm, tror du att du kommit till världen för att sitta här och pjollra med mig! Vacker dag kommer väl en ung spelevinker och kniper bort ditt lilla hjerta också! Ska så vara, kära barn, ska så vara!”

“Nej, det hvarken skall eller får så vara,” menade Lilly med barnsligt trots, i det hon lutade sitt på nytt rodnande anlete mot fadrens bröst; “jag gifter mig aldrig! Jag vill vara hos dig, endast hos dig, pappa major!”

“Och bli en gammal fröken på öfverblifna kartan som faster din? Fy tusan, det får inte min Lilly! Men det der ger sig nog! Stig opp nu ur mitt knä, bortbyting! Der kommer ju Blenda arm i arm med löjtnanten! Hm, ha tagit sig god tid! Ser du bara så strålande de se ut, alldeles som om solen gått upp för dem, och det fast det är qväll-qvisten! Tycker du inte att det ser bra ut, ett tocke der par? Hvasa?”

Men på den saken gaf Lilly inte något svar; hon bara såg med stora, förvånade ögon på det älskande paret, som närmade sig alltmera, fastän skäligen långsamt.

Det såg verkligen ut som om solen gått upp för både löjtnanten och Blenda, så strålande voro de båda. När de kommit tio eller tolf steg ifrån gräsbänken der majoren satt, gjorde Blenda sig lös från den lycklige löjtnantens arm, och skyndade med högt rodnande kinder att kasta sig i fadrens armar, medan löjtnanten stannade på några stegs afstånd, betraktande gruppen med strålande ögon.

“Snälla, snälla pappa!” stammade Blenda, och lutade sitt hufvud mot hans bröst, i det hon blickade upp emot honom på en gång så glad och så bedjande, att majorens ögon tårades, fastän han sökte att dölja sin rörelse under den vanliga martialiska butterheten.

“Snälla pappa, ja! Låter alltid så när det går som man vill! Nå, hur ä’ det nu? Öfverens, hvasa?”

“Ja, pappa!” hviskade Blenda, i det hon med ett öfverlyckligt leende räckte handen åt löjtnanten, som närmast sig ännu mera.

“Nå, det var då väl det! Kan kanske hoppas då att få se löjtnanten bli folk igen! Hm, hur ä’ det, lofvar du det, min kära måg, annars ska’ väl tunnor tusen anfakta dig!”

“Jag lofvar det, min bästa svär... nej, min far rätt och slätt! Ty en sådan har ni varit för mig från första ögonblicket jag kom i ert hus!”

“Jaså, du vill inte svära, inte? Nå, sak samma! Ge mig ett handslag i stället och hör nu på hvad din major säger, och kom ihåg att det är din skyldighet att lyda kommando! Låt se nu, i öfvermorgon är det söndag! Då bjuder jag hit presten och ett par andra bekanta, och så skickar jag in Träffen med Bläsen till Upsala och tar ut Harald, och så fira vi förlofningen på qvällqvisten. Och till nästa vår står brölloppet! Långa förlofningar, ett sat-tyg! Medan det är nytt och är som bäst, ska’ man ihop... lär ändå aldrig känna hvarann förr än man har legat på knä på pallarne! Löfholma blir ledigt till våren, passar bra det! Då inträder du der som...”

“Arrendator,” ifyllde löjtnanten i det han såg majoren gladt men bestämdt i ögat, “inte sannt, min far? Så får det ju bli?”

“Ja, det var då inte precis min mening...”

“Men det är min,” genmälde löjtnanten aktningsfullt men bestämdt som förut, “och jag hoppas att min far inte misskänner anledningarne till detta mitt beslut.”

“Hm, hm, stursk kan jag märka,” svarade majoren brummande, “nå, gerna för mig! Men du har väl ingenting emot att jag sätter ner arrendet litet? Nånå, får alltid tid att tala om det der! Kom nu, barn, — ska väl gå in och tala om för Stafetten — tycker hvad hon ska få stora ögon! Nå, löjtnant, rätta er! Högra armen i form af grytkrok! Blenda, in med lilla näfven i grytkroken! Lilly och jag komma efter. Framåt marsch!” Och innerligt belåten med sina rekryters lydnad, puffade vår hederlige major sin adjutant i ryggen, och de lyckliga unga tu satte af i friskt ungdomligt språng nedåt gången, medan majoren med Lilly vid sin arm i sakta mak men i militärisk takt

kom efter, och till sin stora förnöjelse såg att knappt hade de unga tu kommit om krökningen af gången och blifvit till hälften undanskymda af en temligen genomskinlig al, förrän löjtnanten på nytt lade sin arm omkring sin vackra fästmörs lif, och tryckte en varm kyss på hennes läppar.

“Artar sig bra, pojken!” brummade majoren förnöjd. “Tycker riktigt att jag ser mig sjelf och Malin min i vår lektid! Den ungdomen, lycklig som fan! Men hvad är det med dig, min vildbasare lilla? Hur ser du ut?”

“Hur så, pappa major?” frågade Lilly, så säkert hon kunde, ehuru rösten ändå var litet sväfvande, “hvad menar du?”

“Menar att du ser fan så kuriös ut, kära barn! Har ju tårar i ögonen, vet jag!”

“Har jag?”

“Har jag, ja! Jo jo men! Du... du skulle väl aldrig vara afundsjuk heller, Lilly?”

“Afundsjuk? Fy så stygg du är, pappa major! Jag afundsjuk? Och på hvem? På Blenda kanske, som kan vilja öfverge sitt fädernehem, för att följa med en... en herre, som hon för ett år sedan inte kände mera än jag känner till Japan? Nej, det kan aldrig hända mig! Men allt det här har kommit så plösligt, så oväntadt: jag har så fasligt svårt att sätta mig in i alla de nya förhållanden, som bli följderna af Blendas förlofning — och så... och så...”

“Nå, ut med språket! Inga hemligheter för pappa major!”

“Det vet du mycket väl att jag aldrig har! Och därför skall du få veta allt! Jag har så svårt att kunna förlåta Blenda att hon... att hon...”

“Att hon? Hvad för slag?”

“Att hon inte sagt mig ett ord om hela saken! Vi, som aldrig haft några hemligheter för hvarandra.”

“Jaså, är det der som skon klämmer! Nå i det fallet så ska du få se, Lilly min, att när din tid kommer, så blir du lika hemlighetsfull som hon! Det ligger i sakens natur, kära barn!”

Och dermed steg majoren upp för trappan till det vackra boningshuset, der de nyförlofvade redan väntade på honom, och med dunderande röst ropade han inåt salen, som hade öppna fönsterdörrar åt verandan:

“Staffetten! Stafetten! Kom hit bara, så ska du få höra på sju tusan!”

3.

Dagen derpå, tidigt på morgonen, kommo tvänne unga män i hvita mössor och med hvar sin lilla rensel på ryggen vandrande landsvägen framåt mot majorens egendom. Den ene af dem var en liten ljuslätt yngling med rask och munter gång, och beständigt med ett löje eller en visa på läpparne, samt svängande armarne omkring sig i ungdomlig lust. Den andre var betydligt längre och mera mörk, men också han glad och leende, och båda sjöngo just nu af hjertans grund en munter vårvisa, som förträffligt harmonierade med stämningen omkring dem. Det var nämligen en klar, leende och herrlig försommarsmorgon, en af dessa, som synes vara en enda jublande lofsång både i ton och färg för den nyvaknade naturen. Solen strödde sitt gull öfver blommor och gräs och glittrade på trädens blad, så att hvarje dagdroppe sken som en glimmande juvel, och fåglarne uppstämde sina glada toner i hvarje buske, på hvarje gren och hvarje tufva. De båda unga männen tycktes i fulla drag insupa denna naturens poesi, som har sitt skönaste uttryck i en tidig nordisk vårmorgon.

“Det är herrligt!” utropade den ljuslätte, i det han sträckte ut handen och visade på den tjusande taflan framför dem. “Ser du, Birger! Kom nu och säg att Uppland är platt som en pannkaka! Ser du skogen derborta, och de björkklädda kullarne, som spegla sig i sjön, och den lilla kyrkan, som tittar fram bland alarne vid stranden? Går det inte upp mot ditt Vermland, hvasa’?”

“Ingenting går upp mot mitt Vermland!” svarade den andre lifligt, “fastän det här också är vackert! Men ser du, Harald, hvad som fattas, det är ramen af blånande berg, som omsluter det hela! Hvad som fattas, det är den spegelklara elfven, som drar sitt vattrade silfverband genom gräset, och i ungdomligt öfvermod kastar sig utför stenstalperna i en trång dal! Hvad som fattas, är det röda skenet från masugnarne och stångjernshammarens tunga och säkra taktslag i den vaknande morgonen! Och dermed började han sjunga med djup och välljudande bas:

«O Vermeland, du sköna, du herrliga land,
Du krona bland Svea rikes länder.»

“Ni ä' tokiga med ert Vermland,” sade Harald litet tryckmycken, sedan sången förklingat; “våren är vår öfverallt, och om mitt Uppland också saknar ett och annat berg, så har det sina väldiga åsar, sin rika löfskog och sina vänliga insjöar, som hålla spegeln framför de koketta björkarne, hvilkas långa hår fladdrar i vinden. Och ättehögarne, och runstenarne, och de gamla templen med sina granitmurar sedan hedenhös! Dem låter ni allt bli att komma med i Vermland!”

“Summan af saken är,” sade den andre gladt, i det han kastade sig ned i gräset på slutningen af en backe, nedanför hvilken vägen krökte sig nedåt Torsäter, hvars hvita fasad lyste i solen på omkring en fjerdingsvägs afstand — “att hvarje landskap har sina företräden, och att alltsammans ändå är det gamla, goda Sverige, som för svensken är det bästa land på jorden!”

“Ja, du har rätt, Birger, och der ser du mitt barn-domshems murar!”

“Redan! Jag trodde inte att vi voro så nära.”

“Så nära? För tusan! Vi gåfvo ju oss af från Upsala klockan två i morse och hon är nu nära sex! Två mil på fyra timmar, det är ju inte för mycket! Jag tycker hvad gamle farbror ska' bli förvånad när han får se mig komma så här och i sällskap till!”

“Tror du också att sällskapet blir välkommet, Harald?”

“Misskänn inte gubben, Birger! Det är en hedersman i alla hänseenden! Den bästa människa, du kan tänka dig, och mina vänner äro hans, det kan du vara öfvertygad om!”

“Jaja, förstå mig rätt! Han är ju inte ensam. Om jag också är välkommen hos honom, kan du väl svara för att hans syster tycker om det besvär, som en gäst alltid medför?”

“Gamla Stafetten, som farbror kallar henne? Ah, du känner henne inte, hon är god som gull; det enda jag fruktar af henne är bannor för det jag inte tagit med mig flere kamrater än en!”

“Men dina kusiner då?” frågade Birger, som tycktes ha föresatt sig att han inte skulle vara välkommen på Torsäter.

“Mina kusiner? De sötungarna ska' bli förtjusta åt att få en vacker student att sällskapa med, tro du mig!”

“Du är tokig, Harald! Jag är säker på att de bli rädda för mig, och att de de första tre, fyra dagarne inte våga se på mig en gång.”

“Det var mig en egenkär herre!” sade Harald skratande; “nej, tror du det, så bedrager du dig. Mina kusiner ä’ inga sjåp, därför att de bo på landet, det kan du vara öfvertygad om! När du har talat med dem en qvart så tror du redan att du känt dem i flera år — sådana flickor ä’ de!”

“Hör du, Harald, säg mig uppriktigt, hvilken är den vackraste utaf dem?”

“Ja, vet du, det är mycket svårt att säga! Somliga påstå att Blenda är vackrast, andra att Lilly är det! Jag tycker att de’ ä’ lika vackra båda två, fast på olika sätt.”

“Och hvilkendera är du kär i?”

“Galning! Jag har ju redan sagt dig att jag inte är kär i någon af dem, dertill ha vi lefvat för mycket som syskon ända sedan vår barndom!”

“Ja, men det hindrar väl inte?”

“Jo, det hindrar! Kärleken skall komma som en blyxt, ögonblickligt, oförberedt, annars är den inte af rätta sorten! Men hvad är det? Ser du sådant dammoln dernere på vägen?”

“Det är någon som kommer ridande!”

“Ja, minsann är det inte! Vänta, nu skymms han bort af kröken på vägen — ja, det är någon ryttare. Hör du hofslagen? Hojsan, det der går undan, det är full karriär!”

“Se der, nu syns ryttaren! För tusan, du, det är någon af dina kusiner?”

“Då är det bestämdt Lilly, hon rider alltid i karriär!”

“Gör hon? Det måtte vara ett manhaftigt fruntimmer, din kusin Lilly?”

“Säg snarare att det är en liten elfva! Men se här kommer hon nu! Du ska’ sjelf få döma! Låt oss ställa upp oss här vid kanten och göra honnör, så ska’ hon bli litet förvånad!”

Och de båda unga männen ställde sig i bredd vid vägen och väntade på den ankommande ryttarinnan som nu var endast några famnar ifrån dem. Hon satt verkligen lätt som en elfva på den bruna springaren, och i sin ljusblå riddräkt med den hvita, fladdrande slöjan på sin hatt liknade hon en ungdomlig valkyria, som på lek stigit

ned ur skyn för att tumla sin gångare öfver blomstrande fält, utan tanke på strid eller blod.

Som hon kom midt för de unga männen, togo de på en gång af sig mössorna och ropade ett gladt hurra; men de hade icke beräknat följderna af detta vågade sätt att helsa en ung dam på en galopperande häst. Hästen blef nämligen rädd för den oväntade hyllningen, och kastade sig åt sidan med ett språng och en stegring, som kunnat kasta den skickligaste ryttare ur sadeln. Men Lilly satt qvar, och sedan hon gifvit sin häst ett lätt slag med sitt ridspö, satte hon af i ännu starkare fart förbi de färvånade vännerna, sedan hon med en liten missnöjd böjning på det vackra hufvudet besvarat deras oförsigtiga helsning.

“Det var en liten satunge!” utbrast Birger alldeles ofrivilligt just i det hon satte af förbi, sedan hon tuktat sin lättskrämda häst, och knappast bevärdigat de helsande ungersvennerna med en flyktig blick, så upptagen som hon var af sin lustiga ridt.

“Ha, ha, ha!” skrattade Harald, “tyckte du? Hon kände inte igen mig i hastigheten! Nå, så mycket bättre, då blir hon så mycket mera öfverraskad när hon kommer tillbaka!”

“Bara inte hästen durkar med henne,” utbrast Birger oroligt, i det han sprang några steg uppför backen för att kunna se åt andra sidan; “det var mycket oförsigtigt af oss att ställa oss så der vid vägen och vinka med de hvita mössorna.”

“Åh, det har ingen fara!” försäkrade Harald tryggt, “du såg ju hur hon hade hästen i sin hand! Hon sköter honom nog, det kan du vara öfvertygad om! Det är min-sann inte första gången som hon farit fram så der som ett yrväder!”

“Men jag tycker att det der sättet att fara fram, är temligen oqvinligt,” fortsatte Birger efter en stund, sedan han förgäfves sökt att få en skymt af den bortilande ryt-tarinnan, “och jag skulle bestämdt aldrig våga att för-älska mig i en flicka, som vore så der van att hålla åt sig tyglarne!”

“Prat! Nu skall du inte vara gammalmodig,” skrat-tade Harald; “hvarför ska’ inte en flicka få röra sig och vara glad och sitta på en yster häst! Behöfver det ta’ bort något utaf qvinligheten? Ska’ hon ovilkorligt sitta på en

stol med ett brodärmönster framför sig och vara blek och sentimental?“

„Nej, inte det, men . . . men . . .“

„Men? Det der ä' bara Vermlandsidéer! Här i Uppland ä' vi för nära Stockholm för att kunna se saken så der kälkborgerligt. Men kom nu, och stå inte der och sträck på halsen för att titta efter min oqvinliga kusin!“

„Jag är bara rädd för att det händer henne någon olycka!“

„Du känner henne inte, det hör jag! Kom du och låt oss gå! Innan vi hinna fram har hon redan vändt om och hunnit fatt oss, det kan du vara öfvertygad om.“

Och de båda unge männen satte sig åter i gång i det Harald sjöng så att det gaf eko i skogen på ena sidan af vägen:

„Jag vill vandra så glad
Uti morgonens bad
På min blomstrande, lustiga stråt!
Högt mitt hjerta det slår
I den vaknande vår,
Och mitt mod sjunger muntert: framåt!

Jag vill njuta min fröjd
Uppå ungdomens höjd,
Jag vill andas små blommornas doft!
Ty de vissna en gång,
Och den tystnar, min sång,
Och min glädje, som jag, blir ett stoft!

Men ännu är det vår,
Och med rosor i hår
Och med ungdomens purpur på kind,
Vill jag njuta min dag
Uti sorglöst behag
Gladt omfläktad af morgonens vind!

Lilla lärka, som tryggt
Uti tufvan har byggt
Dig ett bo för de qvittrande små,
Jag vill sjunga som du
Ibland isar ännu
Mellan jorden och himmelen blå!“

Harald hade en frisk, klingande röst af hög klang, och när till slut Birger med sin djupa bas stämde in med honom i sista raden af versen, så lät den sången mer än väl höra sig, trots både trast och lärka, som qvittrade och slogo från äng och trätopp. Sjelfva göken, som nyss förut galit i en ek, blef helt förskräckt eller också afundsjuk öfver att han bara hade två toner att spela på, och med ett hastigt kraxande flög han bort öfver deras hufvuden.

Men det störde icke våra båda vänner. De vandrade med raska steg på framåt Torsäter; Birger litet emellan seende sig tillbaka om inte den vackra amazonen skulle hinna fatt dem, och, trots Haralds uttalade mening, ändå temligen orolig öfver att något kunnat hända henne. Men ingen kom, och de båda vandrarne hade redan hunnit till parkgrinden, framme vid gården, då de plötsligt hörde dånet af hästfötter bakom sig, hästfötter som närmade sig i hvinande karrier.

“Se så! der ha’ vi henne!” utropade Harald i det han öppnade grinden, “hvad sade jag?”

“Nå, gudskelof!” utbrast Birger med en suck af lättnad, “jag kan inte säga hvad jag varit orolig!”

I detsamma fingo de sigte på den kommande hästen. Men hvem kan måla de begge unge människans häpnad och förskräckelse när de sågo honom komma ensam tillbaka.

“Någon olycka har bestämdt skett?” ropade Birger och ställde sig hastigt midt i grinden för att möta den i full fart annalkande hästen; “jag kastar mig upp på hästen och rider tillbaka för att se efter!”

“Är du galen?” utbrast Harald förskräckt. “Hästen slår omkull dig! Du kan ju bli rakt förderfvad! Låt bli det!”

“Men du tänker då inte på att om någon olycka har skett, så är det vi som vållat den?” sade Birger hastigt, i det han med utbredda armar beredde sig på att taga emot hästen, som nu blott var några steg ifrån honom. Och som hästen ämnade vika af för att springa in genom grinden, uppgaf Birger ett högt och skallande rop, hvilket hade den verkan att hästen, förskräckt och förvånad på en gång, tvärstannade med darrande ben och flåsande näsborrar samt alldeles drypande af svett.

Och innan Harald hann säga ett ord var Birger med ett hopp uppe i fruntimmerssadeln och satte af tillbaka i fullt firsprång.

“Tänk om det verkligen skulle ha hänt Lilly någonting?” mumlade Harald för sig sjelf, i det han med raska steg skyndade upp till hufvudbyggningen, på hvars veranda han redan på afstånd såg majoren sittande i en korgstol, rökande sin morgonpipa.

4.

“Hm, anfakta det!” puttrade majoren för sig sjelf, i det han drog ett djupt bloss ur pipan som nu inte var det minsta ‘sillpackad’, “hvad gör Stafetten med kaffekoppen! Stafetten, hur ä’ det med kaffet?” ropade han inåt rummet, till hvilket dörrarne stodo öppna, “hungrig som sju tusan på morgonqvisten!”

“Här är det!” svarade fröken Stafva i detsamma, i det hon steg ut på verandan med kaffebrickan, “jag tänkte du ville vänta på flickorna.”

“Tusan vänta på dem! Blenda ute och kuttrar med fästman, de bli väl inte hungriga i brådkastet, lefva af kys-sar och tocke der slisk — duger inte för en majorsmage, inte! Jag tror du glömde lilla konjacken?”

“Ja, du minns att doktorn har sagt...”

“Doktorn? Begriper han det? Hm, ro hit med konjacken du, Stafetten! Bra för gikten, min flicka lilla! Lilly ute och tar sig en ridt — skulle titta in i prestgården med samma — kommer väl inte snart hon heller. Hur ä’ det, har Träffen fått kaffe?”

“Han är just nu inne i köket och dricker.”

“Skönt! Ska’ ge sig af in till Upsala se’n och hemta ut pojken, och skaffa mig ny tokaksranson med samma!”

“Behöfs hvarken det ena eller det andra, käre farbror!” ropade Harald i detsamma nerifrån gårdsplanen, “här ä’ både pojken och kardusen!” och i detsamma tog han ur renseln en kardus knaster och svängde med den öfver hufvudet till välkomsthelsning.

“Fan nu!” utbrast majoren förvånad och glad, “hvarifrån kommer du?”

“Direkte från Upsala, farbror!”

“Hm, välkommen! När man talar om trollena, så ä’ de i farstun! God dag, kära du! Tänkte just skicka efter dig nu.” Och majoren kom emot honom med utbredda armar och gaf honom en dugtig omfamning, ur hvilken han efter en liten stund gick direkte i armarne på Stafetten, hvars stora favorit han var.

“Käre gosse!” utbrast den hederliga fröken med tårar i ögonen, “så snällt att du kom! Men så han ser ut! Gud tröste mig, så varm och så dammig!”

“Ja, kära faster, det är godt om damm på landsvägen!”

“Hvad du måtte ha gått fort!” fortsatte fröken Stafva och torkade svetten af hans panna med sin näsduk. “Herre min skapare, så varm han är!”

“Ä’ väl ingen karamell heller, som smälter af litet värme!” mumlade majoren; “men hör du, Stafetten, låt honom nu sköta sig sjelf — stor nog till det, och ge oss i stället en kopp kaffe till och säg åt Träffen, att han slipper fara — blir väl inte den latmasken ledsen öfver!”

Och fröken Stafva skyndade ut, dubbelt beskäftigare då det gällde hennes guldgosse.

“Hm, måtte ha väderkorn deruppe i Upsala! Tänkte just skicka efter dig för att vara med på en tillställning här i öfvermorgon... men hvad fan går åt dig? Hvad blir du åt landsvägen efter? Har du tappat något?”

“Nej, men... men...”

“Nå, ut med språket! Hvad ä’ det om?”

“Ja, det är väl så godt att jag talar om alltsammans för farbror!” sade Harald efter ett ögonblicks öfverläggning, och nu redogjorde han i få ord för det som nyss passerat.

“Kors för sju tusan!” utbrast majoren, i det han sköt ifrån sig den nyss islagna konjacken så våldsamt, att hälften slog ut på brickan; “så’na galningar! Tänk om flickungen slagit sig förderfvad! Men det är sannt,” återtog han efter ett ögonblick, lugnare, “det har hon inte! Jag har ju lärt henne hur hon ska’ kasta sig af, om hästen durkar!”

“Det sa’ jag också min vän,” försäkrade Harald.

“Rapper pojke i alla fall! Gjorde förbannadt rätt som vände om! Förbaskade dumheter! Kunde väl begripa att inte unga hästen var van vid att se studentpojkar! Har aldrig varit vid akademien sen’ han född blef!... Der kom-

mer Stafetten, inte ett ord åt henne, vi gå ner åt landsvägen och titta så länge.“

“Se här är kaffet åt dig, min stackars gosse!“ sade fröken Stafva, som nu helt nyter kom ut på verandan med en ny bricka.

“Får bära in det igen, Stafetten,“ svarade majoren kort. “Harald har en kamrat med sig, som blef efter litet, hade fått något skoskaf, eller hvad det var... går ner och möter honom nu! Ha kaffet i ordning tills om en stund!“

Och derpå tog majoren Harald under armen och gaf sig af utför trappan från verandan, och vidare med raska steg nedåt parken. Han var mera orolig än han egentligen ville visa, och mumlade oupphörligt sitt: “förbannade galenskaper!“ och tokiga “studentpojkar!“ mellan tänderna.

“Men käre farbror!“ sade Harald temligen förlägen, “hvem kunde också tänka på...“

“Tänka? Hvad ska’ du lära dig i Upsala, om inte tänka! Men — ä’ så med pojkar, tänka inte längre än näsan ä’ lång! Nästa gång jag rider in en häst, får väl lära den fan att inte bli rädd för hvita mössor — nymodig hästdressyr... hm! Kan för resten inte skada, då man bor i trakten af den der hålan!“

Men vi lemna nu majoren och Harald på en stund, för att i stället se hur det gick med den unge ryttaren i fruntimmerssadeln. Hur obeqvämt han än satt, skyndade han sig likväl i full karriär tillbaka, inom sig görande sig och Harald tusen förebråelser för deras dumhet att ställa sig vid landsvägsrenen för att helsa på den unga ryttarinnan.

Snart hade han kommit tillbaka till den plats der de begått denna sin chevalereska oförsigtighet, och han ämnade jus sätta af i ny fart ändå längre, då han vid krökningen af vägen hörde ett muntert och klingande skratt och såg tvenne unga flickor komma emot sig i lifligt och gladt samspråk. En enda blick på den ena af dem öfvertygade honom om att det var den unga ryttarinnan, och hastigt stannade han hästen, som nu inte begärde bättre, och ledande honom i tyglarne gick han fram emot de båda unga flickorna i det han lifligt utropade:

“Gud ske lof, min fröken, att ingen olycka händt er! Här har ni på samma gång er rymmare och en botfärdig

syndare, som hoppas ni förlåter honom det obehag han tillskyndat er!“

“Jag förstår er sannerligen inte, min herre!“ svarade Lilly utan förlägenhet, i det hon helt undrande såg på honom, “hur har ni fått tag i min Alexander, och hvad skulle ni orsakat mig för obehag?“

“Jag var en af de unge männen, som helsade på er nyss här i backen, och som skrämde er häst, min fröken.“

“Ah, jasnå, var det ni!“ svarade Lilly, i det hon såg på honom med en forskande blick. “För all del, oroa er då inte! Det var inte ni som skrämde Alexander, men när jag kom till prestgården, så glömde jag binda honom, och som han visst var litet uppskakad sedan mötet med er, så behagade han bli rädd för en tupp, som i sin tur blef rädd för honom och flög upp på staketet alldeles bredvid honom. Medan jag ett ögonblick var inne hos Augusta här, satte han af i fullt frysprång hemåt. Der har ni hela saken.“

“Ännu en gång, Gud ske lof att vi inte förorsakade er någon olycka! Både jag och Harald skulle ha blifvit förtviflade deröfver!“

“Harald?“

“Ja, Harald och jag ha gått hit ifrån Upsala. Han har bjudit mig att efter fullgjorda tentamina tillbringa några dagar på hans farbrors egendom, för att andas litet landluft!“

“Då är ni bestämdt hans vän Birger, som han så ofta skrifvit om?“

“Så är det, min fröken! Och behagar ni nu stiga upp i sadeln, så kunna vi ju, om ni tillåter, göra sällskap hem, der man säkert är orolig öfver er!“

“Ah, dertill känner man mig för väl!“ utbrast Lilly med en förtjusande liten knyck på det lockiga hufvudet; “men efter som jag kan slippa gå hem, så är det så mycket bättre! Adjö, Augusta lilla,“ fortfor hon, vänd till väninnan, “kom ihåg att ni kommer tidigt om söndag!“

“Det kan du vara säker på!“ log denna, i det hon tryckte Lillys hand, och medan Birger letade efter en sten vid vägkanten, lämplig för Lilly att stiga i sadeln ifrån, hviskade prestdottern skälmskt till Lilly: “Hvad han ser bra ut, du! Det duger att ha en sådan riddare på sin väg!“

“Jag kan inte säga,” hviskade Lilly tillbaka, “jag tycker bara att han ser inbilsk ut! Han måste tro sig vara en fasligt rar herre, den der!”

“Och jag glömmer minsann inte så lätt!” sade hon för sig sjelf, medan hon gick fram till den nu lyckligt funna stenen och med ett lätt hopp kastade sig upp i sadeln.

Detta gick dock icke så fort att icke Birger, som höll i stigbygeln, fick tillfälle att se en skymt af den mest förtjusande lilla fot man kunde tänka sig. Och om det var den lilla foten som satte myror i hufvudet på honom, det vet jag inte, men det säkra är, att han som annars hade så lätt för att tala, nu icke visste ett enda ord att säga åt den unga skönheten vid sin sida.

Lilly tycktes också försjunken i tankar, kanske på det der, som hon icke skulle glömma så lätt, och följden af allt detta var att de unga tu tillryggalade återvägen nästan lika så tysta som Egyptens prester, ifall dessa verkligen voro så tysta utaf sig! Birger tyckte sig göra en ofantligt slät figur, der han gick vid sidan af vägen, alltemellanåt uppfångande en halft gäckande, halft förtrytsam blick från sin unga följeslagerska. Han började nästan önska att någon olycka, det vill säga en mycket hygglig olycka, skulle ha inträffat, på det att han på ett mera romantiskt sätt hade kunnat återkomma från sin riddarfärd, kanske med den sköna borgfröken i sina armar.

Situationen började nästan blifva outhärdlig, ty det är ett gammalt känt faktum, att ju längre man under sådana förhållanden tiger, desto svårare blir det sedan att få samtalet i gång, då i detsamma majoren och Harald syntes för den allt mera brydde Birgers längtande blickar som ett par räddande englar.

“Hm, se der ha vi ju ungherrskapet!” utbrast majoren hjertligt glad, men lika brummande som alltid; “hör på, Lilly du, hvad är det du ställer till för spektakel, min tös, hä? Hvad har händt, för sju tusan?”

“Ingenting, pappa lilla!” svarade Lilly med den lugnaste ton i verlden; “Alexander blef skrämnd på prestgården, och sprang hem medan jag var inne hos Augusta!”

“Jaså, ingenting annat! Hm! Mjuka tjenare, min unge herre! Herr Birger, det är ju så? Jaja, jag säger Birger, jag... om du tillåter... får göra opp det der sedan vid

kaffet! Välkommen, mycket välkommen! Tycker om raska pojkar, hm!”

“Herr major...”

“Hm, inga majorer! Farbror säger du, som Harald!” och majoren gaf honom ett dugtigt handslag. — “Jaså, så Alexander blef inte rädd för unggökarne här, inte! Trodde det, jag!”

“Nej, inte det ringaste, pappa lilla! Jag såg mycket väl att det var Harald, och jag hörde också mycket väl att herr Birger blef förvånad,” svarade Lilly med en spetsig blick på sin riddare; “men nu får pappa ursäktas att jag rider förut, och skyndar mig att göra toalett för kaffebordet! Blenda lär väl inte vara värdt att få se som värdinna — numera!” Och med en af de vanliga små knyckarne på hufvudet slog Lilly till sin Alexander helt lätt med ridspöet och satte af i lätt galopp framåt parkgrinden, som stod öppen; och inom ett par ögonblick var hon försvunnen.

“Hm, rask flicka!” sade majoren med en blick på Birger, “inte sannt? Dugtig tös, hvasa? Men kom nu och låt oss göra sträckmarsch! Kaffet väntar, och Stafetten blir ursinnig — tycker inte om att det får stå och kallna! Marsch!”

Och de togo ut stegen dugtigt alla tre, i det Birger med en egendomlig blandning af bryderi och skratthust, som han ej sjelf kunde förklara, tänkte inom sig:

“Hon hörde mitt utrop! Men det är detsamma, jag tar icke tillbaka ett ord af hvad jag sade! Det var en liten satunge!”

5.

En knapp halftimme efter sedan Lilly lemnat majoren och de två unga männen för att göra toalett, var man församlad omkring kaffebordet i salen innanför verandan. Men Lilly hade den gången gjort upp sin räkning utan värden, ty i detsamma som hon, klädd i en enkel blå och vit klädning inträdde i salen, fann hon der Blenda före sig,

och hvad värre var, denna hade redan med den äldres rätt intagit platsen som värdinna vid kaffebordet. Fröken Stafva hade nemligen, sedan flickorna blifvit vuxna, en gång för alla förklarat att de skulle tura om att vara värdinna, och majoren tyckte för sin del att det alltid var bättre att ha' en ung värdinna vid bordet i stället för en gammal; en tanke som han försigtigtvis insockrade uti ett omtänksamt: "Stafetten kan behöfva hvila sig; har släpat nog för de mina!"

Blenda satt således, som sagt är, vid bordet, och bredvid henne stod hennes lycklige fästman, löjtnanten, som nu verkligen blifvit, hvad majoren också hoppats på, en helt annan människa. Har någonsin lyckan strålat ur en människas hela väsende så var det nu ur hans, och det gjorde en annan riktigt godt att se på både honom och henne. Inte något sentimentalt pjunk, inga smekningar och kyssar i tredje mans närvaro, denna så vanliga profanation af kärlekens förtjusande små mysterier; knappast en liten hviskning någon gång eller en förstulen handtryckning; — men i stället glada och leende anleten, varma och strålande blickar, och denna inre ömhet som nedlägger hela volymer af känsla uti ett uttaladt namn, ett enstaka ord, till utseendet så likgiltigt, men dock innebärande så mycket.

De tre unga männen hade redan formerat bekantskap, och Birger stod just vid ena fönstret med Harald, hvilken han i största tysthet anförtrodde att han ansåg Blenda mycket vackrare än Lilly, och löjtnanten för den genomsällaste löjtnant på denna sidan eqvatorn, då Lilly inträdde. Vid första anblicken af systemen, gjorde hon åter den sedvanliga lilla knycken på det behagliga hufvudet, ty jag vill inte dölja för den värde läsaren att Lilly gjort upp för sig sjelf att hon just i dag skulle bli en förtjusande värdinna, bara för att visa att man kan rida i karriär utan att därför vara oqvinlig.

Det var således ett förargligt streck i räkningen att Blenda denna gång inte gjort som ett par föregående mornar, försummat sig en stund med kaffet, för att få promenera i parken med sin fästman.

"Kors! är du redan här, Blenda!" sade Lilly litet försmädligt, i det hon gick fram till systemen och räckte henne handen, "jag trodde inte alls att vi skulle få se dig i dag."

“Hm!” afbröt majoren, “detsamma kan jag säga om dig! Fan till toalett det der att dra’ långt ut: Var väl för Upsalafrämmandets skull kan jag tänka.”

“Visst inte, pappa!”

“Nå, må vara för hvad tusan det vill! Slå i kaffe nu, Blenda! Jaså, kokta ägg också! Det var bra, Stafetten du! Pojkarne ha’ varit ute på förmiddan, ä’ väl hungriga, kan jag tänka! Eller hur, pojkar? Slå er ner nu! Har inte du, Harald, sagt din vän der att det aldrig tåls något krus på Torsäter? Inte? Nå så hör du det nu då, Birger — och hin skall dig anfakta om jag märker några krusifixeringar vidare!”

“Skall inte hända, farbror!” försäkrade Birger i det han bjöd armen åt fröken Stafva, medan Harald ledde Lilly fram till bordet.

“Ser man på bara! Hm! Gentilt ska’ det vara! Gamla Stafetten skiner som en sol, ha ha ha! Galna i studenter ä’ di, både gamla och unga. Nå, löjtnant, då får väl du vara min kavaljer, efter som fästmon redan sitter der!”

“Gerna, farbror.”

“Tacka dig fan för det! Jag mins de tiderna då det inte var så förbaskadt vanligt för en löjtnant att få bjuda en major armen — på morgonqvisten åtminstone! På qvällarne gick det an, när de va påstrukna begge två, — men nu låter vi maten tysta munnen en stund. Hugg in nu, gossar, och låt se att promenaden gifvit er aptit, och sitt inte och stick i gudsgåfvorna som prestgårdsmamseller, inte!”

Och detta läto de begge studenterna inte säga sig två gånger. De gjorde heder åt anrättningen, så som man gör vid ett par och tjugo år, då man har godt samvete, lätt hjerta och kommer ifrån en två mils morgonpromenad.

Stafetten såg på dem med den innerliga förnöjelse som en god husmoder alltid känner då hennes gäster låta sig väl smaka hvad huset förmår; majoren betraktade den med en viss beundran, ihågkommande egna unga dagar, ehuru han visst icke ännu var någon kostföraktare.

Blenda och löjtnanten sågo för det mesta på hvarandra, och Lilly kunde inte underlåta att helt tyst för sig sjelf göra den för Birger icke serdeles smickrande anmärkningen att han åt väl mycket för att vara en ung man med studentmössa och långt mörkt hår.

“Nå,” sade slutligen majoren, sedan den första aptiten blifvit stillad, “hvad ska’ vi nu roa oss med i dag? Jaja, det förstås, sedan våra Upsalienser först hvilat sig litet, för sådana der bokmalar orka väl inte flyga så långt i ett tag, tänker jag.”

“Åh, hvad mig beträffar, så har jag redan hvilat mig tillräckligt,” svarade Harald, “och känner jag Birger rätt så har han heller ingen lust att ligga på latsidan.”

“Nej jag tackar!” försäkrade denne, i det han bredde på en ny smörgås, hvilket förskaffade honom ett nytt leende från Stafetten, och en liten ny missnöjd min från Lilly, “och i synnerhet skulle det vara roligt om farbror hade någonting riktigt landtligt att bjuda oss på . . . fiske eller jagt, eller en skogsvandring, eller båtfärd, — vi behöfva just skaka dammet af oss.”

“Nå, då ska ni få följa med mig ner till sjön att börja med för att vittja ryssjorna. Har inte sett efter dem sen i går morse. Om nu Stafetten har lust, så tar vi och äter frukosten ute i det fria. Ha, en prägtig plats under alarne der nere, och koka kan ni göra hos Jan Persons nere vid sjön. Är ni med om det?”

“Ja, gerna!” utropades i full korus.

“Men det värsta är,” sade fröken Stafva betänksamt, “att flickorna ha stök för sig i köket, så det blir allt litet svårt att få någon med sig dit ner på förmiddagen.”

“Seså för fan! kunde just tro det!” puttrade majoren, “hvad är det nu för tillställningar igen?”

“Kära bror, det der förstår du inte.”

“Nej det är klart! Inte kan en karl begripa det, inte Ska’ väl skura igen! Ett förbannadt skurande på er veckan i ända! Nå, så får väl frukosten vara då!”

“Åhnej, hvarför det, pappa lilla?” frågade Blenda, “vi kunna ju laga i ordning frukosten, Lilly och jag!”

Lilly såg på system med allt större och större ögon.

“Det har du rätt i, min flicka!” utropade majoren glad, “det kan ni visst det! Det vill säga att då gå vi förut och vittja ryssjorna och så kan pojkarne ta’ med slantdona, i fall någon ‘häktmakare’ står och gapar i vassbrodden!”

Majoren kallade alltid gäddorna för häktmakare, efter det tyska namnet Hecht, och som hela hans omgifning var invigd i hans terminologi, så väckte detta icke förundran

hos någon annan än Birger som dock snart fick en förklaring utaf Harald.

Och som majoren sagt blef det. Inom en halftimma satt han sjelf förnöjd och strålande i en lätt ekstock som rodde af de båda studenterna, och drog väldiga bloss ur sin gamla sjöskumspipa, medan han för de förvånade ynglingarne talade om de mest otroliga fiskarhistorier, hvilka han försäkrade vara fullt historiska.

Löjtnanten stannade hemma för att sedan ro fruntimerna uti båten, och enligt majorens till Birger halfhögt yttrade anmärkning också "för att det inte duger att ta' kära karlar med sig på fiske, för då får man inte så mycket som en grodstjert en gång."

"Glömmer aldrig!" sade majoren medan ynglingarne i rask fart rodde neråt den spegelklara insjöviken, "glömmer aldrig mig sjelf när jag gick och var kär i Malin min i unga dagar. Var oppe hos hennes far i Helsingland och skulle vara med om ett laxfiske i elfven deroppe. Nu var elfven en strid kanalje, och hade en liten fors här och en der och jag stod på en tvärbrant sten på stranden midtför en af de der forsarne och hade ett tocke der laxspö i hand och en fluga på kroken, och stod der och drog och drog med flugan oppe i vattenbrynet... midt emot stod en engelsman, en rödhårig fan och drog också... och Malin satt ett stycke ifrån mig och såg på... och det är klart att jag vände mig om och såg på henne mer än på flugan... och bäst det är, just som jag håller spöt med ena handen och ger henne en slängkyss med den andra... var slängd i det der då för tiden, — så kommer en laxfan och hoppar opp efter flugan och tar henne och spöt på en gång... och spöt rullar ned utför berget och engelsman ger till ett gapskratt... och jag, med respekt tillsägendes, sätter mig en rofva och hasar efter utåt bergsknallen och rätt ner i elfven som en pil. Och Malin te att skrika, fast hon just inte var så rädder af sig — och lax och spö och alltihop tog fan... det raka af neråt strömmen, och jag fick krafla mig opp igen våt och flat... och hade den harmen att se den der rödhåriga engelsmannen skratta ännu värre. Sen den betan har aldrig haft kära med mig på fiske; duger inte! Nå, se opp pojkar! Der ha' vi ju första ryssjan! Venster sväng! Men fan ska' ta' er om ni inte håller ekan stilla! Jo si der en aborre! Jo det var en snygg herre, det der,"

— fortsatte majoren i det han körde in handen i ryssjan och tog en aborrrpinne på ett kvarters längd, — “att så’na der inte skäms att krypa in i hederligt folks ryssjor! Adjö med dig, och helsa mamma! — och majoren slängde aborren långt ut i sjön. — Ä’ med den der som med beväringspojkarne nu för tiden! Får gå på tillväxt! Seså der ja, marsch framåt till nästa ryssja! Der ha’ vi väl en mörtpinne, kan jag tänka.

Men i nästa ryssja stod en gädda på åtta marker, och nu blef majoren strålände glad igen.

Och efter en timmas förlopp voro alla ryssjorna vittjade och fångsten hade varit rätt god. Man styrde nu ekan åt land der en grupp af skuggiga, mörkgröna alar stod helt nära vattnet och speglade sig deri, medan en frisk och ljusgrön gräsmatta mellan deras stammar inbjöd till en behaglig hvila. Der voro flickorna redan sysselsatta med dukningen af frukostbordet, och löjtnanten stod ute på en sten i vassen och metade. En munter ljusblå rökwhirvel banade sig väg mellan alarnes blad ut i rymden, och på en sten strax bredvid elden tronade Stafetten vid en stor potatisgryta. Det hela såg så inbjudande ut, att de båda ynglingarne på en gång utropade ett gladt: Herrligt! — som kom majoren att storskratta. “Så’na kanaler,” ropade han, “man ska’ få se att de redan ä’ hungriga om igen? Se bara så de ro nu! Jo nu går det raskt... gick så lagom när vi skulle vittja! Stafetten har gjort eld ute, ser jag. Så mycket bättre... tycker mer om varm potatis kokt i fria luften... tvärkokar inte då... Nappar det bra?” skrek han med detsamma åt löjtnanten, som såg ut som en förvild der han stod på sin sten, — “har du fått något?” — “Inte ett lif!” svarade denne med en längtansfull blick bort till Blenda som just nu låg på knä vid det improviserade bordet och skar fina, hvita skifvor af en nybakad hvetbulle, “nog vet jag hvar det finns bättre fångst; men der är förbjudet fiske till efter frukosten.”

“Rätt gjort af Blenda,” skrattade majoren, “men så se då opp för sjutusan, pojkar! ser ni inte att vi ha’ en sten midtför oss... sväng på höger åra — ratsch! der ha vi det nu! Hvad tusan glör ni på?”

“Vi såg på löjtnanten, kära farbror!” svarade Harald.

Men Birger sade ingenting, ty saken var den att han hade fäst sin blickar på Lilly som lätt som en elfva

hoppade fram och tillbaka genom gräset, och det var honom omöjligt att ta sina ögon ifrån henne igen.

“Hm! måtte vara mig en riktig storätare du,” sade majoren åt Birger, sedan de med förenade krafter kommit lösa från stenen igen, “kan ju inte ta’ ögonen från frukostbordet, vet jag! Eller är det något annat du ser på?”

“Uppriktigt sagt, farbror!” svarade Birger muntert, “ser jag lika mycket på flickorna som på frukosten.”

“Jo jo, det ena goda skämmer inte det andra!” menade majoren i det han hoppade upp i land.

Och i det Birger följde efter, tänkte han för sig sjelf, medan hans beundrande blickar oafåttligt fäste sig vid Lillys lätta, ljusskimrande gestalt:

“Gud vet om hon inte ändå är ännu mera sötunge än satunge!”

6.

Sedan frukosten var slut, begaf man sig åt olika håll, efter hvars och ens egen böjelse och olika behof af förströelse.

Majoren lät ro sig ut i båten för att slanta, sedan Träffen haft den lyckliga ingifvelsen att komma efter; ty han var egentligen den ende som kunde till punkt och pricka uppfylla det grannliga värfvet att sköta årorna till majorens belåtenhet. Och att ro en kinkig slantfiskare är minsann inte det lättaste. Också vankades under hela fisket de mest stormande tillvitelser, hvilka dock af Träffen uppbyros med det mest filosofiska lugn i verlden, i synnerhet som de alltid voro uppblandade med en god dosis bastant och dräpande humor, hvilken lifligt påminde gamle Träffen om lägerlifvet under mötena. Blef majoren för svår, hvilket lätt kunde hända, då en ‘häktmakare’ gick sin väg, sedan han en god qvart stått stilla i vassen med den döda mörten i gapet, — så tog Träffen sig en ny tobaksbuss, och sedan trotsade han både åska och blix och dunder.

Stafetten hade passat på att lägga beslag på Harald, som nu under en långsam promenad upp till en torparstuga, der ett par sjuka barn funnos, för hvilka gamla fröken

tagit med sig litet smått i den stora kjolsäcken, fick lof att från början till slut redogöra för hur han hade det i Upsala, om månadspenningarne räckte till, och om den der lilla serskilda sändningen från fröken Stafva vid nyårstiden hade varit välkommen, med mera sådant som för den beskedliga fröken var af högsta vikt att få veta.

Blenda och löjtnanten hade redan arm i arm begifvit sig af på en promenad uppåt björkskogen på sidan af sjön, och som de sågo ingenting mindre än sällskapliga ut för annat än hvarandra, så hade Lilly naturligtvis inte den ringaste böjelse att följa med dem. Birger hade lånat löjtnantens metspö, och stod nu på samma sten som denne före frukosten, görande fåfänga försök att fästa en stor mörts uppmärksamhet på den fluga han hade på kroken.

Lilly var således alldeles ensam, och såg mäktiga ledsen ut der hon satt under en af alarne stödande sig mot dess stam, med den lilla halmhatten i knät, och fingrarne sysselsatta med ett långsamt plocka sönder ett par gullvifvor som växte strax bredvid der hon satt.

“Jag är inte en smul mera för Blenda!” suckade hon för sig sjelf, “hon har inte ögon för annat än löjtnanten, den stygga, obeskedliga löjtnanten som är så afundsjuk om henne att man knappt får tala henne till! Och så vill pappa påstå att det skall vara så der med alla som bli kära? Då vill jag aldrig bli kär... och ingen får nån'sin bli kär i mig! Men kan jag hindra det? Åhja, det har ingen fara! Efter den der unga herrns utsago är jag ju en... fy! jag vill inte säga ut det der stygga ordet! Men vänta mig, det ska' han få betala! Jag ska' visa honom att jag inte är någon... någon sådan unge som han tror, ja det ska' jag! Och när han erkänner att jag är någonting helt annat, då ska' jag skratta åt honom, och vända honom ryggen så här...” och med detsamma vände hon på hufvudet, och spratt till i det en hastig rodnad spred sig öfver hennes vackra ansigte och ända nedåt den hvita halsen. Ty några steg ifrån henne stod vår unge student, som hade ledsnat vid att försöka narra den stora mörtten, och Lilly tyckte att hans stora mörka ögon voro fästade på henne med ett sådant uttryck som hade han sedan ångrat sitt förhastade utrop.

Efter några ögonblick var Lillys förlägenhet öfver, och hon frågade sedan hon hastigt stigit upp:

“Har herr Birger redan ledsnat på att fiska?”

“Ja, jag har just aldrig varit någon så stor vän utaf det sättet att fördrifva tiden. Och jag kom just för att fråga om jag inte skulle få bli frökens kavaljer, efter som vi båda tycks ha blifvit öfverlemnade åt vårt öde.”

“Gerna,” svarade Lilly gladt, i det hon tänkte för sig sjelf, “det blir ett godt tillfälle att börja arbeta på min hämd!”

“Men hvart ska vi bege oss af?” frågade Birger, i det han bjöd henne sin arm, “till lands eller till sjös?”

“Helst ville jag fara ut på sjön!”

“Det passar ju sig alldeles förträffligt! Majoren tog båten, men ekstocken ligger qvar! Om ni vill, fröken, så stiga vi i den, jag tar årorna, ni sitter akterut, och så ge vi oss af! Finns det något ställe här der det växer neckrosor!”

“Ack ja, vid qvarnviken! Der finns de allra vackraste hvita neckrosor man kan tänka sig. Der har sjön sitt utlopp genom en liten bäck, och just vid mynningen af den vexa de.”

“Då finns der kanske en liten fors också?”

“Det tror jag, det! qvarnfallet! det är ett riktigt ståtligt fall, skall ni tro! Det är visst ett par alnar högt, och vore der bara mera vatten så skulle det vara riktigt präktigt! Vi ha’ döpt det till Niagara! Och der har pappa en fiskodlingsdamm också!”

“Det blir ju herrligt!” utropade Birger glad, i det de arm i arm som ett par riktiga barn sprungo ned till bugten der ekstocken var uppdragen.

Lilly fattade sin riddares erbjudna hand och hoppade lätt i båten, och sedan hon satt sig akterut, sköt Birger ut den och hoppade efter, och med några raska årtag förde han den lätta farkosten utåt sjön.

“Hvaråt skall jag nu ro?” frågade han i det han ett ögonblick hvilade på årorna.

“Jo,” svarade Lilly — i det hon visade rätt framför sig, “vänd er om, så skall jag säga er vägen. Ser ni den der ljusgröna ängen der midt öfver sjön?”

“Ja, den ser jag.”

“Och den mörka barrskogen som sluttar neråt dex till venster!”

“Ja, den ser jag också.”

“Just ditåt ska’ vi. Qvarnviken skär in der, och det är just vid foten af barrskogen som bäcken faller ut ur sjön.”

“Nå, då tar jag stamhåll på alarne, så går det bra,” svarade Birger, inom sig förtjust åt den vackra utsigt han på detta sätt skulle få njuta i minst en halftimmas tid, ty så långt tyckte han ungefärligen att det kunde vara öfver sjön.

“Men herr Birger får inte ro hårdt,” sade Lilly småleende, — hon hade redan börjat att utföra sin hämdplan, — “för då vickar ekstocken, och då blir jag rädd.”

“Det kan jag aldrig tro!” menade Birger.

“Hvilket? Att ekstocken vickar?”

“Nej, men att ni blir rädd, fröken Lilly! Ni var inte rädd i morse.”

“Nej, men för sjön är det en annan sak. Jag är inte så modig som ni tror, herr Birger!”

“Nå, Gud ske lof för det!” utbrast denne i det han tog ett dugtigt årtag, så att ekstocken verkligen vickade till litet.

“Jaså, ni vill att en flicka ovillkorligen skall vara rädd af sig?” frågade Lilly litet blek i det hon fattade tag med sina båda små händer i båtkanten, “nå, då kan ni ju vara belåten nu, sedan ni verkligen lyckats att skrämma mig.”

“Förlåt mig!” utbrast Birger med en på samma gång så rörande och så skälmaktig min att Lilly inte kunde hålla sig från att skratta, hur ond hon också blef på sig sjelf för denna brist på sjelfbeherrskning, — “förlåt mig, men jag blef så glad öfver att ni kunde vara litet rädd, att jag tog i litet hårdt! ni kan visserligen säga att det är bara egenkärlek af oss karlar, därför att vi så gerna vilja visa oss modiga, och jag vill gerna medge att så är. Men det finns ingenting mera behagligt än en liten ofrivillig rörelse af rädsla hos en ung flicka... den klär henne lika bra som det hastiga lyftandet af vingen klär en dufva, som strax åter lägger ner den för att om en liten stund igen skrämmas opp af en liten småsak utan betydelse!”

“Ja, men pappa har inte uppfostrat oss till några rädda dufvor, han inte!...”

“Ert lilla tag i båtkanten nyss, öfvertygar mig om att ni, fröken Lilly, lika litet kan förneka er natur som dufvan sin!” återtog Birger med en säkerhet som föreföll Lilly fasligt retsam; men som hon föresatt sig att visa sig

riktigt älskvärd, låtsade hon likväl inte om att orden stucko henne.

“Ni är ju född i Vermland?” frågade hon, för att ge samtalet en annan vändning.

“Ja, vid sjelfva stranden af Klarelfven,” svarade Birger.

“Lefva edra föräldrar ännu?”

“Min mor lefver! Ack, fröken Lilly, om ni visste en sådan älsklig, förträfflig mor jag har! En fattig, stackars komministerenka som i tio år ensam stretat för sin slyngel till son, som nog gjort henne många sorger! Och som hon ändå älskar så ömt, så innerligt!”

“Ni är lycklig ni, herr Birger, som har en mor! Jag har aldrig känt min, jag!”

“Ack då vet ni inte hvad det vill säga att vara älskad, fröken Lilly! Ty en sann kärlek kan vara huru varm, huru hängifven som helst; men den uppväger ändå aldrig en mors! Och en älskares, en makes kärlek kan ersätta mycket, men jag tror ändå inte att den kan fylla den tomhet som den menniska känner, hvilken aldrig haft en moders ömhet att sola sig i, att känna sig styrkt och tröstad och stålsatt utaf!”

Lilly såg på sin roddare med förvåning. Hans öga strålade, hans kinder färgades, hela hans väsen lyste af hänförelse när han talade om sin mor. Han blef så vacker af denna inre värma, att Lilly vände bort ögonen för att inte bli bländad och för att inte förgäta sin hämd.

“Se der borta i vassen sitter pappa och slantar,” ropade hon hastigt i det hon viftade med sin hvita näsduk. “Om vi skulle ro till honom i stället?”

“Det vore bara att störa honom, — och nu ha vi ju dessutom inte långt kvar.”

“Ja men...” och Lilly viftade fortfarande åt fadren.

“Ni ser ju sjelf, fröken! Han märker det inte, han har bestämdt en gädda på kroken. Och de vackra neckrosorna sedan, då skulle vi ju gå miste om dem.”

“Tycker ni mycket om neckrosor!” frågade Lilly som nu hade hemtat sig från sin lilla förvirring, och åter såg honom lugnt och obesväradt i ögonen.

“Ja, det är den älskligaste blomman jag vet. Det finns ingen annan som går upp mot henne, der hon ligger och gungar på den klara böljan. Har det nånsin funnits några

najader till, så ha' de säkert blifvit förvandlade till neckrosor, sedan sagan var förbi, och verlden blef prosaisk och tråkig.“

“Jaså, herr Birger,” frågade Lilly som med glädje hakade sig fast vid detta gynnande tillfälle att få disputerä, ty som alla flickor, uppfostrade af fäder, disputerade hon gerna, “ni anser verlden prosaisk och tråkig för det att sagan är förbi. Men verlden är aldrig prosaisk för den som vill och kan finna poesin der den finns — och hvar finns inte den?”

“Mycket sannt, min fröken! En sådan här färd till exempel, det är poesi! En stor handling, en ädel sträfvan, den har också poesi. Men annars är verlden nu för tiden alldeles förbålt prosaisk! Vi som gå deruppe i Upsala ha' tillfälle att se det, ska' ni tro! Hvar tror ni studentlivets poesi har tagit vägen? Bortblåst, min fröken, nu ä' sjelfva studenterna blaserade, bo i magnifika våningar i stället för i poetiska vindsrum och romantiska dubletter, De lefva ett sorts förfinadt kammarlif i stället för det forna fria lifvet ute i fält och skog, på gator och torg, och studierna vinna ingenting på ombytet!”

“Hör på, herr Birger,” sporde Lilly plötsligt, litet ironiskt, “ämna ni studera till prest?”

“Ni menar att jag är på god väg att börja en predikan?” svarade denne leende, “men så färligt är det inte, och prest tänker jag inte bli. Jag vill bli universitetslärare, om det är möjligt, och om jag kan få råd att ligga kvar så länge. Helst skulle jag vilja bli läkare, men det är en så dyr kurs, och min kära, fattiga mor behöfver snart mitt understöd, hon som så länge sträfvat för mig. — Men se så, nu ä' vi framme! Här är gudomligt vackert. Och se sådana neckrosor sedan! Ah, de ä' förtjusande! Vänta nu, så svänger jag till med ekstocken, och så plockar ni tillräckligt att binda en krans utaf! Vill ni det?”

“Ja hvarför inte! Men sväng inte för hastigt, jag blir yr i hufvudet!”

Men varningen kom för sent. I sin förtjusning tänkte Birger inte på någon varsamhet vid svängningen, och vid den hastiga knyck som ekstocken gjorde, förlorade Lilly jemvigten, och skulle ovilkorligen ha' fallit i vattnet, om inte Birger med blixstens snabbhet kastat årorna ifrån sig och med en rask böjning framåt, ty ekstocken var icke ser-

deles lång, fått tag i hennes klädning och hållit henne kvar i båten.

Och nu låg han på knä på botten af ekstocken och höll nästan i sina armar den unga flickan som ännu inte riktigt sansat sig efter den öfverhängande faran. Birger var otröstlig, han visste inte hvad han skulle taga sig till, han talade osammanhängande ord, ja, jag tror nästan att han i höjden af sin förskräckelse och förvirring mer än en gång utropade: "älskade Lilly" — åtminstone kan jag inte bestämdt ansvara för motsatsen.

Men inom ett ögonblick hade Lilly sansat sig, och modig som hon var af naturen, gjorde hon sig lös från de armar som stödde henne, och sade med ett försök till leende, som dock nästan totalt misslyckades:

"Det var ju ingenting! Jag vet inte hvad som kommer åt mig i dag. Var så god och återtag er plats, herr Birger, och laga att vi få komma i land. Det skall återställa mig helt och hållet."

"På stunden, min fröken!" stammade vår vän Birger förvirrad, och makade sig baklänges tillbaka till sin plats. Han utsträckte händerna efter årorna, — ett utrop af öfverraskning undslapp honom.

"Hvad är det?" ropade Lilly.

"Årorna ä' borta! Jag glömde att de inte voro fastgjorda, utan suto lösa mellan rodderna!"

"Och nu ä' vi inne i bäcken och drifva neråt qvarnfallet!" utropade Lilly, rädd på fullt allvar.

Birger såg sig om, och hon hade verkligen rätt. Medan han hade sökt återkalla henne till sans, hade strömmen fört den lätta ekan med sig och den gick nu i full fart utföre åt qvarnfallet, som visst inte var serdeles högt, men som dock alltid kunde förskaffa Lilly ett obehagligt bad och Birger eviga sjelfförebärlser för sin oskicklighet.

"Var inte rädd, fröken!" ropade han hastigt, kastade rocken af sig, och var med ett lätt hopp i vattnet, fåttande tag i ekans framstam, och med säkra simtag skjutande henne framför sig till stranden som icke var serdeles aflägsen.

Lilly uppgaf inte något rop, hon satt alldeles tyst, och glömde både sin hämd och sin fara, för att förstulet betrakta den raske simmaren som inom några ögonblick lade ekan välbehållen i land.

7.

Knappt hade de unga tu kommit väl upp i land, förr än Lillys glada lynne och vanliga oförskräckthet åter togo ut sin rätt, och hon med ett muntert skratt räckte handen åt sin vattendrypande riddare.

“Nu få vi lof att skynda oss upp till mjölnarmor, så att ni får byta om kläder, herr Birger,” sade hon strax derpå, som om hon nästan skämts öfver sin munterhet.

“Ah bah,” svarade denne, i det han vred vattnet ur sin ljusa väst, “ett litet sommarbad! Det torkar af sig sjelf!”

“Och ni blir sjuk, ja . . . och det skulle jag få på mitt samvete? Nej, jag tackar! Se der kommer just mor Kerstin! God dag, mor Kerstin lilla, hur står det till hos er i dag?” — och dermed skyndade Lilly fram till en liten trind och fryntlig gumma, som kom direkte emot dem med stickstrumpan i handen, och ideligen slog ihop sina händer, ropande på långt håll:

“Nå så sanna mig, ä' det inte den lilla rara fröken 'Lillan' som gör sig så gemen och kommer och helsar på mig, fattig stackare! Aj för Jemine, så rart fremmat det va'! Och en stor och farlia vacker herre har ho' med sig också, det Guds grynet! Herre Jesses! Gu'da', lilla rara fröken! Men kors i alla tider, herrn är ju så kontant lungblöt, så det rinner åf'en!”

“Jaja, kära mor Kerstin,” sade Lilly skrattande, “herr Birger har varit i sjön också. Ekan höll på att gå ned för qvarnfallet, och då hoppade herr Birger i sjön och sköt henne till land, för vi hade tappat årorna.”

“Kors i alla mina evigaste tider!” beskärmade sig nu mjölnarmor, “en tocken grymt rasker herre det var! Men nu får han då rakt lof te titta innanför hos vårt och få torrt på sig! Och litet varmt kaffe ska' han ha i sig, för annars kan han rakt af få fross-sjuka på halsen på sig!”

“Har ingen fara, mor!” försäkrade Birger, “men om ni hade någon pojke som kunde få ta' rätt på årorna åt oss, så vore det bra.”

“Usch ja! Det ska' Johannes göra som schas, det. Men me'n han gör det, ska' herrn ta' mig dalern stiga in,

och få på sig utaf Johanneses kläder, medan jag torkar di der framför ugnen... för si, jag har just bak för mig i dag, så det passar ackurat som det vore gjordt, det. Och lilla frökna kan just titta in te mormora under tiden, för hon längtar så ända förfasligt efter si' lilla 'raringe', som hon kallar'na!"

Och dervid blef det. Mor Kerstin trippade förut, under oupphörligt pratande och nigande, och Birger måste ge sig af med, och till sanningens, om också just icke till hjeltens heder, måste jag säga, att han gjorde det temligen gerna, ty de våta kläderna började kännas litet obehagliga, hur varm och vacker än dagen var.

Inom en qvart var vår unge studiosus iklädd 'Johanneses' helgdagskläder af hemväfdt linne, och när han på det sättet utstyrd kom ut i stugan, der Lilly redan satt vid det renskurade bordet med den rykande kaffe pannan på, och der mor Kerstin stod vid det gamla, blåmålade hörnskåpet och lade upp det allra gullgulaste smör på en liten tallrik med Rosendals lustslott midt i botten, så tyckte han sjelf att alltsammans såg så hemtrefligt ut, att han gerna velat vara mjölnar-Johannes i egen person, om nämligen Lilly också kunnat förvandlas till en bygdens tärna, i stället för att vara en fin fröken.

"Nå kors i alla mina tider!" utropade mjölnarmor, och slog sig med ena handen på knät, i det hon höll smörtallriken med den andra, "allri' har då gossen mins kläder sett så golika ut förr, det är då lifs lefvande sanninga, det."

"Säg inte det, mor!" svarade Birger litet förlägen öfver gummans beundran, "så rara kläder som de här! Ni har bestämdt väft dem sjelf?"

"Ja det har jag med, och skam te sägandes har jag sytt dom också, fast ena mamsella i prestgåln hjälpte mig te rätta med klippningen... för si hon klapp dom efter bror sins, som ä' deroppe vid studeringa i Uppsala, kan tänka. Tycker inte lilla frökna att herrn ser för innerliarar ut?"

Men Lilly hade just nu någonting mycket viktigt att syssla med en balsamin som stod i en sned kruka i fönstret bredvid bordet, så att hon hörde inte på det örat.

"Ja, nu slår jag i kaffetårn, jag," fortför mor Kerstin, "och så ska' ungherrskapet doppa te, för både bröt och smöret så ä' det färskt, skam te sägandes. Och den rara

fröken Blenda, som ska' te och förlofva sig, säger di; ja, jag säger fäll det, och det mä' lyktanten te! Ja' tänkte fäll jag, när di va' här te påskas, att det va' något på tok, för ho' såg inte åt'en på hela tiden medan han såg på henne, men baraste han titta' bort, så va' ho' der med ögonen. Men hvad i alla tider ä' det åt lilla frökna," afbröt gumman förskräckt, "brände ho' sig?"

"Ja..." stammade Lilly, mycket brydd, "jag brände mig verkligen;" men saken var den, att hon just ertappade sig sjelf med att se på Birger medan denne tittade ut genom fönstret på Johannes, som just nu kom tillbaka med årorna till ekstocken; och detta ertappande gjorde att hon vid mor Kerstins knipsluga observation ryckte till som om hon brännt sig.

"Det lär fäll inte dröja länge heller," fortfor den prat samma mor Kerstin, "förrän de' kommer nå'n ung och rar herre och kniper bort lilla fröken Lillan för majorn. För si det ä' ett gammalt skrock här på orten, att när en flicka håller på te komma utför qvarnfallet, så dröjer det inte länge förr än ho' ramlar utför predikstoln med."

"Jaså, tror man det, mor?" frågade Birger lifligt, i det han tog sig en ny skifva bröd.

"Ja, det ä' då en så regal trosartikel som aldrig det!" försäkrade mjölnarmor, "och en så rar flicka som fröken, får fäll inte länge vara i fred, tänker jag."

"Jag gifter mig aldrig, mor Kerstin!" sade Lilly med ovanlig häftighet, i det hon sköt ifrån sig kaffekoppen.

"Ähja, så säger litet hvar, förstås," menade denna, "men när bara den dera 'rättingen' kommer, så blir det fäll annat ljud i skälla! Men si så ta' mej dalern ska' icke lilla frökna ha sig en liten påtår, för annars blir det då aldrig väl!"

"Nej, tack, mor Kerstin," svarade Lilly, vänligt men bestämdt, "jag vill inte ha mera! Och som pappa troligtvis blir orolig om vi ä' för länge borta, så tar jag nu ekstocken och rör tillbaks till honom, och herr Birger går kanske omkring i stället, för att hålla sig varm;" — och det var inte utan ett litet ironiskt tonfall hon sade det sista.

"Som fröken Lilly behagar!" svarade denne mycket stött. "Jag vill visst inte besvära."

“Det är inte för att ni besvärar mig, men af omsorg för er helsa!” svarade Lilly utan att se på honom, “ni är inte van vid att vara ute så här, ni! Adjö, mor Kerstin, tack för kaffet. Glöm inte bort att helsa på oss, när ni får till kyrkan.”

“Men käraste lilla frökna, ska’ hon sätta af så der som ett urväder? Johannes kan fäll ro’na tebaks, efter ho’ inte vill att den rara herrn här ska’ hjälpa’na... och han som ändå hjälpte’na att inte komma utför qvarnfallet...”

“Adjö, mor Kerstin!” sade Lilly hastigt, tog sin hatt och skyndade ut.

“Det står ta’ mig dalern aldrig rätt till med flickungen,” tänkte mor Kerstin, i det hon skyndade efter henne ut.

“Jag bedrog mig inte i min första uppfattning af henne,” sade Birger för sig sjelf, i det han mäktat förtörnadt trummade med mor Kerstins bästa tesked på bordskanten, “hon är bestämdt en satunge, och det en af värsta sorten ändå! Men hon skall också få vänta innan jag ser på henne eller talar henne till, det kan hon lita på!”

Och i förargelsen tog vår hjälte sig en kopp kaffe till och doppade ännu en skifva af mor Kerstins präktiga bröd.

Men under tiden hade Lilly redan skyndat ner i ekstocken, satt ut densamma, trots alla mor Kerstins lamenteringar, och rodde nu i rask fart emot strömmen för att komma ut i sjön. Hennes kinder glödde, hennes pulsar slog som om hon haft feber, och hon tyckte i denna stund att hon var ond på sig sjelf, på Birger, på mjölnarmor och på hela världen.

När Birger hade druckit ur sin andra kopp kaffe, gick han ut ur stugan och upp på en liten backe strax bredvid för att se efter om ekstocken ännu var i sigte — ty Lilly ville han ju naturligtvis icke mera se på. Han såg också en liten skymt af den just då den svängde ur bäcken och ut i sjön; han kunde icke heller undvika att se den unga rodderskans hvita halmhatt blänka i solskenet; men hvad han inte såg, var den högst besynnerliga omständigheten, att Lilly, sedan hon väl kommit så långt ur sigte att hon visste sig icke kunna upptäckas från qvarnbyggnaderna, vände sin lilla eka rätt inåt vassen, och tog ett par raska årtag så att farkosten kilade in mellan den alnshöga säfven.

När hon väl kommit in i denna rörliga berså, hvars grenar böjde sig öfver hennes hufvud som ett grönskande hvalf, lade hon årorna ifrån sig, satte sina små händer för ansigtet och började gråta så bittert och hejdlöst, som om all verdens sorg och elände hvilat på hennes ljuslockiga hufvud.

Men häftiga regnskurar gå snart öfver, det vet man ju, och när Lilly efter en god kvarts timme åter styrde ekan ut ur vassen, lekte det allra gladaste leende på hennes läppar, och det var väl att Birger icke nu hade samma plats som på ditvägen, ty säkert hade han blifvit alldeles solblind af att blicka in i det klara öga, som nu strålade dubbelt fagert genom den slöja som tårarne kastat deröfver.

Det var bestämdt mycket bättre för Birger, att ensam och förargad som han var, gå med åter torkade kläder den vackra vägen omkring sjön, i den martialiska afsigten att hädanefter i Lillys sällskap vara stum som en fisk och ståndaktig som en förläst magister.

När Birger, betydligt lugnad — ty en god promenad i en vacker natur har betydligt lugnande egenskaper — återkom till platsen under alarne vid sjön, var middagen redan uppdukad der af Stafetten; Lilly var redan återkommen och i full verksamhet, som om ingenting händt, och äfven Blenda var sysselsatt med ordnandet af anrättningarne; men det tycktes som om ett lätt moln af missmod hvilat öfver det hela.

Birger gick därför icke strax dit ned, utan stannade ett stycke derifrån för att öfvertänka hvad han skulle säga, ifall det blefve fråga om den tillämnade färden utför qvarnfallet, och det som dermed stod i sammanhang. Han väcktes ur sitt grubbel genom ljudet af Haralds röst, som från en liten ekbacke, strax vid vägen, ropade helt högt:

“Nej, se der ha vi honom! Kom hit, du vandrande riddare, så skall du få en cigarr!”

Och när Birger tittade uppåt backen, fick han se Harald och löjtnanten utsträckta i gräset under en stor och lummig ek, och rökande hvar sin cigarr, hvilken åsyn ännu mera lugnade hans ännu något upprörda sinnen. Inom ett ögonblick var han hos dem, och efter ännu några ögonblick låg han, som de, utsträckt i gräset och insög med begärlighet den lätta doften af en oklanderlig Stockholms-havanna.

“Hvarifrån kommer du?” sporde Harald. “Och hvarför har du varit så oartig att lemna kusin Lilly åt sitt öde? Hon kom för en stund sedan roende ensam hem i ekan.”

“Är majoren återkommen ännu?” frågade Birger tillbaka, utan att svara på Haralds fråga.

“Ja, för längesedan. Men fisket hade varit dåligt! Fem gäddor hade gått ifrån honom. Träffen hade fått så mycket skrupens så han hade tömt hela sitt förråd utaf tuggtobak, och farbror sjelf var vid det värsta berserkalynne i verlden. Nu är han ute och går för att se på en nyodling derborta i skogen. Men svara nu på min fråga.”

Och Birger redogjorde i få ord för hvad som passerat.

“Nå i dag är det då en riktig Tycho-Brahedag,” sade Harald skrattande, “det är bara gamla Stafetten och jag som inte kommit oss ihop.”

“Ja, men löjtnanten och fröken Blenda?” frågade Birger förvånad, “de ha väl inte...?”

“Jo du?” utbrast Harald triumferande, “de ha också kommit sig ihop! Se bara på den lycklige fästmannen, hur han ser ut.”

Och Birger såg nu litet nogare på löjtnanten. Denne bolmade på sin cigarr som en tysk i en jernvägsvagn, och såg för resten ut som ett hotande åskmoln.

“Kan du tänka dig att de ha grälat, du!” fortsatte Harald, “riktigt grälat.”

“Nu öfverdrifver du, kära Harald,” inföll löjtnanten med mörk min, “det var bara en liten obetydlig tvist, ett litet lappri!”

“Jo, jag tackar, jag! Och så se ni ut på det sättet båda två!”

“Ja, ty fast det var ett lappri om man så vill, så gällde det ändå en ganska viktig sak,” återtog löjtnanten.

“Ja du Birger,” sade Harald komiskt högtidlig, i det han till hälften satte sig upp, “en riksviktig sak, det kan

du lita på. Han har redan öppnat sitt hjerta för mig innan du kom. Vänta skall du få höra.“

“Hvad är det värdt att prata om det der vidare!“ sade löjtnanten med en suck, så djup, som om han förlorat en batalj.

“Jo, hvarför inte det,“ envisades Harald, “det kan vara lärorikt för den der unge mannen, i fall han också en dag tänker gå och förälska sig. De ha kommit ihop sig om eklateringen i morgon. Fästmannen, här närvarande, vill att när eklateringen är gjord och skålen drucken, så ska’ de nyförlöfvade ta’ hvarandra i famn inför alla de närvarande; men fästmon, sysselsatt dernere vid sjön, vill inte gå in på den saken. Der har du hela tvistefröet.“

“Ja, och har jag inte rätt?“ frågade löjtnanten lifligt, “bevisar det inte ett misstroende hos Blenda, ett pryderi som jag inte trodde skulle finnas hos henne?“

“Det kan jag inte finna,“ svarade Birger helt uppriktigt, “jag tycker att det är en helt naturlig känsla af blyghet hos en ung flicka, som inte vill utställa sin lycka till allmänt skärskådande.“

“Ja, men vid ett sådant tillfälle!“ envisades löjtnanten, “det ser ju annars ut som om det vore en af de vanliga affärerna som avslutas.“

“Hvad gör det hur det ser ut, bara ni båda veta att inte så är?“ inföll Harald.

“Men vi två ä’ inte ensamma i världen, och så länge vi inte ä’ det, så måste vi fråga efter andras omdömen, om också herrarne båda två ä’ för mycket unga att begripa den saken.“

“Jaså, du sätter dig på dina höga hästar?“ fortfor Harald, muntert trotsande, “då går jag genast öfver på Birgers sida och ger dig obetingadt orätt, och min lilla kusin rätt! Hade det gällt Lilly, så kunde det ha varit en annan sak, ty hon är, som Birger påstår, en liten satunge, men Blenda deremot, det är en präktig flicka...“

“Ja, just derföre så... så...“

“Så retar det din fåfänga ja, att inte få inför hela sällskapet visa huru mycket hon älskar sin ståtliga löjtnant! Ah det der förstår man nog; men jag skall särskildt tacka min lilla kusin för att hon håller på sin qvinliga värdighet! Ja, det skall jag.“

Nu blef löjtnanten alldeles ursinnig. Mumlande några otydliga ord om ‘studentpojkar’, steg han upp och gick

med raska steg nedåt vägen, för att gå emot majoren, som nu syntes uppe i skogsbrynet, ett bra stycke från platsen, der våra två studenter ännu sutto qvar, skrattande åt löjtnantens häftighet.

“Hvad alla kära menniskor ä’ lustiga!” sade Harald, “hör du Birger, du får inte gå åstad och bli kär, du också. Lofva mig det.”

“Åhja, det kan jag tryggt lofva dig!” svarade Birger med en harmsen blick nedåt sjön, der Lilly och Blenda arm i arm gingo fram och tillbaka, som det tycktes, inbegripna i ett mycket lifligt samtal, “jag är inte så eldfängd utaf mig.”

“Så mycket bättre, för annars skall jag säga dig att kusin Lilly är en ganska farlig flicka.”

“Inte för mig!” försäkrade Birger allvarligt, “dertill är hon alldeles för mycket nyckfull.”

“Nå än se’n då? En ung flicka kan väl få ha sina små nycker. Men jag förstår, du är förargad på henne för att hon rodde hem ensam. Förstår du då inte att hon blef tyckmycken för det att hon visat sig rädd? Men se nu kommer Blenda hitåt. Då är det bestämdt middagsbud. Kom och låt oss gå!”

“Jag är inte hungrig,” förklarade Birger.

“Ja, så ligg här då, om du har lust. Mig ska’ det smaka förbaskadt bra deremot... jag har inte fått något kaffe af mjölnarmor, jag. Adjö med dig, tjurhufvud.”

Och dermed gick Harald, sjungande, sina färde emot Blenda, som styrde kosan emot ekbacken. Birger såg huru de båda kusinerna möttes, stannade ett ögonblick och talades vid, samt hur Harald skrattande visade åt kullen der han låg, och sedan fortsatte sin gång nedåt sjön, medan Blenda i stället fortsatte sin direkte till den plats der vår missnöjde hjelte ännu låg, rökande sin cigarr.

“Hvad kan hon vilja mig?” tänkte Birger med klappande hjerta, i det han hastigt reste sig upp ur sin liggande ställning, “tänk om Lilly skickat henne för att göra allt godt igen! Tänk om jag gjort henne orätt!”

Om några ögonblick var Blenda framme vid foten af backen, der Birger mottog henne med sin hvita mössa i handen.

“Är det verkligen sannt, herr Birger, att ni inte vill äta middag?” frågade hon.

“Jag försäkrar er, fröken Blenda, att jag orkar verkligen inte.”

“Så ledsamt! Då blir pappa vid ännu värre lynne än förut. Vill ni inte göra mig den tjensten och försöka åtminstone?”

“Gerna, om jag kan!”

“Det var snällt, herr Birger! Kom då, så att vi alla äro i ordning dernere när pappa kommer.”

Och dermed fattade hon Birgers erbjudna arm, och de gingo nedåt alarne, medan majoren och löjtnanten i sned riktning från skogsbacken sigtade åt samma håll. När löjtnanten fick se sin fästmö vid Birgers arm, ville han påskynda farten; men majoren, som just då höll på att utbreda sig öfver en förväntad präktig hafreskörd på den nyodlade marken, höll honom qvar vid armen, och den stackars fästmannen måste med speladt tålmod åhöra majorens landtmannafunderingar, då han bra mycket hellre velat vara derframme hos sin fästmö, som han med en viss hemlig oro såg vända sitt lilla hufvud mot den unge studenten, som om hon haft något mycket viktigt att säga honom.

Och det var just då som Blenda helt hastigt, och som om det varit den likgiltigaste sak i verlden, sade till Birger:

“A propos! Det är kanske inte värdt att nämna något åt pappa om det der lilla olyckstillbudet vid qvarnfallet, — det skulle bara göra honom orolig.”

“Jaså, fröken Lilly har omtalat för er...”

“Ja, helt nyss. Hon skrattar sjelf åt alltsammans, och det var ju heller ingenting att bli rädd för.”

“Nej, det är sannt!” sade Birger, allt mera förtörnad, fast han dolde det under ett sötsurt löje, “jag skall visst ingenting säga.”

“Ja ja, förstå mig rätt: I dag endast. Annars ha vi inga hemligheter för pappa, och i morgon talar nog Lilly om alltsammans. Men se der ha vi nu pappa och min... och löjtnanten. Tack, herr Birger!”

Och hon lemnade honom helt hastigt, i det hon skyndade fram till Lilly, som till utseende alldeles lugn, men ändå inom sig helt orolig och tvekande stod framför det dukade middagsbordet, sysslande med att lägga en bruten servet omkring den väldiga potatiskarotten.

“Jaså, hon skrattar!” sade Birger för sig sjelf, “nä vänta hon! Jag skall också skratta, det vill jag lofva! Tror hon att jag bryr mig om hennes nycker, så skall jag visa henne att hon har orätt, det kan hon vara säker om!”

Och dermed gick han emot majoren och löjtnanten.

“Hm, så! Ä’ ni hemma nu, edra storrymmare?” ropade denne redan på långt håll åt honom. “Nå hur gick färden? Lyckligt och bra? Hvasa?”

“Förträffligt!” svarade Birger i det han försigtigt blinkade åt löjtnanten, “alldeles utmärkt, bästa farbror, och hvad der var vackert sedan borta vid qvarnen!”

“Tror jag förbannadt väl!” sade majoren, “vackraste biten i hela trakten. Hade jag varit så slug och följt med er, så hade jag inte behöft förarga mig åt de satans häktmakarne! Kan du tänka dig, den sista som gick ifrån mig var bestämdt på en femton marker... såg henne i vassen, der hon gick och vältade med mörten... tjock öfver ryggen som en kalf. Anamma och regera! Var Träffens fel... skulle ta’ sig en buss, den fan... och så plaska han till med venstra åran i vattnet... la’ honom i skall’n med slantstången också... lättade mig litet i alla fall, fast inte det var mycket. Men hur tusan ser du ut om bena? Har du legat i sjön?”

“Nej... nej...” stammade Birger förlägen, ty han hade mycket svårt för att ljuga, “men det var så att, när jag skulle skjuta ut ekan... så... så...”

“Så plaskade du i med ledamöterna, kan jag tro? Ha ha ha! Jojo, tockna der bokmalar duga inte te sjö-män, inte. Men nu ska lilla rispen smaka konfekt! Kom nu, pojkar.”

Och som majoren nu fått den vissheten om att en annan också haft ett litet missöde — något som alltid tröstar oss menniskor öfver våra egna — så blef han skinnande glad igen, och middagen blef treffligare än man kunnat vänta.

Birger fick tillfälle att säga löjtnanten att Blenda bedt honom tåga med äfventyret vid qvarnen, och det lugnade denne. Han började redan vid andra rätten, som bestod af en präktig pepparrotsgädda, den som hade stått i ryssjan, att kasta längtande och ångerfulla blickar öfver till Blenda, som visserligen ännu höll sig rak, men på hvars förlägna och ändå halft skälmska sätt man tydligen kunde se att

försoningen icke var långt borta. Harald talade om studentanekdoter för fröken Stafva, som var förtjust och glad åt sin präktige gosse, och när majoren vid slutet af måltiden drog korken ur en butelj gammalt portvin och uppmanade de håda studenterna att sjunga för skålen, så stämde de upp en af Wennerbergs gluntar, den bekanta:

»Hvad det är skönt ändå

Här i naturens sköte,

Långt bort från Fyris-å», etc. etc.

Majoren slog förtjust takten mot sitt glas, Stafetten nickade saligt leende åt sin älskling, och löjtnanten och Blenda ljusnade allt mera vid tonernas klang. Endast Lilly såg ännu lika sluten ut, och när efter sångens slut alla tackade sångarne, sade hon icke ett ord och såg icke på Birger en enda gång under hela måltiden.

Och hon såg icke på honom vid kaffet, icke på hemvägen, och icke en enda gång sedan vid bordet på verandan, der sänger och muntert glam omvexlade hela qvällen.

9.

Det var dagen efter eklateringen, som på sedvanligt vis lupit af stapeln utan några vidare omständigheter. Presten hade hållit ett temligen skralt tal, åt hvilket Stafetten gråtit, något, som majoren ansåg ganska naturligt, därför 'att det verkligen var ett tal att gråta åt'; sjelf hade han hållit ett annat, som var att skratta åt i stället, kort, kärnfullt och militäriskt som det var.

Blenda hade slutat med att gifva med sig i fråga om omfamningen och löjtnanten hade varit glad som en spelman. Det kunde icke ens förarga honom att ett par af grannarne, en gammal tjock kapten och en bruksförvaltare, i ett obehagadt ögonblick kommit att yttra temligen högt vid virabordet att 'det var en rasande god affär för en löjtnantspojke, som inte hade något annat än ett par vackra mustascher och en smidig vext.'

Lilly hade hela den dagen varit vid det miserablaste lynne. Hon kände en oupphörlig lust att gråta, men det var hon för stolt till. Följden af denna strid mellan stolt-heten och gråtlusten var att hon gick och såg sur ut, något som klädde henne högst illa, och var högst ovanligt. Hon såg icke ens åt Birger, och denne på sitt håll sökte hålla sig så rak som möjligt. Majoren hade för mycket att göra med sjelfva festen för att så noga lägga märke till sin Lillys förändrade skick, och om han också gjorde det ibland, så tillskref han allt en ganska vanlig liten afund, som förekommer äfven emellan de bästa syskon. Han hade ingenting hört om äfventyret på sjön, och var således i det fallet helt och hållet lugn. Men på måndagsmorgonen började han smått fundera vid sin pipa, hvad det egentligen skulle kunna vara åt hans tös, och medan han gick fram och tillbaka nere i parken, tänkte han för sig sjelf:

“Jag skall min själ ta’ flickungen i majorsförhör, det kan hon lita på! Hon var inte sig lik i går. Och Birger — den var hon ackurat oartig emot! Anamma! Skulle pojken varit näsvis på något sätt? Får lof att ha reda på det der!”

Och medan majoren funderade på detta, kom han, utan att tänka derpå, nedåt parkgrindarne, och just som han ämnade vända om igen, fick han se Mjölmar-Johannes komma från landsvägen och vika af för att öppna grinden och gå in.

Majoren stannade.

“Gu’ morron, herr majorn,” helsade Johannes och rättade på sig med mössan i handen; han hade året förut exerceerat beväring och rättningen satt i honom ännu.

“God dag, kära Johannes! Hvart ska’ du styra af om du får rå dig sjelf? Vill du mig något?”

“Nej,” menade Johannes litet förlägen, “det ä’ fäll såsom så att jag skulle tala ve’ den der studentherrn som ä’ ifrån Upsala.”

“Jaså, brorson min?”

“Nej, den andre,” sade Johannes, och tog ett betänksamt tag bakom örat.

“Nå, hvad vill du honom då?”

“Ja, si jag skulle fäll lemna igen den hära boka, för den hade fäll fallit ur ficka’ när vi torka’ kläderna åt honom i fredasse.”

“Torka’ ni kläderna åt honom? Hvad vill det säga?”

“Körs! Vet inte majorn af det?” frågade Johannes förvånad; “han var ju i sjön, vet jag! Det var en okristligt rasker herre, han freda ju fröken för qvarnfallet, vet jag!”

“Hvad sju tusan! Qvarnfallet?” ropade majoren till helt häftigt; men han hejdade sig med detsamma, och tillade, efter utseendet helt likgiltigt: “Jaså! Ja, jag vet! Det der skräpet!”

“Åh, det var fäll inte så skräp heller,” påstod Johannes, “för jag såg alltihop hur det gick te . . . och det kunne ha gått med henne som det gick med Anders Pers Lisa i förfjöl . . . ho’ kom aldrig opp mera ho’. Men se den dera studentherrn, det var dalem te karl! Han hoppa rakt i ån, han, och sköt ekstocken till land, för si de hade tappat årorna, och fröken var ackurat så hvit i syna som ett blekelärft, fast ho’ inte precis ville låtsa om’et se’n, inte. Men si den här lilla boka måtte fallit ur ficka’ på’n, för vi såg’en ligga på golfvet strax efter, men si då hade vi inte tid te gå hit me’n, och i går så glömde jag kontant bort hela affärden.”

“Ta’ hit boken, så ska jag lemna honom den,” sade majoren, som i en hast blifvit mägta fundersam.

“Ja, det vore då riktigt bra, det,” menade Johannes, “för si jag har hästa dernere hos sme’n, och jag har allt litet brådt för rexten.”

“Se der har du en riksdaler till hittelön, käre Johannes!”

“Åh, tackar allra som mjukast, men det behöfs då rakt inte . . . det ä’ då konkaft för mycket . . .”

“Seså, tag du! Det är på studentens vägnar.”

“Ja, si det va’ då en fasligt rar ung herre, och munter va’ han se’n, och sjunga kunde han så det gråna i backarne när han gick! Ajös, ajös herr majorn! Tackar allra ödmjukast för drickspenga’! Ajös, ajös!”

Och Johannes rättade sig på nytt, och knallade sig af ner till smeden för att hemta sina hästar.

Majoren fortsatte sin väg uppåt parken, dragande stora bloss ur sin pipa.

“Fan vill det säga,” mumlade han för sig sjelf, “hade hållit på att ge sig af utför qvarnfallet? Och det har inte Lilly talt om! Hm, hm! Skulle hon redan vara i det stadiet att hon tiger, till och med för mig? Nå, då ska’ väl tusan . . . Men vänta litet! Ingen hetta, gamle major! Tycker om pojken! Kunde råka mycket sämre ut . . . Nånå!

Det ä' väl kanske inte så farligt än. Men i alla fall, ska' ta' reda på historien. De ha ju inte varit tillsammans mer än i tre dar... jaja, men när det vill sig, så går det raskt som fan. Blef ju kär i min Malin rakt på fläcken, jag. Aha, se der kommer fröken! Ska' bli förbannadt roligt att höra om hon säger något nu."

"God morgon, pappa!" ropade nu Lilly på långt håll, "hvar har du hållit hus, du stygge major?"

"Ute och stöfvat, tösen min! Hur ser du ut i dag? Får jag se? Glad som en lärka, tror jag?"

"Ja, pappa, i dag är jag åter den gamla Lilly! Nu, sedan det der tråkiga förlofningsstöket är förbi, så ska' allt bli som det varit förut. Inte sannt, pappa?"

"Hvad är det som har varit förändradt, då?"

"Det kan jag inte säga dig; men jag tycker att allting varit det."

"Du sjelf mest, tror jag," sade majoren med en pröfvande blick på henne, i det han satte sig ned på en bänk.

"Jag, pappa?" frågade Lilly med sin mest oskyldiga blick, i det hon satte sig som vanligt på hans knä.

"Hör på, Lilly," fortfor majoren allvarligt, i det han lade bort pipan, tog hennes lockiga hufvud mellan sina båda händer och vände det emot sig, "hvarför har du hemligheter för din gamle major?"

"Har jag hemligheter för dig, pappa?" sade Lilly och försökte se modig ut, utan att likväl kunna hindra det för-rädiska blodet att öfvergjuta först halsen och se'n kinderna med en den klaraste purpursky, "hvad menar du med det?"

"Jo, jag menar att du ä' ute på marodering, din lilla byting! Hvarför har du inte talt om för mig händelsen nere vid qvarnfallet, hvasa? Nå opp med ögonen! Ingen falsk rapport! Ut med språket bara!"

"Fy, en sådan menniska!" utropade Lilly lifligt och med tårarne i ögonen, "han har sqvallrat! Jag kunde tro det!"

"Hvem har sqvallrat?"

"Kors, herr Birger, naturligtvis! Han har skrutit med sitt hjeltemod, kan jag tänka."

"Tösen min, fy! Du skulle skämmas! Aldrig ett qvitt har han sagt. Fick vetat nyss af mjöltnar-Johannes, som kom med den här, som han hade tappat," och majoren visade henne boken, hvarefter han fortfor: "hvarför har du

inte talat om det får din gamle major? Nå, ut med bekännelsen, det går inte af för mindre!”

“Snälla pappa,” hviskade Lilly helt sakta i det hon lutade sin brinnande kind emot majorens axel, “jag har inte kunnat det.”

“Och hvarför det då?”

“Det vet jag inte. Men hvar gång jag velat öppna munnen så har det varit som ett lås för den.”

“Jaså,” tänkte majoren, “står det så till!” Men högt sade han: “jo, det är vackert att inte ha förtroende för sin far!”

“Vet du, pappa, jag tror nästan mest att det var för att inte göra dig orolig!”

“Tror du det? Såå!”

“Ja, ju mera jag tänker på saken,” fortför Lilly synbarligen lättad utaf att ha kommit in på en ginväg, “desto mera inser jag att det måste ha varit bara af den orsaken. Tror inte du det också?”

“Jag vet inte hvad jag ska’ tro! Nå, du har väl tackat pojken för hans kurage, kan jag tänka. För du kunde ha fått göra en fanders resa, du!”

“Ja, visst har jag tackat honom!” svarade Lilly mycket kallt, “det kan du väl förstå.”

“Det var då fan så väl att jag fick tag i det här, så att jag också får tacka honom innan han far.”

“Far? Skall han fara sin väg, pappa?”

“Ja, det vet du väl. Inte ska’ han väl bo här.”

“Nej, det förstås; men jag tänkte... jag trodde...”

“Du trodde att han skulle ligga här och försumma sina studier, bara för att hålla dig sällskap. Nej, både han och Harald ge sig af på eftermiddagen. Jag bråkade med honom i går att han skulle stanna ett par dar till, men han ville det inte. Det ser ut som han inte skulle trivas här riktigt, eller hvad tror du, Lilly?”

“Hvad vet jag om det, pappa lilla? Han har väl det som är bättre i Upsala.”

“Jaja, det kan nog hända det. Men för tusan, nu får jag lof att gå ner i stallen och se på ena vagnshästen. Träffen påstod att han hostade i går. Adjö med dig, tösen min.”

“Adjö, lilla pappa. Och du är inte ond längre för att jag inte talade om det der lilla äfventyret?”

“Ähnej, efter det var för att inte göra mig orolig,” svarade majoren med ett ironiskt leende, “så får jag väl ingenting säga!”

“Vet du pappa, jag tycker det ska’ bli riktigt treffligt att få bli ensamma igen!” sade Lilly i det hon kysste honom en gång på hvardera mustaschen; “tycker inte du det också?”

“Jo, det är klart, det!” svarade majoren i det han tänkte för sig sjelf: “En sådan liten satunge att kunna dra strå för far sin! Men jag är för gammal katt för att låta lura mig, min pulla lilla! Ser nog fan hur det ä’ fatt, he he he! Men tocke der ska’ en låta dem sköta sjelfva... det rör mig inte, sa’ Kallenberg, när hans båt sjönk... blir nog bra, om det ska’ så vara; hvarom inte så blir det väl bra ändå.”

Och med den filosofiska tanken gick majoren ned åt stallet för att se hur det stod till med den ena vagnshästen, som hade fått hosta. Lilly satt under tiden qvar på sin plats, och den lilla blef allt mera drömmande och tankfull. Det gick omkring i hufvudet, och det klappade så underligt i hjertat.

“Han reser redan i dag,” tänkte hon för sig sjelf; “nå, så mycket bättre! Hvad skulle det göra mig? Hvad bryr jag mig om det? Men tänk, om det skulle vara jag som förmått honom till det... om min ovänlighet — ty jag tror att jag verkligen varit ovänlig emot honom! Men hvarför skulle han också kalla mig satunge? Behöfver jag tåla det? Men tänk ändå, — det har aldrig förr fallit mig in, — men det vore ju inte omöjligt — om det inte var så han sade? Så, att han reser? Men, om jag skulle försöka att ändra hans beslut? Om jag skulle visa mig vänlig och glad? Skulle han månnitro stanna då? Ah, jag är en toka! Hvad bryr han sig om det? Ah, om han ändå aldrig kommit hit! Det hade varit mycket, mycket bättre för oss alla!”

Och Lilly steg upp för att gå tillbaka till sitt rum, ty hon kände att det skulle bli gråta utaf, och det ville hon icke att någon människa skulle se.

Vid krökningen af en gångstig såg hon hastigt upp. Det var Harald som kom emot henne.

10.

“Det var bra att jag träffade dig, Lilly,” sade kusinen, “jag har just några ord att säga dig.”

“Nå, hvad skulle det vara?”

“Jo, jag vill gräla på dig! Fy att du skulle vara så långsint af dig! Det kunde jag aldrig tro.”

“Hvad menar du?”

“Åh, du vet nog hvad jag menar! För att Birger tappade årorna och höll på att välta dig i sjön, det rådde han ju inte för, så bemöter du honom så der illa. Jag hade bespetsat mig på att få stanna här hela veckan, och nu vill han prompt resa i dag.”

“Och det skulle vara för min skull?”

“Ja, det sa’ han sjelf i går afton, och detsamma säger han nu med. Han vill inte vara gäst på ett ställe, der dottern i huset går och ser snedt på honom, sa’ han, och det undrar jag minsann inte på. Hur bar du dig åt mot honom i går? Jo, när han bjöd upp dig till valsen, så tackade du och sa’ att du var uppbjuden; men det var inte samnt, för löjtnanten kom efter honom, det såg både han och jag.”

“Men jag måtte väl få dansa med hvem jag vill?”

“Ja, men du får inte vara oartig mot Birger, som är min bästa vän, och som går utanpå både dig och ett dussin sådana der småfröknar som du.”

“Åh, så artigt, min käre kusin! Men hvad hindrar dig att stanna qvar, om också han reser?”

“Derför att jag har lofvat honom att vi ska’ följas åt. Och när han inte blir här, så vill jag inte heller vara här. För jag håller af Birger; det är en präktig pojke, han är mycket bättre än jag, och derför tycker jag om honom!”

“Gudbevars, sådan vacker vänskap! Men jag hindrar visst inte din vän att vara qvar så länge han behagar.”

“Jaha, men ser du, Birger är stolt, och han stannar inte för att bli sedd öfver axeln af en sådan der liten nyckfull satunge, som du!”

“Han också!” tänkte Lilly alldeles handfallen, “jag måste således verkligen vara det! Hör på, Harald!” ut-

ropade hon helt plötsligt, när hon såg kusinen på väg att lemna henne för att gå nedåt parken, "säg mig en sak!"

"Nå hvad skulle det vara?" frågade denne helt vårdslöst, i det han vände sig om, hvisslande en studentmelodi.

"Kan du påminna dig hvad din vän Birger sade i fredagsmorgse, när jag red förbi er, och ni höll på att skrämma Alexander?"

"Jo, han sa': det var en liten satunge, — och det hade han alldeles ofantligt rätt uti!" svarade Harald, i det han gick sin väg, mycket förtörnad på kusinen, som skulle förstöra hans efterlängtade åtta dagars 'far niente' på Torsäter.

"Jaså, han sa' det verkligen!" tänkte Lilly i det hon fortsatte sin väg åt motsatt håll, "och nyss sa' Harald det också! Det är förskräckligt!"

Ett stycke derifrån mötte hon löjtnanten. Hon hade försonat sig med honom i går afton, och sedan de nu vexlat ett handslag, sade Lilly helt hastigt:

"Säg mig en sak, min blifvande sväger!"

"Ja, bara det går fort! För jag skall ner till sjön och plocka förgät-mig-ej åt Blenda, hon önskade sig en sådan krans i går att ha i vatten i sitt fönster."

"Hvad är en satunge? Det är väl någonting mycket styggt, mycket fult, mycket elakt! Är det inte så?"

"Det kommer an på," svarade löjtnanten skrattande, "sägs det om en liten vacker flicka, som min blifvande svägerska till exempel, så kan det vara tvärtom också. När vi karlar säga om en flicka att hon är en liten satunge, så mena vi oftast dermed att hon är en liten förtjusande, farlig, älsklig varelse, som man får akta sig väl att bli förälskad uti. Men adjö nu, lilla svägerskan, nu måste jag skynda."

Och löjtnanten satte af nedåt grindarne som om det gällt att eröfra en fiendtlig stad, och icke några fredliga och blåögda små blommor för sin fästmörs fönster. Men frågan är om icke den brådskan är förnuftigare än den andra.

Lilly fortsatte sin väg uppåt boningshuset, nu helt strålande och glad, som en rosig vårmorgon efter litet regn om natten. Framkommen till verandan, ämnade hon sig upp på sitt rum; men hon ändrade hastigt tankar, och vek i stället af till venster der parken återigen vidtog och sträckte sig med slingrande gångar och täta trädgrupper nedåt ekonomibyggnaderna vid gården. Hon ämnade sig

direkte till stallet, för att till yttermera visso höra hvad hennes gamle major hade att ge henne för definition på den der satungen, som fortfarande låg henne i hågen.

När hon kommit ett stycke ifrån byggningen förde den slingrande gångstigen omkring en liten kulle, planterad med unga, rakstammiga lönnar, under hvilka en liten öppen rund plats fanns, omgifven af bänkar och med ett jernbord i midten. Detta var Lillys älsklingsplats, och hon hade äfven nu svårt att gå förbi. Det kunde ju vara skönt att här uppe alldeles ostörd få fundera ännu litet mera på det der förargliga ordet. Sagdt och gjordt. Lilly gick upp för den lilla gångstigen, och just som hon trädde upp på kullens spets, undföll henne ett litet utrop af förvåning — platsen var upptagen.

Det var Birger. som satt der.

Lilly var i den rysligaste villrådighet. Skulle hon gå eller stanna qvar. Gick hon, så vore hon ju lika oartig som i går; stannade hon åter, så kunde han ju tro att hon hade sökt upp honom, kanske för att ursäkta sig, och den förödmjukelsen kunde hon naturligtvis icke utsätta sig för.

“Jag visste inte . . . jag trodde inte . . .” stammade hon; ty något måste sägas, det kände hon alldeles afgjordt, annars hade belägenheten varit ännu värre, “jag tänkte . . .”

“Ni tänkte sätta er här, min fröken,” sade Birger i det han steg upp, “var så god, jag skall visst inte störa er.” Och dermed tog han ett par steg för att gå.

“Ni stör mig inte, herr Birger,” svarade Lilly helt sakta, “men jag blef litet häpen, för jag visste inte att någon var här. Men skall någon gå, så blir det väl jag, och inte ni.”

“Nej, jag är bara en fremling här, då ni deremot är hemma.”

“Min kusins vän kan väl aldrig betraktas som en fremling i hans farbrors hus. Vill ni inte sitta ner igen, herr Birger, så går jag också.”

“I så fall, min fröken,” svarade Birger mycket kallt, i det han satte sig på det mest vördnadsfulla afstånd i verlden från henne.

Och så tego båda två.

Lilly började plocka blad af den närmaste lönnen, för att sedan konstfärdigt hopfoga dem till en af de der små

vackra korgarne som man lägger blommor i. Birger å sin sida, ritade med ena tåspetsen i sanden. Det var en högst intressant duett uppe på den lilla kullen under lönnarne.

“Ni tänker resa i dag, herr Birger?” frågade slutligen Lilly med något osäker röst, i det hon tog några nya blad från trädet, “är det verkligen så?”

“Ja, min fröken, jag måste tillbaka till Upsala för att fortsätta mina studier.”

“Har ni så brådtom?”

“Ja.”

Och så blef det en ny paus, lika lång som den första. Lilly kämpade en förtviflad strid med sin stolthet, och den är hos en sådan satunge, som hon, inte liten. Till slut anträdde stoltheten återtagets, och den qvinliga skalkaktigheten och det goda hjertat gjorde sitt intåg på borgen med flygande fanor och klingande spel.

“Herr Birger!” sade hon slutligen i det hon sträckte ut sin hand, och nu var hennes röst så ljuf som den ljufvaste musik, och de blå ögonen blickade så bedjande och så fuktiga på den unge mannen, “förlåt mig!”

“Min... min fröken!... jag...” utropade Birger häpen och nästan solblind af den der blicken, och nu var det hans tur att stamma; “jag... jag förstår... inte...”

“Vill ni inte förlåta mig?”

Och den lilla hvita handen hölls ännu utsträckt mot honom, och det skulle varit ett crimen læse mot alla behagens makter att låta den längre vänta på att mötas af hans. Och sanningen att säga, så dröjde det icke heller särdeles länge förrän den lilla handen fattades af en annan, större och kraftigare, men varm och mjuk äfven den.

Men det, som var märkvärdigare än detta, var att sedan de båda händerna väl mötts en gång, så hade de sedan icke den allra ringaste lust att skiljas åt igen. Jag kan visserligen icke fullt ansvara för hur det var med den lilla; hvad den andra åter beträffar, så kan jag tryggt påstå att den icke på minsta vis ville släppa sitt tag. Den var tvärtom så djerf att den efter en kort stund tog den lilla handen och förde den med sig emot ett par brinnande läppar, som icke hade den ringaste försyn för att hölja den lilla handen med de mest eldiga kyssar.

Hvad vidare passerade uppe på kullen, vet jag sanerligen icke, men det säkra är, att när majoren en qvart

derefter kom tillbaka från stallet och skulle gå upp till boningshuset, så hörde han, just då han skulle gå förbi den lilla kullen, en skälmisk och halft skrattande röst som sade:

“Bekänn genast! Neka inte att det var satunge.”

“Nej, så sannt jag lefver!” svarade en annan röst, också skrattande, “sötunge var det!”

“Det är inte sannt, och det är mycket fult att ljuga. Medgif att det var a!”

“Nej, det kan jag inte, ty det var ö!”

“A var det!”

“Nej, ö, ö, ö! Och om jag också lefde i hundra år, älskade Lilly, så blir det ändå aldrig annat än ö!”

Och derpå hördes mycket tydligt ljudet af en kyss.

“Nå så förbanna mig blir det inte nu jag som kommer att säga både a och ö!” utropade majoren, i det han steg in i den förtrollade kretsen, alldeles lagom för att se sin Lilly röd som en ros slita sig ur armarne på Birger, som just nyss tryckt en kyss på hennes svällande läppar; “jo det här är snygga tablåvivanger på morgonqvisten, mitt unga herrskap. Hvad fan vill det här säga?”

“Pappa, lilla älskade pappa!” hviskade Lilly i det hon, ännu mera röd, kastade sig i faderns armar.

“Nå får jag något svar, min unge herre?”

“Bäste farbror,” svarade Birger, frimodigt seende gubben in i ögat, “Lilly och jag älska hvarandra! Vi ha just nu kommit underfund dermed båda två!”

“Jaså, just nu? Jo, kan märka det! Har gått fan så fort det der.”

“Ja, men det skall räcka så mycket längre.”

“Vore väl det! Men ha ni också tänkt på hvad det ska bli af för framtiden? Hvasa? Man lefver inte af kyssar och vackert väder, inte!”

“Nej, farbror, men jag skall läsa och arbeta som fyra! Om ett par år skall jag vara docent, och då kan jag gifta mig.”

“Visst bra det, — men tycker inte om tocken här raketkärlek, inte! Och nu ska ni höra på hvad jag säger. Birger reser, som sagdt var, i eftermiddag!”

“Bästa pappa!” hviskade Lilly, och såg på majoren med en blick som kunnat smälta sten. “Redan i eftermiddag?”

“Jaha! Fast, det ä’ sannt, det är varmt att gå på eftermidda’n... kan stanna tills i morgon bitti’. Och så får ni inte se hvarann förr än till hösten.”

“Snälla, snälla pappa!”

“Seså, tafså inte hit med fingrarne! Hjelper inte! Vill se om ni har allvar med er. Får skriva en gång i veckan... mången får lefva på mindre. Ä’ ni af samma tankar i höst så få vi se! Dermed basta! Kom nu och drick kaffe! Satans historier! Gå och förälska sig så der som ett skott krut!”

Och dermed gick majoren, till utseendet mäktiga för-grymmad, men i sjelfva verket hjertligt förnöjd, förut ned-för vägen och framåt boningshuset, och de unga tu följde öfverlyckliga efter. Så länge de icke sågo boningshuset, gingo de arm i arm, sedan skiljdes de hastigt åt, men icke så hastigt ändå, att icke majoren, som sneglat åt sidan, hade märkt hela manövern.

“Moget äpple faller fort,” tänkte han för sig sjelf, “kunde ha fallit på sämre jord!... Vill ihop! Ä’ som det ska vara! Får ett par bra karlar åt mina flickor, och då ä’ det ingen nöd att ta afsked och få träffa Malin min! Ser nog det här hon; hoppas hon tycker att hennes gamla major handlat rätt! Talar om det nu för pojkarne våra, som gick före henne! Kärlek ska det vara, riktig kärlek bara, så går det bra! Det är både a och ö det, begynnelsen och slutet!”

Och icke sannt, min läsare, den gamle majoren hade ju rätt?

När han några år derefter på sitt gamla Torsäter tog afsked af sina båda döttrar och sina båda mågar, kaptenen och professorn, så kunde han med lugn lägga sina ögon till-hopa, ty han visste nu att deras kärlek var af rätta slaget, just af den goda sorten, som förenat honom och hans Malin: lust och lek, och hi och hej, och a och ö.

Två fröknar.

1.

Det var en stor dag i det Andersonska huset. Natten till denna märkvärdiga dag hade fru Anderson icke kunnat sofva godt. Hon hade drömt att hon ville flyga; men som fru Anderson var en ganska stadig gumma, så hade sig detta icke så rasande lätt; så fort hon försökte taga ett par vingtag, så föll hon alltid rätt ner i smutsen, och detta retade henne fäsligt. Hon kraflade sig upp igen, försökte ånyo och föll på samma sätt som förut, och så gick det hela natten.

Herr Anderson deremot sof de oskyldiges sömn; sof så som endast en f. d. kryddkrämare kan sofva, sedan han slutat upp med handeln och vet att hans 200,000 riksdaler stå säkert och ge tio à tolf procents ränta i enskilda banken. Det hade bara en gång i hans lif händt honom att han drömt, och det var natten efter sedan han öfverlemnadt boden och varulagret åt unge Svensson, som tjenat honom troget i sexton år, — och då drömde han att han lyckades lura en roslagsbonde på ett halft skålpund kaffe. Men när bonden hade gått, märkte herr Anderson att denne lurat honom vid vexlingen i stället och det på en hel riksdaler, — och efter den betan drömde han icke mera.

Hvad de båda makarnes enda barn, fröken Mina Anderson, beträffar, så drömde hon ännu lifligare än hennes respektabla föräldrar. Och det var icke underligt. Hon var nyss fyllda femton år, och när skall man väl drömma, om icke då? Och nu hade hon ett ytterligare skäl till att drömma, och drömma på det mest fantastiska sätt, om kadetter, vaktparaderande löjtnanter, skolböcker, blommor och katekeslexor, förlofningsringar och bröllopsmarskalkar, blandade om hvarandra i en stor potpurrikruka af Sévreporslin, som alltid hade sin plats i förmaket uti ett hörn.

Saken var nämligen den att dagen derpå skulle fröken Mina få i huset sin nya guvernant, och detta är nästan lika viktigt för en femton års flicka, som en ny friare för en tjugufemårig. Man gör sig naturligtvis en mängd frågor och föreställningar om den nya guvernantens personlighet, om hennes sätt, om hon är mycket ful, eller om hon till all olycka skulle råka att vara lika vacker som eleven, — vackrare kan naturligtvis icke komma i fråga. Fröken Mina Anderson var likväl i det fallet lugn; ty det sista hon hade drömt så der framåt morgonsidan, var att den nya guvernanten hade så lång näsa, att hon begagnade den att vända notbladen med när hon satt vid pianot och spelade en Beethovens sonat, — och lilla fröken Mina trodde obetingadt på den drömmen, ty det var ju den sista på morgonen, och den hade hennes mor en gång för alla sagt vara den som *måste* slå in.

Men det var icke allenast för att den nya guvernanten skulle komma, som dagen var så stor. Det hade hänt någonting annat, något hvaröfver fru Anderson nära på hade sagt som Simeon: "Herre, nu låter du din tjenare," etc. etc. det hade hänt ingenting mer och ingenting mindre än att herr Anderson hade blifvit vald till landstingsman, — och hvar och en vet att derifrån och till första kammaren är ju bara ett litet steg. Åtminstone visste fru Anderson det, och hon var lika strålande och stolt som en viss liten grosshandlare då han blef vicekonsul, och besvarade lyckönskningsskålen med följande om sann blygsamhet vittnande uttryck: "Jag tackar er, mina herrar, ehuru detta endast är det första steget på den diplomatiska banan..."

Fru Anderson hade redan tidigt på morgonen väckt sin man, och hållit för honom en grundlig föreläsning om hvad han nu hade att iakttaga, sedan han tagit statens affärer om hand. Det första vore naturligtvis att genast beställa sig en ny svart frack, — "ty tro du mig," — hade frun sagt — "nu dröjer det minsann inte länge förrän Vasen kommer efter, och då är du alldeles *tvungen* att ha en ny frack att fästa den på." Det andra som herr Anderson hade att göra, vore att genast upphöra med att på 'Hoppet' sällskapa med några af yrkeskamraterne som ännu icke "upphört med handeln" — "ty," resonnerade fru Anderson, "ponerera att ländshöfdingen får se dig i sällskap med kreti och pleti, hvad i Herrans namn ska' han tänka och tro?"

“Ja, men,” hade då herr Anderson mycket betänksamt vågat invända, “di ä’ ju hederlige karlar, fast di ha bod ännu.”

“Det är detsamma,” förklarade då frun med den gamla skärpan både i tonvigt och röst, mot hvilken herr Anderson sedan tjugu år varit van att *icke* opponera sig, “när jag säger att det inte passar sig, så passar det sig inte, så mycket du vet det.”

“Jaha, min gumma lilla,” hade då herr Anderson svarat, i det han tagit af sig nattmössan för att sätta på sig peruken, “jag ska säga dom att det inte går an nu sedan jag blifvit landsfiskal.”

“Landstingsman!” rättade frun.

“Jaha, landstingsman, ja... det ska jag säga dom i morgon dag.”

“Herre Gud, lille Anderson, hvad du är dum!” hade då frun utropat, “du ska ingenting säga dom; du ska bara låtsa som det aldrig var, och inte gå dit mera, och så ska du i stället laga att du kan komma in på ‘sällskapet’.”

“Ja, men der har di inte så goda tutingar som på ‘Hoppet’.”

“Men di har så mycket finare gentiliteter der i stället,” förklarade frun, “och nu gör du som jag säger och dermed väl!”

“Jaha, min gumma lilla.”

“Och efter som vi nu får hit den der nya guvernanten, och hon till på köpet lär vara en riktig adelsfröken, så får du allt lof att bli litet gentilare i mun också, lille Anderson! För du ska veta att hädanefter tänker jag ha salong och ställa till med mottagningar hvar onsdag, och då får du lof te kunna göra ‘les horrör’ eller hvad det heter på franska, och för att kunna det, så får du lof att vara gentil. Begriper du?”

“Jaa, nog begriper jag det,” hade då herr Anderson svarat med vidöppen mun, “men ser du, de der horrörerna di lär jag komma att ta mig knussligt ut med, min gumma lilla! Ska i alla fall försöka; kan väl inte vara värre än att vara landsfiskal.”

“Landstingsman!”

“Jaha, landstingsman, ja... Du får allt skrifva opp det der åt mig i ‘alnackan’ för annars lär jag mig det aldrig!”

“Gud, Anderson,” hade då frun utbrustit i det hon slagit ut den något tunna hårflätan öfver natt-tröjan, och förtviflad knäppt ihop sina händer med fingrarne fulla af ringar, “om jag visste hur jag skulle få dig som annat folk, ändå!”

“Ä’ jag inte skapad som annat folk jag då, min gumma lilla?” hade då herr Anderson sagt i det han gravitetiskt stigit upp ur sängen.

“Du ä’ — du ä’ ett nöt!” Och dermed hade frun rusat ut och utgjutit sin galla öfver huspigan som hade ställt fönstret i salen öppet, hvarvid ett hastigt luftdrag slagit en af de vackraste porslinsblomkrukorna i golfvet. Och utan att på minsta vis låta störa sig i sitt stoiska lugn, hade herr Anderson derpå börjat klä’ på sig nattrocken och tofflorna, icke de under hvilka han stod, utan ett par andra, som fröken Mina sytt åt honom till den föregående julen. Han var så väl van vid orkaner, den hederlige landstingsmannen, att han med största lugn i verlden lät dem storma omkring sig och när det ibland tycktes honom allt för svårt, så tröstade han sig dock med att Regina, så hette frun, var den förståndigaste hustru han kunnat få, och att hon styrde och ställde så bra för honom i huset, så att allting fanns på sin rätta plats, i sitt rätta skick, på sin rätta tid, just när man behöfde det.

Och detta är också något att sätta värde på, i synnerhet för naturer sådana som herr Andersons. Ty herr Anderson var icke poetisk, han var prosan sjelf. Han hade som mycket ung kommit upp till Stockholm från Västergötland, hade fått tjänst hos en gammal kryddkrämare på söder, först som springpojke, sedan bakom disken och slutligen som förste bokhållare och kompanjon, och den sysselsättning han på detta sätt haft under de första tretio åren af sitt lif, hade icke gifvit honom tillfälle till några poetiska funderingar. Det erotiska elementet i hans natur hade ända till hans fyllda tretio år nöjt sig med några oskyldiga små galanterier, såsom att öfver disken knyta upp förklädsbandet för de handlande små jungfrurna, eller att i största hast stoppa ett par sviskon eller ett stycke bröstsocker innanför schalen hos någon synnerligen näpen favorit; längre sträckte sig icke hans artighet mot könet. Men vid hans tretionde år dog den gamla husbonden och kompanjonen, och när han väl var begravnen, befanns An-

derson vara insatt till arfvinge af hela boden med varulager, fordringar och allt. Den öfriga förmögenheten gick till en brorsdotter, en något avancerad mö om 35 år, som hade klädstånd på Oxtorgsgatan, och som Anderson var en slug karl när det gälde affärer, så räknade han genast ut, att när mer kommer till mer så blir det mycket utaf; — och en vacker dag tog han Gud i hågen och friade till klädståndsmamsellen. Hon hade visserligen, enligt hvad hon sjelf påstod, att välja mellan en sergeant vid stadsvakten och en understyrman vid flottan; men som hon var van vid kommersen, så tog hon farväl af den blifvande general- eller amiralskan, och blef kryddkrämarfru i stället.

Och hon ångrade inte hvad hon gjort. Efter nära tjugu års sträfvan i den lilla boden, innanför hvilken en liten våning om tre nedrökta och fuktiga rum fanns, kunde Anderson nedlägga handeln med en samlad styfver af omkring 200,000 riksdaler. Bodhandeln hade varit gifvande, och fru Regina hade icke upphört med klädståndsaffären fastän hon gifte sig. Hon hade en fattig moster som skötte den för hennes räkning, och under de första tio à femton åren af deras äktenskap satt hon sjelf på alla auktioner och inropade nytt och gammalt skräp, som hon sedan sålde till ganska vackra priser i den lilla boden på Oxtorgsgatan.

Men efter femtonde året försiggick en stor förändring med fru Regina Anderson. Hon började bli ärelysten. Ärelystnaden hade visserligen alltid legat som groende frö i hennes själ; men nu inträffade en händelse, som gjorde att den med ens steg upp i dagen som fullfärdig blomma. Hon hade nämligen en ungdomsvän, en mamsell Karin Boberg, som hade haft sitt klädstånd i många år bredvid hennes eget, och som var af samma ålder som hon sjelf. Vid femtio års ålder gifte sig nu mamsell Karin med en vaktmästare vid auktionsverket, som i många år skött hennes inrop, när hon icke sjelf kunnat vara tillstädes, och ett halft år efter giftermålet tog vaktmästaren afsked ur stadens tjänst, köpte sig en landtegendom och kallade sig brukspatron.

En vacker dag stannar ett elegant ekipage utanför boden. Ett fruntimmer i gredelin moire-antik stiger ur. Hon frågar bodbetjenten om fru Anderson är hemma, och på hans nekande svar lemnar hon ett guldkantadt visitkort på hvilket med blå bokstäfver stod prentadt: 'Brukspatro-

nessan Kumlander'. Derpå steg hon upp i vagnen igen, och det bar af så att det gnistrade om hästhofvarne, och allt hvad lif och anda hade i trärucklena på gatan skyndade till fönstren för att se på ståten.

När fru Regina Anderson kom hem, höll hon på att få slag.

Efter den dagen gaf hon sig ingen ro mera. Boden skulle säljas, handeln skulle upphöra, och Anderson skulle prompt köpa sig en landtegendom han också. "Hvad qvinnan vill, Gud vill", säger ett gammalt ordspråk och det besannade sig också här. Ett halft år derefter var allt i ordning som fru Regina ville ha det. Handeln var upphörd; den lilla våningen borta på söder utbytt mot en stor våning vid Regeringsgatan, och en liten nätt landtegendom inköpt i trakten af Norrtelje. Anderson tyckte visserligen att allt det der var 'ett onödigt krångel', att han gerna kunde haft boden qvar och stått innanför disken som förut; men han tröstade sig med att det der förstod Regina bättre än han, och bara han fick gå ner åt 'Hoppet' om qvällarne och träffa sina gamla bekanta och dricka sin lilla tuting, så var han nöjd.

Men 'noblesse oblige' här i verlden, och det fick också han erfara, när han väl blifvit installerad i den nya våningen på Regeringsgatan, och ännu mera sedan han blifvit — Gud vet huru — vald till landstingsman för Stockholms län. Det var en mängd nya ordningar i huset som han hade svårt att vänja sig vid. Det värsta var att tapeterna voro ljusa och att det inte fuktade; ty det hade han nu en gång varit van vid i tretio år, och man vet hvad vanan är för en tyrann. Så måste man ge kalaser ett par tre gånger om vintern, förutom på sommaren då man måste se alla grannarne kring sitt nya landt gods, och Gud vet om det icke var efter ett sådant kalas, på hvilket man bjöd på både graflax, ostron och champanj, som han blef vald till landstingsman. Folket tycker i allmänhet om sådana som veta att lefva, och fru Regina hade haft den omtänksamheten att skaffa sig en hushållerska som lagade ypperliga middagar. Anderson tyckte visserligen för sin del att en portion god slarfsylta eller en tallrik ärter med fläsk i, smakade bättre än alla verldens raguer; men det teg han visligen med, för att slippa höra den gamla vanliga äkta refrängen: "Gud, Anderson, hvad du är dum!"

Så skulle Mina, som i förbigående sagdt, var Andersons ögonsten, sättas i pension för att lära sig franska och engelska och spela piano och brodera, och allt det der som anses nödvändigt i en modern qvinnouppfostran nu för tiden. Hon sattes också dit; men snart var inte heller *det* i fru Reginas ögon 'gentilt' nog, utan nu skulle man ha en lärarinna i huset, som på samma gång skulle vara sällskapsdam och kunna göra 'horrörerna' när det var främmande, som fru Regina uttryckte sig.

Detta tyckte Anderson var på sätt och vis det förnuftigaste af allt det förnuftiga som hans kära hustru yttrat; ty på det sättet fick han ju ha flickan hemma, och så fick han 'nånting gentilt' i huset, som han också uttryckte sig, ty han insåg mer än väl att om han än blef hundra gånger landstingsman och vasariddare, så satt ändå både vestgöten och kryddkrämaren i honom, så länge han lefde.

Och nu var dagen inne då den nya lärarinnan skulle tillträda sin plats, och äfvenså var dagen inne då herr Anderson skulle inträda i landstinget. Jag hade således alla möjliga skäl att säga att det var en stor dag i Andersonska huset.

Det var inte utan att herr Anderson med ganska mycken hjertklappning tänkte på sitt första uppträdande i landstinget, och att han der skulle komma öga mot öga med sjelfva landshöfdingen. Han föresatte sig likväl att möta sitt öde som en man, och att hvad som än måtte hända, icke öppna sin mun, och efter fattande af den föresatsen kände han sig lugnare. Han åt sig en bastant frukost klockan nio och när han klockan half tio vandrade hemifrån för att begifva sig af till landtbruksakademiens lokal, der tinget hade sina sammankomster, så gick han med temligen fasta och säkra steg, och han kände ännu omkring sina armar fru Reginas väldiga omfamning, när hon hade tagit afsked af honom och sagt de minnesvärda orden:

"Anderson, Gud! Anderson! I dag tycker jag riktigt att du ser bra ut, så glad är jag! Bär dig nu inte åt som ett nöt, utan bocka dig gentilt för landshöfdingen, och se ut som en människa, och kommer det nånting i fråga så var med om allting och visa att du är en karl som sätter värde på att få vara i gentilt sällskap! Och spotta inte på golfvet, utan i näsduken, för så göra gentila människor —

och adjö med dig nu, och det säger jag, att får du inte Vasaorden, så är det ditt eget fel!”

Det sista sades gråtande, ty fru Regina hade mycket lätt för att gråta. Och gubben Anderson gick, inom sig funderande på hur han skulle bära sig åt för att icke glömma alla de dyrbara vishetsregler som hans hustru inplantat hos honom.

Sedan fru Regina ännu en gång i reflexionsspeglarna nickat honom ett sista farväl, gick hon med högt svällande hjerta in till sin dotter, fröken Mina, som just nu höll på att öfver sitt lilla vackra hufvud fästa den ljusbruna hårflätan à la grècque, och dervid kastade en pröfvande blick i spegeln, tänkande att den nya lärarinnan skulle vara bra vacker, om hon skulle kunna fördunkla henne.

Och detsamma tänkte fru Regina Anderson sjelf der hon stod bakom sin blomstrande dotter, och såg hur hennes smidiga gestalt böjde och vände sig framför spegeln.

Hon ämnade just yttra något om sin förtjusning, då i detsamma tamburklockan ringde, och huspigan brådiskande inträdde och anmälde den nya guvernanten.

2.

“Sträck på dig, Mina lilla!” uppmanade fru Anderson sin dotter; “man får lof att ‘impenera’ i första ögonblicket!”

“Ja, men vet mamma, jag är nästan litet rädd!” försäkrade fröken Mina.

“För att hon är adelsfröken?” frågade frun med skärpa i tonen. “Gud bevars, det är väl inte så farligt med adelskapet när hon får lof att ta’ tjänst för att kunna lefva! Och det säger jag dig, min flicka, håll henne på afstånd! Kom ihog att du är rike Andersons dotter, och att hon tjänar i huset.”

“Ja men, mamma, en guvernant...”

“Ä’ i alla fall ett tjenstehjon, kära barn! Gud bevars, vi ska’ visst inte vara sturska emot henne; men nog ska’ hon få veta sin plats, det kan hon gläda sig åt.”

I detsamma öppnades dörren, och in trädde den nya guvernanten. Det var en lång, vacker och mycket enkelt

klädd flicka, med en liten nattsäck i handen; det något bleka ansigtet omslöt af ett rikt, mörkbrunt hår, ofvanpå hvilket en temligen stor halmhatt med en liten törnrosknopp uti, tronade så ledigt och så smakfullt på samma gång, att fröken Mina blef alldeles förvånad och knappt kunde taga sina ögon ifrån den. Den nykomna gick utan all förlägenhet, på samma gång enkelt och värdigt fram till fru Anderson, som mönstrade henne med en förvånad och icke så särdeles vänlig blick, och sade med en lätt nigning, lika vidt skild ifrån ödmjukhet som från öfvermod:

“Jag förmodar att det är fru Anderson som jag har den äran att tala med?”

“Jo, det slår in, det,” genmälde frun och försökte att ge sina anletsdrag uttryck af ett sötsurt välkommen, “och hon är väl den nya guvernanten, kan jag tänka?”

“Ja, jag är fröken Ståle, och har blifvit rekommenderad af majorskan Sköldeman!” svarade den nykomna, i det de mörkblå ögonen blixtrade till vid benämningen ‘hon’.

“Nå, då är det rätt, och jag önskar fröken Ståle välkommen!” svarade fru Anderson, mot sin vilja litet generad af den nya guvernantens på samma gång fina och bestämda sätt; “här får jag presentera min dotter, fröken Mina!”

“Min blifvande elev, gissar jag?” sade guvernanten, i det hon kastade en pröfvande blick på Mina, som stod der mycket mera förlägen än hon hade föresatt sig att vara.

“Ja, så är det!” sade frun i det hon tog plats i stora emman och visade guvernanten på en mindre stol ett stycke derifrån. “Var så god och sitt! Fröken kan väl vara trött, tänker jag, eftersom hon kommer från resa.”

“Åh, det är inte så farligt!” svarade guvernanten i det hon helt obesväradt satte ifrån sig nattsäcken och gick fram till Mina, hvars hand hon fattade, i det hon med hjertlig ton sade: “Det gläder mig att få göra Minas bekantskap, och jag hoppas att vi ska’ komma väl öfverens!”

Fru Anderson trodde inte sina öron. Mina, sade hon helt enkelt; inte fröken!

“Åh, vänta mig!” tänkte frun inom sig, “jag ska’ minn sann lära dig annat, jag, min stolta adelsmamsell!”

Men som hon höll på att öppna sin mun, blef hon ännu mera förvånad, då hon fick se guvernanten helt vänligt och obesväradt trycka Mina i sina armar, och säga med den gladaste min i verlden:

“Och nu är bekantskapen gjord, min lilla elev! Hädan-
efter kallar Mina mig helt enkelt för Julie; det går alltid
bättre vid lektionerna då man slipper alla titlar, och jag
vill gerna stå på vänskaplig fot med mina elever!”

“Men jag ska’ be’ att få säga fröken,” utbrast frun
med sin skarpaste stämma, “att här i huset...”

“Nyttjas naturligtvis inte annat,” inföll guvernanten
leende; “herrskalet är ju enkla och borgerliga människor,
och detsamma är jag, fast jag råkat få ett adligt namn,
utan motsvarande förmögenhet. Och nu med fru Ander-
sons tillåtelse säger jag tant från och med i dag.”

Och den unga flickan såg härvid så leende och hjerte-
god ut, att frun inte kunde komma sig för med något svar,
utan satt endast med vidöppen mun som den mest lyckade
bild af en oerhörd förvåning.

“Och sedan nu den ömsesidiga bekantskapen är gjord,”
fortsatte den nya guvernanten, “så ville jag be att Mina
fick visa mig till mitt rum, ty jag är verkligen litet trött
och behöfver hjälpa upp min toalett efter resan. Lektio-
nerna börja vi inte förr än i morgon, och jag skall i efter-
middag taga mig friheten att underställa tant min metod
för undervisningen.”

“Jaså, jaha... det... vore roligt,” stammade fru An-
derson, för första gången i sitt lif nästan förstummad, “det
vore mycket roligt... Gå med du, Mina lilla, och visa...
fröken... hennes rum!”

“Julie får tant lof att säga!” sade guvernanten, med
en skälmaktig hotelse af fingret, “annars bli vi inte goda
vänner! Hör tant det!”

Och dermed sväfvade hon ut ur rummet, lätt som en
elfva och majestätisk som en drottning, och fröken Mina
larfvade efter som en annan liten kammarjungfru, i det
hon ännu i dörren vände sig om till modren med en blick
och en uppsyn, som om hon velat säga: “Herre Gud,
mamma, hvad skall det här bli utaf?”

Och ungefär detsamma tänkte fru Anderson sedan hon
väl blifvit ensam i sitt charmanta, fastän något öfverlastade
förmak. Hon satt ännu qvar på samma plats i emman,
och bara stirrade åt dörren.

“Det var mig en oförskäm, intrikat slyna!” tänkte
hon för sig sjelf. “Men vänta mig! De der fasonerna ska’
vi väl ta ur henne! Helt enkelt Mina; precis som dotter

min vore den fattiga och hon den rika! Och tant till mig, som hon väl egentligen borde kalla 'nådig fru'!"

Det var nämligen en svaghet hos fru Anderson att få heta 'nådig fru'. Ända sedan handeln upphörde, hade hon sökt inplanta denna ståtliga titel hos sina pigor, och det hade visserligen lyckats med hushållerskan som var en smula ögontjenarinna, men huspigian och köksan, som tjent i huset i många år, kunde icke förmå sig dertill, hvarför de också blifvit uppsagda till hösten. Köksan var till och med oförskämd nog att säga frun midt i synen då hon fick sitt betyg, att 'sådana nådig' fruvar kunde en riktigt bli skral åt! något som fru Anderson aldrig kunde förlåta henne.

Efter ett ögonblick återkom fröken Mina och såg mäktat förlägen ut.

"Kommer du så fort igen?" frågade fru Anderson, i det hon med en riktig jätteansträngning reste sig upp ur emman, "visade du henne inte rummet, kära barn?"

"Jo, mamma; men som vi kom' in så sa' hon: 'Ja nu behöfver jag inte Mina längre', och så gick jag, och så läste hon igen dörren."

"Hvad i Herrans namn säger du? Sa' hon: 'Nu behöfver jag inte Mina längre?' Sa' hon verkligen det?"

"Ja, mamma, det sa' hon; men hon såg så söt ut när hon sa' det, så jag gick utan att säga ett ord."

"Det var dumt af dig, Mina lilla! Du skulle helt enkelt ha sagt: jag låter inte befälla mig af en tocken der! — och dermed punkt! Kors, ett sånt högfärdigt stycke! Men vänta mig bara!"

"Mamma lilla," sade Mina betänksamt, i det hon tittade sig i spegeln, "är hon vackrare än jag?"

"Det der långa sjäpet?" utbrast frun med skärpa. "Hon ser ju ut som en urlakad sill! Och du, min lilla flicka, du är ju den vackraste flicka i Stockholms stad! Det sa' ju kungli' sektern sist när vi hade främmande."

"Ja, ja; men vet mamma, att Julie är allt bra vacker... det såg jag när hon tog af sig hatten. Hon ser så fin och elegant ut. Och jag som trodde att hon skulle vara ful; att hon skulle se ut ungefär som ma bonne i pensionen! Vet mamma, jag tror att vi få skaffa en ny guvernant."

“Sedan då, kära barn; men inte kan vi väl skicka af menniskan för att hon ser ut som folket är mest, heller. Ahnej, min flicka lilla, lita på mig du! Låt henne vara så länge, jag skall, min själ, lära henne hvar David köpte ölet, jag! I dag, efter det är första dagen, ska’ det få vara som det är; men i morgon — vänta mig hon?”

“Såg du, mamma, så bra hennes klädning satt, och hvad den der lilla koftan var vacker.”

“Åhja, gudbevars, hon hade kantänka spökat ut sig nu för att impenera på oss, förstås. Men hennes räf biter inte min gås! Sätt på dig hatten du, Mina lilla, så gå vi ut till Thunborgs och ser efter ett nytt klädningstyg och en ny kofta åt dig också! Hur var det bandena satt? Var det inte i uddar du, Mina lilla?”

“Jo, mamma, det var det!”

“Kantänka! En tocken der fattiglapp, som får lof att ta tjänst hos andra. Vi ska’ laga att vi få en riktigt vacker och dyr kofta, du!”

“Men mamma lilla, skulle vi inte, innan vi gå, skicka in Lina och höra om hon behöfver någonting? Hon har kanske inte ätit frukost, du mamma, hon såg så blek och medtagen ut!”

“Herre Gud, barn, hvad säger du? Tror du att hon skulle kunna vara hungrig? Det vore då ett elände; stursk var hon, men stursk ä’ jag också, och inte ska’ hon få springa kring stan och säga att hon svälter i vårt hus, inte! Lina du!” och frun sprang till dörren och ropade så att det gaf eko i huset.

“Ja frun, hvad är det om?” sade Lina, som kom ut från sängkammaren, der hon höll på att städa.

“Har jag inte sagt dig att du ska’ säga ‘nådig frun’, när du svarar mig?”

“Jo, men si det kan jag då rakt inte komma mig te med,” försäkrade Lina helt uppriktigt.

“Nånå, det är då ingen evighet till oktober. Gå genast in i köket och säg till att de gör i ordning en bricka med smör och bröd och litet kall fågel och ett glas vin, och det bär du in te nya guvernanten. Svälta ska’ hon inte i *mitt* hus, hör du det! Och du är artig mot’na, för hon ä’ i alla fall en människa som har talanger och tocke der, och fröken ä’ hon med!”

“Kors, och jag som tänkte att hon var en vanlig skolmamsell!” sade Lina förvånad, i det hon försvann i köksdörren.

“Svälta ska’ hon inte i mitt hus!” återtog fru Regina, i det hon tog på sig hatt och schal. “Kom, Mina lilla! I morgon dag säger jag åt henne att hon skall kalla dig fröken Mina, och mig för ‘nådig frun’ — men mat ska’ hon få, fullt opp hvad hon beböfver, så inte ska’ hon behöfva se ut som en sådan der tana, inte! Stackars menniska! Hon har väl inte haft det för fett, kan jag tänka! Vet du, Mina lilla, jag tror allt att du borde ha håret så der som hon, och ta bort skinnjungen, för det skulle allt klä’ dig du! Kom nu kära barn!”

Och dermed begåfvo mor och dotter sig ut för att hos Thunborg skaffa sig klädningstyg och kofta — efter mönster af den fattiga fröken.

Men hon då, hvad gjorde hon under tiden?

Låt oss se efter, hur djerft det än är att träda in i den lilla jungfruburen åt gården. Det var ett ganska enkelt och tarfligt rum med mörkblå tapeter, och dess hela möblemanng utgjordes af en säng, en liten soffa, en gammalmodig valnötsbyrå, ett bord vid fönstret, samt fyra stolar. På byrån stod en liten spegel med låda, och öfver soffan hängde en tvårummad bokhylla på sina snören. Dessa voro gulbruna och stämde icke rätt öfverens med de blå tapeterna. Fönstret, som var behängt med hvita gardiner, vette som sagdt åt gården, men som det var två trappar upp, så hade det en temligen fri utsigt öfver ett par tak till en bredvid liggande gård på hvilken stodo ett par lindar.

Den unga guvernanten hade öppnat fönstret, och lindarne voro fulla af gråsparfvar, som qvittrade så gladt och hemtrefligt i den klara höstsolens sken. Den unga flickan satt vid bordet, med kinden stödd mot handen, och den drömmande blicken sväfvande utan mål ut i det oändliga. Det låg ett drag af djup sorgsenhet öfver hela den fina och behagliga gestalten. Den lätta resdräkten hade hon kastat på soffan, och drömmeriet tycktes hafva öfverraskat henne midt under hennes sysselsättning att knyta upp och ordna det vackra håret, som nu föll i rika, mörkbruna vågor öfver den hvita halsen och ned på den tungt böljande barmen, som blygsamt doldes af den mörka, höghalsade klädningen.

Hon var strålande vacker der hon satt, men det låg ett så djupt drag af svårmod och sorg öfver det bleka anletet, som om all verldens smärta i detta ögonblick hade strömmat öfver och hotat att qväfva det unga hjertat.

“O, mitt glada, mitt ljusa fadershem!” hviskade hon, nästan utan att veta det sjelf. “Det gick storm och åska öfver dig, och nu står jag här ensam och utkastad i verlden! Detta skall hädanefter bli mitt hem; bland dessa främmande menniskor skall jag framläpa mitt lif!”

Och stora, heta tårar tillrade utåt de fina kinderna; men hon borttorkade dem icke — hon tycktes icke veta af att de föllo. Men allt efter som de föllo allt fler och fler, så blef det ljus öfver anletet, och barmens våldsamma höjning och sänkning stillades så småningom, och efter några ögonblick strök hon håret tillbaka, knäppte ihop sina hvita händer och suckade med en blick uppåt, en blick som nu mera icke drömde, utan visste hvad den sökte:

“Gud skall ge mig styrka att rätt uppfylla mitt kall! Gud skall välsigna min sträfvan, och min far skall från Hans ljusa himmel se ned på sitt öfvergifna barn!”

Och nu torkade hon bort tårarne och log åter.

En liten gråsparf, djerfvare är kamraterne, kom flygande och satte sig i det öppna fönstret; han såg på henne så undrande med sina små kloka ögon, och när hon ur sin ficka tog upp några brödsmulor och kastade åt honom, och han först blef skrämmd men strax derpå kom igen och plockade upp smulorna från fönsterkarmen; då var hon icke längre ensam, tyckte hon, och nu började hon att se sig omkring i den nya bostaden.

“Men här är ju rätt treffigt,” sade hon för sig sjelf, “här kommer jag nog att finna mig!”

Och i detsamma bultade det på dörren.

“Stig in!” ropade den unga flickan.

“Ja, men dörren är låst,” svarade en qvinlig röst utanföre.

“Ack ja, det är sannt! Men hvem är det?”

“Jo, det är bara jag, Lina... och frun skicka mig för att fråga om inte fröken skulle vilja ha litet frukost inne på sitt rum.”

“Jo tack, hvarför inte!” och hon öppnade dörren åt Lina, som inkom med den väl försedda frukostbrickan, satte den på bordet, och nigande gick ut igen, sedan hon först

frågat om det var något som 'nådig' fröken annars befallde. Ja, denna samma Lina, som aldrig kunnat vänja sig vid att säga 'nådig fru' åt fru Anderson, hon sade nu sjelfmant 'nådig fröken' åt den fattiga guvernanten.

"Men de äro ju rätt hyggliga och uppmärksamma," sade Julie för sig sjelf, "och kanske blir det bättre än jag föreställt mig! Gud gifve det! Modren såg visserligen litet besynnerlig ut; men flickan tyckte jag om! Åhja, det blir nog bättre än jag tänkte."

Och den unga flickan skyndade med ungdomens snabba öfvergång från sorg till glädje, att med lätt men frisk aptit smaka på den framsatta frukosten. Vid åsynen af brickan kom den lilla gråsparfven tillbaka och han hade nu fyra kamrater till med sig, och inom kort knaprade de små näbbarne lika muntert på brödsmlorna som den unga flickans hvita och perglänsande tänder på den kalla fågeln, och det var sol och qvitter och ungdomligt skratt i det lilla guvernantrummet åt gården.

3.

Middagen kom, och med den herr Anderson, den nye landstingsmannen, som hemkom strålände glad. Han hade visserligen så mycket som möjligt tagit sin hustrus råd i akt; men märkvärdigt nog hade han icke kunnat tåga helt och hållet, och hvad som var ännu märkvärdigare, han hade som talare väckt ett visst uppseende.

Saken var nämligen den, att på tinget hade väckts en motion om inskränkande af landthandeln, hvars förderfliga inflytande på befolkningens ekonomiska och moraliska ställning i bjerta färger framhölls af en af tingets utmärktare medlemmar. Detta var en fråga som Anderson förstod, och som intresserade honom på det högsta. Sanningen kräfver det medgifvande, att herr Anderson brydde sig ganska litet om sakens moraliska, men så mycket mer om dess ekonomiska sida. Han hade sjelf mer än väl märkt huru som bondhandeln betydligt aftagit under de sista åren, och han bäfvade nu för att den skulle ännu mera aftaga

för unge Svenson, som fått boden och varulagret på afbetalningar, och som på det sättet kanske icke skulle kunna fullgöra sina prestanda.

Det var således icke precis hjertat som gjorde herr Anderson vältalig, det var plånboken. Men undras kan, om det icke ofta nog är så här i världen, och om icke mången som slår sig på venstra sidan af bröstet när han säger några vackra fraser om mensklighet och civilisation och framåtskridande, alls icke tar sina inspirationer så djupt nerifrån som ur hjertat, utan i stället från bröstfickan. Är der fullt och välförsett så tycker man att allting är bra; är der tomt och ödsligt så vill man reformera eller revolutionera hela världen.

Herr Anderson talade alltså, och talade icke grannt, det skall Gud veta, men han talade sundt och praktiskt och ogrammatikaliskt, som en kryddkrämare af den gamla tiden borde göra. När han slutade hördes till och med ett par 'bravo' från några liktänkande, som också hade förlorat på landthandeln, och följden af herr Andersons uppträdande blef att han invaldes som ledamot af länets förvaltningsutskott. Ho kan således undra på att han kom hem, skinande som solen i Profeten?

Fru Anderson var också mäktat blid till sinnes när hon kom hem från sin utflygt tillsammans med fröken Mina. Handeln hade lyckats väl. Mina var förtjust öfver koftan och klädningstyget; frun likaså.

Nu skulle Mina riktigt grundligt kunna fördunkla den fina fröken derinne. Och fru Anderson hade ännu tvänne skäl till att vara blid som en majdag: för det första hade hon fått pruta inne i boden icke mindre än fem riksdaler, och för det andra hade hon på hemvägen fått helsa på de kungliga.

Hon kom således i salen emot sin gubbe med det allra fryntligaste leende, och hon behagade till och med att med högst egen hand torka svetten af hans panna, och bjuda honom munnen till en äktenskaplig kyss — och det var minsann icke hvardagsmat för gubben Anderson.

"Nå, min gubbe!" myste den lyckliga frun, "hur har det nu varit med affärerna deroppe i landstinget?"

"Jo du, gumman min!" svarade herr Anderson helt stolt i sin nya värdighet som talare; "det har varit riktigt finemang du! Jag har hållit tal du, och di har ropat bravo

fyra stycken, och sjelfva landshöfdingen sa' när jag gick: 'det hörs att herr Anderson har reda på affärerna', sa han."

"Nej, hvad säger du, Anderson? Sa' han det?"

"Jo, du är så säker!"

"Men hvad i alla tider höll du tal om för slag då?"

"Kors, om landthandeln, vet jag. Jag gaf dom på pelsen, ska' du tro, för ja sa', jag, att det var en skandal rakt af alltihopa, det sa' jag. För si di der, sa' jag, di sitter der ute på bondlandet och betalar ingen kontribution, sa' jag, och knappt någon hyra heller, sa' jag — för det mesta så rår di om stället, sa' jag — och så säljer di under dom som sitter i stan och får betala för att di går på gatan, sa' jag, — och det är en skandal, det sa' jag."

"Sa' du verkligen det, min gubbe lilla?"

"Jo jo men du! Och jag sa' väl mer till, när jag bara kom i farten. För si jag sa', att när bonden kunde köra in till stan förut, när det inte fanns några jernvägar, sa' jag — så kan han gerna göra't nu med, när det finnes jernvägar och tocke der! Och fick han då litet bränvin i sig, sa' jag, så hann det gå åfen' innan han kom hem, sa' jag — men nu sitter han hemma och skåpsuper, för si bränvinet får han på dille... dillektion af landthandlarn, sa' jag. Och det är orätt, sa' jag, för rätt ska vara rätt, och landet ska' vara landet och stan ska' vara stan, sa' jag! Och då ropte di bravo, och det satte jag mig på — det gjorde jag!"

"Kors i alla tider, kära Anderson, att du var så katig af dig — det kunde jag väl aldrig tro. Du ska få si att det var i en lycklig stund som du kom in i landstinget, det ska' du få si! Men hör du, Anderson, du — vi ha fått hit nya guvernanten vi, medan du var oppe i landstinget."

"Ha' ni? Nå hur dan ä' den?"

"Åh, kära du, som folket är mest. Men ett högfärdigt stycke måtte hon vara! Kan du tänka dig att hon sa' bums Mina åt dotter min."

"Ja, hon heter ju Mina, vet jag?"

"Nej, hon heter *fröken* Mina!" sade fru Anderson med sin skarpaste röst, "det ska' jag min själ lära damen veta, jag! Och mig flög hon genast på och kalla' tant — kan du tänka dig tocke' påfluget stycke?"

“Kors, det tycker jag var snällt af flickan, jag,” sade herr Anderson lugnt, “och mig ska’ hon få säga farbror åt så mycket hon vill!”

“Anderson! jag förbehåller mig . . .”

“Tyst du, min gumma, jag förbehåller mig att du inte bråkar i dag, utan i stället säger te åt Lina att hon tar opp en butelj portvin, för i dag ska vi dricka vin vid bordet, för jag har hållit tal och det har aldrig hänt mig förr. Hvar ä’ Mina nånstans?”

“Hon är inne hos sig och profvar nya silkessammetskoftan.”

“Jaså, då går jag in te henne medan du säger te om portvinet och lagar att vi få midda’n i rappet, för jag ä’ hungrig som en varg! Det kostar på te hålla tal, ska du veta!”

Och dermed gick herr Anderson med stolta steg in i förmaket, för att derifrån bege sig af in i dotterns rum, och frun såg efter honom storligen förvånad.

“Hvad i Herrans namn går åt Anderson?” tänkte hon för sig sjelf. “Han understår sig te svara mig? Han har bestämdt fått nån’ting i sig på förmidda’n! Nåja, i dag bryr jag mig inte om’et, efter som han har hållit tal; — men vänta han mig i morgon!”

Och dermed gick fru Anderson ut i köket der hon snart höll ett förskräckligt väsen med pigor, pannor och kastruller. Hon var visserligen icke fullt nöjd med sin man, men hon var icke heller så alldeles komplett missnöjd, ty hon tänkte kanske som skalden säger: ‘det starka är det sköna värdt’, utan att så noga göra reda för hvad hon kände.

När herr Anderson kom till dörren af dotterns rum, hörde han derinne ett friskt, klingande skratt, men, som han tyckte icke af en, utan af tvenne personer. Han stannade förvånad och hörde på den silfverklara klangen, men sedan han besinnat sig en stund, öppnade han dörren och steg in.

Midt framför dörren stod fröken Minas toalettbord vid fönstret och framför spegeln stod hans dotter i egen hög person och profvade sin nya kofta, med de mest koketta och barnsliga svängningar och vridningar på sin lilla, knubbiga lekamen. Bakom henne såg herr Anderson ett annat ungt fruntimmer, hufvudet högre än fröken Mina, och när

hon just vid dörrens öppnande vände sig om, blef herr Anderson alldeles häpen öfver hennes skönhet. Någoting s vackert hade han aldrig sett innanför disken i sin bod, det måste han erkänna för sig sjelf.

De båda flickorna sågo litet förlägna ut, när de så der plötsligt blefvo öfverraskade under profningen, och fröken Mina, som först trodde att det var fru mamma sjelf, bleknade synbarligen i det hon tänkte på mammas sista ord att hålla guvernanten på afstånd — något som den senares vänliga glädtighet redan kommit henne att glömma; — ty säga om ungdomen hvad man vill, men den glömmar lätt alla afstånd och alla beräkningar här i verlden. När Mina märkte att det var pappa, hemtade hon sig likväl snart, sprang fram till honom och kastade sig om hans hals i det hon utropade:

“Nej, se pappa! Välkommen hem igen, herr landstingsman!”

“God middag, min flicka!”

“Här, pappa lilla, är min nya guvernant, fröken Julie Ståle!”

“Mjuka tjenare, fröken! Hm... fägnar mig mycket... hm... har litet svårt te vara så der gentil af mig... men i alla fall så — mycket välkommen!”

Hela herr Andersons sätt var mycket tafatt och förläget; men det låg en viss hjertlighet och ärlighet deruti, som slog an på den unga guvernanten.

“Jag tackar herr Anderson så hjertligt för detta välkommen,” sade hon, i det hon gick emot honom och räckte honom sin lilla hvita hand, som han dugtigt kramade i sin breda och röda, “och jag hoppas att kunna vara till nöjes på min plats som lärarinna för er dotter.”

“Hm, det hoppas jag med; se flickan min behöfver allt hvad hon kan få af bildning och tocke der! Mor hennes och jag ha fått hjelpa oss utan, vi... va' inte så'na tider då, inte... och nu så ska' lilla fröken låtsa som hon vore hemma här, och efter som — hm, hm, — efter som —”

Här stannade Anderson mycket förlägen, och tummade på sin klockkedja.

“Hvad menar herr Anderson,” frågade Julie, i det hon på en gång frågande och skalkaktigt på honom fäste sina klara ögon.

“Jo, jag menar att... att... hm, att efter som lilla fröken säger Mina åt dotter min, hm! — och tant åt hustru min, så kunde gerna lilla fröken säga — hm...!”

“Säga farbror åt pappa!” interfolierade Mina.

“Ja, det var just inte så alldeles utan att jag mente just som så!” förklarade herr Anderson, och såg nu lika förläget på guvernanten som han på förmiddagen sett på landshöfdingen; “och visst ä’ vi råbarkade af oss, det förstås, och ha inte nå’n annan bildning än den en får innanför disken, och den ä’ det både si och så med, — men nog ska’ lilla fröken få ett godt hem här, det kan jag lofva!”

“Det löftet tar jag fasta på, bäste farbror!” svarade den unga guvernanten, i det hon ånyo räckte honom sin hand.

“Gör det, fröken lilla!” utbrast Anderson helt förtjust.

“Julie!” rättade guvernanten.

“Fasligt krångligt det der! försäkrade Anderson, men såg ändå mycket förtjust ut. “Ska’ väl försöka att komma ut me’t, Schuli lilla!” — och dervid tog herr Anderson munnen full med sch-ljudet, — “fast det är väl franska eller tocke der, som jag just inte har precis någon fallenhet för, men det reder sig väl, det också. Nu ville jag bara säga ett ord så godt som två — hör du, Mina lilla, jag tyckte att mamma ropat på dig!”

“Nej, det hörde jag inte, pappa!”

“Jo, min själ, gjorde hon så! Gå ut och hör efter du, min flicka!”

Och Mina, bedragen af herr Andersons allvarliga min, skyndade sig ut i det angränsande förmaket.

Hon hade icke väl kommit ut förr än herr Anderson vände sig till den nya guvernanten, sägande helt trohjeradt och beskedligt:

“Hör nu, Schuli lilla, ett ord så godt som två. Se, gumman min ä’ så der litet... litet kort om hufv’et och litet rakt bus på, men hjertat ä’ det ingen fara med, ser lilla Schuli... och var därför inte ond på’na, utan det ger sig nog. Lilla Schuli ser för resten ut att kunna vända ut och in på både hvitt och svart” — här plirade herr Anderson helt godmodigt på den vackra guvernanten, — “så det ger sig nog. Men nu hör jag gumman min komma, ta’ nu mig under armen, så gå vi rakt ut i salen och få oss lite i oss med detsamma.”

Och innan Julie hann svara, drog han henne med sig ut i förmaket, der fru Anderson just kom gående på väg in till dotterns rum. Hon såg särdeles mild ut, det måste jag sanningen likmätigt bekänna, och just som hon fick sigte på sin man och guvernanten, sade hon helt skarpt i det hon ställde sig med armarne i sidorna, midt framför dem:

“Hvad är det här för maskopi mellan dig och fröken Ståle, hvasa? Der skiekar ni ut flickan, och...”

“Nej men se på gumman min!” utbrast herr Anderson, och låtsade skratta, hvilket inte lyckades så illa för en så pass ny landstingsman som han var, “så hon kan skapa sig fyrkantig! Ser, lilla Schuli,” fortsatte han vänd till guvernanten, “vi bruka ha sådana der små paschaser för oss ibland när vi ä’ ensamma. Det roar gumman min så mycket.”

“Hva... hvasa?” stammade fru Anderson allt mera förbluffad, “har jag... har jag...”

“Det var utmärkt väl speladt!” försäkrade Julie och klappade händerna, i det hon helt vänligt såg på herr Anderson, hvars lilla list hon förstod och värderade.

“Ja, lilla Schuli ska’ få se att hustru min kan nog å de det och mer till,” försäkrade herr Anderson, i det han helt godmodigt nickade åt frun, och tog hennes arm under sin andra, samt förde så båda två ut i matsalen, der Mina redan stod förut och med förvåning såg på de inkommande.

Och så satte man sig till bords; frun inom sig tänkande: “Ah, vänta bara, tills i morgon!” och Anderson innerligt sjelfföfnöjd öfver att han så bra lyckats afvända det oväder som hotade att bryta ut. Under middagen var Julie så uppmärksam, utan att vara krypande, så glad, utan att vara närgången, och så full af takt, utan att vara stel, att hon helt och hållet eröfrade både Andersons och Minas hjertan. Det var till och med inte utan att frun sjelf glömde en smula af sin sårade värdighet, och började se litet mildare ut än förut. Och när efter middagens slut Julie började omtala litet af sina föregående öden, om sin far, som ruinerat sig på landtbruksspekulationer och dött i förtviflan deröfver, och om modern, som underhållit sig och trenne barn med handarbete och sömnad, så började fru Anderson tycka att det inte var så farligt med adelskapet, och det gjorde henne betydligt blidare till sinnes. Den unga guvernanten räckte dessutom till för alla; hon talade med Anderson om handeln, med frun om hus-

hållet, och med Mina om moder och nya kläder, och allt detta så osökt och så naturligt att man skulle varit stock och sten om man inte låtit fånga sig af henne.

När det därför vid kaffet blef fråga om huru lärotimmarne skulle inrättas, så förklarade fru Anderson, på goda skäl för resten, att "det finge Julie styra te med som hon ville, för det förstod väl hon i alla fall bättre än någon annan" — ett medgifvande som Anderson instämde uti med ett högljudd: "ja, förbaska mig gör hon inte det, isynnet när det är fråga om tockna dumskallar som vi."

Och den märkvärdiga dagen slutades dermed, att herr Anderson skickade ut att köpa biljetter till kungliga teatern der 'Afrikanskan' gafs; att Julie var förtjust i den praktfulla uppsättningen; att fröken Mina höll på att bli sjösjuk i tredje akten; att herr Anderson somnade under den fjärde, och att frun var i sjunde himlen öfver alla de teaterkikare som riktades mot logen der de suto, och som hon i sin ädla modersstolthet ansåg vara riktade på sin lilla fröken Mina, — då de i sjelfva verket riktades på guvernanten.

4.

Atta dagar hade förgått sedan den nya guvernantens inträde i det Andersonska huset, och dessa åtta dagar hade icke varit utan sina ganska egendomliga företeelser inom detsamma. Denna jemförelsevis korta tid hade varit tillräcklig för henne att försäkra sig om ett välde öfver sin unga elev, som denna säkert icke ens ville erkänna för sig sjelf, och som guvernanten icke någonsin på minsta sätt missbrukade. Hon hade också på den tiden lyckats till den grad förtrolla den hederlige landstingsmannen herr Anderson, att han inte såg med några andra ögon än hennes, och icke tänkte med någon annans hufvud, icke en gång sin Reginas. Tio gånger om dagen, så visst som en, upprepade han "att Schuli var den märkvärdigaste flicka han sett, för allting visste hon och allting hade hon reda på, och vacker var hon te på köpet som en riktig Guds engel.

Men hade hon också förtrollat de andra? Fru Regina sjelf hade hon visst icke lyckats att få till sin vän. Fru Regina kände för den unga guvernanten en instinktlik fruktan, blandad med någonting som man nästan skulle kunna kalla för hat. Men det märkvärdiga i saken var att bredvid dessa mindre fördelaktiga känslor, så hyste fru Anderson för den unga guvernanten en viss respekt, hvars grund hon icke kunde förklara. Hon trodde naturligtvis sjelf att det var för det guvernanten var fröken och hade något förnämt i sitt skick, och detta retade henne ännu mera. Det föll henne aldrig in att tänka sig att det var den unga flickans enkla och naturliga sätt samt den högre bildningsgrad på hvilken hon stod, som gjorde den omtalade effekten. Hvarenda dag hade fru Regina Anderson något nytt att anmärka på den unga flickan, och hvarenda dag sade hon både till sin man och sig sjelf: "Vänta mig hon tills i morgon!"

Men den morgondagen kom aldrig. Hvarje gång hon ville öppna sin mun för att hårdt eller ovänligt tilltala sin dotters lärarinna, såg denna på henne med en så enkel och på samma gång så bestämd och förvånad min, att hon omöjligt kunde komma sig före. Och detta retade henne rysligt. Hon gick omkring den unga flickan som en polis-spion, sökande af alla sina krafter att få reda på någonting som kunde begagnas som förevändning för ett utbrott; men det ville icke lyckas. Julie gick aldrig ut ensam, tog aldrig emot några besök, och visade i hela sitt uppförande en sådan tillbakadragen värdighet, att fru Anderson blef alldeles utom sig. Hon nedlät sig till och med till att lyssna utanför guvernantens dörr då Lina om morgnarna var inne för att städa, i fall de händelsevis skulle utbyta några förtroenden; men icke heller det ville lyckas. Hon hade strängeligen befallt Mina att när hon var inne hos sin lärarinna, ha ögonen öppna, för att se om denna hade några bref eller något annat som kunde tyda på att hon ginge olofliga vägar; "ty," sade fru Anderson för sig sjelf, "det står aldrig rätt till med den der damen, det är säkert."

En dag var hon inne vid en af pianolektionerna i för-maket, och satt vid fönstret, för att titta i reflexionsspe-geln medan hon hörde på hur Mina spelade. Då blef hon varse en ung man på trottoaren midt framför huset; en

ung, elegant klädd man, som med lorgnetten i ögat oupphörligt blickade upp till deras fönster. Fru Regina tänkte naturligtvis i första ögonblicket att han tittade upp dit för att se om Mina var i fönstret, och det glädde naturligtvis hennes moderliga hjerta; men så hade Julie något att ändra på det skrifna notbladet efter hvilket Mina spelade, och som det var något skumt inne i rummet, så gick hon fram till det andra fönstret med blyertspennan i hand för att ändra den oriktiga noten. Och då såg fru Reginas spejande falköga att den unge mannen dernere på gatan helt lifligt tog ett par steg framåt, och tittade ännu envisare uppåt, och hon såg Julie som af en händelse titta utåt gatan och blifva röd som blod, och hastigt aflägsna sig från fönstret.

“Aha!” tänkte fru Regina med den ljufvaste skadeglädje i världen. “Nu har jag dig, min förnäma docka! Vänta du mig!”

Och sedan hon kastat en ny blick nedåt gatan och sett att den unge mannen ännu var qvar, sade hon med sin allrasötaste ton:

“Huru var det, Julie lilla? Såg du någon bekant?”

“Nej, bästa tant,” svarade guvernanten lugnt i det hon med en min af frågande förvåning vände sig om ifrån fönstret, dit hon hastigt återgått. “Hvarför frågar tant det?”

“Kors, jag tyckte du blef så röd som en kräfta i synen när du tittade ned på gatan!” sade fru Anderson med skärpa i tonen. “Och der nere står någon som jag tänkte att du kände, efter som han står och ser så angelägen ut!”

“Jag känner ingen här i Stockholm,” svarade Julie lika lugnt som förut, “och jag såg inte att någon stod utanföre!”

“Får jag se, lilla mamma!” ropade Mina nyfiket, i det hon skyndade upp ifrån pianot och sprang till fönstret. “Får jag se!”

“Du går genast och sätter dig igen!” svarade modern häftigt. “*Min* dotter får inte springa och titta i fönsterna efter gatkavaljerer! Det kan passa för tjänstfolk och sådant der, men inte för en hederlig flicka, som har bättre folk till föräldrar!”

“Jag är alldeles af tants åsigt,” sade Julie lika lugn som förut, “och jag tror inte det passar någon flicka, hon må vara bättre eller sämre. Men det vore också temligen

hårdt om inte en ung flicka skulle kunna få se ut genom ett fönster, därför att det *kan* stå någon nedanför på gatan. Kom nu, Mina, öfningen är inte slut ännu, och vi måste vara flitiga!”

Och Mina som verkligen hunnit fram till fönstret, skyndade mycket hastigt att vända om tillbaka till pianot, der guvernanten i hast fick många anmärkningar att göra vid tempot, som blef alltmera ‘rubato’ ju längre Mina spelade.

Om det var utaf ledsnad öfver anmärkningarne, eller af något annat skäl; men fastän Mina hade ansigtet vändt från dagen, såg man ändå på halsen och öronen att hon också var röd, och att moderns liknelse om kräftan passade mycket bättre in på henne än på guvernanten.

Men fru Anderson var så upptagen af sin idé att kunna komma på guvernanten med något snedsprång, att hon icke gaf akt på sin dotter. Hon blef därför inte litet förvånad när stycket var slut, och Mina reste sig upp från pianot ännu lika röd och blossande som förut.

“Hvad i herrans namn är det åt dig, flicka? Har du feber?” frågade hon.

“Nej, mamma,” stammade Mina brydd; “men jag blir alltid så fasligt varm när jag spelar!”

“Ja, det måtte vara ett fasligt göra,” sade fru Anderson, “det vet jag då att jag försökte häromda’n med ‘gubben Noach’ och det värkte i fingrarna hela eftermidda’n! Men tror inte Julie att man skulle kunna ta’ ett par spel-timmar mindre i veckan, efter Mina tycker att det är så besvärligt?”

“Det går inte an, tant lilla,” svarade guvernanten lugnt men bestämdt, “ty om det är meningen att Mina skall komma någonstans med sin spelning så måste hon arbeta oförtrutet. Det är det enda sättet att kunna vinna sitt mål.”

“Jaja, gudbevars, det der förstår Julie bättre än jag; men jag tycker i alla fall att det är ett riktigt Marstrands-arbete.”

“Ähnej, mamma lilla, jag vill så gerna bli skicklig!” utbrast Mina, och gick fram till modern för att smeka henne, men passade på att kasta ännu en blick ner på gatan, för att se om den unge mannen stod qvar.

Och ganska riktigt, han stod qvar på sin post. När han fick se Mina, så tog han med handen åt bröstfickan liksom för att söka något; detta öfversatte Mina med att han lade handen på hjertat, och att hon icke blef blekare vid den tanken är naturligt.

Men fru Anderson såg ingenting, ty den sluga flickan omfamnade henne och lutade sitt hufvud öfver hennes axel, just åt fönstret till.

“Ja, nog vore det roligt att få dig skicklig,” sade fru Anderson, i det hon tryckte dottern till sitt hjerta; “men jag tycker det är fasligt att du ska’ arbeta så mycket!”

“Tänk då på dem som ska bli artister, tant lilla,” sade Julie, “och som få arbeta sina 10 à 12 timmar om dagen vid instrumentet. Det är värre det, skulle jag tro.”

“Ja, mig skulle det då ta’ lifvet af!” försäkrade frun afgörande; “jag vet jag bara hvad det kostade på att sitta i kläd” ... ståndet höll hon på att säga; men hejdade sig hastigt, och fortsatte något osäkert: “i klädningssömnad, som en fattig människa får göra ibland. Det är min själ inte det roligaste.”

I detsamma ringde det häftigt på tamburdörren, och fru Anderson skyndade ut af dubbel anledning. Först och främst för att dölja sin förlägenhet öfver att hon höll på att tvetala sig, och för det andra för att se om inte hon nu skulle kunna få något vapen mot guvernanten.

Knappt hade de unga flickorna blifvit ensamma, förrän Mina skyndade fram till Julie, fattade båda hennes händer och sade med af glädje vibrerande stämma:

“Såg du, såg du, Julie, att det var han?”

“Ja, jag såg det och jag blef mycket ledsen deröfver,” svarade denne allvarligt.

“Och jag blef så ledsen öfver att mamma misstänker att det gälde dig!” hviskade Mina.

“Låt henne gerna tänka det,” svarade Julie, “och kom ihog, Mina, att det inte passar sig för en ung flicka att uppmuntra en sådan djerfhet.”

“Ja, men *om* han tycker om mig på fullt allvar?”

“Du är ju ännu endast ett barn! Och antingen upphör du från och med i dag att bry dig om den der unge herrns fönsterpåsteringar, eller också omtalar jag allt för din mor!”

“Ja gudbevars!” utbrast Mina med en missnöjd knyck på det egensinniga hufvudet. “Sqvallra gerna, du! Fy skäm ut dig, Julie, och jag som trodde att du skulle vara min vän!”

“Just därför att jag på samma gång är din verkliga vän och din lärarinna, så kan jag inte tillåta någon sådan der intrig bakom din mors rygg. Och hör derföre mitt sista ord, antingen är det slut med den der barnsligheten från i dag, eller också omtalar jag alltsammans i morgon.”

“Men inte kan jag hindra honom från att gå efter mig, när vi gå ut och gå?”

“Det skall jag åta’ mig att söka hindra!” sade Julie bestämdt.

I detsamma inträdde fru Anderson med triumferande ansigte, och med ett bref i handen.

“Se här ä’ ett bref till Julie!” sade hon i det hon höll upp det mellan tvänne fingrar. “Det måtte vara mycket långväga ifrån, och en så vacker utanskrift se’n. Det är karlstil, det syns då genast!”

“Från min mor!” ropade Julie i det hon tog brevet med glädjestrålände blickar, och betäckte det med kyssar.

“Jaså, från Julies mor!” utbrast fru Anderson försmädligt. “Skrifver hon tocken stil, hon? Det var då underligt, det måtte jag säga,”

“Det är min bror som skrifvit utanskriften,” sade Julie allvarligt i det hon öppnade brevet; “men om nu tant tillåter, så går jag in i mitt rum och läser min mors bref medan Mina hvilar sig till lektionen i franska.”

“Ja gudbevars, det gör Julie naturligtvis som hon vill!” sade frun lika försmädligt. “Fast jag kan inte neka till att det skulle vara roligt att höra hvad en så rar mor kan skrifva, nän man tar emot hennes bref så der fasligt ömt och rörande!”

“Tant tror således inte, att Mina skulle på samma sätt taga emot ett bref ifrån sin mor?” frågade Julie ännu mera allvarligt än förut; “jag föreställer mig att det käraste bref en dotter kan få är just från hennes mor, och dertill när hon är i sorg och bedröfvelse och inte har något annat stöd än just den dotter som hon skrifver till.”

Och med tårfyllda ögon gick den unga guvernanten in till sig.

“Vänta mig!” mumlade fru Anderson. “Den der skenheligheten ska’ vi nog komma på spåren! Bref från modern det der? Var det inte ett karlbref så spotta mig i synen! Men hvad i Herrans namn gör du der,” utbrast hon hastigt i det hon vände sig mot fönstret och fick se Mina som satt och såg i reflexionsspeglern och nickade utåt och såg så innerligt glad ut.

“Jag ... jag, mamma?”

“Ja, just du! Hvem nicka’ du åt?”

“Jo ... jag nicka’, åt ... åt pappa, kära mamma!” sade Mina i början mycket brydd, men sedan med märklig säkerhet, ty hon upptäckte just i detsamma sin värde far som kom gående på trottoaren.

“Jaså, är han redan hemma? Såg han dig då, efter du såg så glad ut? Det var märkvärdigt, för han brukar då annars aldrig titta opp åt fönsterna.”

“Ja, nog tyckte jag att han nickade, mamma lilla!”

“Tyckte du? Hvad vill det säga?” och fru Anderson skyndade fram till reflexionsspeglern, och kastade en hastig och misstänksam blick nedåt gatan. Men hon blef hastigt lika lugn igen, ty den unge karlen med lorgnetten syntes icke mera till, men i stället såg hon sin käre landstingsman, som med stora steg närmade sig porten.

“Hör du, Mina lilla,” sade hon därför helt fryntligt, men litet hemlighetsfullt till sin dotter, “har du aldrig märkt när du är ute och går med Julie, att hon brukar helsa på någon, eller att någon följer efter er, eller tocke der?”

“Nej, mamma lilla!” svarade Mina med den oskyldigaste min man kan tänka sig, “det har jag aldrig märkt. Joho, fast det var samnt det ...”

“Nå, nå?”

“Härom da’n så mötte vi en gråhårig herre med band i knapphållet, och han tog af sig hatten mycket artigt och helsade på henne.”

“En gråhårig herre, säger du? Nå, hur såg hon ut när han helsade på henne?”

“Jag tyckte att hon såg likadan ut då som hon alltid gör, mamma lilla!”

“Äh, du ser då aldrig någonting heller!” utbrast frun förargad, “Gud vet hvar du har ögonen nånstans. Men tyst nu, här kommer pappa! Kom ihog att du har ögon

oppe nästa gång när någon helsar på henne, och att du talar om för mig hur hon ser ut.“

“God dag, min gumma!“ utropade herr Anderson helt fryntligt i det han steg in i rummet, “nu ska’ jag säga dig att det blir att rappa sig! Jag ska’ ha spelfremmande här i qväll, du, Regina lilla!“

“Hvad i alla tider säger du, Anderson? Spelfremmande? Och det säger du till om nu först?“

“Ja, jag kunde väl inte säga till om ’et, förr än det blef afgjort att de skulle komma, heller?“

“Det är väl dina välsignade kryddkrämarbekanta du har bjudit nu igen!“

“Nej, bättre opp, gumman min! Det är landstingskamraterne, du!“

“Åh, herre Gud! Anderson,“ utbrast frun, nu skinande som ett sommarsolsken, “hvad i alla tider säger du? Det skulle väl inte vara... vara landshöfdingen sjelf heller som ä’ så gemen?“

“Nej, inte den här gången; men det är annat godt folk i stället du — en brukspatron och en löjtnant och en konsul, du... och några stycken te... och nu ska’ du riktigt visa framfötterna, Regina lilla, så vi få något godt i oss till supen, du. Se’n ska’ vi ha oss en stor middag, och då kan det hända att sjelfve landshöfdingen kommer, du!“

“Sker det, Anderson!“ svarade frun gråtande. “Då ska’ jag dö nöjd, min välsignade gubbe!“

Och dermed satte fru Regina af i full fart ut i köket, glömmande både guvernant och förargelse och allt, bara vid tanken på att få se något gentilt i huset.

5.

Klockan 7 var våningen hos herrskapet Anderson lysande eklärerad, och spelborden voro redan framsatta i salen. Herr Anderson gick sjelf omkring och såg efter att marklådorna voro i ordning, att protokollspapper fanns framlagt på wiraborden, i fall man icke ville spela patent-wira,

och att punsch tillbringaren var riktigt fylld med Grönstedts bästa vara, hvilken han var öfvertygad om skulle smaka landstingsmännen väl.

Fruen satt ännu vid sin toalett, det vill då egentligen säga att hon stod framför den, ty huru gentil än fru Regina ville vara, kunde hon ändå aldrig vänja sig vid att sitta och kläda sig. Hon hade i för många år varit van att göra detta raskt och på stående fot, för att så der helt hastigt vänja sig af dermed. Mina var redan i ordning, och den unga guvernanten var inne på sitt rum.

Alltsedan hon emottagit det der af fru Anderson miss-tänkta brefvet hade hon icke syntts till, och som man genom herr Andersons spelfremmande fått annat att tänka på i huset, så hade heller ingen frågat efter henne. Det var dessutom så med lektionstimmarne, att påminde icke Julie själf om att de skulle hållas ordentligt, så icke brydde sig någon annan derom. Bildningen ansågs betydligt mera som en lyx än som en nödvändighet i det Andersonska huset, och om också icke själfva eleven ansåg dem så, fann hon timmarne likväl icke så ofantligt roliga att hon själf påminde derom. Julie fick således vara i fred i sin lilla kammar, och hon satt nu och läste för väl tionde gången igenom brefvet från sin mor.

Hon läste det med tårfulla ögon. Det innehöll ingen klagan; men ändå låg det så mycken återhållen sorg i de kärleksfulla raderna. På slutet underrättade hon sin dotter om att sonen beslutat sig för att lemna läroverket i W. för att i stället taga plats i handel, och modern glädde sig åt detta beslut emedan han då lättare skulle kunna få sin utkomst och slippa en lång och kostsam studietid.

“Stackars mamma!” hviskade den unga flickan för sig själf, i det de tillbakahållna tårarne strömmade öfver. “Stackars mamma! Hur fåfängt hon söker dölja den sorg som detta gör henne. Jag vet ju också att det var hennes käraste tanke, och att bror Ernst har största anlagen för att studera! Och jag som ingenting förmår! Min Gud, min Gud! att inte kunna göra något för de sina!”

Och bittra voro de tårar som denna tanke kostade henne, och de strömmade ännu oupphörligt, då det i det samma bultade på dörren.

“Är Schuli inne?” hördes herr Andersons röst utanföre.

“Ja, jag kommer strax!” svarade den unga flickan i det hon torkade bort tårarne, och försökte ge’ sin stämma så mycken säkerhet som möjligt. “Jag är i ordning om ett ögonblick, bästa farbror!”

“Skönt! Då väntar jag en momang, Schuli lilla! Fjäskas inte! Det är inte så farligt.”

Och herr Anderson gick för nittonde gången in i för-maket och såg efter om marklådorna voro i ordning.

När han efter en liten stund kom tillbaka, var guver-nantens dörr öppen, och han klef in.

“Go’ afton, Schuli lilla,” sade han helt fryntligt; “hur står det till på qvällqvisten? Hvad nu då? Hur ser hon ut, kära barn? Ögonen ä’ ju röda som på en mört! Hur i alla tider ä’ det fatt?”

“Ingenting, bästa farbror... jag har bara litet ondt i hufvudet... men det går väl snart öfver, bara jag får sofva.”

“Sofva? Kors så rasande förargligt det var!” utbrast herr Anderson, klående sig bakom örat. “Och jag som just tänkte be’ lilla Schuli om en sak. Men si, det hör då till min tur det, sa’ han som...”

“Hvad tänkte farbror be’ mig om?”

“Jo, ser lilla Schuli, saken är den att jag har litet spelfremmande i afton... n’gra kamrater nere i landstin-get, och det skulle ha varit så bra om lilla Schuli ville varit ute med och gjort di der... di der horrörerna, som gumman min brukar säga. Ser Schuli, hustru min och jag, vi ä’ inte så riktigt slängda med det der vi, och därför så...”

“Snälla farbror, det skulle jag så gerna velat, om jag bara inte hade den förskräckliga hufvudvärken... men jag kan knappt se opp, så svår är den.”

“Ja, det var fasligt ledsamt det... men hur är det, Schuli lilla... har Schuli blifvit ledsen öfver någonting?”

“Nej, inte det ringaste.”

“Jaså, kors jag tänkte det, jag... för si gumman min talte om nyss att Schuli fått ett bref ifrån sin mor... och jag tänkte att det var något i det brefvet, som... och så tänkte jag att om det vore något som jag kunde bisträcka med, så skulle det då aldrig komma i frågan, Schuli lilla! Jaja, bli nu inte stött öfver det, inte... nog kan jag förstå

att när en sådan flicka som lilla Schuli ska' behöfva ta' plats hos andra, så sker det inte för roskull, inte! Och har Schuli nånting på hjertat, så tala hon om'et, barn lilla... för fast jag bara har varit kryddkrämare, så är jag inte utan hjerta för det, inte!"

Och herr Anderson såg, under det han talade, så godmodig, så välvillig och hjertlig ut, att Julie inte kunde motstå så mycket deltagande, utan svarade i det hon lade sin lilla hand i hans:

"Ack ja, farbror! Det är verkligen så att min mors bref gör mig mycket bekymmer! Min bror måste sluta sin skolgång, och gifva sig i handel i stället. Ja, bäste farbror!" fortfor hon brydd, ty hon tänkte på hvad herr Anderson varit. "Förstå mig rätt... jag anser inte handeln för någon dålig väg; men min bror har så godt läshufvud, och han skulle säkert komma att gå långt på den banan, om han bara finge fortsätta."

"Jaja, jag förstår, kära barn! Och det är väl brist på medel, kan jag tänka... Herre Gud, Schuli lilla, bli nu inte som en blod i synen för det; ingen menniska rår för att man är fattig, och ingen skam är det heller, fast det precis inte är någon fröjd, det skall Gud veta! — Men säg mig nu, utan krus, Schuli lilla, kan inte jag få hjälpa den der saken?"

"Nej, bäste farbror! Tack för er godhet, men det går inte an... jag kan inte ta' emot..."

"Någon skänk, nej! Det kan jag väl förstå! Men jag kan väl undra hvad som skulle kunna hindra lilla Schuli från att ta' emot ett halft eller ett helt års lön i förskott, om hon behöfver det! Och det kan jag väl få lofte lemna lilla Schuli i morgon, och så skrifver lilla Schuli hem till sin mamma, och så får lilla Schulis bror fortsätta i skolen, och så blir han en dugtig karl med tiden, och då har jag ju gjort en god affär."

"Tack, hjertlig tack!" var allt hvad den unga guvernanten kunde framstamma.

"Seså, det vet jag visst!" svarade herr Anderson hjertligt förnöjd. "Ingenting att tacka för! Jag tänker inte göra det för intet."

"Farbror vill att jag skall vara ute i qväll när fremmandet kommer?"

“Ja, det vore allt rasande snällt, Schuli lilla! Men si, det beror väl på om den der välsignade hufvudvärken...”

“Jag tror att den redan har gifvit sig litet,” sade Julie, leende och lycklig.

“Nå, se det var ju galant! Då går jag ut och ser efter om gumman min är klar... och hör nu, Schuli lilla, om det annars är någon tocken der... tocken der hufvudvärk i faggorna, så talar lilla Schuli om'et för mig! Hvasa? Och så ska' vi försöka te kureran igen!”

“Farbror är den bästa, den mest varmhjertade meniska jag lärt känna!” sade Julie varmt, i det hon tryckte hans händer i sina.

“Ah, det vet jag visst!” brummade herr Anderson i det han vände sig bort. “Jag ä' en gammal tok te kryddkrämare som hade bort bli vid min läst — och som får tacka Gud om inte folk skrattar ut honom till på köpet!”

Och dermed gick herr Anderson ut i förmaket igen.

Der träffade han fru Regina, som i nystärkt mössa med ponsoröda band och en präktig blå sidenklädning med rött garnityr, stod och kråmade sig framför trymån.

“Nå, Anderson!” sade frun triumferande, då hon fick sigte på mannen. “Hvad säger du om det här? Duger det här för ditt spelfrämmande?”

“Tror jag det, rasande väl, min gumma lilla! Du är ju grann som en majstång, vet jag!”

“Anderson, du ä' då faslig att tala gement och simpelt. Ser jag ut som en majstång, jag?”

“Ja, inte mente jag något ondt med det, gumman min! Majstången ä' det vackraste jag vet, och jag tänkte på när vi som barn klädde honom i Vestergylln! Men hör du, gumman min, jag var nyss inne hos Schuli.”

“Det är fasligt hvad du springer hos henne, Anderson! Du skämmer rakt bort den intrikata varelsen!”

“Ja, så skämmer du då inte bort henne, du!”

“Hvad vågar du säga för slag, Anderson?”

“Ingenting, gumman min; men jag tycker du kunde vara litet hyggligare mot henne än hvad du är. Tänk på att hon är bättre än vi, och...”

“Hon bättre än vi? En tocken der fattiglapp!”

“Ja, hvad va' vi, när vi började, Regina du?”

“Det kan väl så vara det, men det är inte det jag fäster mig vid. Men jag ska’ tala om nånting snyggt för dig... kan du tänka dig att... på eftermidda’n — åh, det är riktigt fasligt, det ä’ det! — På eftermidda’n, när Mina spelte på portefianot, så fick jag se en ung herre stå utanför på traktoarn, och så gjorde det intrikata stycket sig ärnde att gå te fönstret, och så blef hon som en blod i synen, du!”

“Mina?” frågade Anderson orolig.

“Ah, du är ett dumhufvud som vanligt! Jag talar ju om Julie, vet jag. Och att det är något maskopi mellan henne och den unge karlen, det är säkert ändå! Pass på om inte det var ifrån honom som brevet var, fast det skulle hetas att det var från modren, gu’bevars. Jag försökte väl att titta i det i tamburn, men det var sån’t der kuvert som var så väl igensatt, gu’bevars...”

“Nu ä’ du allt bra stygg, Regina, som inte kan tro det stackars barnet derinne om godt! Tycker du hon ser ut som hon skulle vara en tocken en, den flickan?”

“Ja gudbevars, ni karlar ä’ alltid tokiga, bara ni ser ett någorlunda vackert ansigte!” snäste fru Regina; ty att medge att guvernanten var riktigt vacker, det var för henne en omöjlighet.

Och Gud vet om inte herr och fru Anderson råkat i fullt gräl om den saken, så vida icke i detsamma Julie och Mina inkommit och gjort slut på tvisten. Julie hade klädt sig i en enkel, grå sidenklädning, och hade ett band af samma färg omkring det mörka håret, och det säkra är att hon var vacker som en dag. Herr Anderson intygade det genom den oförställda beundran som han med gapande mun uttryckte, och fru Anderson genom den stegrade snäsighet, hvarmed hon besvarade guvernantens vänliga helsning. Hvad Mina beträffade, så sade hennes något afundsjuka snedblickar på guvernanten ungefär detsamma som moderns snäsighet.

Och strax derpå kommo spelherrarne, den ene efter den andre, och herr Anderson hade ett fasligt göra att presentera sin hustru, sin dotter och dotterns guvernant. Och fru Anderson var glädjen och kruserligheten sjelf; men hade för hvar ny gäst som kom den stora förargelsen att se huru de som allra hastigast helsade på den förlägna Mina, ungefär som man helsar på ett barn, och genast med

oförställd beundran närmade sig till den unga guvernanten, som utan den ringaste förlägenhet, som om hon hela sitt lif rört sig i stora världen, helsade på och talade med dem. Brukspatronen, i förbigående sagdt, en fin och belevad karl på ett par och fyrtio år, visade sig isynnerhet mycket intresserad af Julies samtal, och han förklarade sig genast afstå från spelet för att hålla damerna sällskap.

Vid ett tillfälle då Julie gick ut för att tillse att några nya förfriskningar skulle komma in, hade fru Anderson den gräsliga harmen att höra brukspatronen yttra till sig:

“I sanning, min fru, jag får på det högsta gratulera er till att ha träffat på ett så charmant och vackert och bildadt fruntimmer som lärarinna åt er dotter! Hon skulle kunna göra heder åt hvilket hus som helst, äfven det allra finaste.”

“Ja, hon för sig som en drottning!” ropade löjtnanten från wirabordet.

“Ja, det är visst och sannt,” svarade fru Anderson med ett sötsurt leende, “att vi ä’ bra lyckliga, som ha fått en tocken skatt i huset.” Men inom sig tänkte hon: vänta du tills i morgon!

“Lilla fröken Mina profiterar väl också mycket af hennes undervisning?” fortsatte brukspatronen, vändande sig ånyo till frun.

“Ja, naturligtvis, herr brukspatron!” myste frun. “Det är klart det att hon profeterar! Men får jag inte visa herr brukspatron det här albumet med porträtter i? Der ä’ både Kristina Nilsson och fru Hvasser och... jag ä’ så rysligt chargerad för tockna här fotografier, så!”

“Jaså, fru Anderson är charmerad af sådant!” sade brukspatronen med lätt ironi. “Det undrar jag också inte på. Det är mycket treffligt!”

Nu återkom Julie, och sedan konversationen fortgått en stund, blef hon ombedd att sätta sig till pianot. Hon gjorde det utan all förlägenhet, och hon spelade — icke något af dessa bravurstycken, som man merendels alltid får höra dunkas igenom liksom på beting, och till hvilka man ropar bravo egentligen af tacksamhet när öronpinan väl är slut — utan ett par vackra, något melankoliska och helt korta tonstycken, hvarpå hon, ackompanjerande sig sjelf, med vacker, om ock något svag röst, sjöng ett par af våra vackraste folkvisor. När hon hade slutat, utbröt

ett allmänt jubel bland gästerne. De stego upp från spelborden och tackade henne allesammans, och hon mottog deras artigheter utan all tillgjordhet, men också utan allt skryt med någon öfverdrifven blygsamhet. Med ett ord, Julie var aftonens lejoninna, och fru Anderson och Mina voro af henne alldeles fördunklade, hvilket icke litet förtröt åtminstone den förra.

Vid supén föreslog brukspatronen en skål för värdinnan i huset, om hvars goda omdöme och sinne för bildning och uppfostran, hennes val af lärarinna för sin dotter bar ett så lysande vittnesbörd. Fru Anderson neg och tackade och skulle låtsas se glad ut, men var färdig att spricka af harm.

Herr Anderson höll också tal, och det inte mindre än tre stycken. Först för gästerne, och så för landstinget, och till slut — fru Anderson trodde att hon skulle sjunka — för guvernanten.

Det sista talet var det bästa af alla tre, ty der kom hjertat med i spelet, och det gjorde herr Anderson vältalig på sitt vis.

“Förut, ser ni, mina herrar,” sade herr Anderson och tittade än i taket och än i champagneglasets; ty det dracks champagne i Andersonska huset den qvällen; “så hade jag bara en hustru — och det kunde då vara nog som det var — och en dotter, hm! och det kunde också vara lagom; men si nu så har jag två döttrar; för si fast vi ä’ såder som folket är mest, och lilla fröken Schuli ä’ utaf amman kaliber, så håller jag ändå af henne som en dotter, och det gör gumman min med, och Mina också — jaja, det förstås hon håller äf’na som en syster, hon, — och vi skattar oss lyckliga att ha fått henne i huset! Och vill hon stanna hos oss tills det växer mossor öfver henne, så gerna för mig!”

Och fast man skrattade litet åt sättet hvarpå skålen föreslogs, så drack man den med jubel i botten för föremålet. Och när Julie svarade, att hon kände sig så innerligt tacksam öfver att här ha fått ett hem, och att hon skulle göra allt för att visa sig värdig detsamma — så gret herr Anderson, och gästerna ropade “hör, hör!” och Mina såg förvånad ut, och fru Anderson tänkte sitt vanliga: “vänta hon mig till i morgon!”

6.

Några dagar efter sedan spelfrämmandet varit hemma hos herrskapet Andersons, tycktes den af fru Regina så mycket efterlängtade morgondagen ändtligen hafva kommit. Det ville sig nämligen inte bättre än att på morgonen till den dagen hade en äktenskaplig tvist uppstått emellan herr och fru Anderson, och ehuru detta visst icke var något så särdeles ovanligt, så hade den denna gång varit af mycket mera häftig natur än eljest — och herr Anderson hade begått det oförlåtliga felet att vilja ta' den unga guvernanten till skiljedomare i tvisten.

Det var i fråga om Mina som de begge äkta makarne hade kommit ihop sig. Fru Regina tyckte att guvernanten var alldeles för sträng mot flickan, "ty," sade frun, "om flickan också får lof att ha sig några talanger i skallen på sig, så ska' hon väl inte därför arbeta som en häst heller, och guvernanten ska' inte vara den som befaller henne!"

"Jo, det ska' hon visst!" förklarade herr Anderson, "för si hon begriper mycket mer än vi allihopa!"

"Ja, i fråga om sattyg, då!" svarade fru Anderson mycket ond. "Jag har länge haft mina funderingar om den saken, och nu har jag fått bevis på't! Vet du hvar den der fina damen var i går afton, du?"

"Nej, det vet jag inte," svarade herr Anderson, "och inte angår det mig heller!"

"Jo du, hon gjorde sig ärende med att hon skulle gå ut och köpa nå'nting åt modren, som skulle skickas med paketposten i dag, sa' hon, och så gick hon och hade möte med en ung karl i stället, och om jag inte såg galet så var det den der som för en tid se'n stod och kikade uppåt fönsterna här! Jo, det är snyggt, det är riktigt gentilt, det är det; men hon ska' ur huset ännu i dag!"

"Men hur kan du veta allt det der?" frågade herr Anderson förvånad.

"Hur jag kan veta? hvad du är dum, Anderson. Derför att jag kasta' på mig kappan och gick efter henne, vet jag!"

“Spionera’ på henne? Fy tusan, min gumma, det var simpelt gjordt! Det va’ det!”

“Jaså, du tycker det?,” svarade fru Regina hånfullt. “Men det bryr jag mig inte om! För si, jag vill ha hyggligt folk i huset, och inte så’na der mamseller — och om du också tycker att det inte gör någonting, därför att hon inte ser så illa ut, gubevars — så tar det inte på mig, det ska’ jag säga dig!”

“Ja, men är du säker på att det var hon?”

“Visst var det hon! Jag såg henne lika bra som jag ser dig! Och en tocken en skulle få vara guvernant åt mitt snälla oskyldiga flickkräk? Nej, det kommer då aldrig i frågan! Hon ska’ ur huset, och det ännu i dag, säger jag!”

“Jaha, men hör du Regina lilla, nu säger *jag* också en sak, och det är att om hon kan göra reda för den saken, och det kan hon nog, så blir hon qvar, för bättre lärarinna kån vi aldrig få för vår Mina än hon. Du skulle höra bara hvad herrarne i landstinget säga — di som va’ här! Brukspatron, du, han är alldeles rakt förtjust i’na, och han sa’ till mig, att om han vore tio år yngre, sa’ han, så skulle han fria till henne, sa’ han!”

“Ja, ni karlar ä’ då galna hvareviga en!” fräste fru Anderson. “Och brukspatron må fria te’na eller göra hvad han vill me’na, men si ur *mitt* hus ska’ hon och det i rykande rapport! Kläd på dig, Anderson, och kom ut i förmaket, så ska’ jag kalla in damen och här ska’ bli annat af, det lofvar jag!”

“Men, min kära Regina, ställ inte till något spektakel, det säger jag dig! Tänk på att...”

“Jag tänker på hvad jag vill, så mycket du vet det! Och nu kommer du bara så fort som möjligt! Jag går in te Mina under tiden; det stackars fattiga barnet! Jo, det var just en skön guvernant, som hon fick sig.”

Och fru Anderson satte af ut ifrån sängkammaren, och slog igen dörren så det sjöng om henne.

Herr Anderson klädde sig betänksamt bakom örat, i det han fortsatte att kläda sig.

“Det vore då bra underligt,” sade han för sig sjelf, “om jag skulle kunnat missta’ mig så på flickungen! Det vet jag då annars se’n jag hade bo’n, att när de såg ut som Schuli gör, så var de hyggliga flickor, det är säkert! Men det är någon ung glop som narrat flickan att han

tycker om henne! Kanske också... hon sa' ju att hon hade en bror... kanske att det var han? Åhja, jag tänker att det reder sig nog!"

Och tröstad af den tanken fullbordade herr Anderson sin toalett, och gick ut i förmaket.

Der satt redan fru Regina i soffan och trummade otåligt på divansbordet, medan Mina med mycket förstämmt utseende satt vid fönstret och läste i franska grammatikan, i det hon litet emellan kastade en blick ut genom fönstret, som om hon väntat någon.

"Nå kommer du då ändtligen en gång i dag!" snäste fru Anderson sin käre man. "Det är hiskligt hvad du är långsam af dig!"

"Åh, den kommer också fram, som kör med oxar!" menade herr Anderson.

"Inga koqvickheter, Anderson, dem förbehåller jag mig," förklarade frun. "Sätt dig nu här i soffan bredvid mig och se allvarsam ut, för jag skicka' nyss in Lina te henne och bad henne komma hit ut. Och det säger jag dig, Anderson, inga 'söta Schuli' och inga artigheter åt henne, för det passar sig inte!"

"Ja, men mamma lilla," vågade Mina att yttra med skygg ton, "hur kan mamma tro..."

"Tyst du, jag tror hvad jag tror och vet hvad jag vet! Det der begriper du inte, barn lilla, och tocket kommer mitt barn aldrig att begripa, hoppas jag! Kan du tänka dig, Anderson, att Mina vill ta' henne i försvar, du!"

"Ja, det ä' väl inte mer än hennes sakramenskade skyldighet!" förklarade herr Anderson, och såg vänligt på sin dotter.

"Jaså, du tycker det? Vet du, Anderson, att det är... det är... ja, gjorde jag rätt så sa' jag dig att det är... det är..."

Fru Anderson tänkte bestämdt hugga till med någonting riktigt dräpande, men i detsamma öppnades förmaksdörren, och Julie inträdde. Hon var kanske litet blekare än vanligt, men hon såg både lugn och obesvärad ut, när hon helt vänligt helsade på de gamla, och sedan gick fram för att taga Minas hand, så som hon alltid brukade.

"God morgon, fröken Ståle," började dervid fru Anderson mycket högtidligt, och tonen lät så egendomligt hvass, att den unga flickan ovillkorligen vände sig om och såg på

den som talade. "Det är inte värdt att fröken Ståle gör sig till att helsa så der kärvänligt på min dotter, för här ha vi andra saker att tala om, det ska' jag låta fröken veta."

"Jaså," svarade Julie lugnt, i det hennes blick blef ännu mera förvånad, "hvad vill detta mottagande säga, och hvad skulle vi ha att tala om?"

"Hvar var fröken i går afton, om jag får lof att fråga?" sporde fru Anderson så giftigt hon kunde.

"Ute, som tant vet," svarade Julie.

"Var så god och säg mitt namn, jag låter inte kalla mig tant af hvem som helst!"

"Nånå, Regina! Vet litet hvad du säger!" erinrade herr Anderson.

"Jag vet både hvad jag säger och gör, det kan du lita på, som det vore tryckt! Hvar var fröken i går afton, när hon skulle gå ut och köpa de der sakerna åt sin mor, gudbevars, som det skulle heta? Var så god och svara, det fordrar jag, och kom inte med några krumbugtningar, för den kuren duger inte!"

"Jag var ute," svarade Julie lugnt och bestämdt. "Jag hade slutat mina göromål för dagen, jag torde ha rättigt het att sjelf råda öfver mina fristunder, och jag svarar int- på frågor som framställas på detta sätt."

Och dermed vände hon sig om för att gå.

Detta var mer än fru Anderson kunde smälta; mer än hon någonsin föreställt sig att en tjenarinna skulle kunna understå sig i hennes närvaro. Som en pil var hon uppe ur soffan och innan Julie hunnit taga i dörren, stod fru Anderson framför den och henne, eldröd i ansigtet och med uppsynen af en retad megära.

"Man går inte på det sättet, när ens matmor frågar," skrek hon, "och man tar inte på sig några förnåma miner när man är ett intrikat stycke, en... en..."

"Nej, sluta nu upp, du, Regina," sade herr Anderson, i det han också steg upp, fattade Julies hand och förde henne med mildt våld fram till soffan, der han nödgade henne att sätta sig. "Kom ihåg att du inte har några bevis för hvad du säger!"

"Har jag inte bevis? ropade fru Anderson, i det hon alldeles likblek af ilska rasade från dörren och midt fram i rummet; "har jag inte bevis? Det vore märkvärdigt!"

Har jag inte med egna ögon sett att hon mötte karlsloken nere vid Gustaf Adolfs torg, i hörnet, att han helsade på'na, och att herrskapet gjorde sällskap ända till Vesterlånggatan der hon gick in i garnboden, och att han väntade utanför tills hon kom ut igen, och följde med'na tillbaks, fast han skildes vid'na på torget igen, för att inte någon skulle få se dom tillsammans, kantänka! Är det inte bevis det? Hvasa? Våga neka till hon, min stolta fröken, att det inte ä' så som jag säger, och som jag sett med mina egna ögon! Våga, om hon kan!"

"Jaså, man roar sig med att spionera på mig?" frågade Julie, i det hon med fast blick betraktade fru Anderson, som stod framför henne med armarne i sidorna, så som hon förut plägade göra i klädstandet, när någon ville pruta för mycket. "Och med hvad rätt gör fru Anderson det?"

"Det var den oförsyntaste varelse jag nå'nsin råkat ut för! Hon frågar med hvad rätt jag — *jag* spionerar på min dotters guvernant!"

"Ja, det undrar jag inte på att hon frågar," interfolierade herr Anderson. "Du borde komma ihog, att fröken Schuli inte är något tjenstehjon i huset, utan..."

"Jaså, hvad ä' hon då, om jag får göra mig så näsvis och fråga?" sade fru Anderson, försmädligt nigande för dem båda. "Är det *jag* kanske som är hennes piga? Är det så du vill ha det? Men då har du lurat dig, min käre Anderson, så mycket du vet det! Och fröken med, ifall hon trodde att hon skulle få spela herre i *mitt* hus! Det kan hon lugna sig åt!"

"Jag har kommit hit i huset som lärarinna åt er dotter; men inte som tjenstehjon," sade Julie i det den sårade stoltheten dref blodet upp på hennes kinder; "och hellre än att underkasta mig ett sådant behandlingssätt, aflägsnar jag mig ännu i dag!"

"Det låter hon bli, min stolta fröken!" utbrast fru Anderson. "Hon går inte förr än jag befaller, det skall jag visa henne! Om vill jag att hon skall bli qvar, så blir hon qvar, det skall jag visa henne! Men hon skall låta bli att sätta sig på sina höga hästar, det ska' jag visa *henne*! Var så god och kom nu inte med några krumbugter, utan bekänn att hon hade karlsällskap i går afton, när hon var ute."

"Ja, det är sannt," svarade Julie lika lugnt som förut.

“Nå, och hvem var den der unge kavaljeren? Hvasa? Det var naturligtvis en bror, eller en kusin eller något tocke' der adligt och förnämt, kan jag tänka.”

“Nej, det var hvarken min bror eller kusin. Det var en helt fremmande person.”

“Såå? Det är ju riktigt snyggt! Nå, och hvad ville han fröken, om man får lof att fråga?”

“Det är min hemlighet!”

“Ja, men den vill jag veta, och den *skall* jag veta, förstår hon sig på det, fröken Ståle!”

“Jag förstår inte alls ett sådant uppförande som ert, och vill inte ännu en gång utsätta mig därför! Jag är inte något barn, jag är van att taga vara på mig sjelf, och jag skulle förlora all aktning för mig sjelf om jag skulle tåla ett sådant bemötande. Jag hoppas herr Anderson inser att jag inte längre kan stanna qvar här i huset,” fortfor hon, vändande sig till den hederlige landstingsmannen, som satt der alldeles tillintetgjord, “och jag anhåller att få lemna min plats ännu i dag.”

“Det är *jag* som afgör den saken, och inte den der nattmössan!” utbrast fru Anderson, som nu glömde all möjlig försigtighet. “Och det är inte värdt att fröken sjäpar sig för honom!”

Men nu försiggick en förvånande förändring med herr Anderson. Vid benämningen “nattmössan” spratt han till som huggen af en orm, och reste sig upp ur soffan alldeles pionröd af vrede, samt utropade i det han slog den knutna handen i divansbordet så att den stora fotogenlampen hoppade högt i vädret, och fruns album med alla porträtterna i tog reträtt under bordet: “Nehej! Stopp nu och belägg, fru Anderson! Nu går skammen på torra landet, och nu ä' det jag som säger att du tiger och att det är jag som ä' herre i huset! Har jag varit nattmössa till dato, och det vill jag inte disputeras, så ska' det vara slut från och med i dag, det kan du sätta dig på! Skäms du inte en lefvandes smula att bära dig åt som en tocken ragata, och komma med ord som kunde passa i klädståndet, men inte i *mitt* förmak! Fy tusan fan! Du borde skämmas ögonen ur dig, det säger jag dig! Och nu vill jag att det ska' bli klart med det här, och nu vill jag att du ber fröken Ståle om ursäkt för ditt ohemula beteende, och att hon i sin tur talar om för oss hvad det är för slag med det der i går

afse, och så få vi saken på rediga fötter, och böckerna klara! Och nu går Mina ut, och så lagar vi att allting blir i ordning!“

“Nehej, Mina stannar qvar, och du... du borde blygas, Anderson! Tycker du det ä' menskligt att ta' parti af ett så'nt der stycke, och att komma med sådana ord te din hustru, ... som...” — och nu tog fru Anderson till tårarne, då ingenting annat ville hjälpa — “som varit dig en trogen hjälp i nöd och lu... hu... hust!”

“Jag vill för ingen del vara något trätöfrö i herrskapets hus,” förklarade Julie, i det hon steg upp, “och fastän jag vet med mig sjelf, att jag ingenting gjort, som jag behöfver blygas för, så behöfver jag heller inte för någon yppa hvad som endast rör mig sjelf. Jag går nu in och lägger mina saker i ordning, och i eftermiddag skall jag bege mig utaf, sedan jag först skaffat igen de penningar, som herr Anderson var så god och gaf mig i förskott häromdagen. När herrskapet båda blir litet lugnare än nu, så hoppas jag ni ska' inse att jag inte varit ovärdig att vistas i ert hus, och att jag kanske varit värd ett bättre bemötande än det som kommit mig till del.”

Och dermed gick hon, nu alldeles obehindradt, åt dörren, öppnade den lugnt och försvann lika enkel, lika tyst och värdig som hon kommit. De båda makarne Anderson sågo på henne, sågo på hvarandra, sågo mäktat förlägna ut, och visste inte hvad de skulle säga. Fruen märkte att hon gått för långt, och att hon kanske inte så alldeles låtit tonen stämmas efter förmaket och den nya samhällsställningen; herrn blef förvånad öfver sin egen djerfhet, och visste icke rätt huru han skulle kunna upprätthålla sin nya värdighet af herre i huset. Båda två funno sig mäktat generade, och de ämnade just att så småningom börja ursäktat sig för hvarandra, då de helt plötsligt hörde en djup snyftning ifrån fönstret der Mina satt, och när de tittade dit, sågo de till sin stora förskräckelse, huru den unga flickan stod upp från sin plats, famlade för sig med händerna, som om hon velat finna ett stöd, rörde på läpparne som om hon velat säga något, och derpå föll framstupa till golvet.

“Gud i himmelen!” ropade fru Regina utom sig af förskräckelse. “Mina, mitt barn! Min flicka, hvad i Herrans namn är det? Hon går åt! Anderson, spring efter åderkolongen! Spring efter doktorn! Spring efter apteket!”

Och hon skyndade fram till Mina, och lyfte upp hennes hufvud, och nu var det slut med den vredgade klädstandsfrun, och den bekymrade modern intog hennes plats. Det var rörande att se med hvilken omsorg hon lade dotterns hufvud i sitt knä, hur hon försökte allt möjligt för att återkalla henne till lif, medan herr Anderson sprang ut i köket, skickade Lina efter doktorn, och skyndade derifrån in till guvernanten, som han fann badande i tårar, och ropade till henne med en röst, som kom henne att glömma allt hvad som nyss passerat! "Herre Gud, Schuli lilla, kom för all del in! Mina håller på att dö!"

7.

Julie skyndade hastigt att torka sina tårar och att följa Anderson in i förmaket. Mina var ännu helt och hållet sanslös och den förtviflade modern satt ännu kvar på samma ställe, hållande hennes hufvud i sitt knä.

"Var lugn, bästa tant," hviskade Julie, i det hon kände på den unga flickans puls. "Det är väl inte så farligt! Låt oss hjälpas åt att få henne upp på soffan, och att häkta upp hennes klädning!"

"Ja ja — låt oss göra det... Herre Gud, Julie lilla, hon måtte väl inte sätta lifvet till," hviskade fru Regina ångestfullt, nu en helt annan människa än förut. "Hon måtte väl inte ha fått slag heller... Gud i himmelen, det skulle jag aldrig kunna öfverleva!"

"Åh nej, det är bara en vanlig svimning, kära tant," lugnade henne Julie, i det alla tre med förenade krafter lyftade den afsvimmade upp i soffan, och Julie skyndade sig att lösa upp band och knutar för att skaffa henne luft. "Ser tant, hon rör på sig igen... hon kommer sig!"

"Här ä' ådekolongen," ropade herr Anderson som varit inne i sängkammaren efter en flaska, "badta hennes tinnigar, Schuli lilla! Hvad i herrans namn kan det vara åt flickungen?"

"Hon måtte väl aldrig få scharlakansfebern heller," utbrast fru Anderson ännu mera orolig, i det tårarne rul-

lade utför hennes kinder, "hon har inte haft'en som barn, och den lär ju gå så fasligt!"

"Åhnej, kära du," utbrast herr Anderson, "då skulle hon ju vara fläckig i synen, och hon är ju blek som ett lik, vet jag! Men vänta du, hon slår upp ögonen, hon lefver, Regina lilla!"

Och i öfvermåttet af sin glädje omfamnade herr Anderson sin Regina, som han nyss grälat så bra med, och fru Regina omfamnade sin gubbe som hon nyss kallat en nattnössa, och föll derpå ned på knä framför soffan hos sin dotter, hvars hufvud hon fattade mellan sina händer och betäckte med kyssar.

"Hur är det, min flicka lilla? Hur är det?" stammade hon utom sig af glädje och oro på en gång. "Gud vare tack och lof att du tittar upp igen! Hur är det?"

"Ingenting, mamma lilla!" hviskade Mina och såg ännu förvirrad omkring. "Men hvar är Julie? Hon har väl inte gått?"

"Nej, Mina lilla, jag är här!" svarade hon i det hon tittade fram bakom fru Reginas axel, och smålog så vänligt åt sin elev. "Jag är ju här."

"Och du går inte?" frågade Mina ångestfullt, i det hon fäste sina stora ögon på guvernanten och blef ännu blekare. "Inte sannt, du går ju inte härifrån?"

"Nej, kära barn!" svarade modren i det hon vände sig om och såg på Julie med en blick så bedjande att man icke skulle kunnat tro fru Anderson om att ega en sådan blick till sin disposition. "Nej, Julie blir nog qvar om vi... om jag ber henne derom!"

"Om Mina önskar det," svarade Julie undvikande.

"Ja, ja... du får inte gå... det skulle döda mig!" hviskade Mina med ett uttryck af den högsta förfäran, i det hon sökte resa sig upp. "Hör du, Julie, du får inte lemna oss, förrän jag sagt mamma..."

"Tyst!" sade Julie i det han lade fingret på sin mun. "Du får inte tala mera; tyst, tyst!"

"Ja, mitt kära, älskade barn!" återtog fru Anderson, "Julie har rätt, du får inte tala så mycket. Men hvad gör då Lina som inte kommer igen med doktorn? Titta efter i fönstret, Anderson du, så springer jag ut efter litet vatten och saft. Håll i henne, Julie lilla, håll i henne tills jag kommer igen!"

Och fru Anderson skyndade ut. Knappt hade hon stängt dörren, och Mina sett att fadren tagit posto vid reflexions-spegeln, förr än Mina med en ström af tårar slog sina armar om Julies hals och hviskade:

“Goda, goda Julie!... Och det är för mig du lider så mycken förödmjukelse... men jag skall tala om för mamma... jag skall säga...”

“Du skall ingenting säga, Mina lilla! Du skall bara lofva mig att aldrig återse honom. Han är det inte värd, tro mig... tro din syster och din vän!”

“Ja ja, jag tror dig; men det är bra hårdt, det är grymt att — nej, se inte så förebrående på mig, jag lof var allt hvad du vill, bara du inte lemnar oss... hör du det... du får inte gå; ty om du går ifrån mig så blir jag en elak, sjelfvisk varelse... ja, Gud vet hvad det blir af mig, om du går!”

“Du dåraktiga, lilla barn,” svarade Julie ömt, i det hon kysste hennes brännande panna. “Jag skall inte gå, jag skall gerna underkasta mig hvad som helst för din skull. Det var en dum stolthet hos mig, som nyss — men det skall inte hända mera! Jag har nu sett en vrå af din mors hjerta, som försonar mig med alla hennes öfriga fel.”

“Nu kommer doktorn!” ropade herr Anderson från fönstret.

“Nå Gud ske lof!” svarade frun ifrån dörren. “Och här har jag vatten och citronsaft. Drink nu litet, min snälla flicka, drick bara en endaste mun, så ska’ du få se att du blir bättre.”

Och Mina försökte att dricka för att göra modern till viljes. I detsamma inträdde doktorn, en helt ung man, som bodde några hus derifrån, och som Lina sprungit upp till och händelsevis råkat, just som han kom i trappan för att gifva sig af ut på sjukbesöken för dagen.

Han helsade artigt men kort, och utan att akta på fru Andersons många frågor och beskärmelser, gick han rakt fram till den skjuka, fattade hennes arm, och såg forskande på henne i det han kände på hennes puls.

“Här har varit någon stark sinnesrörelse som förorsakat svimningen,” sade han. “Jag hoppas på att det skall gå öfver snart nog. Har ni blifvit ledsen öfver något? Seså, säg rent ut, ty annars har jag svårt att ordinera något.”

“Ja, jag har blifvit ledsen,” stammade Mina matt, “och mitt hufvud värker så fasligt.”

“Hm! Mätte ha varit någon mycket stark sinnesrörelse;” mumlade doktorn, “pulsen ökas bara ni talar om den.”

“Ja, ser doktorn,” svarade herr Anderson, “det var så att fröken här, dotter mins guvernant, skulle lemna oss, och det... det...”

“Det gjorde henne så bedröfvad?” sade doktorn i det han forskande såg på patienten, som blef allt blekare och blekare. “Nånå, sådan kan vänskapen vara! Jag skall skrifva ett recept... men här måste framför allt vara stillhet och ro. Derför ska’ ni bädda ner henne,” fortfor han vändande sig till fru Regina, “så att hon får riktigt lugn, och så kan ju fröken stanna inne i dag, om det är möjligt!” Och den unge doktorn gjorde en aktningsfull bugning för Julie.

“I dag och hur länge som helst,” försäkrade denna, i det hon tryckte Minas hand.

“Får jag lof att stiga in i herr Andersons rum för att skrifva receptet, medan damerna laga att lilla mamsell kommer i sin säng?” frågade doktorn. Och herr Anderson gick förut och visade vägen, och fru Anderson hörde inte ens att doktorn kallade Mina för mamsell, så bekymrad var, hon.

“Mitt kära, välsignade barn!” sade hon, i det hon med Julies och den tillkallade Linas hjälp förde henne in i sitt rum, der de började kläda af henne, “du får inte bli sjuk för oss, hör du det?”

“Nej mamma,” hviskade Mina knappt hörbart, “jag blir inte sjuk, bara inte Julie kommer härifrån! Men gör hon det, så tror jag att jag dör, mamma... ja, det gör jag!”

“Hon ska’ inte komma härifrån, kära barn, om du inte vill det!” hviskade fru Anderson ifrigt, och då nu Julie närmade sig dem, tillade hon i det hon såg på denna med bedjande min: “Inte sannt, Julie lilla, allt det der som vi nyss talade om, det är ju inte fråga om det mera?”

“Det har jag redan glömt,” svarade Julie med ett på samma gång mildt och fint smålöje, “och jag hoppas att tant har detsamma.”

Fru Anderson ämnade just svara att det aldrig kunde komma i fråga, då doktorn i detsamma inträdde för att ge sina föreskrifter om Minas behandling.

“Om fröken stannar inne hos henne,” sade han förbindligt till Julie, “så laga att det finns litet is i beredskap, i fall källa omslag skulle behövas på hufvudet. För öfrigt, stillhet och lugn bara, så hoppas jag att anfallet skall gå öfver lätt nog.

Och i det han sade detta, tog han afsked och följdes ut i förmaket af fru Anderson.

“Tror doktorn att det blir något farligt?” frågade hon ångestfullt i det hon fattade hans båda händer och tryckte dem i sina. “Det blir väl aldrig skarlakansfeber heller?”

“Ahnej, vi ska’ väl inte tro det!” sade doktorn lugnt. “Men nog kan det väl hända att det blir litet yrsel utaf. Det tycks ha varit någon mycket stark sinnesrörelse som hon varit utsatt för. Låt nu bara den unga guvernanten vara inne hos henne, efter hon synes ha så mycken tillgifvenhet för henne. Det tycks vara ett utmärkt ungt fruntimmer, och jag riktigt gratulerar herrskapet att ha fått en sådan lärarinna i huset.”

“Ja, hon är alldeles... alldeles utmärkt!” stammade fru Anderson med ungefär samma min som om hon sväljt ett surt äpple.

Och doktorn hade icke väl kommit utom dörren förr än fru Anderson skyndade in till sin gubbe, som, lugnad af doktorn, hade satt sig ned i sitt rum, att för tionde gången tugga igenom en af landstingets motioner rörande folkskolesaken. Herr Anderson var nog både skrif- och läskunnig — på sitt sätt; men här förekommo så många främmande ord som han hade litet krångligt att reda sig med och ingen må därför undra på att han hade litet myror i hufvudet.

“Herre Gud, Anderson!” utbrast frun och slog ihop händerna. “Sitter du nu der igen med dina välsignade luntor, när du vet att flickan ligger dödssjuk derinne!”

“Åh, det är inte så farligt, sa’ doktorn,” menade herr Anderson lugnt; “och ser du, det allmännas affärer, sa’ landshöfdingen häromda’n, få lof att gå framför de enskilda, sa’ han. Men hur ä’ det nu, ha ni klädt af henne och ligger hon redan?”

“Ja, visst ligger hon!”

“Nå och Schuli ä’ inne hos ’na?”

“Ja, visst ä’ hon inne! Det ser då ut som jag aldrig skulle kunna bli af med det intrikata stycket!” Fru Anderson

hade redan repat sig litet, som man hör. "Men vänta mig hon, bara Mina blir frisk så..."

"Så tänker du köra henne på porten? Det vore då åtminstone mycket tacksamt, det måtte jag säga!"

"Ni ä' som ni vore förgjorda, allihop! Du och Mina och doktorn och hela världen!"

"Ja, och därför ä' det så godt att du gör här som jag gör i landstinget... följer med plura... pluraliteten, gumman min! Det är det bästa du kan göra, för hur det ä' så är det säkert att Schuli går utånpå oss allihopa! Det har jag sagt och det står jag vid!"

"Åh, vi ska' väl si det!" svarade fru Anderson med en knyck på näsan, i det hon gick ur sin mans rum och in i dotterns, medan herr Anderson å sin sida åter började gräfvna ner sig i motionen och det betänkande som utskottet hade uppsatt, och svettades svåra och tyckte att statens affärer voro bra mycket krångligare än hans egna, både när han ännu var kryddkrämare, och nu sedan han blifvit rentier och possessionat.

8.

När fru Anderson kom in i Minas rum, så var der tyst som i grafven. Mina tycktes ha somnat och låg der så blek och stilla med handen sluten i Julies, som hade satt sig på en stol vid hufvudgården, och som med innerligt deltagande såg ned på det bleka anletet som endast af hårets färg kunde skiljas från örongottet, så hvitt var det.

Fru Anderson visste icke riktigt hur det var fatt med henne vid denna syn. Hon kände visserligen, och det hade hon för resten länge känt, att hon icke kunde tåla fröken Julie, som kommit dit för att fördunkla hennes egen fröken; att hon för henne hyste ett ordentligt hat som bestämmt aldrig skulle kunna släckas. Men när hon nu såg henne sitta så der vänligt och stilla vid den sjuka dotterns säng, så rörde sig bredvid hatet i hennes hjerta också en annan känsla som hon inte rätt förstod, och som hon icke heller gerna ville veta utaf. Hvarför skulle också den der

guvernanten vara så oåtkomlig? Hon hade väl gjort allt hvad i hennes förmåga stod att reta och förödmjuka henne, och ändå var hon alltid lika lugn, lika öfverlägsen. Ty det var just det som mest retade fru Regina Anderson, att den unga flickan alltid såg ut som om hon icke träffats af de projektiler man slungade emot henne. Och detta skref fru Regina på hennes adelshögfärds räkning.

“Men jag vill inte,” tänkte hon, “ha en menniska i huset, som jag ska’ behöfva genera mig för! Jag vill inte ha omkring mig en tocken der, som blänger på mig med sina stora ögon, när jag snäser till Anderson, eller grälar på pigorna, eller säger någonting, som kanske inte är så rasande fint, men så mycket mera sannt. Hon säger visserligen ingenting, men hon tänker så mycket mera. Och jag ser på’na att hon tänker: ‘det är fasligt hvad den der menniskan är råhyfsad’, och det tål jag inte. Vore hon bara en sådan som man kunde tufsa med litet, så skulle hon gerna för mig få ha’ någon liten kurtis med en ung karl; för det är då menskligt i alla fall; och det kan ju vara i all tukt och ära; men si nu när hon är så der fasligt hög och förnäm af sig, så ska’ hon också hålla sig på mattan.”

Allt det der tänkte fru Regina mycket snabbare än jag hunnit nedskrifva det, och derpå närmade hon sig till sängen.

“Sofver hon, Julie lilla?” frågade hon så sakta hon kunde.

“Ja,” svarade den unga guvernanten lika sakta, “jag tror det. Var nu inte orolig, lilla tant! När hon får hvila sig litet, så går det nog öfver.”

“Gud gifve det! Men om nu Julie vill gå in till sig litet, så sätter jag mig här och ser efter flickan min, och när hon vaknar så skickar jag in efter Julie, för då vill väl allt Mina se att Julie är qvar ännu.”

“Som tant vill!” svarade Julie sakta och lossade försigtigt sin hand ur Minas samt lade denna uti modrens i stället. Så sakta än denna rörelse skedde, kändes den likväl af den sjuka, som drog en djup suck och slog upp ögonen till hälften, men slöt dem åter när hon såg Julies ansigte lutadt öfver sitt.

Och efter några ögonblick aflägsnade sig den unga guvernanten, och fru Regina satt ensam qvar vid dotterns bädd, hållande hennes hand i sin.

Det var just inga glada tankar hon hyste, der hon så satt. Dottrens öga hade icke sökt hennes, det hade endast letat efter den af modern hatade lärarinnans, och när det funnit henne, hade det slutit sig på nytt, förnöjdt öfver att se henne luta sig öfver hennes bädd.

“Man ska’ få se,” tänkte fru Anderson i sitt bittra sinne, “att hon slutar med att göra Mina kall och liknöjd för sin mor också — då skulle jag just ha det treffligt här! Henne som jag släpat och arbetat för; henne som jag håller så innerligt utaf. Men det får inte ske! Förr ska’ hon ur huset, om det också skulle göra flickan min sjukare än hon är; ja, om det också skulle kosta henne...”

Här stannade fru Regina, fasande för sin egen tanke. “Om det också skulle kosta henne lifvet!” hade hon tänkt, och den tanken, fastän icke till fullo uttänkt, slog henne med förskräckelse.

Hvem sade henne väl att icke den bädd, på hvilken dottern nu nedlagts, kunde blifva en dödsbädd? Hur många hade icke lagts ned som hon, frisk och full af lifskraft och ungdom, och likväl icke stigit upp igen ifrån det långvariga sjuklägret? Hvar fanns väl någon säkerhet att så icke kunde gå äfven här?

Hon lutade sig ned och såg med allt mera ångestfull blick på den bleka slumrerskan i bädden. Och hur hon såg och såg, och hur hon tänkte och bäfvade, så började isen omkring det hårda hjertat att smälta allt mer och mer, och all den galla som ett otämdt lynne och ett sträfsamt lif samlat i hennes själ, började att förena sig med det smälta isvattnet och att droppe för droppe söka sig en väg genom det stirrande ögat som i växande ångest hängde fast vid den slumrande dotterns drag.

Och så satt hon länge, och det blef alltmera lätt omkring hennes hjerta för hvarje tår som rann bort; men det blef på samma gång, tyckte hon, allt mera skumt för hennes yttre blick. Snart såg hon icke mera sin dotter; hennes öga flyttade sig omkring rummet, fästade sig irrande än på ett föremål än på ett annat. Det var som om hon ville i en enda bild sammanfatta alla de spridda drag som påminde om hennes sofvande barn. Nu fäste hon ögat på den lilla byrån vid fönstret der hennes spegel stod; nu på fönstret sjelf der den lilla myrten blommade som hon sjelf planterat då Mina fylde sitt tionde år; det var just

lagom för att den skulle kunna vara färdig till... och så ändrade tankegången sig och hon såg i andanom den dag nalkas, då dottern skulle ut ur hemmet, med brudkransen i sina lockar. Således alltid en skilsmessa, alltid en bitter stund för den moderliga egoismen; men det var dock alltid bättre att lifvet rövade hennes dotter från henne, än att döden skulle göra det.

Från fönstret föll hennes blick ned på soffan der kläderna ännu lågo qvar sedan hon fört dottern till sängs. Men nedanför på golvet der skimrade något hvitt... det var ett papper, som såg ut som ett bref. När nu Reginas skumma och tårfulla blick föll derpå, så tycktes det förstoras, det tycktes röra på sig, det tycktes vinka åt henne som om det sade: kom och tag mig, jag har en hemlighet att berätta dig, kom, kom!

Och fru Anderson önskade icke något högre; men dotterns hand qvarhöll hennes så fast, och hon vågade icke väcka henne; men det hvita bladet vid fönstret lockade henne som med en förtrollning.

Hon måste bemäktiga sig det, kosta hvad det ville. En blixtnabb tanke flög igenom hennes misstänksamma själ. Det var ett bref till Julie; hon hade tappat det då hon hjälpte till att kläda af Mina. Ja, så var det, och af det brefvet skulle hon få veta hvad det var för ett förhållande mellan guvernanten och den unga karlen.

Hon lösgjorde, så sakta hon kunde, sin hand ur Minas, och sedan hon väl förvissat sig om att denna fortfarande sof, gick hon på tå, så stilla som möjligt, bort till platsen der det hvita papperet låg och lyste henne i ögonen. Hon böjde sig ned öfver det med girig häftighet, tog hastigt upp det och stoppade det med en känsla af triumferande skadeglädje innanför sin klädning. Nu hade hon bevis; nu skulle hon äntligen få krossa den der förnäma damen, som utöfvade ett så orättmätigt valde i hennes hus,

Hon kom tillbaka till sin plats. Mina sof fortfarande, och fru Regina kunde inte styra sin nyfikenhet. Hon tog upp det lilla papperet, vände på det än åt den ena, än åt den andra sidan, såg forskande först på sin sofvande dotter och sedan åt dörren, och när ingenting misstänkt syntes till, så öppnade hon det slutligen och började läsa det med gnistrande blickar. Men med den läsningen hade det sig icke så lätt som kanske en och annan tror. Fru Regina

Anderson läste visserligen alldeles obehindradt i sin psalmbok med de stora stilarne, och temligen obehindradt i Stockholms Dagblad, som var hennes vanliga morgonlektyr: men se, skrifstil hade hon krångligare med än hon gerna på fullt allvar ville medgifva. Men med ihärdighet segrar man öfver allt här i världen, till och med öfver oförmågan att kunna läsa, och se här hvad fru Regina slutligen stafvade sig till uti det för samma dags morgon daterade brefvet:

“Min evigt älskade! Hvarför har jag inte på så lång tid, för mig en hel, osalig evighet, fått se ditt hulda anlete, trycka din darrande hand i mina?”

“Det var underligt!” interfolierade fru Anderson i tankarne. “Och han träffa’ henne ju i går afton! Det var fasligt hett!” Och så fortsatte hon:

“Tusende hinder uppställa sig i vår väg, jag vet det väl, du min själs stjärna, du mina ögons ljus; men ega vi endast mod och hopp, så skola vi segra öfver dem alla! Du har ofta sagt mig att du fruktar din mors vrede; att dina föräldrar icke bära aktning för annat än mammons skatter, för det flammande guldets, för hvilket så många menniskoträl sålde bort sin odödliga själ, och att de aldrig skola tillåta dig att älska en fattig man.”

“Hm,” tänkte fru Anderson, “det var märkvärdigt! Tockna der fattiglappar! Hvad ska’ då folk, som har någonting, säga?”

Och så fortsatte hon igen:

“Men var trygg, min älskade! Fast jag visserligen ännu endast är extra-ordinarie kammarskrifvare i posten, så har jag likväl framtiden för mig, och statsrådstabureten i perspektiv. Och jag skall bli en stor man, endast du vill blifva min, och jemna fårorna på min panna, och hjälpa mig att besegra hindren på min väg. Blifva dina föräldrar omöjliga att öfvertala, så fly vi, min älskade, på kärlekens vingar till ett annat land, der ingen skall kunna hindra oss att tillhöra hvarandra! Vi resa till Köpenhamn, och der förena vi oss med oupplösliga band!”

“Jo, det är snyggt!” tänkte fru Anderson, fasande för så mycken djerfhet. “Han vill narra menniskan att rymma! Det var mig en... en...” — och så läste hon igen:

“O, att du hade kommit till mitt möte i går afton! Hvarför kom du inte, grymma flicka?”

“Hvad i Herrans namn,” utbrast fru Anderson nästan högt, “är det han säger? Kom hon inte? Kors i alla mina evärdliga tider, man ska’ få se att hon har två stycken, som hon stämmer möte med! Och den menniskan har jag haft så länge i mitt hus!”

Och hon läste vidare:

“Tänk dig, älskade, hvilken gäckad förväntan! Jag går dernere på trottoaren i den mest lycksaliga förhoppning att några ögonblick få se ditt sköna, vänliga anlete, dina milda, älskliga ögon, och så kommer i stället hon, denna stolta, hårdhertade kvinna, som vill skilja oss åt, och öfverhopar mig med förebräelser och kallar mig en samvetslös niding, som vill draga oskulden i förderfvet.”

“Hvad i Herrans eviga namn är detta?” tänkte fru Anderson, och blef nästan askgrå af förskräckelse. En blixst af sanning upplyste ett ögonblick hennes hatfulla sinne, och förskräckt för det ljus den spred, skyndade hon att skaka bort ifrån sig den tanke, som ville öfverväldiga henne, i det hon med feberaktig häftighet fortsatte läsningen af brevet:

“O, om du visste hvad jag hatar henne, denna predikande, pedantiska varelse, som man gifvit dig till guvernant, helt visst för att spionera på dig och för att förstöra vår lycka! Hvad rör henne vår böjelse? Hvad rätt har hon att uppträda som din målsman? Det var endast tanken på dig som hindrade mig från att behandla henne som hon förtjenade, den elaka varelsen! Akta dig för henne, skänk henne icke något förtroende, utan tro endast på vår leende framtid, och på din Emils brinnande kärlek. Och nu farväl, tusen kyssar, millioner suckar sänder dig din evigt, *evigt* älskande Emil.”

Fru Anderson hade knappt styrka att vända om brevet för att med en blick på utanskriften förvissa sig om att intet tvifvel mera fanns, att den förskräckliga sanningen stod framför henne i sin osminkade nakenhet.

Hennes darrande händer famlade kring det hvita papperet, som prasslade som ett torrt blad för vinden, och när hon slutligen fick brevet vändt och kastade sina stirrande blickar på stället, der utanskriften stod, så uppgaf hon ett qväfdt rop och tappade brevet på golfvet.

Hon hade läst orden: “Till fröken Mina Anderson”, som stodo der så fina och små och präntade; men aldrig

hade ens bokstäfverna i hennes psalmbok lyst klarare och syntes tydligare än denna lilla nitida och bakåtlutande skrift som i hennes ögon lyste liksom den brinnande skriften vid Belzasarsfesten i Babel.

Det var hennes barn som detta bref gälde. Och hon, blind och trygg, hade ingenting anat, ingenting märkt. Och den fattiga guvernanten, den af henne afskydda, stolta och förbisedda adelsfröken, som alltid varit henne en nagel i ögat, hon hade åtagit sig hennes egen moderspligt att vaka öfver det oerfarna barnet, som låg der slumrande och kanske drömmande om honom, som fångslat hennes ungdomliga hog med den första kärlekens farliga, men så förtrollande band. Och denna unga, fattiga och stolta flicka hade hon förolämpat på ett så himmelsskriande sätt; henne hade hon trampat under sina fötter; öfver henne hade hon utgjutit sin vredes skålar i rikaste mått.

Det var för mycket för den på sitt sätt stolta fru Regina Anderson. Hon gjorde också nu hvad hon aldrig förr gjort i hela sitt lif: hon föll afdånad tillbaka i stolen.

Huru länge hon befunnit sig i detta tillstånd visste hon icke; men när hon återkom till sig sjelf, såg hon en qvinlig gestalt luta sig ned öfver henne, och kände något kylande på sin panna. Hon såg upp med halft förvirrad, halft förfärad min, och fann att det var guvernanten som egnade henne de omsorger, hvilka återkallade henne till lifvet.

“Hur är det, bästa tant?” hörde hon nu Julie fråga med mild och smekande stämma. “Känner tant sig bättre?”

“Ja, jag tycker att det är så; men hur kom Julie hit in?”

“Jag vet det knappt sjelf... jag kände mig så orolig... för Mina! Ser tant så röd hon är: hon har bestämdt stark feber, stackars liten. Men hur kom det sig att tant...”

“Ah kors, kära Julie,” svarade fru Anderson och såg på guvernanten med ovanlig blidhet. “Det var därför att jag också var orolig, kan jag tänka... och så har jag fått veta något som... något som... Men det är detsamma, vill Julie stanna här inne hos Mina en liten stund, medan jag går in till min gubbe?”

“Så gerna, tant. Jag stannar hur länge som helst.”

“Tack för det... och för mycket annat som... jaja, det der få vi tala om sedan,” sade fru Anderson i det hon

tryckte hennes hand, och böjde sig ned för att ta upp det på golfvat liggande brevet.

Men Julie förekom henne, och ämnade just vända om papperet, då fru Andersom hastigt ryckte det ifrån henne, innan hon ännu hunnit se något derutaf, och stoppade det i sin ficka. Detta gick mycket hastigt, men dock icke så hastigt att icke Mina, som just nu vaknade upp ur sin slummer, hann att kasta sitt yrvakna, förvånade öga derpå, ett ögonblick innan det dök ned i moderns klädningsficka.

Hon gjorde en rörelse för att resa sig upp, men föll åter maktlös tillbaka på kudden. Fru Anderson märkte ingenting af allt detta, utan skyndade, sedan hon ännu en gång tryckt Julies hand, hastigt ut genom dörren; det vill säga, så hastigt som hennes efter svimningen något stela ben ville bära henne.

Julie såg efter henne allt mer och mer förundrad och satte sig sedan på stolen der frun nyss sutit. Men huru öfverraskad blef hon icke, då nu en liten feberhet hand fattade hennes, och en uppskrämd, af sinnesrörelse darrande stämma hviskade i hennes öra:

“Julie, Julie! Mamma har brevet! Hon vet allt! Nu kan jag gerna lägga mig att dö med detsamma! Nu är allt förloradt!”

“Barn!” svarade Julie småleende. “Hvem vet om inte nu allt är vunnet?”

“Nu förstår jag henne!” fortsatte hon sedan tankfull för sig sjelf. “Nu har jag hopp äfven om hennes förbättring.”

Och i det hon böjde sig ned öfver den feberheta sjuklingen, började hon hviska till henne ömma, lugnande ord som tycktes göra den bästa verkan. Ty feberrodnaden gaf sig efter hand, andetagen blefvo lugnare, de matta ögonen slöto sig småningom, och efter några ögonblick sof Mina med handen slutet i sin lärarinnas, som med tårglänssande ögon hviskade i det hon såg ned på det slumrande qvinnobarnet i bädden:

“Stackars liten! Kan jag hos henne väcka det slumrande och återvinna det förlorade, så har jag ändå inte förgäfves kommit hit!”

9.

Herr Anderson satt ännu och tuggade på den der nya motionen, och såg som vanligt mäktigt bekymrad ut, då hans fru öppnade dörren och med alla tecken till den häftigaste sinnesrörelse kom inskyndande i rummet. Knappt hade hon stängt dörren, förr än hon stapplade fram till soffan och sjönk ned deri, i det hon med darrande röst mera hviskade än talte:

“Kors i alla mina tider, Anderson! Om du visste! Jo, nu står här riktigt väl till, ska’ jag säga!”

“Hvad är det?” ropade herr Anderson, i sin tur förskräckt. “Flickan är väl inte sämre heller?”

“Ähnej, men det är väl det som är värre än så, höll jag på stt säga! Kan du tänka hvad som har hänt mig, Anderson lilla?”

“Nej! Har Lina kanske varit på något sätt näsvis emot dig?”

“Här ä’ visst fråga om Lina nu! Nej du, Anderson, jag har dånat... dånat som en höna, du!”

“Har du?” utropade herr Anderson med en ton af den mest oförställda förvåning. “Då måtte det varit någonting förbaskadt i farten!”

“Jo, du är så säker,” menade frun i det hon tog upp brevet och höll det framför ansigtet på sin gubbe. “Om obeliskens hade ramlat, så hade jag väl inte blifvit flatare! Hvad tror du det här ä’ du, Anderson?”

“Ett papper, kan jag si!”

“Ett papper? Det här? Nej du, det är ett kärleksbref till Mina, du!”

“Åh fan!” utbrast herr Anderson, samt fortsatte efter en stunds tystnad ganska filosofiskt: “Jaja, hon är nu i de årena då tockna brukar komma, så vida det annars ska’ bli något af med den saken.”

“Ett kärleksbref till Mina, till barnet, du!” fortsatte frun utan att gifva akt på hans filosofiska utgjutelse. “Kan du tänka dig något oförskämdare, och det till på köpet utaf en som ingenting har och ingenting är, du!”

“Nå, så kan han väl kanske få då!” menade herr Anderson lugnt.

“Jaså, och du tror att jag skulle ge min dotter åt en fattiglapp till extra i posten? För större är inte herrligheten, ska' jag säga dig!”

“Han kan väl bli ordinarie med tiden! Jag började ju som extra i bo'n, jag — vill jag minnas! Och du i klädståndet!”

“Det der få vi alltid talas vid om sedan,” svarade fru undvikande. “Men ser du, Anderson, det är en annan sak som ä' viktigare, du! Guvernanten... Julie... fröken Ståle, som vi behandlade litet illa nyss” — fru Anderson begagnade med afsigt ordet ‘vi’ för att göra sin egen skuld litet mindre — “är den som haft reda på saken, och hon har försökt att köra af den der unga herrn, och det var honom hon talte med i går afse, du... då jag trodde att hon hade något maskopi för sig för egen del! Är det inte alldeles förfasligt, du Anderson?”

“Hvad du burit dig dumt åt, ja? Jo, nog är det fasligt alltid, det ska' Gud veta!”

“Jaså, det var kanske bara jag som höll väsen? Jag tyckte du slog näfvarne i bordet och lefde som en riktig fantast, jag!”

“Ja, men inte mot henne! Har jag inte alltid sagt att hon var en hygglig och snäll flicka, och att du borde tacka Gud för att vi fått henne i huset. Har jag inte det, hvasa?”

“Nå, har jag nå'nsin förnekat det?” frågade fru Anderson temligen oförsynt. “Fast jag ville hålla ordning i mitt hus, och fast jag tyckte som så, att man bör inte tro folk på deras fagra ansigte, utan att man först bör ta' reda på hvad di går för? Det är min själ så'na tider, så man får lof att vara försiktig, ska' jag säga.”

“Hör på, Regina,” sade herr Anderson allvarligt, “nu bär du dig åt som en som nog kan vara svår när det gäller, men som inte bryr sig om att erkänna att han varit dum här i verlden. Och det ä' inte bra, för har en gjort något, så får en stå för det också! Har jag gifvit galet tillbaks eller vägt tokigt, så får jag också bära hundhufvudet för det, och detsamma ska' du också göra!”

“Jaja!” suckade fru Anderson ovanligt blid. “Du har allt rätt, kära Anderson! Men hvad ska' jag då göra för att få slut på det der eländet med Julie?”

“Kors, du ska’ be henne om förlåtelse, vet jag! Det är bara din sakramenskade skyldighet.”

“Ska’ jag be henne om förlåtelse?”

“Ja, inte ska’ väl hon be dig heller, vet jag! Och så ska’ du lofva beskedligt att aldrig göra så mer!”

“Anderson! Jag förbehåller mig alla dumheter! Jag är väl inte något barn heller!”

“Nej, det är du inte. Och just därför att du är en gammal människa, som bör ha mera vett än en barnunge, så ska’ du göra’t!”

“Men vi gå ju alldeles rakt ifrån det andra! Den Mina! Vänta mig hon tills hon blir frisk! Kan du tänka dig, Anderson, att han skrifver te’na att om inte vi skulle ge med oss, så ville han ta henne med sig till Köpenhamn, du, och der skulle di gifta sig utan vårt tillstånd, du!”

“Jaså, han talar om giftas, Regina du?”

“Ja, jag skulle väl gratulera honom om inte han talte om det!” svarade fru Anderson, med händerna i sidorna som i forna dagar. “Jag skulle minsann visa honom, jag...”

“Nå, men hvad bråkar du då om? Det tycks ju bevisa att pojken är hederlig och har hjertat på rätta stället, vet jag?”

“Jaså, är det hederligt det, att vilja ta’ flickan ifrån oss, och fara te Köpenhamn med’na och gifta sig som andra mormoner? Det får jag säga, att du måtte ha underliga begrepp om hvad som passar sig och är anständigt och går an, kära Anderson.”

“Kära min gumma, det kunde finnas unga karlar, som talte om det som vore mycket sämre än att gifta sig i Köpenhamn! Lita du på det! Men i alla fall, så ska’ du nu ge mig det der brefvet, och så ska’ jag ta’ reda på hvad den der göken är för en karl, för jag känner ett par stycken i posten — och så ska’ jag min själ och Gud läsa lagen för gunstig junkern, och ä’ det en hygglig pojke, så kan han ju få flickan om ett par år eller så, i fall tycket håller i så länge. Han kan ju bli general-postdirektör, med mera, om han duger till något... det går fort med befordringarne inom postverket nu för tiden, sedan militärerne kom in på jernvägarne, ska’ du veta!”

“Säger du det, Anderson?” utbrast frun och ljusnade betydligt. “Ja, si det kunde då åtminstone vara något! Men ta’ då genast på dig och gå!”

“Jaha, min gumma; men på ett vilkor.”

“Nå, och det skulle vara?”

“Att du, när jag kommer hem, har klarerat saken med Schuli, och bedt henne om ursäkt för ditt ohemula beteende.”

“Ja, vi få väl se!” sade fru Anderson, vänligare än vanligt, i det hon gaf sin gubbe en af de på senare tiden mindre vanliga smällkyssarne, och med detsamma såg efter hur det var med halsduksknuten. “Vi få väl se, min gubbe lilla!”

Och dermed tog herr Anderson på sig rocken och begaf sig utaf för att taga reda på sin dotters kurtisör, och för att läsa lagen för honom om det behöfdes.

Fru Anderson gick tillbaka in i förmaket och stod just färdig att ge sig af in i Minas kammare, då den gamla stoltheten återigen uppvaknade, och hon släppte dörr-vredet och med villrådigt utseende gick tillbaka ut i rummet, och satte sig i soffan. Fru Regina såg nu både upprörd, förlägen och besvärad ut. Skulle hon nedlåta sig så djupt att bedja guvernanten, den i hennes hus tjänande guvernanten, om förlåtelse? Skulle hon ge den stolta fröken yatten på sin qvarn, och kanske derigenom för framtiden skaffa sig en herrskarinna i huset? Nej, det gick inte an! Men skulle hon å andra sidan kunna undgå att erkänna det hon förplumpat sig, och att den unga flickan gjort henne och hennes man och kanske äfven hennes barn en tjänst, nog stor för att icke vara för dyrt betald med en sådan förödmjukelse? Ty annorlunda kunde fru Regina aldrig uppfatta erkännandet af ett fel, och hon har, gudnås, många bröder och systrar i lifvet. Tre, om icke fyra gånger var hon ännu på väg till dörren; men lika många gånger gick hon åter derifrån, för hvarje gång finnande penitensen allt svårare att undergå.

Slutligen tyckte hon sig höra snyftningar derifrån, och då kunde hon icke längre fortsätta denna strid emellan den falska stoltheten och det sanna behovet att försona. Hon öppnade sakta dörren och trädde in.

Hvad hon här såg, slog henne med förskräckelse.

Mina satt upprätt i sängen med blossande kinder och stirrande blickar. Julie höll hennes händer i sina och sökte att med böner och smekningar lugna den febersjuka flickan, som, vid moderns inträde i rummet, med darrande och skarp

stämman, i full yrsel, uttalade följande ord, nästan qväfda af våldsamma snyftningar:

“Nej, nej, jag vill inte att de ska’ misskänna dig... jag vill det inte... och jag känner att detta skall döda mig!”

Fru Anderson skyndade, utom sig, fram till sängen.

“Du får inte dö, mitt kära, välsignade barn!” utropade hon, utom sig af ångest och förtviflan. “Du får inte, du kan inte dö från din stackars, fattiga mor! Jag misskänner inte längre din lärarinna, jag vet att hon är bättre än jag... än vi alla här — och jag ber henne om förlåtelse... hör du, Mina, mitt kära barn, jag ber henne med gråtande tårar om förlåtelse för mitt opassande uppförande!”

“Bästa tant...” stammade Julie upprörd, “något sådant har jag aldrig tänkt på — aldrig fordrat... Seså, lugna er, det är ju ingen fara skedd!”

“Jo, jag vet mycket väl hur stygg och hatfull och bitter jag har varit!” utropade fru Anderson, som nu, när hon kom i farten med att anklaga sig sjelf, deruti var lika måttlös som i allt annat. “Men, herre Gud, jag har ju i hela mitt lif bara varit en arbetsträl, som släpat och stretat... och man blir hvarken fin eller god utaf ett sådant lif! Men jag ska’ ändra mig, om Julie bara lofvar mig att inte öfverge oss och mitt stackars sjuka barn här! Lofva mig det och jag skall försöka att bära mig åt som en bättre både människa och mor hädanefter!”

Och fru Anderson gret nu uppriktiga och strida tårar, och den unga guvernanten kastade sig i hennes armar och lofvade allt hvad hon ville, medan den sjuka satt der och med tindrande ögon betraktade den ovanliga scenen vid sjuksängen.

På detta sätt fann dem herr Anderson, då han efter en stund, upprörd och blek, inträdde i sjukrummet.

“Rätt så, gumman min!” utbrast han redan i dörren. “Håll du henne i famnen och gråt, och tacka din Gud att hon kom in i vårt obildade och råa hus, och gör det så länge du lefver — för du vet inte du från hvilket elände hon har räddat vår flicka!” — Och i höjden af sin harm och bedröfvelse, begick nu herr Anderson en oförlätlig oförsigtighet. Han omtalade i korta och kraftiga ord utgången af sina spaningsförsök, huru han af alla fått höra, att den unge mannen i fråga var en lättsinnig, utsväfvande, karaktärlös människa, som gjort till sin lifsuppgift att för-

leda och förderfva de oskyldiga och godtrogna; huru han hånande för sina kamrater och umgängesvänner omtalat eröfringen af den godtrogna kryddkrämardottern, som han ämnade narra till någon oförsigtighet för att sedan tvinga hennes rika föräldrar att kasta henne i hans armar, och på detta sätt genom hemgiften upphjelpa hans förstörda affärer.

Allt detta omtalade herr Anderson i tydliga och klara ord, och han slutade icke berättelsen förr än ett hjertslitande skrik ifrån den febersjuka dottern underrättade honom om den grymma oförsigtighet han begått.

Och nu teg han, sedan det var för sent, och i det de tvänne förfärade qvinnorna sökte återkalla den sanslösa till medvetande, skyndade den förtviflade fadern ut för att uppsöka läkaren, och bedja honom att rädda hans barns lif, skulle han också därför gifva hela sin mödosamt hopskrapade förmögenhet till belöning.

10.

I fjorton dagar sväfvade Mina mellan lifvet som ville behålla henne, och döden som ville föra henne i hamn för alla stormar. Men hur det var, så segrade likväl lifvet, och de tacksamma och nu till stor del förändrade föräldrarne fingo behålla sitt barn. Det finns kanske ingen bättre skola för sjelfviskheten och öfvermodet, än dröjandet vid ett älskadt väsens sjukbädd, som man fruktar skall förvandlas till ett dödsläger. Då har man god tid att genomgå det förflutna, då går förgyllningen af så mycket ståtligt och grannt, och visar messingen inunder, och då återfaller så mycket af det uppstyltade och skenbart stora till sitt rätta omfång. Döden, denne den menskliga förgänglighetens allvarlige lagläsare, han har mäktiga argumenter till sitt förfogande. Han har framför allt den ovanliga förtjensten, att han icke ser till personen och att han icke känner någon hänsyn. Han klifver med samma tunga steg intill konungens plågoläger som intill tiggarens, och han bryr sig aldrig om några ceremonier när han kom-

mer eller går. Ofta kommer han blott på ett kort besök liksom för att göra sig påmind; men han har alltid med sig från evighetens rena atmosfer ett friskt vinddrag, som skingrar jorddimmorna och förvillelserna.

Så var det äfven här. Den fru Anderson, som vi hittills gjort bekantskap med, försvann vid dotterns sjuksäng, och en annan, en bättre, kom i stället. Denna nya fru Regina kunde vara både mild och god och försonande, och kände hon sig någon gång på väg att återfå den gamla menniskan, så var det nog för henne att i sitt minne återkalla den sorgliga tid, då hennes barn sväfvade i så stor fara och hon i hvarje sekund trodde att döden skulle draga utaf med sitt bleka byte.

Herr Anderson å sin sida hade också vid denna sjukbädd åtskilligt att lära. Bland annat lärde han der den svåra konsten att förblifva vid sin läst, och följden af detta blef, att landstingsmannen tog afsked och att landtbrukaren intog hans plats. I detta afseende hade herr Anderson traditioner från sin ungdom, och som sådan behöfde han icke hålla tal.

Äfven Mina lärde mycket af sin hårda pröfning. Hon lärde att icke alltid barnets flyktiga tycke får bestämma qvinnans blifvande öde. Hon lärde att icke allt är guld som glimmar, och att vetande och kunskaper äro de säkraste botemedlen mot hjertats förvillelser. Hon lärde dessutom att en dotters bästa skydd är förtroende till sin moder, om också denna moder icke står öfver henne själf i världslig kunskap. Och hon steg upp från sitt sjukläger, botad icke allenast till kroppen, utan äfven till själen.

Och den unga guvernanten, då? Var hon den enda som utan lärdom gick bort från denna sjukbädd der hennes discipel hvilade? Nej, långt derifrån! Hon lärde äfven hon, lärde mycket. Hon lärde att bördan icke ger oss några andens företrädesrättigheter, om vi icke tillkämpa oss dem, och att stoltheten äfven har sina faror. Och hon lärde mer än så! Hon lärde der att älska och högakta en man, som innan året var förgånget, erbjöd henne sin hand och att skapa henne en framtid.

Denne man var doktorn.

Och när han hade fått hennes ja, och brölloppet stod i det Andersonska hemmet, så fanns der ibland marskal-

karne en af brudgummens ungdomsvänner, som med klara och strålande blickar betraktade brudens första tärna, den nu fullt utbildade och till en vacker, ödmjuk och hjertebildad qvinna uppvuxna Mina; och de blickarne talade ett så ömt och så allvarligt språk, och tärnans fina kinder rodnade så skärt, att fru Anderson i höjden af sin moderliga förtjusning hviskade till sin glade och lycklige gubbe, som stod försjunken i betraktande af sin så mycket beundrade 'Schuli':

"Ser du, Anderson! Ser du hur professorn tittar på Mina, du — och ser du hur hon rodnar och slår ued ögonen? Friar inte han i morgon dag, så vill jag vara skapt som en..." — nors, tänkte fru Anderson säga, ty hon hade, som sagdt är, sina återfall; men hon hejdade sig och sade i stället: "så vill jag vara en toka, som jag var förut! Du ska' få se att han friar!"

"Nå, då bli båda fröknarna försörjda!" svarade herr Anderson leende.

"Anderson lilla! Du får inte kalla Mina för fröken, för det påminner mig om det förflutna!"

"Än se'n, gumman min? Hade det inte varit, så vore vi inte hvad vi nu ä'! Då vore Mina ännu en dålig fröken, som inte visste så mycket som en bra mamsell, i stället för att hon nu är en bra mamsell, som vet mera än en dålig fröken!"

"Jaja, du har rätt, min gubbe lilla," sade fru Regina hviskande i det hon tryckte mannens hand. "Det är det samma hvad man är, bara man är bra! Men svårt var det att få den lärdomen i sig, det minns jag!"

"Derför sitter den så mycket stadigare, också!" menade herr Anderson.

“Besynnerlige herrn“.

1.

Det var julaftonen 1859. Klockan var inemot åtta på qvällen, och rörelsen på gatorna började redan aftaga; bodarne, nyss så öfverfulla med folk, stodo nu nästan tomma; litet hvar hade begifvit sig hemåt med de rikare eller tarfligare gåfvor, som de hade haft råd att bestå åt sina hemmavarande, och endast en och annan fattig stackare sågs ännu smygga sig framåt, kastande bekymrade och afundsamma blickar uppåt de stora våningarne, som allt mera började upplysas, och innanför hvilkas nedfälda rullgardiner man såg talrika skuggor röra sig skyndsamt fram och tillbaka. En och annan af dessa smygande gestalter vågade sig, efter en hastig blick utåt gatan, för att se om någon ordningens väktare skulle vara i närheten, in i någon af de grant upplysta bodarne för att begära en slant, antingen för hemmet eller för krogen, och i de flesta fallen beviljades äfven deras bön, ty handeln hade gått väl, och på julaftonen är äfven den mest hårdhjertade köpman medlidsammare än vanligt.

I en af butikerna på Drottninggatan hade dock tilloppet af tiggare varit nästan större än tilloppet af köpare, och följden deraf var att en ung herre, som stod innanför disken, och som tycktes med jernspira regera öfver ett par halfvuxna pojkar, hvilka stodo som tända ljus i en vrå bredvid honom, syntes vara vid ett särdeles dåligt lynne. När därför en liten trasig flickunge om sju eller åtta år, med en korg på armen, i hvilken hon bar några små kulörta papperspåsar, ämnade att fästas på julgranar, med rädda steg trädde inom dörren, så fick hon knappt öppna munnen, och stamma sitt: “Söta, goda herrn...” förrän den unge, elegante röt med dundrande stämma:

“Gå din väg, satbyting! här ges ingenting! Har haft tillräckligt med tiggare här hela dagen. Nå, vill du knalla dig af?”

“Söta, goda herrn!” bad den lilla med darrande stämma, “jag begär ingenting . . . jag bara ville . . .”

“Nå, hvad vill du då? Vill du köpa någonting kanske?” frågade den unge herrn, som i sitt dåliga lynne fann det tillständligt att håna den stackars flickungen; “ska’ det vara något fint klädningstyg kanske?”

Och dervid såg han på sina två slafvar med en uppmuntrande blick, hvilket hade till följd att de vågade sig fram med ett gillande småskratt, som dock hos den ene mera liknade en grymtning.

“Nej, söta goda herrn,” svarade den lilla, som neg ändå djupare, “jag ville bara be herrn vara så snäll och köpa ett par små påsar af mig — de kosta tre skilling stycket, och ä’ så vackra att hänga i julgran.”

“Hvar har du knipit de der?” frågade eleganten, uppmuntrad af sina biträdens misslyckade försök att åstadkomma ett skratt.

“Mamma och jag ha gjort dem sjelfva,” svarade den lilla, med tårarne i ögonen; “mamma skulle nog ha gjort ljusstakar också utaf papper, men hon är så fasligt sjuk och eländig. Söta, goda herrn, köp ett par påsar, jag har bara fyra kvar!”

“Nej, gå för tusan med dina påsar! Tror du jag bryr mig om sånt skräp som julgran och tocke der? Nå pojkar! här lär inte komma något folk mera, och tiggare ska’ fan stå och passa på! Ta’ och stäng och kör ut den der satungen med detsamma. De ä’ bara utskickade för att stjäla, de tjufbytingarne!”

Och med dessa om bildning och själsadel vittnande ord vände den elegante herrn sig om på klacken, och de båda pojkarne skyndade sig att taga fram luckor och bommar för att stänga boden, hvarpå de sökte vinna sin tyranns ynnest genom att efterkomma hans befallning i afseende på den trasiga flickungen. Men hon hade icke afvaktat denna deras åtgärd, utan stod redan gråtande på trottoaren utan att veta hvar hon skulle bli af med sina påsar, då i detsamma en lång, äldre herre med ett besynnerligt utseende, klädd i en hög hatt och en något vid långrock med uppslagen krage, med hastig och något svängande gång gick

förbi den lilla. Vid förbigåendet hörde han henne snyfta, och detta hade till följd att han stannade, betraktande henne med pröfvande blickar.

“Hvarför gråter du, mitt barn?” frågade han med svag, något gnällande stämma, i det ett par grå, välvilliga ögon tittade fram mellan ändarne af den uppslagna rockkragen.

“Jo, för jag har inte fått sälja mina påsar,” snyftade flickungen, i det hon höll fram sin lilla korg, “söta, goda herre, köp mina påsar, de kostar bara tre skilling stycket!”

“Hvad är det för påsar, kära barn?” frågade den besynnerlige herrn, i det han tittade i korgen.

“De ä' att hänga i julgran, söta herre, de ä' så vackra så... och de klä' så bra i julgran, för de ä' kulörta.”

“Har du då någon julgran du?”

“Nej, men mamma har sagt att jag skall säga så för att få sälja dem. Mamma skulle ha gjort ljusstakar också, men se hon ä' så fasligt sjuk och eländig, så,” fortsatte flickan sin sorgliga lex.

“Jaså, din mamma är sjuk? Hm, hvar bor du, mitt barn?”

“Hvarför frågar herrn det?” sporde flickan tillbaka och började betrakta honom med misstrogna blickar; ty den fattige får tidigt lära sig att misstro allt; “hvad vill herrn med det?”

“Jo, jag vill följa dig hem och se hur det är med din mamma,” svarade den besynnerliga herrn.

“Herrn ä' väl inte vid polisen heller?” frågade flickan ännu mera misstänksam och orolig än förut, i det man tydligt såg att hon ämnade göra sig i ordning att springa, i fall svaret skulle utfalla mindre tillfredsställande.

“Nej mitt barn, det är jag inte,” återtog den besynnerliga herrn med ett kort leende, “och till bevis på det, så köper jag dina påsar. Hur många har du kvar?”

“Fyra stycken, söta, goda herre!” svarade flickan nu åter skinande och glad, “det gör tolf skilling tillsammans.”

“Se här har du femti öre; men då säger du mig också hvar mamma bor? Inte sannt, nu ser du nog att jag inte är vid polisen?”

“Ja bevars, och mamma bor på Vestra Humlegårdsgatan n:o 34, till venster inne i porten... men hon ä' så fasligt sjuk och eländig, så.”

“Vestra Humlegårdsgatan... hm, det var en bra bit det, men det är detsamma. Vill du komma med nu, så gå vi hem till din mamma.”

“Ska’ herrn följa med? Hvad ska herrn hos mamma att göra?” sporde flickan ånyo, i det man tydligt såg att glädjen öfver den frikostiga betalningen stridde med ett nyvaknadtt misstroende hos den lilla.

“Gå förut, barn!” sade den besynnerlige herrn med samma välvilliga och korta leende som förut, “begriper du inte att jag vill hjälpa henne?”

De hade under tiden gått några steg uppåt den tvärgata, som var närmast boden, och stodo nu nästan midt under en gaslykta. Den lilla trasiga flickan såg upp i den besynnerlige herrns ansigte, och hvad hon der såg måtte hafva varit af den mest lugnande natur, ty snabbt som tanken fattade hon hans hand just då han ville föra börsen, ur hvilken han tagit femtioöret, tillbaka i sin ficka, och kysste den hastigt och med denna smekande tacksamhet, som man finner äfven hos det mest vanlottade barn, i det hon hviskade:

“Ja, nu går jag gerna förut, för herrn ä’ inte vid polisen!” Och dermed skyndade hon förut gatan uppåt, öfver Brunkebergstorg och framåt Malmskillnadsgatan, i det hon litet emellanåt vände sig om för att se om den besynnerlige herrn verkligen följde henne. Och det gjorde han också ganska riktigt. Den långa, gängliga gestalten, hvars gång blef så mycket mera svängande genom de under den nästan fotsida kappan fängslade armarne, och hvars längd blef ännu anseeligare genom den smala, högkulliga hatten, följde henne hack i häl med hastiga och ljudlösa steg. Den lilla flickan saktade ett par gånger sin hastiga gång och ville försöka att tilltala honom, men han svarade inte, han bara gick med samma raska och ljudlösa takt som förut. Flickungen blef nästan hemsk till mods, i synnerhet när hon utför Dödgräfvargränden kom till de mindre besökta stigarne nedåt Träsket, och oupphörligt såg den besynnerliga herrn i hälarne på sig, utan att höra hans steg, och utan att han yttrade ett ord.

Slutligen, just när hon skulle vika af in på Vestra Humlegårdsgatan, ifrån den backe som leder dit upp från det gamla Träsktorget, nu Roslagstorg, blef hon rädd för något annat. Hon var visserligen van att gå den vägen

i mörkret, och van vid de bullersamma scener som utanför en och annan krog plägade uppföras der; men då hon just nu i hörnet såg en svart massa af larmande och druckna karlar intaga nästan hela gatan, blef hon ändå mera rädd för sin följeslagare, och sade i det hon vände sig om midt i backen och tvärstannade framför den tyste ledsagaren:

“Det är kanske bäst, goda herrn, att vi vänder om och går andra vägen opp, för nu ha de kommit ut fulla ifrån ‘Moriaskan’ igen!”

“Det gör ingenting, gå på du bara!” svarade den besynnerlige herrn lika lugnt och stilla som förut.

“Men om di vill åt herrn då?” återtog den lilla.

“Mig vill ingen åt, kära barn. Men gå du bredvid mig, så vill ingen af dem åt dig heller.”

Och dermed fattade han flickans hand och fortsatte vägen uppåt backen. Just när de kommo upp der karlarne stodo, blef bullret ännu värre, och en af de druckne tycktes vilja stiga framom de andra för att tilltala den länge herrn, men knappt hade han kastat en blick på honom, förrän han drog sig tillbaka och det blef alldeles tyst i hörnet medan flickan och hennes följeslagare gingo förbi, ja, så tyst, att den lilla flickan tydligen hörde huru den karlen som stigit fram, hviskade åt de andra i det han vördnadsfullt lyfte på mössan: “Tyst, edra krabbsaltare, honom ska vi inte ofreda. Det är ‘besynnerlige herrn’!”

“Åh tusan!” mumlade de andra, i det de aktningsfullt drogo sig åt sidan; “ä’ det ‘besynnerlige herrn’! Det ver en annan sak!”

Den lilla flickan blef allt mer och mer underlig till mods; hon blickade upp till sin länge följeslagare, för att se om han möjligen hört hvad karlarne sade; men han hade gräft ner ansigtet ännu djupare än vanligt i den höga kragen och gick lika raskt som förut, ända tills den lilla flickungen stannade framför en halfmurken port till en låg och eländig koja, hvars fönster lågo ända nere vid gatan, och hviskade halft förskräckt och halft genomträngd af en vördnad och en trygghet, hvars grund hon icke kunde förklara i sitt barnsliga sinne:

“Här inne är det som mamma bor.”

“Jaså,” svarade den besynnerlige herrn, “det är bra, mitt barn! Gå förut du och visa mig vägen.”

“Ja, men herrn får allt lof att ta mig i hand, för här ä’ så fasligt mörkt,” sade den lilla, “och annars kan herrn göra illa sig.”

“Åh, det är inte farligt,” svarade hennes följeslagare, i det han steg inom den gnällande porten, “gå på du bara.”

Och derpå hörde den lilla flickan ett skrapande ljud och ett plötsligt ljussken spred sig öfver en massa gammalt bråte i den halfnedruttnade portgången. Hon vände sig häpen om och såg då sin följeslagare stå med ett litet vaxljus i ena handen, skyddande dess af luftdraget flämtande låga med den andra. Den lilla flickan öppnade en sned och lutande dörr längst till venster i portgången och sade med en djup suck, i det hon vände sig mot sin lysande följeslagare:

“Här bor mamma, om herrn vill vara så god och stiga in.”

I detsamma öppnades häftigt en dörr midt emot den, som flickan öppnat, ett gammalt knotigt qvinnoansigte tittade ut i portgången, men drog sig hastigt tillbaka igen, i det en darrande och skarp stämma hviskade åt någon, som tycktes vara innanför:

“Herre Jesses! Si ‘besynnerlige herrn’!”

“Hm,” sade flickans långa följeslagare, liksom han skulle blifvit förargad; men ändå på samma gång både godmodigt och fromt, i det han följde den trasiga flickan in genom dörren.

2.

Det var en sorglig, men i en stor stad ingalunda ovanlig syn som mötte den besynnerlige herrn vid hans inträde i det så kallade rummet. Rummet var egentligen en för detta bagarstuga med stengolf och en stor svart spis längst inne vid ena långväggen. Midt emot spisen var ett trasigt fönster utåt gården, och i de tvenne felande rutornas ställe voro stora trasklutar instoppade för att utestänga kölden. Framför fönstret stod ett haltande bord, och en bit ifrån spisen, midt på långväggen, en dålig säng,

ur hvilken några trasiga halmstrån framstucko. Ett par söndriga stolar, och i hörnet mellan spiseln och sängen, en gammal matta med en af trasor sammanrullad puta emot sjelfva spiselmuren, hela anstalten med utseende af en dålig bädd för en utsvulten hund, fulländade möbleringen i rummet. Allt detta såg den besynnerlige herrn vid skenet af det påtända ljuset, och det var med ett långdraget 'hm', mera liknande en djup suck, som han såg sig omkring i det eländiga kyffet. Men nu vände sig hans spejande öga åt sängen, der man ofvanpå halmen under något, liknande en grå säck, kunde skönja konturerna af en mensklig gestalt.

Och der låg också en människa — en sjuk, nästan döende qvinna; en arm, lidande moder, som här i sällskap med nöden och eländet firade sin jul, omgifven af mörker och köld. Men medan den besynnerlige herrn såg sig omkring i denna jemrens boning, hade den lilla trasiga flickan skyndat fram till sängen, och man hörde henne nu med halft hviskande och orolig stämma fråga:

"Mamma, sofver du, mamma? Är du mycket dålig? Här är en så snäll herre som har köpt alla mina påsar, och han har följt med mig hem för att hjälpa dig, mamma lilla!"

Men när den lilla inte fått något svar, blef hon ännu mera orolig, och frågade på nytt:

"Svara, mamma, snälla mamma, säg om du sofver?"

"Tyst barn," sade nu gästen, i det han gick fram till sängen och lyste på den sjnka, "din mamma sofver verkligen, väck henne inte!" och med det djupaste medlidande i sina grå ögon lutade han sig ned öfver ett blekt och utmärgladt ansigte som låg på en smutsig kudde under den grå säcken på halmen. — "Här är mycket kallt!" mumlade han derefter nästan för sig sjelf, "den stackars qvinnan fryser ihjäl! Vet du, barn," fortfor han half-hviskande till barnet, i det han vände sig till flickan, "om det fins någon ved att få köpa i trakten här?"

"Ja," svarade flickan i samma ton, "det finns i mjölkmagasinet några hus härifrån; der sälja de efter vigtt, för vi köpte för åtta skilling i förrgår, men vi fick inte många trän, så se'n i går morse ha vi inte haft någon eld."

"Se här har du en riksdaler, barn, skynda dig dit och köp så mycket du orkar bära i famnen och så ett par ljus; fins der mjukt bröd också?"

“Ja, så goda, så goda franska brön,” svarade flickan med lysande ögon.

“Köp då några sådana också, och när du sen kommer hem med veden och ljusen, så ska’ du få köpa hem litet mjölk åt din mamma och dig. Skynda dig nu.”

“Usch ja, det ska gå som schas, det,” försäkrade flickan i det hon tog korgen, som hon stält ifrån sig på bordet, och skyndade ut genom dörren.

När den besynnerlige herrn blef ensam, slog han ner sin långa kappkrage, lutade sig öfver den sofvande qvinnan och lyste försigtigt på henne med ljuset i ena handen, under det han med den andra tog upp ur fickan på sin långa rock en liten flaska, som han skakade i det han forskande betraktade den sjuka.

“Nej, jag bedrar mig inte,” sade han halfhögt för sig sjelf, “hon sofver inte, hon är afdånad, såvida hon inte . . .” och nu stälde han flaskan på sängkanten och lade sakta sin hand på den sjukas bleka panna, “nej, hon är inte kall, pulsen slår vid tinningen, Gud ske lof, kanske är inte min julafton förlorad!”

Och nu stälde han ljuset på spiselkanten och gick med tysta steg tillbaka till sängen. Den långa rocken tycktes hindra honom, och han tog den af sig och lade den öfver sängen på den sjuka. Sedan det var gjordt, tog han upp ur bakfickan på sin gammalmodiga bonjour en fin, hvit näsduk, slog några droppar af flaskans innehåll i ena hörnet, hvarpå han först strök den afdånade qvinnans tinnigar och sedan satte näsduken för hennes mun.

“Men hvad gör jag?” frågade han i detsamma halfhögt sig sjelf, och det tycktes ett ögonblick som om han velat draga näsduken tillbaka; “har jag rätt att ingripa i vår Herres beslut? Har jag rätt att återkalla den stackars qvinnan till ett lif, som för henne troligen endast varit och är en börda? Jo, jo, jag har det, jag skall det, ty hon är mor. En annans öde beror på hennes. Men hon rör sig inte, kanske tog jag för litet ether, låt oss försöka med en ny dosis.” Och nu fuktade han näsduken ånyo, och förde den på nytt till hennes läppar. “Stackars qvinna!” fortsatte han med djupt medlidande i sin något gnälliga röst, “stackars qvinna, hon har varit vacker, en fallen stackare troligen, ett barn utan far! Samhälle! samhälle! När skall du hysa medlidande med offret och förakt för den som

orsakat dess fall? När skall du ge alla dina barn ljus och dygd och sedlighet — och arbete framför allt?

En djup suck från den afsvimmade qvinnan afbröt hans bittra betraktelser. Hon gjorde en hastig rörelse och derpå nedsjönk hon på nytt i samma orörlighet som förut.

“Svimningen är envis,” mumlade han, “det är säkert lika mycket hunger som sjukdom, men jag hoppas ändå — ah, hon öppnar ögonen! Då är det tid att ta’ fram min andra flaska.”

Och medan den sjuka qvinnan öppnade sina matta ögon, och såg sig omkring med slö och förvirrad blick, tog den besynnerliga herrn upp ur den andra fickan på sin långa rock en något större flaska innehållande vin, och sedan ur bonjouren en i hvitt papper mycket väl inlindad silfversked, hælde den half af vin och sade tyst och mildt i det han lade ena handen under den sjukas hufvud, för att stödja henne:

“Se här, min goda qvinna! Tag in det här, så blir ni bättre.”

Hon såg på honom lika slö och stirrande som förut, men gjorde icke något motstånd, och han hælde vinet i hennes mun, stilla och försigtigt som om han matat ett litet barn. Den sjuka qvinnans torra strupe hade icke makt att svälja de få dropparne, en våldsam hosta bemäktigade sig henne, och hon spilde ut vinet öfver rocken som han lagt öfver henne. Lyckligtvis var det ännu litet kvar i skeden.

“Seså, inte så häftigt!” varnade den besynnerlige herrn mildt, “försök och svälj, så skall ni få se att det går,” och vid dessa ord lyfte han hennes hufvud litet högre upp från den torftiga hufvudgården; “se så der ja, ser ni bara! Nu fick vi ner ett par droppar, de ska nog göra er godt, lita på det. Om en stund ska vi ta’ en sked till, men vi få vara försigtiga, jag ser nog hur det är fatt!”

“Mitt hufvud, mitt hufvud!” pustade den sjuka, i det han lade henne tillbaka på hufvudgården, och som om dessa ord alldeles uttömt hennes krafter, slöt hon ögonen på nytt och låg der till utseendet liflös som förut.

Den besynnerlige herrn gick med tysta steg öfver golvet, hemtade med sig en af de haltande stolarne, och satte sig bredvid qvinnans hufvudgård, såg först på sitt ur,

sedan på henne, och fortsatte på nytt, med korta afbrott, det påbörjade samtalet med sig sjelf.

“Hvilken julaften! Arma qvinna! För väl att jag kom att gå Drottninggatan; men hvad flickungen dröjer! Man skall få se att de ha stängt, så att hon inte får någon ved, och då fryser den här stackarn ihjäl i natt, såvida jag inte skulle kunna, ja, låt se om jag skulle kunna flytta henne. Men att i qväll få tag på någon som kan göra det, nej, det är omöjligt. Tyst, nu tyckte jag det gnällde i porten, det är någon som trefvar på dörren, ja, det är flickungen!”

Med lätta, nästan ungdomliga steg skyndade “besynnerlige herrn” till dörren, han öppnade den, och det var verkligen den lilla, varm och flåsande, med hela fångtet fullt med ved. Knappt var hon inkommen förr än hon helt glad utbrast:

“Se bara, så mycket jag fick ... och det är sex björkträd med ibland det andra ... som är gran! Vill herrn ta’ det här nu och göra opp eld, så får jag gå efter resten, för jag kunde inte bära mer än veden.”

“Ja, tag hit, tag hit ... och så skynda dig igen med korgen och ljusen ... hvad har du att ta’ mjölken i?”

“Det får jag låna på mjölkmagasinet.”

“Laga, att du får låna en panna också, så att vi kunna värma den.”

“Ja, snälla herrn! Men,” afbröt hon plötsligt orolig, “hur är det med mamma?”

“Bra, min flicka lilla, hon tittade upp nyss, och nu sofver hon igen.”

“Gud, hvad hon ska’ bli glad, när hon vaknar!” Och med ett par steg var den lilla utom dörren.

Den besynnerlige herrn gick fram till spiseln med sin börda, och inom kort brann en dugtig brasa på den svartnade hällen.

“Hm, ärlig ved var det också!” mumlade han för sig sjelf, “brukar blöta den annars för att få den att väga så mycket mera. Så der ja, nu brinner det bra ... om jag kunde maka sängen, så att hon fick något med af värmen, den sjuka! Nå, låt oss försöka!”

Och inom några ögonblick var sängen försigtigt makad ifrån väggen och fram till spiseln, och det röda, flammande skenet från brasan föll på den sjukas aftärda anlete, som

af de flämtande lågorna tycktes få färg och lif igen. Inom några minuter öppnade hon ögonen på nytt, och såg nu redigare, men med ett uttryck af tviflande förvåning, än på elden, än på den besynnerlige herrn, som lutade sig ner öfver henne.

“Hvar är jag?” stammade hon. “Eld! Herre Gud, så skönt det värmer! Men hvar är Maria? och hvem är ni? Säkert en Guds engel, som han sändt mig till hjälp i eländet!”

“Seså, seså... tala inte så mycket... en syndig meniska är jag bara. Men nu ska’ ni ta’ några droppar vin till. Se så der ja, svälj nu försigtigt. Smakar det bra?”

“Ja, ja!” hviskade den sjuka, “det stärker så underligt, men hvar är flickan, hvar är mitt barn?”

“Hon kommer strax... hon har gått efter litet mjölk och bröd, och ett par ljus. Det är ju julafton, vet jag.”

“Julafton!” suckade den sjuka, med ett sådant uttryck af sorg och förtviflan, att den besynnerlige vände sig bort för att torka en tår ur ögat; “julafton! och min flicka har ingen jul, hon!”

“Seså, klaga inte nu... er lilla flicka har skaffat oss alla jul! Var lugn, det ska’ nog bli bättre. Hur länge sedan va det ni åt sist?”

“Jag tror, att det var i förrgår... jag vet inte... jag har varit så sjuk... jag trodde, att det skulle bli slut i dag, men vår Herre ville väl inte ta’ mig till sig än, då han skickat en god menniska till hjälp i min nöd! Fast, hvad har jag att lefva för... jag arma eländiga varelse!”

“Ert barn!” svarade den besynnerlige, med allvarlig stämma.

“Ja ja, mitt barn, mitt stackars, välsignade barn!” och stora tårar rullade utför hennes infallna kinder.

“Seså, gråt inte, det gör er sämre igen.”

“Nej, låt mig gråta, det stärker... det lättar!... Ack, hvad det värmer skönt ifrån brasan... här har inte varit eld på två dar... och det är så kallt ute. Men hvarför kommer inte Maria, hon behöfver nog värma sig, hon stackare! Tyst, nu går det i porten. Hon kommer!”

Och den sjuka försökte att resa sig upp, men då vid denna rörelse det trasiga linnet föll ned öfver hennes afmagra axlar, så gömde hon dem på nytt med en känsla af blygsel under det torftiga täcket, och tillslöt ögonen, medan

den lifliga färgen på hennes kinder gjorde henne nästan vacker i allt sitt elände och sin hjälplöshet.

Det var den lilla, som kom. Alldeles fullastad och med strålande blickar trädde hon in i rummet, och sedan hon på bordet satt ifrån sig korg och panna och en bleckflaska med mjölken i, ville hon rusa fram till sängen, till den sjuka modern, då den besynnerlige herrn uppfångade henne på halfva vägen, och sade, i det han med mildt våld förde henne fram till brasan.

“Först skall lilla Maria värma sig litet... kyler alldeles ut mamma annars... seså, inte streta, kom nu... nå... nå, jag tror att det smakar, hvasa?”

“Ack så skönt, så skönt!” hviskade den lilla, i det hon öfverlemnade sig åt det för henne så ovana behaget af värmen; men ändå med rörande kärlek i sina blå ögon blickade bort till modern i sängen. “Jag kommer strax, mamma lilla! Men hvad du ser mycket friskare ut nu!... Ja, du mamma, tänk dig att det var på Drottninggatan som jag träffade den beskedliga herrn, och han följde med mig så här långt, och det är han som gifvit oss pengar till ved, och till allt det andra med! Och frun på mjölmagasinet ville knappt tro, att det var sannt, du!”

“Tyst nu, lilla pratmakerska!” sade den besynnerliga herrn. “Kan du värma mjölken, tror du?”

“Liksom jag inte skulle kunna värma mjölken!” svarade flickan med stora ögon och halft förolämpad min, “fråga mamma, om inte jag kokade potatis här om sistens,” tillade hon helt stolt, men fortsatte genast derpå med förändrad ton, “när vi ännu hade potatis och ved! Gjorde jag inte det, mamma?”

“Jo, mitt snälla barn, visst gjorde du det!” hviskade modern, och fortsatte sedan, i det hon vände sig till den besynnerlige. “Får hon inte komma nu?”

“Bara hon har satt på pannan,” svarade denne, i det han vände sig bort och mumlade några otydliga: hm, hm!

“Nu är det gjordt!” ropade den lilla, “och nu, mamma, nu kommer jag till dig!”

Och med ett skutt var hon öfver golfvet till modern, som nu, glömsk af allt annat, sträckte ut sina nakna armar och omfamnade henne med en sådan ömhet, som endast en moder kan uttrycka, och en moder, som räddats från död och förtviflan. Den lilla tryckte sig intill henne så

hårdt, och barnets snyftningar och moderns suckar och kyssar blandade sig till en musik, som den besynnerlige mannen tycktes uppfatta som den herrligaste harmoni man kan tänka sig.

Ty under det han med strålände ögon betraktade gruppen i sängen, sade han för sig själf, medan han knäppte igen den långa bonjouren ända till halsen:

“Hm, min julafton är icke förlorad! Gud vare tack och lof! Mycken nöd finnes väl än, och många tårar fällas väl trots detta, på frälsarens festafton — men en är hulpen, och jag fick blifva verktyget. Gud vare tack och lof!”

Och efter en tyst bön närmade han sig sängen och sade mildt:

“Seså, nu tar jag min kappa och går. Lilla Maria hjälper nog sig själf och mamma också. Gud vare med er, jag kommer igen i morgon.”

“Och ert namn, ert namn?” hviskade qvinnan, i det hon trots hans motstånd fattade hans hand och betäckte den med kyssar, “ert namn, att jag kan få innesluta det i mina böner?”

“Kalla mig, en menniska!” sade den besynnerlige mannen, i det han slet sig lös och skyndade ut.

3.

När den besynnerlige herrn kom ut på gatan igen, drog han den långa rocken ännu tätare omkring sig, och ansigtet dök ännu längre ned i den höga rockkragen, i det han med hastiga steg skyndade Vestra Humlegårdsgatan framåt, och nu rakt ned till Stora eller Södra Humlegårdsgatan, i stället för den väg, som flickan visade honom.

“Kunde komma flera ut ifrån ‘Moriaskan’,“ mumlade han för sig själf, i det han tog ut stegen ännu mera, “och det är inte sagdt att alla känna ‘besynnerlige herrn’ så väl som de förra. Men det är sannt, jag har glömt en sak. Den der hviskande rösten i porten tyckte jag mig känna igen. Jag borde kanske säga åt en konstapel att hålla ögat på 34 litet, annars kanske att de komma och dela med

mina skyddslingar. Kunde falla grannen in att ta' veden af dem, och mjölken med... får väl kanske gå upp till vaktkontoret; för att träffa någon här bortåt, det är då inte så vanligt just. Får väl se, när jag kommer ner i hörnet... kanske att, julaftonen till ära, herrarne ä' så goda och titta hitåt."

Och så var det verkligen. Midt utanför det så kallade 'Lambyska verket' stod verkligen en konstapel och tittade mycket förnumstigt upp åt gatan till Träsket, derifrån något gräl hördes. Den besynnerlige herrn rörde sakta vid hans axel, och i det konstapeln vände sig om, gjorde han genast honnör, och det lika artigt, som om han stått framför sjelfva öfverståthållaren.

"Hör nu konstapeln, var beskedlig och gå ett slag uppåt Vestra gatan till n:o 34; der bor en stackars sjuk qvinna med ett barn, en flicka på en sju eller åtta år... och det är någon, som skaffat dem litet mat och ved i qväll..."

"Jaha, jag förstår," svarade konstapeln, i det han gjorde ny honnör.

"Men midt emot i portgången bor någon, som kanske kunde få lust att dela med de stackarne."

"Vänta litet... trettifyra... till venster i portgången?"

"Ja, alldeles."

"Åhå, nu vet jag, der bor en gammal markatta, som heter Hindell... och hon har folk, som bor inne hos sig."

"Just den är det... nu kommer jag ihåg hvem rösten tillhörde... håll ögonen på dem litet, så kan den der, som hjälpte mor och barn, vara lugn för dem tills i morgon."

"Jaha vaserra, jag ska' gå upp och säga Hindellskan några ord i förbigående, så den der som hjälpt de stackrarna," forsatte konstapeln i det han blinkade slugt på ena ögat, "kan vara alldeles trankil."

"Tack, tack," svarade den besynnerlige, i det hans ena hand stack fram under kappan, och närmade sig konstapelns, hvilken gjorde en häftig rörelse, som om den knutit sig om något, hvilket den icke gerna ville förlora, medan andra handen låg stadigt qvar vid schakåskärmen till en den mest vördnadsfulla honnör som väl någon poliskonstapel i verlden gjort på någon julafton här i tiden.

"Underlig kurre, det der," sade konstapeln för sig sjelf, i det han vek af uppåt Vestra gatan, sedan han vid hörnlyktan

kastat en blick på det som han hade i handen, och dervid tyckts göra en ingalunda obehaglig upptäckt, "förbannadt underlig kurre; men en bra kurre också. Riktigt slug ä' han väl i alla fall inte, då han går så der och tar reda på allt möjligt patrask, i stället för att sitta i sin fina våning på — — nåja, hvad angår det mig? Nu går jag och tar mig en liten styrkdryck så länge."

Medan konstapeln utförde denna lofvärda föresats, skyndade den besynnerlige med samma tysta och snabba steg som förut Norrmalmsgatan framåt, öfver Norrmalmstorg och Kungsträdgården vidare framåt Norrbro och staden. Klockan slog half elfva i Jakobs kyrka just när han gick förbi den, och detta påskyndade hans steg ännu mera.

"Redan half elfva," sade han för sig sjelf, i det han gjorde en ännu större svängning än vanligt på sin gängliga lekamen, "då ha de väntat derhemma. Nå, de kunna också gerna vänta litet... ä' hvarken hungriga eller frusna, Hm, kan just undra hvad det skulle kosta att ha alla menniskor i hela staden värmda och mätta i qväll? Gudnås så visst! kostar mycket mera än jag kan komma ut med. Nåja, man får vara nöjd med litet."

Och dermed fortsatte han sin väg, kastande oupphörligt spejande blickar omkring för att se, om han ännu skulle kunna på sin väg möta någon nöd att afhjelpa, någon sorg att lindra. Men gatorna voro folktomma, som vanligt vid denna tiden på en julafton; både rikedom och nöden hade uppnått sina boningar. Det lyste grannt äfver allt ur de stora våningarne, och de flesta butikerna voro stängda; — äfven ur de små fönstren lyste det, och det låg som en ande af frid öfver den snöbetäckta jorden, medan julnattens stjernor tindrade på fästet lika klara som då de ledde Österlandets vise till den torftiga krubba, der den störste menniskovännen föddes i nöd och fattigdom.

Snart uppnådde den besynnerlige herrn ett stort hus vid en af den inre stadens öppna platser, och i det han stannade framför porten, letande efter sin portnyckel, såg han sig ännu en gång omkring med blickar, som tycktes vilja genomtränga mörkret; han satte nyckeln i portlåset, öppnade det, och såg ännu en gång utåt, hvarpå han med en djup suck af ledsnad sade för sig sjelf, i det han långsamt gick in genom porten: "Nej, jag får vara nöjd med hvad jag fått. Min julafton är ju ändå inte förlorad."

Och medan nu den besynnerlige menniskovännen skyn-
dar upp i sin eleganta, om också i mycket egendomliga
bostad, der en gammal qvinlig anförvandt med en oro, som
vanan vid hans långa qvälspromenader icke kunnat för-
mildra, emottar honom med glädjestrålade ansigte och
vänliga förebråelser, vill jag för läsaren försöka göra klart
hvem och hvad den besynnerlige herrn egentligen är.

Han är helt enkelt en mycket rik — en mycket olyck-
lig och mycket egendomlig man. Han bär ett bekant namn,
han är fideikommissarie till ett historiskt känt och mycket
märkvärdigt gods vid en af mälärstränderna, der en af våra
största konungar tillbragte många ljusa och lyckliga dagar
vid en älskad makas sida; honom sjelf var det icke för-
unnadt att der få införa som maka den enda qvinna han
älskat.

Hon älskade icke honom, och hans känsla var för
djup, på samma gång som hans karaktär och lynne voro för
mycket inåt vända, för att han skulle kunna byta om tycke.
Den kärlek till sina ungdomsdrömmars brud, som icke kunde
få sin motsvarighet i tiden, bröt fram ur hans hjerta i en värma,
som omfattade hela menskligheten, och i synnerhet alla
dess olycksbarn. Han blef en enstöring, ett original, —
ett af de få, som våra dagar har att uppvisa, och äfven
ett af de få, som förstått att sprida så mycken välsignelse
omkring sig. Öfver allt hvar det fänns en nöd att afhjelpa,
ett anlag att understödja, något samhällsnyttigt att bidraga
till, der var han framme, der var han den frikostige och
blygsamme hjälparen, som aldrig skydde möda och upp-
offring, och som alltid gömde sig undan för sin egen väl-
gerning, som om han hade begått ett fel. Han välsigna-
des af alla samhällets skeppsbrutne, och han utskrattades
af många dess koryféeer, medan han belackades af alla dem,
hvilka till allt som opåmint göres i barmhertighetens tjänst
så gerna vilja uppleta orena motiver.

Han var en varm beundrare af skön konst, och i syn-
nerhet af musik. Han bekymrade sig aldrig om hvad verl-
den sade, utan ansåg att hvarje menniska hade rätt att
lefva för sig, som hon ville, förutsatt att hon icke ginge
andra menniskor i vägen. Derfor klädde han sig besyn-
nerligt, derfor gick han besynnerligt och såg besynnerlig ut.

Jag minnes ännu från min skoltid den magra gestal-
ten, som då, liksom sedan, tyst och stilla sväfvade fram som

en skugga tätt utmed husraderna, och som alltid väckte vårt löje. Ofta när vi gingo från skolan, följde vi efter honom, fem eller sex stycken, för att härma hans svängande gång, och hans hastiga, nästan trippande steg, — en gång minns jag till och med, att en af kamraterna gjorde i ordning en dugtig snöboll och slog honom midt i ryggen med den, hvarpå vi allesammans med den oskyldigaste min i världen stälde oss att se in i fönstret till en boklåda. Men han hade nog märkt hvarifrån presenten kom, och man tänke sig vår blygsel och förskräckelse, när han vände sig om, gick rakt fram till oss, och sade med sin milda, om också inte särdeles melodiska röst, medan han såg på oss med ett halft smålöje kring de tunna läpparne:

“Ni ska’ inte krama snöbollarne så hårda, små gossar, för då kan ni göra illa någon.”

Och utan att säga något vidare, fortsatte han sin gång på samma sätt som förut; men vi pojkar kommo öfverens om att aldrig mera hvarken skratta åt eller kasta snöboll på honom, så mycket kände vi oss slagna utaf hans stilla väsende och den milda förebräelse han gaf oss.

Han var en försyn för en mängd fattiga familjer, och på sitt stora gods var han afhållen som en far. Han hade för den ytliga betraktaren sina löjligen sidor, det är sant, men hvem har icke dem? Funnes det så mycket gediget guld på botten af hvarje människosinne, som det fanns hos den besynnerlige mannen, så stode det bättre till med menskligheten, än det gör.

Ty den lilla episod ur hans tysta och människovänliga lif, som jag här omtalar, sedan jag af en händelse kommit i beröring med en af de handlande personerna i den lilla romanen ur verkligheten, var långt ifrån en enstaka företeelse.

Den besynnerlige mannen tänkte som den store romanen, hvilken ansåg hvarje dag förlorad, under hvilken han icke utfört en ädel handling. Och om det smygande förtälet skulle haft rätt, om det funnits en mörk skugga i hans lif, så hade han också försonat den bättre än mången, som kanske varit mera felaktig än han.

4.

På juldagsmorgonen var den sjuka qvinnan den, som först vaknade i det dåliga kyffet på Humlegårdsgatan. Hon tyckte, att hon kände sig stark nog att kunna försöka stiga opp, för att tända upp eld i spiseln och öfverraska sin flicka med något hos dem så ovanligt som en sprakande brasa; men då hon försökte att sätta sig upp i sängen, märkte hon likväl, att hon ännu var alldeles för svag der-till, ty det började skymla för hennes ögon, och hennes hufvud värkte, så att hon måste lägga sig ned på kud-den igen.

“Stackars min flicka!” suckade hon för sig sjelf, “jag kan inte tända upp en julbrasa åt henne. Och inte har jag hjerta att väcka henne heller, fast det nog börjar att kännas litet kallt här inne. O min Gud, hur skulle det väl ha sett ut här, om inte den frikostige hjälparen i går träffat på mitt stackars barn? Helt säkert hade det då varit slut med mig, och min flicka hade varit ett moder-löst barn, lika visst som hon nu är ett faderlöst.”

Och den sjuka suckade djupt, och ämnade just göra en ny ansträngning för att stiga upp, då hon hörde någon fingra på dörrklinkan, ty något annat lås fanns inte på den sneda dörren till för detta bagarstugan.

Den sjuka hade icke kraft att ropa för att fråga hvem det var, och tycktes med en viss förskräckelse vända blickarne bort åt dörren i det halfdunkla rummet, då den i detsamma öppnades och grammen midt emot i portgången stack in först sitt hufvud och derpå hela sin värda person. Den var just icke särdeles rekommenderande vid första anblicken och blef det ännu mindre vid ett fortsatt be-traktande.

‘Fru’ Hindell, som hon sjelf kallade sig, var näm-ligen en stor och starkt bygd, sexti års menniska, med ett groft och rödbrusigt ansigte, omhöljt af en smutsig nattmössa, under hvilken några gulgrå hårtestar stucko fram, och den öfriga toaletten var just icke heller tilldra-gande. Den bestod nämligen af en kort, grå yllestubb, under hvilken ett par stadiga ben och fötter, i f. d. hvita

ullstrumpor och ett par afskurna gamla stöfvelsockor, tittade fram. På halsen hade hon en gammal rutig ylleschal, som var knuten bak på ryggen, och var för öfrigt bararmad, — men med ett par armar, som icke hade sett vatten på mången god dag, och som förr kunnat tillhöra någon vedsågande dalkarl, än en medlem af det så kallade svagare könet. I handen hade denna gratiernas vanlottade syster en halfbutelj, i hvilken ett afbrutet tvåskillings talgljus var instuckat, och lysande framför sig med ljuset, gick hon med steg, som skulle vara varsamma, men som i stället blefvo ännu mera klampande, derför att hasorna hade nedgångna bakkappor, och i följd deraf efter hvart steg slogo själfständig takt mot stengolfvet, fram emot sängen.

“Nej se, ta’ mig dalern ä’ inte lilla vännen vaken!” utbrast hon med nyter ton, i det hon lyste på den sjuka, under det man likväl tydligt i de grofva dragen kunde läsa ett uttryck af missräkning eller sviken förväntan, “hur står det till med helsan och kärleken på julmorgon? Bättre, tror jag... jojo, när man får en sådan hjälpare så...”

“Känner frun honom?” hviskade den sjuka med lifligt uttryck af tacksamhet i sina matta ögon.

“Jo jo men, känner jag så, kära hon. Och nu kan jag säga henne, att sedan *han* fått tag i henne, så kan hon vara lugn för hela kodiljen. För den karln är då alldeles galen att hjälpa... nej si, minsann har hon inte både ved och ljus... och mjölk och franska brön med... jo, jag tackar, jag! Det var riktigt storkalas det för henne på julafton, stackare; men si, hade hon lydt mig i tid, så kunde hon haft det mycket bättre länge se’n. Ska’ jag kanske hjälpa henne göra opp eld, för det kan nog behövas, tycker jag.”

“Ja, gör det, kära fru,” sade den sjuka som tycktes hafva svårt att beherrska sin afsky för karingen, “jag ville så gerna, att det skulle brinna när flickan min vaknar, stackare, ... men jag orkade inte själf.”

“Det kan en väl förstå, fattiga lif!” sade ‘frun’ i det hon började draga af näfvern från ett björkvedsträd, “och bara rama björken med... johoh, ser man på bara! Jag har då min själ inte haft björk på den dag jag minns, jag... men tockna der ska’ då alltid ha tur di,” mumlade hon giftigt för sig själf, i det hon blåste på näfvern och stap-

lade upp en dugtig brasa i spiseln. "Det var då för väl, att flickungen fick tag i honom!"

"Ja, annars hade det väl varit slut med mig," sade den sjuka; "men säg mig hans namn, om frun vet det!"

"Inte vet jag hvad karltoken heter," svarade denna, "men de kallarn för 'besynnerlige herrn' öfver allt hos det fattiga folket... annars lär han ska' vara en stor herre, och fasligt rik... men galen lär han väl vara, kan jag tänka, efter han så der kastar sina pengar på gatan. Och så säger di — men det är väl prat kan jag tro, fast jag hörde't då utaf Alexandersonskan, som hade hört det utaf Lundbergskan, som hade fått veta det utaf sillpackar Johansson på Maria-sidan, att han lär vara frimurare och leta opp små barn, som han säljer till hundturken, som saltar in dom och säljer dom te nigrarne eller hvad di der svartingarne heter bort i Amerika."

"Hvad i Herrans namn säger frun?" utbrast den sjuka förskräckt, och nu satte hon sig upp i sängen, ty förskräckelsen gaf henne krafter, "skulle det kunna vara möjligt?"

"Åh, det är väl inte kungsord allt hvad dronningen säger, heller," menade frun; "men lika så bra kan det vara, som att gå och svälta på stadsgatorna. Men det var då inte det jag skulle säga, utan jag tänkte fråga'na, om hon vill ha en tår kaffe åt sig och flickungen, så kan hon väl få det utaf mig... för nu kan en väl hjälpa'na litet, när en kan vara lngn för hyran för hålet," sade hon med ett rått gapskratt; "se, jag hjälper nog när jag kan, det vet hon... och hade hon inte varit dum, så kunde hon ha haft det lika så bra som 'svarta Malin' derinne, som förtjenar pengar som gräs... det är för resten hon som bjuder på kaffet, ska' jag säga!"

"Tack!" sade den sjuka, i det en svag rodnad lyste till på hennes kinder, "men jag får inte förtära något annat än mjölk, sa' den beskedliga herrn i går, och flickan behöfver inte heller något annat."

"Jaså, kantänka!" utbrast frun i det hon satte armarne i sidorna och betraktade den sjuka med elak blick, "kaffet duger inte för det att det kommer från 'svarta Malin'? Nå, gerna för mig... men det säger jag henne, att skaffa hon hyran till tredje da'n utaf den der långa galningen, annars så låter jag vräka ut er, det ska' jag bli man för!"

Och dermed rusade 'fru Hindell' mägta förgrymmad ut på dörren, i det hon med högljudd stämma skrek om sturska slynor, som inte hade så rasande mycket att vara sturska för, — men knappt utkommen i farstun tvärtystnade hon alldeles — hon befann sig ansigte mot ansigte med poliskonstapeln.

"Hvad har frun gjort inne hos sjuka menniskan?" frågade konstapeln med barsk ton.

"Åh, herre Gud, se lilla goda konstapel Johansson! Det fattiga lifvet! jag var inne för att höra åt, om inte hon ville ha en kaffetår, stackarn!"

"Måtte ha varit hundkaffe, det," svarade konstapeln hvasst, i det han betraktade henne med pröfvande blickar; "men frun kan akta sig... vi ha ögon på er, och en vacker dag så får ni väl parera polisen igen... undrar just, hur det var med den der artillerikonstapeln, som blef knifhuggen i förra veckan, om inte det nypet kom från någon af vännerna te era 'hyggliga fruntimmer, som ä' borta om dagarne' — det är ju så ni annonserar i Dagbladet? Akta er bara!"

"Nå du min eviga skapare!" larmade fru Hindell, i det hon slog ihop händerna, så det klang i portgången; "nå du min evigaste skapare, så oskyldigt en fattig syndig menniska kan bli chukanerad utaf elaka menniskor! Om jag har sett någon artillerikonstapel här, så vill jag vara skapt som en nors! För jag ska' säga konstapeln, att jag har bara två hederliga sömmerskor, som bor inne hos mig, och den ena har en fästman, som ä' urmakaregesäll..."

"Ja, det vill säga, han är med i klockskojarligan, menar hon väl," interfolierade konstapeln.

"Herre min store! den beskedlige, hederlige karlen, som inte tagit så mycket som en knappål, fast han härom året råka te vara utan arbete och kom på Långholmen som försvarslös! Ja, jag säger väl det! Och den andra har en kusin, som ä' på 'pontinjärerna' på Kungsholmen, och en bror, som ä' vid tygstaten, — och jag kan väl inte neka menniskan att ta' emot tjocka släkten, vet jag... men si, jag förstår nog, hur det hänger ihop... det är den der markattan Lindblomskan nere i tjugutvåan, som varit ute med sqvallerkollejet igen... men jag ska' säga konstapeln, att det är säkrast att konstapeln inte nosar hit, för jag är kår! te gå opp te sjelfva öfverståthållarn och fråga honom

om inte en hederlig människa ska' i fred och ro få drifva sin handterning, och jag ska'..."

"Hålla mun, ja!" ropade konstapeln med stentorsstämma, i det hans hand föll tung på Hindellskans axel, "annars följer frun med till vaktkontoret medsamma! Och kom ihog hvad jag säger: låt människan derinne vara i fred, annars... In med sig nu, och låt det vara tyst på juldagsmorgon!"

Och dermed gjorde fru Hindell en ofrivillig höger sväng och kom litet fortare än vanligt in genom sin dörr, hvilken också litet fortare än vanligt slog igen om hennes kippskodda hälar, fast likväl icke så fort, att icke konstapeln fick ett litet smeknamn efter sig ut genom dörrspringan, något som han likväl fördrog med det mest stoiska lugn i världen.

Han bytte bara om tuggbussen, mumlade helt sakta ordet: 'trollpacka', och gick sin väg genom den halföppnade porten.

Under tiden hade lilla Maria blifvit väckt af bullret ute i portgången och var nu redan på benen derinne i bagarstugan. Sedan hon kysst och omfamnat sin mor, hade hon satt pannan med mjölken på elden, och medan den började puttra och fräsa, pratade hon oafbrutet med modern.

"Vet du mamma," sade den lilla, "att jag har drömt om den besynnerliga herrn i natt, så mycket, så mycket... jag drömde, att han hade vingar på ryggen, alldeles som englarne i kyrkan, och att han kom hit och tog mamma och mig i hvardera handen och sa' att han skulle ta' oss med sig hem till pappa. Och så drömde jag, att han tog oss med sig och så kom vi till ett stort, stort hus... ja, jag tror att det var sjelfva slottet, du... och der mötte vi en grann, grann herre, som var så vacker och hade så mycket förgyllning på sig... och det sa' han var min pappa... men så, just som jag tyckte att jag ville flyga i famn på honom... så var han borta och du mamma var också borta... och det var bara jag och besynnerliga herrn kvar... och då tyckte jag... men vet du mamma, det var så besynnerligt, så..."

"Nå, säg kära barn, hvad tyckte du?" frågade modern, som rest sig upp i sängen, och med andlös oro tycktes lyssna till den lillas prat. "Hvad tyckte du?"

“Jo, jag tyckte att jag var stor... och så grann, så grann... och att jag stod i ett stort, stort rum, och att den besynnerliga herrn stod bredvid mig, och att jag sjöng så vackert, du mamma, och att hela salen var full med granna herrar och fruntimmer, och att de klappade i händerna åt mig. Och då nickade den besynnerliga herrn åt mig så godt, och allt efter som jag sjöng, så blef vingarne större och större på honom, och till sluts så försvann han genom taket du, och jag tyckte, hur jag ändå såg honom flyga allt högre och högre, och när han var som högst oppe du, så tyckte jag att han hade dig med sig, mamma, och att ni båda två såg så glada och nöjda ut! Men mamma lilla, hvarför gråter du? Det var väl ingenting att gråta åt? Eller är du värre sjuk nu igen?”

“Nej nej, kära barn!” hviskade modern, “men ser du, Maria lilla... jag tänkte på hvad din dröm kunde ha att betyda.”

“Nå, hvad skulle den betyda, mamma?”

“Jo, att jag går bort från dig, mitt kära barn, och att du kanske ska' bli lyckligare genom det, än om jag stannade kvar.”

“Nej, mamma, du får inte dö!... du får inte gå ifrån mig... du är ju bättre nu, är du inte det?”

“Jo, kära barn, mycket, mycket bättre! Men akta dig nu, mjölken kokar öfver... nu ska' du först äta dig mätt, för jag orkar ingenting; — kanske dricker jag ett par munnar sen, om det blir någonting öfver.”

“Nej, mamma, du ska' dricka först, medan det är riktigt varmt! Annars talar jag om för besynnerliga herrn, när han kommer, att du inte har varit snäll! Vet du mamma, det var nog den gode Guden, som förde honom till oss i går, för nu efteråt kommer jag ihog, att det var som om någon ropat åt mig, att jag skulle gå in i den der boden der jag blef utkörd, just då han kom.”

“Ja, nog var det den gode Guden, som ledde dina steg!” suckade modern med djup andakt, “han har inte öfvergifvit oss. Hör du, Maria lilla, kläd nu på dig så godt du kan, och gå sedan ner till den snälla frun på mjölmagasinet och fråga om du kan få låna en psalmbok eller en predikan, jag ville så gerna höra ett Guds ord på juldagen.”

“Ja, mamma lilla, men först får jag lof att städa i ordning litet härinne, tills besynnerlige herrn kommer.”

Och det var rörande att se den lilla, hur hon försökte att göra det otrefliga kyffet så snyggt som möjligt. Det var naturligtvis icke mycket att göra, men den barnsliga kärlekens ansträngningar voro städning nog; den flammande brasan, som ännu icke brunnit ut, lifvade det hela, och till följd af den ovana värmen inne i rummet, började den ludna isen att smälta bort från de gröna rutorna, som ännu funnos qvar i fönstret, och den klara juldagsmorgonen kunde blicka in i rummet.

Och när efter en stund den lilla flickan hade kommit igen med psalmboken, och satt sig vid moderns hufvudgärd, läsande den ena psalmen efter den andra, och denna med knäppta händer och ett uttryck af salig frid i de bleka dragen lyssnade till barnets klara och skära stämma, då var det julhögtid i den fattiga bagarstugan, det var gudstjänst i det halfförfallna nästet, och en gudstjänst, som med välbehag upptogs af honom, som icke ser till kläderna utan till hjertat, och som genom sin ende son sagt till meniskorna: “Den som mycket älskat, honom skall mycket varda förlåtet!”

5.

Några dagar efter jul återfinna vi den sjuka modern och hennes dotter i ett litet snygt och varmt rum på Norra Tullportsgatan, nära intill Surbrunn. Redan på juldagsmiddagen hade den besynnerlige herrn infunnit sig i sällskap med en läkare, en äldre man, som, sedan han undersökt den sjukas tillstånd, svurit några mustiga eder öfver fattigläkaren, som icke besökt henne och ordinerat några stärkande medikamenter, förklarar att som det var mycket mera fara för den sjuka att stanna qvar i det kalla och fuktiga rummet, så borde en flyttning i väl tillsluten vagn företagas genast på annandagsförmiddagen. Så skedde också, den besynnerlige, åtföljd af sin betjent, som hade med sig pelsar och filtar, samt ett äldre fruntimmer,

som hade ett knyte med kläder åt lilla Maria, infann sig klockan före tio på annandagen, och väl inpelsad och om-svept fördes den sjuka och hennes barn till den nya bostaden, som den besynnerlige herrn hyrt af en vaktmästare-enka, en gammal, hederlig gumma, som också var ibland hans skyddslingar. Fru Hindell och hela hennes snygga sällskap höllo på att trycka sönder de smutsiga fönster-rutorna åt gatan för att få se instufningen och affärden, och man kunde nästan höra ända dit ut, hur den värda frun derinne skrek och väsnades öfver 'den der sturska damen, som skulle ha en sådan bondtur!' Hon blef dock betydligt höfligare när betjenten, efter att ha bultat på hennes dörr, lemnade henne de tjugo riksdaler i obetald hyra, som den sjuka qvinnan stod i skuld för, och hon följde med ända ut i portgången för att tacka för liqviden, under oupphörliga bedyranden om hur väl hon hade velat den sjuka, fast denna hade varit alldeles för stursk af sig för att vilja af henne mottaga någon hjälp. Hurudan den hjälp varit, som hon erbjudit henne, dermed teg fru Hindell visligen, och sväljde äfven med god smak den gamle betjentens yttrande: "att man ska vara bra litet barmhertig, när man kan vilja taga penningar för ett hål, der han inte skulle vilja inhysa en hund en gång."

Allt detta var nu öfverstökadt, och vi återfinna, som nyss sades, den sjuka och hennes barn i ett hem som, huru tarfligt det än var, i jemförelse med det förra med allt skäl kunde kallas ett paradis. Det var lågt i taket och fönstret låg visserligen temligen djupt ner mot gatan; men det var varmt och godt; snygga trasmattor betäckte golvet, och en perlfärgad säng med rena, hvita lakan och en randig filt öfver, tjenade nu den sjuka qvinnan till läger. Några stolar af samma färg, ett litet bord vid fönstret och en liten sängbyrå mellan dörren och kakelugnen, fulländade möbleringen.

Den sjuka hade en ren, hvit natt-tröja och mössa, och lilla Maria var klädd nästan som ett riktigt herrskäpsbarn, och satt nu vid fönstret med en bok framför sig på bordet, medan den sjuka modern sof, och en liten glad brasa språkade i kakelugnen.

Den lilla flickan lutade hufvudet i händerna och med begge armbågarne på bordet var hon till den grad fördjupad i läsningen af sin bok, att hon icke hörde huru

dörren öppnades, och den utanför boende enkan, en liten rund och godmodig gumma om sextio år, inträdde i rummet helt tyst och varsamt, bärande en spilkum med varm hafresoppa.

“Jaså, hon soffer, stackars liten!” hviskade gumman i det hon kastade en blick på den sjuka, “då är det väl så godt att jag tar ut soppan igen och håller den varm... hm, hm, hvad den flickungen läser! Maria lilla!” fortsatte hon lika tyst, i det hon närmade sig den lilla, “ä’ inte barnet hungrigt? Vill hon ha litet franskt bröd och litet soppa? Kom ut till mig, så ska hon få litet, och så låter vi dörren stå på glänt, ifall mamma skulle vakna.”

Den lilla tittade upp ur boken, och med hennes ålders vana att inte säga nej, då det gäller mat — hon hade så länge måst svälta, stackars liten! — följde hon den gamla ut i rummet utanför, som var lika tarfligt, lika litet och lika hemtrefligt som det inre. Der fanns en pinnsoffa af samma färg som sängen; en gammal byrå, ett hvitt fällbord och — gummans stolthet och glädje — en gammal länstol med grön tageldyna, som hade varit hennes salig gubbes älsklingsmöbel, och som nu upptogs af en stor grå och hvit katt, som slagit sig i ring, och tycktes sofva oskuldens ljufvaste sömn, utan att störas af några drömmar om smärta kattskönheter och små pipande möss — dessa en väl organiserad katts oemotståndliga frestare.

“Kom nu, så sätta vi oss här, lilla barnet,” sade gumman i det hon flyttade bordet midt framför soffan, “det är synd att störa Olle, som soffer derborta i stolen. Han har varit borta se’n i går morgse, det tokiga gamla kattkräket! Seså der ja, ät nu, doppa brödet i soppan, hon, barnet lilla, det är så rart och helsosamt så, det säger doktorn, och den välsignade rara kunglig sektern med!”

“Hvarför kallar moster besynnerlige herrn för kunglig sektern?” frågade Maria, i det hon såg upp på den gamla med frågande blick.

“Kära barnet, därför att han ä’ kunglig sekter, vet jag,” svarade den gamla.

“Det är väl mycket, det!” återtog flickan med strålande blickar, “säg, moster lilla, det är väl näst efter kungen sjelf? Är det inte det?”

“Nej, nej,” svarade gumman med ett godmodigt leende “det är det väl inte, kära barn, men nog är han en fasligt

både förnäm och rik och rar herre, fast han inte är så hög af sig! Doppa nu, barnet lilla, och drick litet emellanåt. Lilla Maria tycker mycket om besynnerlige herrn, som hon kallar honom?"

"Åck ja, moster, om han inte varit, så hade min stackars mamma kanske frusit ihjäl den der rysliga julnatten! Åck, om jag en gång kunde bli stor och rik och lycklig, hvad jag gerna skulle villa hjälpa honom igen, och alla fattiga, moster lilla. För det är så svårt, så rysligt svårt att frysa och vara hungrig," sade den lilla, rysande vid minnet af hvad hon genomgått, och i det hon strax derpå började sitt anfall på soppspilkumen med förnyad ifver; "men tyst, rörde inte mamma på sig derinne?" och med ett skutt var flickan vid dörren och såg oroligt inåt rummet, der den sjuka låg lika stilla som förut; "nej, hon soffer ännu! Jag tycker mamma soffer så mycket i dag, moster. Hon måtte väl inte vara mera dålig än förut!"

"Kors, nej, kära barn, doktorn sa' ju, att det är bra för henne att få soffa."

"Men jag tycker, att hon ser så blek ut."

"Det gör man alltid när man ä' så sjuk som hon, kära barn."

"Gud låte inte mamma dö, för då vet jag inte hvad jag skall ta' mig till!" utbrast den lilla med plötsligt utbrytande tårar.

"Kors, kära barnet, så hon säger! Lif och död stå i Guds hand, och han vet nog hvad som är bäst för oss alla, och nog skulle väl lilla Maria unna sin stackars mamma att få frid och ro efter allt hvad hon gått igenom; skulle inte Maria det?"

"Jo, ack jo!" snyftade flickan, "men då blir jag så ensam, så ensam, då har jag ingen menniska i verlden som håller af mig!"

"Än besynnerlige herrn då, och jag, gamla stackare," sade gumman rörd, i det hon drog henne till sig och smekte henne, "skulle inte Maria vilja vara qvar hos gumman, i fall något sådant skulle hända?"

"Jo, jo, det vill jag visst!" svarade Maria och började med barndomens vanliga lätta öfvergång från sorg till glädje och tvärtom, att åter torka bort tårarne, "men då vill jag inte säga moster mera, utan mormor, får jag det. För då är det som jag skulle ha två mammor, en i him-

melen och en här nere på jorden. Men tyst, nu gick det i porten, det är ... ja, det är bestämdt han som kommer.“

“Ah nej, kära barn, det är för tidigt ännu, klockan är inte elfva än, och jag hörde ingenting!“

“Jo, mormor, det är bestämdt han; jag hör nog jag, när han kommer.“

Och med hastiga steg var flickan framme till dörren, på hvilken i samma ögonblick en hastig bultning hördes.

“Ja, minsann hade icke flickan rätt!“ sade den gamla förvånad, i det hon skyndade sig att göra i ordning på bordet.

Under tiden hade Maria öppnat dörren och den besynnerlige herrn inträdde.

“God dag, barn,“ helsade han vänligt på flickan, som kysste hans framräckta hand, och sedan med barnslig ifver hjälpte honom att taga af den långa rocken; “hur är det med mamma i dag? God dag, fru Holm lilla, hur är det med vår sjukling?“

“Hon sofver, kära goda kunglig sektern?“ svarade gumman med en djup nigning, “hon har sofvit hela morgonen.“

“Hm, jäså, sofver hon?“ frågade den besynnerlige och såg fundersam ut; “och har sofvit hela morgonen?“

“Ja,“ sade flickan, “och hon ser så fäsligt blek ut, så jag blir riktigt rädd när jag ser på henne.“

“Det skall inte lilla Maria vara,“ svarade den besynnerlige, “utan stanna qvar här nu ute hos moster, så går jag in och ser hur det är med mamma; vill lilla Maria det?“

“Ja, bara jag får min bok först, för den är så vacker att läsa i.“

“Se här är den,“ sade den besynnerlige, i det han sträckte ut boken genom dörren, som han sedan stängde igen, hvarpå han helt sakta flyttade fram en stol till sängen och satte sig bredvid den sjuka, hvars utanpå filten liggande hand han fattade, för att försigtigt känna på hennes puls.

“Hm,“ sade han derpå tyst för sig sjelf, “det går som medicinalrådet sade: hjälpen kom för sent! Det lider allt mera mot slutet. Pulsen är knappt märkbar mera. Gud i himmelen, att jag inte skulle få komma förr! Men han har väl sitt visa råd äfven med detta. Jag får åtminstone rädda barnet, och sörja för hennes framtid. Så stilla och så vacker hon ligger der, den arma ... hvad hon måtte

varit skön, innan olyckan och förnedringen hann henne! Och när man tänker på, huru här ett rikt menniskolif blifvit splittradt och förstördt, medan han, förstöraren och splitt-raren, lefver i öfverflöd och synd och jordisk glans. När skall han vakna till medvetande om sitt brott? Hon har redan försonat sitt, hon — om det var något. Ty, hur lätt faller inte den unga, oerfarna, lösligt uppfostrade flickan, när smickret hviskar och det ungdomliga blodet sjuder?“

Den besynnerliges tysta betraktelser afbrötos af den sjuka, som med en djup suck öppnade sina ögon, hvilka först liksom sökande irrade omkring rummet, och sedan med ett uttryck af frid och förtröstan fästes på den besynnerlige hjälparens magra och svårmodiga anlete.

“Ni är här, min välgörare!“ hviskade hon, “jag känner att det lider mot slutet. Sedan jag i går omtalade för er mitt sorgliga och syndiga lif, har jag fått en sådan frid inom mig. Har ni talat vid... vid honom?“

“Ja, jag har talat vid honom i dag,“ svarade den besynnerlige med något osäker röst, i det han höll hennes hand mellan sina, “och han har lofvat att draga försorg om sitt barn!“

“Gud välsigne — och förlåte honom!“ hviskade den döende qvinnan, “så som jag tror och hoppas att han förlåtit mig! Och nu, nu vill jag tala med min flicka!“

Den besynnerlige herrn steg upp, öppnade dörren, och utan att säga ett ord fattade han den i yttre rummet sittande flickans hand och förde henne in till moderns säng, der den lilla, utan att förstå hvad som föregick, men ändå, liksom anande den högtidliga skilsmessa, som förestod, sjönk på knä vid bädden.

“Jag går ifrån dig, mitt älskade barn,“ hviskade modern knappt hörbart, i det hon tryckte den lillas hufvud mot sitt redan halfstelnade bröst, “men gråt inte... jag lemnar dig i goda menniskors händer — och Gud vakar nog öfver dig, min snälla, älskade flicka!... Du skall en dag få veta, hvad du nu inte skulle förstå... hvad din mor har brutit och lidit och försonat... men du skall ju minnas henne med kärlek och inte med förakt, mitt barn... hon har varit så grymt olycklig... och hon är nu så lycklig och säll... det blir så ljust omkring henne... så ljust... så ljust...“

Och när den lilla med höga ångestrop och strida tårar lutade sig mot det arma modershjertat, vid hvilket den

kallnade armen ännu qvarhöll henne med dödens sista ryckningar — så hade det redan upphört att slå, och den besynnerlige herrn höll med tårade ögon i sin famn ett fader- och moderlöst barn, som numera egde endast honom på jorden.

6.

Åtta år hafva förflutit sedan den stackars qvinnan lade sina ögon tillhopa, lycklig i den tanken att hennes barn hade en far, som skulle beskydda hennes barndom och lära henne att taga sig till vara för den olycka, som störtat hennes moder i elände. Och den lilla hade också fått en fader, den ömmaste och mest samvetsgranne hon kunde önska sig; — men icke var det den guldsmidde hofmannen, som helt fräckt skrottat den besynnerlige hjälparen midt i ansigtet, då han försökte klappa på det förstelnade hjertats portar och bedja honom försona ett ungdomsfel; — nej, det blef den besynnerlige herrn sjelf.

Under dessa år såg man honom hvarje dag i sin egendomliga dräkt och med den lika egendomliga gången styra af till det lilla huset borta vid Surbrunn, der den gamla vaktmästarenkan ännu bodde, lika godmodig, lika kry och välvillig som förr. Under hennes moderliga och under den besynnerliga herrns faderliga och vänliga beskydd uppväxte lilla Maria småningom till en blomstrande och fager ungmö, som snart lofvade att rikligen belöna de omsorger, af hvilka hon omgifvits. Hon blef glad och frimodig till sinne och hjerta, och om barndomens stormar och olyckor lade ett litet skimmer af vemod öfver de ungdomliga dragen, så blef hon derigenom endast så mycket behagligare. Det skadar aldrig ett vårlandskap i morgonbelysning, att det ligger ett lätt töcken öfver de lysande färgskiftningarne, — det höjer tvärtom stämningens poesi. Så var det också med Maria. Hon var en rikt begåfvad natur, och isynnerhet hade hon en stämma och ett musikalisk sinne, vid hvilka hennes besynnerlige beskyddare fästade stora förhoppningar.

“Hm, hon blir en utmärkt sångerska!” sade han ofta för sig sjelf, då han satt i det lilla rummet, och hörde henne vid det hyrda pianot sjunga våra vackra, vemodiga folkvisor, “jag tror jag kan vara lugn för hennes framtid. Konstens väg är i våra dagar en säker väg till oberoende och aktning. När jag går bort, skall hon icke behöfva sin ovärdige far.”

Och den besynnerliga herrn sparade inga kostnader, ingen omtanka, för att gifva sin skydsling all den utveckling, hvaraf hon var i behof. Också kunde en fader icke vara mera älskad, ja afgudad af sin dotter, än han var det af Maria. Den gamla qvinnan, som hon, enligt sitt barnsliga beslut, den dag då modern dog, kallade mormor, sade många gånger till de få gummor, som då och då besökte henne för att prata bort en stund vid en kopp kaffe, att hon icke kunde begripa, hur ett barn så kunde fästa sig vid en främmaude, hur välgörande han än måtte vara.

“Det måtte bestämdt vara någon släktskap med i spelet,” menade gumman, “fastän flickan inte vet det sjelf.”

“Åh herre Gud!” svarade en dag en gammal mamsell ifrån Drottninghuset, “menar frun att han skulle vara hennes far, den besynnerlige herrn?”

“Tycker mamsell det, nej det menar jag visst inte! Men att han är släkt med fadern, eller känner honom mycket väl, det vill jag gå i god för. Jag har lagt ut kortena om’et, ja väl hundra gånger, och det ligger alltid en stor, grann karl till huset, men han går på en fasligt mörk väg, och det ser rakt åf ut som om flickan och han aldrig skulle mötas, för spader åtta ä’ alltid i vägen.”

“Ja, ä’ det inte märkvärdigt!” menade mamsellen och skakade på hufvudet, “det är rakt precis som när jag lägger ut dem för att se, om jag ska’ komma opp te slottet och se kungliga rummena en gång till i mitt lif. Jag har inte varit der se’n Karl Johan dog. Och då ligger också alltid spader sjuan eller åttan i vägen.”

“Ja, de må säga hvad de vill om kortena, men den som inte tror på dem, den är då sämre än en hedning,” försäkrade enkan, “och att den flickan blir något stort, det slår inte felt. För alltid ligger det en stor och ljus väg för henne, och bref med pengar och presenter och Gud vet allt hvad! Och alltid ser det ut, som om hon skulle få så

fasligt med folk omkring sig, och alla ha de hjertliga tankar till henne.“

“Gud bevare flickungen!” suckade drottninghusmamsellen andäktigt, “många ulfvar kringvankar och låtsar hjertliga tankar,” hette det i min ungdom. Och de ä’ väl inte bättre än, tänker jag!”

“Det har inte fara,” svarade gumman, “för Maria är en bra flicka — och något stort blir det af henne, det är säkert, det!”

Och den gamla skulle inte få så orätt.

En dag satt Maria som vanligt vid pianot, då dörren till det inre rummet öppnades och den besynnerlige herrn inträdde. Maria satt drömmande och lockade ur instrumentet toner, som hon sjelf icke visste hvarifrån de kommo; hon kände sig gripen af ett så underligt vemod; för första gången på många år hörde hon icke, att hennes välgörare kom in.

Den besynnerlige märkte det, men var lika godmodig och lika vänlig som vanligt, då han efter en stund lade sin hand på hennes axel, och sporde med halfhög stämma:

“Hvad tänker du på, mitt barn?”

“Min välgörare!” utropade Maria i det hon skyndade upp, rodnande öfver sin tankfullhet, “jag tänkte ... jag vet knappast sjelf hvad jag tänkte ... jag drömde att jag sjöng, ... sjöng så som jag aldrig kunnat, kanske aldrig skall kunna sjunga.”

“Man kan alltid hvad man vill,” svarade den besynnerlige i det han satte sig bredvid henne, “och Maria skall nog lära sig sjunga, om hon vill det med allvar.”

“Ack ja, nog vill jag det, men hvem skall lära mig? Min nuvarande lärare sade mig i går, att nu har han lärt mig allt hvad han kan ... och att ... att nu ...” — här stannade hon förvirrad.

“Nå, hvarför fortsätter icke Maria?”

“Derför att jag fruktar, att min välgörare kunde anse mig otacksam, om ...”

“Skall jag hjälpa dig med att utsäga de fasliga orden?” frågade den besynnerlige med sitt godmodiga leende, “han sade kanske, att nu borde du komma ut för att få lära mera? Var det inte så?”

“Jo, så var det!” svarade Maria sakta.

“Nå, ser du, att jag gissade rätt? Och det vågar du inte säga mig, mig som lofvade din döende mor, att jag skulle vara ditt skydd och stöd?”

“Ni har redan gjort så mycket, så mycket för mig!”
hviskade den unga flickan rörd, i det hon lutade sig öfver hans hand, som hon kysste.

“Ja, men ännu har jag inte gjort allt hvad jag bort, mitt kära barn! Hör nu hvad jag har tänkt ut för dig. En familj, som jag känner, ämnar om några veckor resa ut till Frankrike, för att tillbringa vintern i Paris. Det är en välvillig, älskvärd och bildad familj, en medelålders man med sin hustru och en dotter. Vill du följa med dem?”

“Jag? Jag?” utbrast Maria, i det stora tårar banade sig väg utför hennes kinder, “om jag vill? O, det har länge varit min innerligaste önskan, min skönaste dröm!”

“Du skall få den uppfylld, mitt barn! Dina anlag äro för goda för att lemnas outvecklade på halfva vägen. Du skall få lära dig sjunga, och du skall bli en sångerska som skall göra ditt land heder! Allt är redan aftaladt med den familj, som jag omnämnde, och så fort du hinner bli i ordning så resa ni!”

“Hur skall jag nånsin kunna tacka er, min välgörare, min far?” utropade den unga flickan i det hon utom sig kastade sig i den besynnerlige herrns armar.

“Genom att bli en ädel qvinna och en stor konstnär!” svarade denne i det han kysste hennes rena och jungfruliga panna. “Maria skall aldrig glömma sin stackars mors olycka, och aldrig sin pligt att upprätta hvad hon felade. Och om du icke kan bli den stora konstnär, som jag hoppas, så skall du likväl alltid bli den ädla qvinnan, icke sannt?”

“Jag skall försöka det!” hviskade Maria.

“Och när du det blir,” sade den besynnerlige herrn, i det han smekte hennes kind, “så skall du inte tala om tacksamhet längre, då äro vi qvitt. Då har du skänkt mig en tillfredsställelse och en fröjd för mina gamla dagar, som icke alla mina skyddlingar gifvit mig! Ty nog är säningsmannens lott skön, när han ser, att det korn han utsår faller i god jord.”

Och som den besynnerlige herrn sade, så blef det. Mormor gret och alarmerade sig öfver att barnet skulle

så långt ut i världen, och det var inte utan att, sedan gumman lugnat sig något, hon starkt funderade på att gifva sig af med till Paris. Men det insåg hon till slut icke gick an, "ty," sade hon, "inte skulle jag, gamla enfaldiga stackare, kunna fara på jernväg och lära mig tala franska, och då skulle jag ju bara bli till besvär för barnet, vet jag! Åh nej, vår Herre styr nog för henne så det blir bra, och får jag lefva, så skall jag nog få se, att kortena hade rätt, och att den ljusa vägen låg för henne!"

Några veckor derefter tog Maria afsked af sin käre välgörare och af den gamla qvinnan, som så länge varit henne i moders ställe, och med ett framtidshopp, som segrande höjde sig öfver stundens smärta, gick hon på en gång vemodig och glad sitt ljusa framtidslif till möte.

Det fattiga tiggande barnet var nu en blomstrande jungfru — en rik natur var räddad åt fosterlandet och konsten.

När 'besynnerlige herrn' på den dagens afton satt i sitt ensliga hem och tänkte på den unga fogeln, som nu glad och undrande flög ut i den nya verld som öppnade sig för dess tjusta blickar, sade han för sig sjelf:

"Jag skall kanske aldrig återse henne här i världen, men det är detsamma. Gud skall välsigna mitt utsäde, och hon skall uppfylla min sista önskan i afskedets stund:

"Kom igen som en renhjärtad qvinna, om också konstens högsta mål ej hinnes af din längtande själ!"

7.

Och den besynnerlige välgörarens bön blef hörd. Tre år derefter återkom den unga flickan till fäderneslandet, ren som hon lemnat det, och nu en utbildad konstnär. Men då hade den 'besynnerlige herrn' redan slutat sin jordiska vandring, och de fattiges och föraktades välsignelser glänste i friska tåreperlor på hans nyss tillslutna graf. Den gamla mormodern fick upplefva den glädjen att återse sin älsk-

ling, och besanna, att de ljusa vägarne lågo öppna för henne, både till lifvets och konstens höjder. Men tacksam som alla rika och goda naturer, glömde Maria aldrig sin ädle välgörare, och blygsam som den sanna konstnären alltid är, offrade hon tillika med sina varma tårar den lagerkrans, som den frikostiga publiken vid hennes första uppträdande i sin födelsestad egnade henne, på den grafkulle, under hvilken den på ytan löjlige, men till hjertat menniskoälskande och varme enslingen gömdes, som här i lifvet kallades 'besynnerlige herrn'.

Fiskar-Stina.

Ett skärgårdsminne.

1.

“Seså! nu är han ute i den der välsignade skärgården igen!” hör jag någon utropa, “liksom der finnes någonting annat att tala om än sneda fiskarkojor och strömmings-trummor och torsk! Det der kan man utantill!”

Ja, värde läsare! jag kan icke hjälpa, att skärgården är mig kär. Jag medger visserligen, att nog kunde jag därför låta bli att plåga andra med mina minnen derifrån: men deraf hjertat är fullt, deraf talar munnen, det är ju en gammal sanning! Och skulle det väl kunna skada att nu under de mörka dagarne, då vinden tjuter i skorstenspiporna och våra gator stå som träsk, friska upp oss med en liten sommarbild derutifrån; en liten sommarbild af sol och glittrande våg, af löfklädda uddar och spegelblanka fjärdar med sina solglänsande segel i fjerran? Skulle det väl skada att tala om en liten hvardagshistoria från de små steniga holmarne derute; en liten historia om något som klappar der lika oroligt, lika varmt och lika rent som någonsin bland de civiliserade människorna i staden, med ett ord: historien om ett hjerta! Jag vill försöka på! Den som vill förstå den rätt, må lyssna till den som till en sannsaga, berättad en skymningsstund omkring brasan i kakelugnen; inga spöken skola skrämma honom, inga hem-ska dåd uppskaka honom, — det är en sannsaga om ett par foglar, som funno hvarandra och som byggde bo tillsammans, liksom ett par fisktärnor. på ett litet skär — det är alltsammans.

Skäret var en af de små öarna, några mil från Stockholm, — det vill säga, icke en af de allraminsta öarne, ty den uppskattades till ett mantal, och ett mantal i skärgår-

den kan ibland vara stort nog. På ön bodde tre bönder, af hvilka den ene rådde om hälften och de båda andra hvar sin fjerdedel deraf. På den ena af de båda fjerdedelarne — som i parentes sagt egdes af två bröder och hade sina egor ytterst åt vester utåt en af de stora fjärdarne — fanns en långsträckt udde utan träd, och ytterst ute på den udden låg en gammal fiskarkoja, så sned och medtagen som trots någon fiskarkoja i skärgården.

Den sneda stugan beboddes af en gammal gumma och hennes son. Den tillhörde gumman, men låg på bondens grund, och därför betalade gumman och hennes son tomtören till bonden, och erlade hyran för ett potatisland i dagsverken under skördetiden om sommaren och under vintern vid vinternoten. Gumman var nära sjuttio år, lutad och krogryggig och med vacklande gång och när man mötte henne ute på ön, släpande en dryg börd af qvistar och vindfällen hem till sin ryggbrutna stuga, så kunde man sannerligen tro att jorden hade uppkastat henne, så grå och så fårad var hon. Hon såg i allmänhet temligen bister ut, men alltid smågnolade hon der hon gick, och fick hon se ett litet barn, då sken det gamla, böjda ansigtet af innerlig fröjd, och hade hon då några smultron i förklädet — ty när man plockar qvistar, så kan man väl också ha ett öga för smultronen, som sitta bredvid, menade gumman — så kan man vara viss om, att gumman spenderade en nypa, hur väl hon än behöfde en slant till kaffe eller till garn för notlagningen.

Gumman hade två söner, men den äldre var gift och bodde på en annan ö, något längre bort. Den yngre, som var hemma, hette Janne, och han och gumman hade sitt hushåll tillsammans. De voro fattiga som myror, men arbetsamma och förnöjda som de. Det fanns ännu en tredje i det sneda rucklet, och det var en linhårig pojke om fem, sex år, en dotterson till gumman, som, sedan modern dött och fadern begifvit sig af ifrån orten, tagit vård om barnbarnet, huru litet hon än hade sjelf.

Janne var en lång, muskelstark, något hjulbent, temligen senfärdig, ytterligt from och lika arbetsam yngling på några och tjugo år. Tungt arbete från barndomen hade temligen tidigt böjt hans rygg, och han var egentligen just icke särdeles behaglig att åse på land. Men så är det:

ryttaren skall man se på hästryggen och fiskaren i båten. Och att se Janne i skötbåten, med årorna i hand, och förande dem till den taktmessiga rodd, som är egen för skärgårdsbon, det var en syn som icke skämdes för sig. Då kastade han af sig tröjan, och ibland mössan med; de hvita skjortärmarne lyste i solen och det blå, ärliga ögat spejade omkring sig till höger och venster, för att undvika sammanstötningar mellan skötbåten och de kryssande roslags-skutorna, och så gick det undan med frisk fart, vattnet stod som en fors under fören och en halft glad, halft vemodig visa ljöd i både rena och starka toner från hans något breda, men ärliga och trofasta mun. Och på det sättet rodde han ensam sina styfva fyra mil till södra hamnen i Stockholm, när lyckan hade unnat honom några valar strömming om natten. På qvällen var han åter hemma, och så ut med skötarne på nytt. Och så gick det året om. Var fångsten dålig, så log Janne sitt vanliga, fromma löje, och sade: "Det blir fäll' bättre, med Guds makt!" Och var den rik, så log han lika fromt och sade: "Nu ska' en spara litet till vintersidan!" Och när höststormarne kommo och han ibland fick ligga ute på någon holme, ett par eller tre mil från sitt hem, i regn och blåst, och kom hem genomvåt på morgonen med kanske bara några kast till byte, och gumman, när hon satte fram kaffetåren åt honom, pustade: "Usch jstandes, kära Janne, tocke elände du nu har varit ute i igen," så strök han vattnet ur sin långa lugg och svarade helt lugnt: "Åhja, det var litet vått förstås, men i alla fall så ha vi en strömmingsbit till middan!"

"Och så ska' jag inte kunna hjälpa dig, heller," brukade gumman då säga; "om pojken vore större, så han kunde följa med dig, ändå."

"Blir fäll', om han får lefva!" svarade Janne.

"Eller om du hade dig en rar och dugtig hustru, kära Janne! Se det vore något för din gamla mor, det. Då skulle jag lugn lägga ihop ögona, det säger jag!"

"Hvar skulle jag få en tocken ifrån?" frågade Janne, lugnt som alltid.

"Hå kors, du som en ann' må väl kunna få dig en hustru, vet jag. Visst är stugan dålig, men sämre kan en få, och sämre man än min Janne med, det är då säkert, det. Du kunde fäll' göra du som bror din."

“Giffta mig med en Stockholmsflicka? Nej tack, mor!”

“Nå, så kan du fäll’ få dig en skärgårdsjänta, då. Tockna finns det i hvar buske, kära Janne! Och nog skulle jag fäll’ vilja ha mig ett barnbarn till att nysta med, innan jag dör.”

“Ja, då får I allt tala med bror min om det, mor,” brukade då Janne säga; men fast han försökte slå bort saken med skämt, så hände nog ibland, då han stod ute på backen och gistade sina skötar, och såg en båt fara förbi med man och hustru vid årorna, och ett par glada barnansigten nere på botten, att han suckade djupt nog och tänkte för sig sjelf: “Ett par sådana der bytingar skulle nog vara roliga att ha!” och då lyste ögonen under sydvesten, och hjertat klappade under den lappade vadmals-tröjan; men så kom der en annan tanke: “Om en bara visste att en alltid hade en bit bröd åt dem”, — och då mörknade blicken och Fiskar-Janne tyckte, att om det också var tungt nu, så var det ändå bättre som det var.

Och med den tanken nöjde han sig så länge.

2.

Och så blef det vår derute i skärgården. Vet du hvad det vill säga, du inkarnerade Stockholmsbo, du som räknar vårens början från första maj, då kungliga cortègen gör sin rund kring Djurgården, såvida du icke räknar den från läkarsällskapets veckorapporter, då det börjar heta i dem, att sjukligheten är stegrad och att lunginflammationerna börja bli epidemiska?

Våren derute i skärgården, den börjar merändels i mars, ibland till och med i slutet af februari, någon gång kanske icke förr än i april; men när den börjar, så börjar den med jubel och fogelsång, med lössläppta böljor och hoppande snöbäckar, som söka sig ner till sunden och öka strömdragen mellan holmarne. Och i de strömdragen är det ett lif! Dit komma knipor och änder och alfogel att dyka och simma, och der plumsa gäddorna, glada öfver att vara fredade för Stockholmsgästernas slantkrokar, och

mörten går upp i silfverglänsande stim utåt iskanten, och braxarne stå rygg vid rygg så tätt, att man kan gå på dem, i mynningen af hwarenda liten göl, som söker sig ut i fjärden eller viken. Öfver åkrarnes nyss aftäckta, ljusgröna brodd, svingar lärkan med lätta och lifliga vingslag, sjungande sin evigt nya jubelhymn åt den stigande solen; i den nakna björk- eller ektoppen sitter orrtuppen så gravitetisk i soluppgången och slår sin egendomligt ljudande glasharmonika så, att det klingar långt öfver de isbelagda vattnen, och tidigt om morgonen hör man grågässens kackel i skyn, der deras mörka triangel skarpt aftecknar sig mot den ljusnande himlen. Inom kort höres snöskatans och starens muntra sqvattrade i buske och snår, och en vacker afton sitter taltrasten så allvarlig i grantoppen och slår sin omvexlande visa, medan mörkullan sträcker mellan de öppna platserna i skogen och knorrar öfver de onda menniskorna, som lägga försåt för henne, såvida hon icke rent af hvisslar ut dem, när skottet misslyckas.

Och så komma sipporna och de små gula liljorna och titta upp ur snön, och vinternoten börjar läggas åsido och snaror läggas för lekfisken, som går upp mot stränder och grund. Så kommer valborgsmessoafton med sina tjär-tunnor och sina gillen, och öfver allt vid stränderna hamras och bultas. På hvarannan holme är ett improviserad varf, der storbåtar, skötbåtar och öckstockar repareras och omses för den stundande vårkampanjen. Inom kort börja ångbåtarne plaska, och med dem komma Stockholmskaravarnerna för att utse sig sommarnöjen, och stugorna putsas upp och målas och tapetseras för att se riktigt inbjudande ut. Med ett ord, det röjer sig ett nyvaknande lif i hvarje vrå, hvarje vik, hvarje buske och tufva, och man skall vara blind för naturens skönhet för att icke sjelf lifvas derutaf. Krusbärsbuskarne, som stå i lä vid stuguväggen, börja sätta knopp och se brungula ut i topparne, och om vintern också med all makt försöker att ta igen väldet och se bister ut emellanåt, så liknar han dock ett barn, som leker röfvare — det glada barnalöjet tittar fram bakom masken, hvarmed han vill skrämma oss.

En sådan vårdag i början af maj var det som Janne stod ute på gården och höll på att laga sina nätgistor — de i marken nedslagna pålar med krokförsedda korsarmar, på hvilka näten upphängas för att torka — då den ena

af bröderna, som rådde om jorden, en halt gubbe om några och femtio år, gemenligen kallad 'farbror', kom framlinkandes till honom, sedan han tagit sin vanliga promenad upp till en gammal qvarn, som stod högst uppe på den trädlösa backen.

Farbror var, i förbigående sagdt, en ganska egendomlig företeelse. Han hade varit en ovanligt rask, dugtig och företagsam skärgårdsbonde i sina unga dagar; var alltid mon om arbetet och förtjensten, och sparade ännu hvarken sig sjelf eller andra. Rask jägare och fiskare, hade han legat ute höst, vinter och vår, i ur och skur, från vinternoten om dagarne till knipskyttet om nätter och morgnar, kastande sig ibland midt i iskalla strömfåran för att berga en skjuten knipa eller alfogel, och aldrig räknande så noga, om han skulle sätta lif och helsa till för en sådan småsaks skull. Derför var han nu också på gamla dagar giktbruten och eländig, sjuk af hosta och dålig mage, men seg som en äkta skärgårdsbonde, och det vill icke säga litet. Han gick med två käppar, när det var som värst, med en käpp och högra handen stödd på ron, när det var som lindrigast med gikten. Lika om sig, lika vresig och lika gnatig var han i alla fall, men kunde äfven vara humorist ibland, och till och med se gerna nog på en rask skärgårdstös emellanåt, om det så bar till. Farbror var ogift, och styrde i stället broderns hus, der allting stod på tå för honom, af gammal vana naturligtvis, derför att han var den starkaste karaktären. Tvär och ogin i allmänhet mot människor, var han särdeles ömsint mot djur, och mycket road af att se och leka med barn. Således en sammansättning af motsatser, och i synnerhet rof för en fix idé, den att hvad han och hans bror egde, skulle icke räcka till döddagar. Dessutom skrockfull, väderspåman och mycket konservativ — som skärgårdsbönder i allmänhet.

"God dag, Janne!" ropade han med gnällande röst från gårdsgården, mot hvilken han lutade sig, "håller på med gistorna, tror jag. Hvad i alla tider, kostar du på nytt virke te armarne?"

"Mätte det!" svarade Janne, "farbror ska' veta, att di gamla ä' rakt genomruttna."

"Åh, nog kunde di fäll ha hållit ut ännu ett par år; men det är med dig som med Nils. Ska' vara så öfverdådigt, gu' bevars. Talar om, att han vill bygga nytt stall

i sommar, han också; men det ska' vi då bli två om. Var det något på skötarne i morse?"

"Ja, det var en och en half val, förstås."

"Åhå, ja, si der. Vi va' ute med noten vi, och fick bara åtta kast. Nå, ska' du försöka få uthyrdt i sommar något?"

"Mätte det, om det lyckas, kära farbror. Har I hyrt ut byggningen än?"

"Ja, Nils var te stan i går och hyrde ut'en åt en kungli sikter, och de' va' fråga om, att frua skulle ut och se på'n i dag... för si duger det inte för fruarna, gu' bevars, så får fäll inte herrarne ta't, kan tänka. Di skulle komma på ångbåten, och Nils ä' inne efter dom. Jag tror vädret kommer öfver på nord på midda'n, för det står molnigt derbortåt, ser jag."

"Ja, det kan nog hända, det."

"Såg du te några knipor i morse, Janne?"

"Nej, men ett par ådfoglar såg jag ute på fjär'n, och en skäl... hade jag bara haft bössa, så..."

"Så hade du fäll skjuti bom ändå, tänker jag, för si ådfogeln den ä' inte lätt te skjuta, den inte! Jag sköt tre skott på en 1843, och fick inte så mycket som en fjär å'en en gång. Men si det var fäll mest för det att bössa' blef förgjord åf en dalkarl, som gick och sålde väfskedar och Eskilstunasmide."

"Åh!" utbrast Janne förvånad, "hur gick det te?"

"Kors, han hade onda ögon, vet jag; men dan derpå så bota jag 'na, och så sköt ho' som förut igen."

"Hur bar farbror sig då åt?"

"Jo, jag ladda'na med förladdninga förut, och så piska jag en orm baklänges in i'na, och så sköt jag den opp i luften och så va' ho' bra igen. Det ä' det enda som hjälper. Men si der kommer Nils med ökan, och två qvinfolk ä' i'na. Nu ska' de' fäll bli ett synande och ett frasande, kan tänka!"

"Må undra om det är mor och dotter?" sade Janne och såg utåt sjön.

"Nej, det ä' fäll frun och pigan," svarade farbror och lade handen öfver ögonen, i det han tittade utåt, "inte kan en tocken der fin fru fara ensam, tycker en det! Adjö med dig nu, Janne, ska' du ut med skötarna i qväll igen?"

“Måtte det, med Guds makt!” svarade Janne lugnt, i det han fortsatte sitt arbete.

“Jojo, ser en på,” mumlade farbror, i det han linkade af nedåt sin och broderns byggning, “det vore väl han fick något i vår, så han kunde betala mjölet som han lånte i julas. Får lof te höra med Nils om han har tagit virket på skogen... hm, tocke onödigt göra, kunde inte di gamla armarne ha dugt ännu ett par år?”

Och medan gubben på detta sätt, muttrande för sig sjelf, gick ner åt byggningen, stod Janne qvar och fortsatte sitt arbete, under det han emellanåt tittade neråt sjön, der båten lade till och de båda fruntimmerna stego i land.

“Det ä’ fäll allt pigan,” sade han för sig sjelf, i det han yxade på en af de nya gistarmarne, “hon har schalet på sig. Djäkeln, si bara så lätt hon hoppar på stenarne dernere! Alldeles som kalffvarne, när di första gången kommer ut på grönbeta. Men, hvad är det värdt te gapa på det?” och så yxade han på det torra granvirket så, att spånorna yrde högt i sky, i det han gnolade på en visa, som den tiden var mycket allmän i skärgården:

»Amanda gåugar sig ner till stranden,
Der tar hon afsked med hvita handen;
Der fick hon först sina ögon opp,
När Herman for med en annan bort!»

3.

Janne stod ännu qvar på samma ställe och högg till sina gistarmar i sitt anletes svett, och började väl för tjugonde gången med sin:

»Amanda gåugar sig ner till stranden»,

då han hastigt afbröts midt i sången, af ett friskt och glädtigt: “Goddag vackert!” som af en klingande och munter stämma uttalades alldeles bakom honom. Han vände sig om, öfverraskad af den klangfulla rösten, och framför honom stod den unga pigan, som han för en stund sedan

sett hoppa på stenarne nere vid sjön. Solen sken varmt och vackert, schaletten hade hon lagt af sig, och stod nu barhufvad framför honom med ett rikt, något rödskiftande hår i en tjock fläta omkring det ungdomliga hufvudet.

“God dag!” helsade Janne igen, så godt han kunde, ty Gud skall veta, att han i det ögonblicket var mycket mera öga än mun.

“Är det fiskarn sjelf?” frågade flickan, i det hon såg nyfiket än på honom sjelf, än på hans arbete.

“Mätte det,” menade Janne förläget i det han strök af sig mössan, som han vände och tummade mellan fingrarne.

“Nå, det var roligt,” ropade flickan skrattande och visade dervid ett par tandrader, friska och hvita och lysande som perlor; det är visserligen sannt, att munnen var något stor, men så voro läpparne så mycket rödare, och en liten rak näsa samt ett par stora, glada, blå ögon med mörka ögonhår och ögonbryn skämde icke bort det täcka ansigtet; “vi lär’ bli grannar i sommar, vi!”

“Jaså,” stammade Janne, alltid lika förlägen, “mamsella ska...”

“Usch då, jag är ingen mamsell, kommer aldrig i frågan!” skrattade flickan på nytt; “jag är bara jungfru, jag, jag tjenar hos kungli’ sekterns, som ska’ bo deroppe. Herre Gud hvad här är vackert, och hvad det ska’ bli treffligt!”

“Jaså, så att jungfrun tycker om landet?” vågade Janne ändtligen fråga, sedan han betänkt sig en god stund.

“Jo, det kan han lita på! Gud bevars för stan! fast den är nog bra, den med, när en får lof att vara der; men se landet, det är bäst ändå, det. Der får man se grönt hvar eviga dag och höra vattnet plaska och foglarne qvittra! Ska’ man höra det i stan, så får man lof att ge sig af ut till Djurgåln, och då ska’ man klä’ sig, gud bevars. Och der sir menniskorna bara på hvarann. Nej, tacka vill jag landet! Se, jag är uppfödd på landet, för jag var barnhusbarn, när jag var liten. Men nu har jag tjent hos kungli’ sekterns i fyra år, och det är ett så innerligt beskedligt herrskap så... Men hvad ska’ det der bli?” Och medan hon pratade som en skata, slog hon sig ned på en af stockarne bredvid Janne, och pekade på hans arbete.

“Det ska’ fäll bli skötgistor, vet jag!” svarade Janne, öfverlycklig utan att han visste hvarför, “di gamla har gått åt i vinter.”

“Skötgistor? Hvad ä’ det för slag?”

“Det är att torka skötarne på, när en har varit ute och tagit opp dom.”

“Jaså, när man har fiskat! Hvad det måtte vara roligt!... Bor fiskarn der inne?”

“Måtte det!... men annars så heter jag Janne.”

“Jaså, jaha och jag heter Kristine... men det var sannt det, jag skulle fråga ifrån frun, om vi kan få köpa fisk här i sommar, och om inte hon kan få göra opp ett bestämdt pris med fiskarn en gång för alla för valen, för så hade hon det der herrskapet bodde förut.”

“Joho, det kunde fälle gå an, bara jag får någon strömning, så.”

“Ja, annars vill vi inte ha någon!” skrattade den muntra flickan; “men säg nu hvad han ska’ ha för valen?”

“Ja, jag tänker tjugufyra skilling sommarn om, skulle inte vara obilligt.”

“Nej, det är just hvad frun har gifvit förut... Bor fiskarn ensam der i stugan?”

“Nej, mor och jag har den tillsammans.”

“Och så ä’ fiskarn kanske gift också?” sporde Kristine.

“Nej, gudnås, det ä’ inte så väl!” suckade Janne, och såg på henne på en gång förläget och gladt, “en har nog te tänka på sig sjelf här i verlden! Och stugan ä’ så skral, så der vill fäll ingen flicka titta in annat än på en stund.”

“Ja, inte ser hon mycket golik ut,” menade Kristine och såg på det sneda taket; “men det är väl inte på stugan, som lyckan beror. Jag har tjent i fina hus jag, der det inte varit så godt om den, fast rummena varit granna nog. Men här sitter jag och pratar... då, är det afgjordt då, att vi får strömningen för tjugufyra skilling valen, hela sommaren?”

“Måtte det, bara jag får någon sjelf, så...”

“Usch jo, jag ska’ hjälpa till jag, och lägga ut nätena! Jag har fisklycka med mig! Adjö nu och må väl tills vi råkas framåt början på juni.”

Och hon räckte honom trohjärtadt handen, och fast han tvekade en stund, om han skulle våga taga den, så

tog han den slutligen och skakade den en god stund, och han tyckte, att han aldrig ville släppa den, så varm och mjuk var den.

“Nej, nu väntar frun på mig!” ropade Kristine skratande och drog sin hand ur hans, “adjö nu!” och med några lätta språng var hon utom den rankiga grinden och uppe på backen, från hvilken hon gladt nickade tillbaka åt Janne, som stod der med mössan i handen, tittande uppåt alldeles som om han varit solblind.

Och Gud vet, om han icke var det också, ty det dröjde en lång stund innan han kunde ta’ tag i yxan igen, och vid första hugget han slog, så högg han en granspira nästan midt af i hastigheten, och medan han betänksamt stod och klädde sig bakom örat, förargad öfver misshugget, såg han huru de båda fruntimren, följda af Nils, begåfvo sig af öfver ängen igen och nedåt stranden, hvarifrån ökan om en stund lade ut för att föra dem tillbaka till ångbåten.

“Det var en rasande rar tös!” tänkte Janne för sig sjelf, i det han liksom ofrivilligt tog mössan af sig och helsade utåt sjön, hvarifrån han tyckte att en glad nick från ett omvändt hufvud helsade honom tillbaka; “si, en tokken en i stugan derinne, det vore kalas, det... Men jag är fäll stormtokig som kan tro att... det är bara mors fel, som inte kan låta bli att prata om att jag borde gifta mig. Jag gifta mig? Jag fattigrätta... jo, jag sir så ut. Ha ha ha!”

Och Janne slog till ett skallande skratt, så högt och så bittert, att katten, som lekte bland spånorna vid hans fötter, hoppade högt i vädret af förskräckelse, och derpå med ett enda språng rakt in genom dörren på den lutande gamla sjöboden, som stod nere vid stranden, i sin tur skrämmande på flykten ett par kråkor, hvilka helt förnumstigt spatserade på den sneda notbryggan.

“Hvad i Herrans namn skrattar du åt, Janne?” sporde gumman, som i detsamma kom ut på förstugvisten, “du ä’ ju mol ensamnen, vet jag?”

“Skratta’ jag?” svarade Janne, liksom vaknande ur en dröm, “nej, då har I hört galet, mor! Jag vore färdig att gråta i stället!” tillade han halfhögt för sig sjelf.

“Ja, då var det fäll sjörån, som skratta’ då,” menade gumman, “för fasligt underligt lät det. Men kom in nu

och ät, du har ju inte fått i dig ett Guds lån sen i morse, gossen min.“

“Jag önskade jag aldrig behöfde äta ett mål mer i all min dar!“ mumlade Janne för sig sjelf, i det han kastade yxan ifrån sig och långsamt gick den gamla trätrappan upp till farstuvisten, medan gumman, der hon stod i solskenet i den öppna dörren, fundersamt puttrade för sig sjelf:

“Ja, har inte Janne sett sjörån, så vill jag inte vara en kristen menniska! Ställer inte jag ett par jernskollor i kors vid dörren i qväll, så kalla mig ett troll, den som har lust.“

Och dermed gick gumman in för att lägga upp potatisen. Men när Janne kom upp för trappan, vände han sig ännu en gång utåt sjön, just lagom för att se bondens öka med de båda fruntimren uti svänga om udden vid alarne och ta' vägen bakom dem utåt fjärden, medan ett guldglittrande band af solljus lade sig öfver strömfåran emellan stranden der han stod och udden der båten försvann, liksom den velat säga: “Ser du, Janne, det ligger både djup och höjd, både sol och vind emellan henne och dig! Den flickan är inte ämnad för din sneda stuga.“

Och derpå gick han in och åt — för första gången på mången god dag utan förnöjsamt sinne, och utan matlust — den tarfliga middag, som hans gamla mor lagat åt honom vid den svarta och nedrökta spiseln i den takbrutna kojan, der han nu kände sig ensammare än förr.

4.

På eftermiddagen samma dag, just då Janne skulle ut med sina skötar, kom ‘farbror’ roende i sin lilla ökstock; han skulle ut på egorna och laga en gärdesgård — något som mer än väl behöfdes, ty i följd af gubbens sparsamhetsanda fingo dessa skogsödande stängsel sällan eller aldrig göras nya, och knappast nog lagas förr än de voro fallfärdiga. När det då lämpade sig så, att man kunde någorlunda ledigt komma sjövägen, passade gubben alltid på och

rodde, ty i armarne hade han ingen gikt, han kunde mycket ledigt sköta både åror och käppen med, om det behöfdes.

Med några raska tag var ökstocken vid sidan af Janne skötbåt, och nu slog gubben upp sin språklåda, i samma gnällande ton som alltid:

“Nå, ska du ut med skötarne nu igen?”

“Måtte det,” svarade Janne, lugnt som alltid.

“Hvar tänker du lägga dem i qväll då?”

“Åh, jag far väl en mil utåt fjärden, tänker jag. Här nästgårds finns det inte en stjert, en gång.”

“Nej, det vet vi då bäst, vi fick åtta kast i natt vi, på noten. Joo, det ä' något att slita redskapen för!... Nå kors, du fick ju med åf främmat du också, kära Janne.”

“Måtte det,” sade Janne, och tittade åt andra sidan.

“Det var en odrägligt fin fru, det der, och snodde och for gjorde hon i alla vrår, och ingenting dugde, gu' bevars! Och tapeter skulle det vara i farstun, och jernspis i köket, och så skulle di ta' opp backen och göra blomrabatter, sa' hon — men det ska' vi fäll bli två om, för har backen kunna' varit utan tocket i så många år, så kan han det nog nu med. Och pigan var då en näsvis slyna, det är hvad jag vet. Hvad ville hon hos dig för slag?”

“Hå kors, hon ville höra efter om hon kunde få strömming i sommar.”

“Håhå, den ska' ho' fäll köpa hos oss först och främst; det vore väl odrägligt annars. När en ska' ha dom i byggningen, så...”

“Måtte det,” svarade Janne försigtigt; “det var bara frågan om när I inte har nå'n. Men hvarför tyckte farbror att hon var näsvis, om jag får lof te fråga?”

“Jo, för ho' var det, vet jag. När frua börja tala om jernspis och tocke der, så sa' jag att det var fäll bra öfverflödigt när det fanns både spis och bakugn i byggningen, sa' jag, och då svarte pigan att jag inte behöfde lägga mig i jernspisen, för ett gammalt rostigt rifjern hade di förut, sa' hon... och det tyckte jag var då odrägligt näsvis sagt.”

“Måtte det,” förklarade Janne, som dock icke kunde låta bli att inom sig le åt svaret.

“Men vänta ho' mig,” fortsatte farbror, “vill hon fjälla fisk med mig, så ska' ho' ha dugtiga naglar! Tockna der

spældosor från Stockholm tror att en ska' stå på tå för dom, när di kommer ut på bondlandet, kantänka. Men om också drängarne kommer te sprattla fot för 'na, så inte tänker jag göra't, det kan ho' glä' sig åt!"

"Men jag tyckte att hon såg hygglig och glad ut," vågade Janne falla in, "och fasligt höflig va' hon, när hon var öfver till vårt."

"Åhja, nog kan di vara släta i syna, när de ha en ung karl för sig, då spelar ögonen både till höger och vänster, men si, det är med dom som med kattorna, — bäst som de lapar och smeks, så kommer klometerna fram. Och har en några år på nacken, så duger en inte alls, det är då rakt förbi det. Jag mins bara när grosshandlarn bodde här, och de hade den der vackra dalkullan, som rodde åt dom... fjäsa hon inte och begick sig på alla vis för pojarna, men sa' jag ett ord åt'na, så baraste skälde och smälde ho'. Nej vet du, Janne, qvinfolk ska' en akta sig för, och bäst är det te vara ogift i all sin dar. Nog kunde jag fäll också ha fått en på hvart finger, och en på hvar tå med om jag hade velat; men si jag var dom för slug, jag."

"Mätte fäll det," svarade Janne, i det han tänkte på den gamla sagan om räffen och rönnbären.

"Och så var ho' rödhårig till på köpet, den otäckan, och det var då värre än alltihop det andra. Jag glömmer aldrig rödhåriga Maja, jag, som mjölka korna för oss, fast ho' bodde på andra sidan fjärn, och aldrig var med sin fot oppe på ön här."

"Nej, gjorde hon?" frågade Janne och hvilade på årorna; han hade väl minst hundra gånger hört talas om den der mjölkningen; men det öfvernaturliga har alltid en oemotståndlig dragningskraft för skärgårdsbon, och han ville gerna höra om den den hundradeförsta; "hur kunde hon det?"

"Ah, di der trollena kan allt hvad de vill," menade farbror; "di sätter sig bara och mjölkar på en näfverlapp, så kan de mjölka korna i blod, om det också är tio mil te dom! Di ville inte tro derhemma, att det var rödhåriga Maja; men si jag beviste dom saka, jag?"

"Nej kors, hur då?"

"Jo, jag tog bara, när di mjölka en torsdagskväll, och strök korna öfver ryggen med en nässla, som hade växt nordpå en bastuvägg, och så lät jag dom kasta en mjölk-

sqvätt öfver länd på kon från öster te vester tre gånger, och då kom all mjölken igen i jufret på dom, och rödhåriga Maja fick släppa ifrån sig sitt tjufgods!“

“Mätte det,” utropade Janne, i det han med ett tag på ena åran makade sig ifrån ‘farbror’, som han bestämdt ansåg för någon sorts trollkarl, “men hvem hade farbror lärt sig det af?”

“Kors, af kloka gumman oppe i Åker, vet jag! Den går inte af för småhackor den, ska’ du tro, Janne! Hon ä’ god te säga hvar tjufven finns och det stulna med, om di också har rakat af ända te Amerika, och vill en bara betala’na bra, så slår ho’ ut ögonen på dom, så det smäller om’et. När mor våran låg sjuk i fem års tid, och inte kunde röra sig, så for bror Nils opp te’na för te höra sig för om det fanns nå’n bot för gumkräket; men då svarte ho’ att han hade kommit för sent, för nu var det andra som hade förgjort henne, och det hade hon ingen makt med när det gått öfver året, sa’ hon. Men så fick han ett papper som han skulle lägga under hufvudkudden åt henne, och om inte hon skulle kola af innan halfåret, så skulle det göra henne kontant frisk igen, sa’ ho!”

“Nå, gick det så då?”

“Jo, det kan du lita på! Hon dog tre månader efteråt, så det slog allt in, det. Och när bläskon var borta härom året, så skicka vi te’na och då sa’ ho’ att kon var ute i en bergskrefva på österudden, och mycket riktigt, der fick vi tag i’na också, två dar efteråt, och om hon inte stod så trångt så hon inte kunde gapa en gång, så vill jag vara skapt som en torsk. Men nu ska’ jag fäll ge mig af i land, jag, och laga gärdsgårn, och du ska’ längre bort, du, Janne.”

“Mätte det,” svarade Janne.

“Ja, adjö med dig då!... Jaså, så du tyckte att hon såg glad och hygglig ut, sa’ du? Ja, si det ska’ en inte lita på, med di der Stockholmsmamsellerna... det fattades bara att du gick och förgapa dig i’na te’ på köpet!”

“Åh, sörj inte för det han, farbror,” menade Janne medan han rodde utåt fjärden, “adjös nu!”

“Adjös då!... Hör du Janne, du!” ropade gubben efter ett par ögonblick, och hvilade på årorna, “jag ska säga dig en sak så godt som två.”

“Hvad skulle det vara då?” frågade Janne på långt håll, i det också han höll upp med rodden.

“Jo, det är bäst te se sig för med tockna der damer. Jag mins hur det gick med bondson på Vermdön, jag, i förårs; han gifte sig med en tocken der en slinka, som hade kommit ut med ett herrskap som hyrde ena bygginga åf dom... och så när allt kom omkring, så fick han veta, att hon hade varit på kaffehus på Österlånggatan. Adjö med dig nu, Janne, lycka te med fisket.”

Janne svarade ingenting, men han tog väldiga tag med sina långa åror, så att båten sköt stark fart utåt fjärden — men hur fort den unge fiskaren än rodde, så rodde han inte ifrån sina tankar; de följde honom lika troget som den breda silfverstrimman på vattnet, hvilken likt ett glittrande band sträckte sig emellan honom och stranden, der hans gamla sneda stuga stod.

5.

Och så gick tiden sin gilla gång derute på holmen, tills en vacker middagsstund i början af juni en liten ångbåt kom inkilande i sundet, och lade till vid notbryggan, medan allt hvad lif och anda hade på udden var nere vid sjön för att taga emot trossarne, och sedan lyfta flytt-sakerna i land. Det var de nya gästerna för sommaren som kommo; kunglig sektern med fru och fyra barn, en barnflicka och Kristine, samt en lång dalkulla, som var tagen för sommaren och skulle ro och hjälpa till med hvarje-handa. Kunglig sektern måste nämligen, som de flesta manliga sommargästerna ute i skärgården, vara inne i staden hvar och hvarannan dag, och därför måste han ovilkorligen ha båt och roddare att disponera. Det var väl kanske också med tanken på den blifvande trädgården, som kullan blifvit anställd, ty som bekant finns det två slags folk i vårt land, som lämpa sig för allt slags arbete, trädgårdsskötsel inberäknad, och det är båtsmän och dalkullor.

Både Janne, modern och den linhåriga pojken voro dernere. Janne hjälpte till med de tunga sakerna, gum-

man med de lättare, och pojken nöjde sig med att med vidöppen mun stirra på ångbåten, som han aldrig förr sett på så nära håll; herrskapet hade redan gått upp, och de fyra barnen tumlade som bäst omkring på ängen, som lössläpta killingar, medan 'farbror' gick omkring linkande och tänkte på allt det gräs, som de fyra bytingarne skulle trampa ner för honom. Kristine och barnflickan hade stannat qvar nere för att hjälpa till med ilandflyttningen af sakerna. Janne och en af besättningen kommo just knogande med ett isskåp, då Kristine med ett ämbar i hand skyndade förbi dem och med en glad nick åt Janne utropade:

"God dag, fiskarn, hur står det till?"

"Tackar som frågar," svarade Janne och myste helt förnöjd på sin breda mun, "hur mår jungfrun sjelf?"

"Usch, jag är frisk som en lärka, jag. Och glad se'n öfver att en nu äntligen är här! Akta isskåpet, det är frun så rädd om, som om sitt öga."

"Måtte det! Ä' det is i'et också?"

"Ja, det tror jag det, en hel centner, fast det har väl smält litet på vägen."

"Det måtte inte vara mycket, det... för det är bra tungt, känner jag."

Och dermed sattes isskåpet ner i land bredvid 'farbror', som just stod och förargade sig öfver allt öfverflöd, som Stockholmarne draga med sig ut på landet.

"Hvad ska' det der vara för slag, då?" sade han och pekade med käppen på isskåpet.

"Det är ett isskåp, om han vill veta't," svarade Kristine raskt.

"Hååå! hvar ska' det stå då?"

"I köket, naturligtvis."

"Nå, då rinner det väl åf'et, kan jag tro, och så blir golfvet vått, och så murknar plankorna, det blir slutet på kalaset, det."

"Ja, men se, man sätter fat inunder hålet i bottnen, och då rinner det inte på golfvet, ser farbror," svarade Kristine näbbigt.

"Joho, det förstås det. Och så glömmr ni bort te tömma fatet; jag känner Stocksolmspigorna, jag. Tocke öfverflöd. När en har källare, hvad ska' en då med ett

tocke der skåp te göra? Det kostar väl rakt åf en tjugu riksdaler, det der?”

“Ja, det kostar till och med fyrtio, om han vill veta't.”

“Kors i alla tider! Det var för odrägligt te kasta bort pengar i onödan.”

“Åh, jag tänker här lär nog behöfvas att ha is i skåpet,” snurrade Kristine, i det hon gick ifrån honom, “och i magen med,” fortsatte hon, när hon kommit på litet afstånd. “Den der gubben kan jag då rakt inte med. Men vänta mig han, jag ska' min själ hålla honom på mattan.”

När Kristine åter kom upp på däck, mötte hon Janne, som ensam knogade på en temligen stor kista.

“Nå, se det var snällt!” utbrast hon i det hon vänligt klappade honom på axeln; “det der är min gamla kista, det. Men hon är inte ändå så värst tung,” fortsatte hon med en lätt suck, “fast det är detsamma, hon kan väl bli tyngre.”

“Måtte det!” svarade Janne och högg i, så att det knakade i armarne; “den der tar jag och bär upp i köket med detsamma.” Och innan Kristine hann svara var han redan halfvägs öfver ängsbacken och uppe mot byggningen.

“Det der är bestämdt en präktig gosse,” sade Kristine halfhögt för sig sjelf i det hon tog någon ny sak att föra i land.

“Jo, det tror jag det,” hördes en darrande stämma strax bredvid, “en bättre gosse finns inte i skärgåln, det vet jag bäst.”

Kristine vände sig om och såg en gammal krokig och skrynklig gumma strax bredvid sig, och fast hon vid första påseendet blef litet häpen öfver hexfysionomin, såg hon likväl snart att blicken, som följde sonen, var varm, trots skrynklorna omkring ögat, och det lugnade henne.

“Jaså, ni hörde hvad jag sade?” stammade hon litet brydd, och lutade sig ned öfver en korg med blommande växter, som stod på akterdäcket.

“Åhja, hur dåliga än örona ä', så alltid hör en mor när di berömmar son hennes,” svarade gumman, och grinade mera vänligt än vackert.

“Är ni hans mor? Nå, det var en annan sak,” sade Kristine muntert, “då gör det ingenting att ni hörde hvad jag sa'. Annars tänker jag det är väl på landet som i

stan, att en flicka får hålla styr på tungan, för att inte sjelf få prat om sig.“

“Jojo men, är det så,” menade gumman, i det hon hjälpte Kristine upp med blomkorgen; “men det är då för resten inte ovanligt att de tala väl om min Janne, inte. Jäntorna här ute i skärgården gör inte annat så lång Guds dan ä', men di har inte mycket för di kol di bränner. Janne bryr sig icke om dem en smul, och jag vet nog hvarför det så ä'! Han vill kantänka inte för min skull få en ungmor i huset, fast jag tycker det kunde vara bra för både honom och mig. Han tror fäll, kantänka, att gumman skulle bli folad i vrån på gamla dar, och det vill han inte.“

“Och det är ju inte mer än rätt att en son inte det vill,” tyckte Kristine.

“Nej, det förstås, men jag ä' väl inte ett sånt mähä heller, så jag låter tussa med mig som di vill; jag har nog min lilla skinnsåla på näsan jag också, ska' jungfrun tro.“

“Ja, då blef det kanske ungmor som blef satt i vrån,” svarade Kristine leende, “och det skulle er son kanske inte heller tycka om.

“Ne-nej,” återtog gumman eftertänksamt, i det hon strök det groftofviga håret bakom öronen, “det kan hon allt ha rätt i, jungfrun lilla. Ho' är en förståndig flicka, det hör jag, det. När det blir tid någon eftermiddagsqvist, så kunde hon gerna skutta in till mig på en tår kaffe, för henne skulle det vara rasande roligt te få prata med om de der sakerna. Ser hon, fattiga ä' vi, det förstås; men en kaffesqvätt har en då alltid på elden, det förstås det. En ska' fäll ha något te smörja sig med på gammaldagarne. Ho' kan gerna skutta in.“

“Tack, så snart jag får någon tid. Men jag ska' säga, man får inte ligga på latbänken hos mitt herrskap, och det vill jag för resten heller inte. Hushållet är stort, och jag är ensam om'et, för barnflickan har nog med att se efter de små, hon. Men se, der kommer er son tillbaka nu, han måtte vara rysligt stark af sig?“

“Ahja, inte ä' han så klen, inte, och ändå ha vi haft det skralt nog ibland, medan han växte opp. Men si inte ska' doktorerne komma och säga mig att kaffe är ohelsoamt, inte, för hade vi inte haft kaffe och potatis, så hade vi fått svälta mången god dag. Far hans dog när Janne

var sex år, och se'n har jag fått streta mig fram sjelf med tre barn; men gått har det, och dugtiga ha de blifvit — utom dotter min, som dog för sex år se'n, men si det var inte af sjuklighet från barndomen, det inte, utan därför att hon råka' ut för ett kräk till karl, som lät henne sitta der med tyllingar på halsen, och så sörjde ho' ihjäl sig, stackare. Åhjo jo, det har allt varit många tunga stunder i stugan derborta, ska' ho' tro, jungfru lilla, men så har det varit många glada med, och så får di fäll' dras om'et' kan jag tänka.“

Under detta samtal mellan gumman och Kristine hade sakerna kommit i land, ångbåten var nu klar, kaptenen stod uppe på kommandobryggan, och under hviftningar från land aflägsnade den sig backande utåt sundet.

“Det blir minsann inte lätt te' att få opp allt det här bråtet,“ hördes nu farbrors gnällande stämma, medan han låg halft framstupa öfver sjöbryggan, för att se efter om icke ångbåten hade skadat den, något som dock icke inträffat, om man undantar, att en af plankorna hade blifvit litet snedvriden, hvilket dock var nog för att förarga honom. “Tocke bråk en ska' ha med di här välsignade Stockholmarne.“

“Åh, de ä' väl bra nog när hyran kommer, tänker jag,“ utbrast Kristine harmsen, i det hon fullastad med saker gaf sig af uppåt byggningen.

“Ja, den tänker fäll inte hon betala,“ replikerade farbror, ytterligare retad.

“Nej, och sakerna tänker väl inte han bära opp, heller,“ svarade Kristine i samma ton.

“Det ä' en odrägligt näsvis jänta, det der,“ pustade farbror, i det han reste sig opp från undersökningen; “men vänta ho', jag skall fäll ge henne sju för tu, jag, om ho' kommer igen.“

“Jag tyckte det var ni som börja',“ svarade Janne med ovanlig skärpa i rösten, i det han lastade på sig två tält-sängar, ett sybord och en komod; “som en ropar i skogen, får en svar, brukar di säga.“

Och med dessa ord gick han efter den raska Kristine, som redan var halfvägs uppe vid byggningen.

“Hååå!“ mumlade farbror, i det han mera för syns skull tog en stol på armen och linkade efter; “kantänka! En får inte tala om juveln, utan te få sig svar på tal af

en tocken der fattiglapp! Och ändå har han inte betalt mjölet, som han lånte i julas! — Ja, di der Stockholms-pigorna, di ä' då ett otyg! En ska' få se, att han går och förgapar sig i'na te slutet. Men si, aldrig ska' den få komma hit på udden, så länge jag lefver, det ska' jag bli man för. Då får di förr ta' bort stugrucket, det ska' bli tvärsäkert!“

6.

Några dagar efter ankomsten till ön hade Kristine ledigt en aftonstund, och hon bad sin matmor, att hon skulle få följa med och se fiskaren lägga ut skötarne på fjärden, ett litet stycke bortom några små holmar som lågo midt i den stora bassinen liksom ett par utkastade brödbitar. Den ena kallades också Brödstycket, och den andra Smörasken, ty skärgårdsbon är alltid fyndig i att gifva betecknande namn åt de föremål, han har omkring sig. Då någon Stockholmsfiskare en gång var nere vid dessa holmar och hörde deras namn, invände han, att han tyckte det var alldeles för långt emellan Brödstycket och Smörasken: “Jag,” sade han, “vill gerna ha de der två sakerna alldeles bredvid hvarandra, annars är det obeqvämt.”

“Ähja, det förstås,” svarade hans roddare, “men här i skärgår'n får en allt streta bra nog innan en får smör på brödkanten, och derfor tycker vi att det passar så bra som helst.”

Det var en af dessa herrliga aftnar före midsommar, då man helt tydligt tycker sig höra dagen och natten stå nere i vester och tvista med hvarandra, om hvem som egentligen skall få föra herraväldet öfver naturen. Ett ögonblick tycktes det som om tvisten skulle vilja urarta till strid; men då närmar sig solen så klar och så varm, hon rodnar visserligen litet smått öfver att behöfva stiga ner till de båda antagonisterna, men hon gör det ändå, och hon utsänder öfver dem så mycken glans af sitt renaste gull, att de till slut försonade räcka hvarandra händerna och stanna qvar båda två, i det de sluta tvisten med en

omfamning så innerlig, att det är svårt att skilja den ena från den andra. Trasten uppstämmer genast bröllopskantan, sjön lägger sig som en spegel för deras fötter, och de brutna stränderna liksom sträcka på sig för att se de båda försonade makarne på deras rosenröda bädd, under det deras långa skuggor afteckna sig så skarpt i det klara vattnet, att man rör som mellan tvänne himlar, eller med andra ord, tycker sig sväfva i luften. Ängsknarren pratar och snattrar i gräset, en och annan and höjer sig ur vassen och flyger med snabba vingslag och långt utsträckt hals fram öfver fjärden, som han bestämdt skulle vilja slå ner uti, om icke båten vore så nära. Ur skogarne vid stränderna höja sig dessa mystiska och olikartade ljud som aldrig komma förrän med skymningen; aborrarne komma upp i vattenbrynet och vältra sig ovigt med starka plumsningar efter de qvicka löjorna, som i stora stim hoppa i solljuset för att fånga myggorna, hvilka dansa öfver vattnet, och midt i sin jägarifver utsätta de sig för att bli fångade sjelfva.

Det var alldeles tyst i den lilla båten. Janne rodde den ena åran i fören, och Kristine hade icke släppt honom, förrän hon fick försöka att sköta den andra. Det gick temligen bakvänt att börja med, men det tog sig så småningom. Takten var det värsta, och Janne fick i början oupphörligt påminna om, att de inte skulle ro i hvar sin sjö, som det heter på skärgårdsspråket — det vill säga, att den ena icke fick sätta ner sin åra när den andra tog upp sin, eller tvärtom. Den linhårige pojken satt i sjelfva förstammen, bakom Jannes rygg, och som han för tillfället icke hade något att göra, och icke hade något särdeles utveckladt sinne för naturens skönhet, så passade han på och tog sig en god lur bakom ryggen på sin fosterfar.

De unga tu voro således så ensamma som möjligt. Janne tänkte både hit och dit, men om man frågat honom om hvad han egentligen tänkte på, så tror jag han skulle fått temligen svårt att besvara den frågan. Hans blick flyttade sig oupphörligt från åran, som hvar gång den togs upp ur vattnet, lemnade en hel flod af perlor och juveler efter sig på vattenspegeln, till den unga flickan, som satt framför honom, och hvars smidiga lif och runda, starka axlar böjde sig efter årtagen. Kanske tänkte han, att det icke skulle vara så rasande tråkigt att få lägga sin kraf-

tiga arm omkring det der smala och böjliga lifvet, eller att, när man hade en sådan der kamrat vid akteråran, så skulle det kunna kännas betydligt lättare att lägga ut sina skötar, än då man satt ensam i båten, eller fick lof att käxa på den linhåriga pojken, att han inte skulle somna fast han rodde. Möjligen tänkte han också, att om de der perlorna och juvelerna som glittrade i årans spår, skulle få det infallet att taga fast form och samla sig i båten i stället för att bli vatten igen, så skulle det inte vara så svårt att förverkliga den första tanken. Janne var visserligen ingen poetisk natur; det är i allmänhet icke våra skärgårdsfiskare; men hvarken mullvaden eller tordyfveln äro särdeles poetiska, der de gräfva, den ena i jorden och den andra i något, som man kanske icke bör nämna då man talar om en försommarqväll; och ändå finns det en tidpunkt i båda dessa praktiska varelsers lif, då de, kanske mot sin vilja, blifva poetiska. Det är, när kärleken börjar vakna hos dem. Då strider den lilla halfblinda jordkryparen som en hjelte för sin sköna, och den andre höjer sig på sina blåglänsande vingar upp, ur sin opoetiska bädd och surrar omkring med ljudelig klang i den rena aftonluften.

Janne var denna afton just i ett sådant predikament. Han höjde sig, för första gången i sitt lif, upp ur den trældom, i hvilken möda och fattigdom störtat honom, och det sjöng inom honom, fast han ej kunde hitta ord till sången. Det finns endast tvänne jemlikhetsbefordrare här i verlden, kärleken och döden. Inför dem äro vi alla likställda, hvad stämpel vi än bära inför alla andra makter, af hvilka vi sättas i rörelse. Hur det var med Kristine, är icke lätt att säga. Kanske kände hon, med qvinnans vanliga takt i dessa förhållanden — ty i det fallet äro tjenstflickan och verldsdamen af samma kött och blod — att tystnaden började blifva betänkelig, ty när de kommit en bit ut på fjärden, afbröt hon den helt hastigt, med en af dessa konventionela fraser, dem man får höra lika ofta på bondlandet som i staden:

“Hvad det är bra vackert i afton!”

“Mätte det,” svarade Janne entonigt.

Och så blef det tyst en stund igen; men det var återigen Kristine, som afbröt tystnaden.

“Är det långt qvar tills vi ä' framme?”

“Åhja, det är en bra bit ännu. Kristine ä' kanske trött? Ge mig åran.”

“Nej, det får Janne visst inte. Jag har föresatt mig att jag ska' ro ända fram.”

Som man hör, hade de unga tu redan lagt bort titlarne; det skedde vid kaffekalaset, som hade egt rum dagen förut.

“Men Kristine får blåsor i händerna.”

“Jag? Pytt också. Den som är van vid att skura och tvätta, får minsann inte blåsor i händerna af så litet. — Ni ä' allt bra lyckliga som får bo härute året om.”

“Mätte det. Skulle Kristine vilja göra det, hon också?”

“Ja, hvarför inte, om jag hade en god tjänst här, så.”

“Mätte det. Men det är inte alltid som det ser ut så här, ska' Kristine tro.”

“Nå, så får man ta' den onda dagen med den goda, det är väl inte värre.”

“Nej, det förstås; men den onda dagen klämmer allt till litet värre här än i stan. Tänk, när det vintertiden hvarken bär eller brister, när en inte får så mycket som en fiskstjert en gång, och det blåser och yr så en inte kan se opp. Har en då inte en brödbit på spettet, som ofta är väl det, så känns det efter, ska' jag säga.”

“Tror Janne det är bättre då att syälta och frysa i sta'n, med allt öfverflödet ikring sig? Åhnej, det känns nog hårdt hvar det är.”

“Mätte det, helst när en är ensam om te bära på't.”

“Ja, men Janne har ju sin gamla mor, och gossen der.”

“Ja, det är så, det. Men det är inte det jag menar, inte.”

“Hvad menar Janne då?” frågade Kristine, och så pass qvinna var hon, att hon icke kunde låta bli att vända på hufvudet och se på honom litet frågande och litet skälmaktigt. Och den blicken gjorde Janne alldeles yr i hufvudet; han ämnade just svara något, då en stark röst strax bredvid ropade, som det tycktes något hånfullt:

“Hvad nu, Janne, tänker du lägga skötarne oppe vid strand i qväll?”

Rösten kom från en annan fiskare som rodde förbi på något afstånd, och när Janne såg sig om, märkte han, att han var bara några famnar från sjelfva Brödstycket, från hvilket ett litet stenref sträckte sig en bit utåt sjön.

“Jaså, vi ä’ ju framme, ser jag,” utbrast han mycket förvånad och utan att med annat än en temligen vårdslös nick bevärdiga den andre fiskaren, som skrattande rodde förbi och bortåt andra sidan af fjärden. “Aldrig har det fall gått så fort förr, tror jag.”

“Det går alltid fort när en har någon att prata med,” svarade Kristine.

“Mätte det! Fast det beror allt på hvem en har,” sade Janne, och ruskade på den linhåriga pojken. “Opp med dig, Magnus. Ta’ nu hit åran, Kristine, och sätt sig på midtoften, för nu ska’ vi lägga ut skötarne.”

Och med några kraftiga tag var han ute från skäret och så började nätläggningen. Pojken rodde och Janne lade ut. Så gick det med första skötvarpan. När Janne skulle börja binda tråkubben vid den andra, sade Kristine, som noga sett på hur pojken burit sig åt, att hon ville försöka ro. Pojken protesterade inte alls, Janne försökte visserligen, men blef öfverröstad, och så började Kristine rodden, och fast det i början ville trassla sig litet, så gick det dock slutligen allt bättre och bättre.

“Hvad det var roligt,” sade hon skrattande och röd-blommig af ansträngningen, “ack, hvad det var roligt!”

“Och kors, hvad Kristine är händig med årorna sen!” utbrast Janne beundrande. “Ho’ måtte ha varit med om’et förut.”

“Nej, aldrig; men en ska’ väl inte vara så dum heller, så att en inte kan lära sig. Få nu se, om Janne får fisk på de der nätena, som jag rott ut! Men nu få vi lof att skynda oss hem, för frun väntar väl på mig, tänker jag.”

“Usch ja, det ska’ gå som en dans, det!” menade Janne och tog årorna med starka tag, och Kristine satt nu midt emot honom akterut, och pojken hade intagit sin förra plats och sysselsättning i fören; och hur vacker än qvällen var, så inte såg Janne mycket på den, utan i stället så mycket mera på Kristines ärliga blå ögon och friska anlete. Men han sade ingenting, och hon ingenting, och när de lade i land nere vid hans gamla båtbro, och hon räckte honom handen och hoppade upp i land med ett “tack för i qväll”, — så teg han fortfarande; men han tyckte sig rik som en kung i minnet af hvad som händt honom.

7.

Den som något känner skärgårdsbons lynne, vet mer än väl, att stortalighet i fråga om känslor icke ligger i hans väg. Umgänget med öfverlägsna naturkrafter gör honom sjelf stum och tillbakadragen, och är han då till af det lugna, fredliga och djupgående lynne som Janne, så blir detta ännu mera fallet.

Det fanns därför ingen som anade, hur det egentligen stod till inom honom, och allraminst hade Kristine någon misstanke derom, ty i hennes sällskap var han ännu tystare än vanligt. Dels kom detta sig af den naturliga tillbakadragenhet, som ett rent sinne alltid visar inför en vaknande kärleks föremål; dels var det en gifven följd af Jannes, i hans egna ögon, särdeles missgynnande ställning på förmodenhetens vägnar. Icke som skulle han egentligen varit missnöjd med sin värld, dertill var han allt för mycket van vid arbete och försakelse; men som vår svenska allmoges män i allmänhet, hyste han en stor vörndnad för rikedom, på samma gång som ingen bättre förstod att bära fattigdomen än just han. Och när det nu till på köpet gälde en stadsflicka, om hvilken landtbon i allmänhet tror, att hon är van vid all möjlig glans och allt tänkbart öfverflöd, så var det ju icke underligt, att han tvekade och funderade hit och dit, och lika naturligt var, att han icke sade ett ord.

Men läsaren må icke tro, att Janne därför gick och hängde hufvudet och såg olycklig ut. Så yttrar sig icke kärleksbekymret hos dessa friska naturer. Han arbetade lika raskt som förut, han var lika outtröttlig vid sitt fiske, som någonsin i sina lugnaste dagar, och det fast han denna sommar hade en af sina dåligaste på länge. Det såg nästan ut som om strömmingen gifvit sig tusan på att akta sig för Jannes skötar, under det att den i hela stim gick och hakade sig fast på de öfriga fiskarenas i grannskapet.

Men Janne gistade och nackade sina nät lika troget ändå, och kastade då och då en blick på sin sneda stuga, liksom han velat säga: "På det här sättet lär jag inte kunna resa upp den brutna ryggåsen i år heller!"

Och så lugnt och stilla hade det troligen kommit att gå hela sommaren, och något resultat utaf Jannes kärleksfunderingar hade väl aldrig blifvit af, om icke en sak inträffat, som tvingade hans lugna natur att taga ett steg i en riktning, som han troligen sjelf aldrig drömt om att han skulle göra. Och den märkvärdiga sak, som inträffade, var nämligen att det strax efter midsommar blef ett dansgille i byn på andra sidan af ön.

Der fanns nämligen, bland andra, en dräng vid namn Kalle, som samma år hade varit ute på sin första bevärings-exercis, och som, när han nu kom hem, var en alldeles märkvärdig karl, icke allenast i egna ögon, ty det var han till en god del redan förut, utan också i alla andras, i synnerhet i flickornas. När han kom svängandes med beväringsmössan på ena örat, och tuggbussen på motsatta sidan för att komplettera snedheten, som alltid anses militärisk, under det han slängde litet med venstra benet, ungefär som en tupp, som fått lera mellan tårna, så var han komplett oemotståndlig. Slog han då till på köpet upp sin språklåda med ett och annat 'bongmål' från Ladugårdsgärdet och en och annan frisk visa från beväringsmarschern, så var det icke tänkbart för en rättskaffens skärgårdsjanta att kunna försvara sig längre. Kalle var ovillkorligen lejonet i trakten.

Om det skulle behövas något bevis för, att svenskarne i sjelfva verket äro en krigisk nation, så är den drumliga bondpojken förvandling genom fjorton dagars vapenöfning ett ganska talande sådant. Den mest sömniga natur får ett visst pli på sig; den mest långtänkte drönare får en liten portion qvicksilfver i kroppen. Och beväringsmössan, det första vapen han skaffar sig och det sista han lemnar, den behåller han som en trofé från den tiden då han stod under krigsartiklarne. Det bästa beviset på sin kärlek för beväringsinstitutionen har han dessutom gifvit deruti, att han gjort henne till ett femininum, kollektivt taget naturligtvis. Han säger alltid 'beväringa ho', när det gäller truppen tillsammans. Kalle hade genomgått en fullständig metamorfos, medan han var borta. Då han gaf sig af till 'lagålsgåle' som det heter i skärgården, var han en vanlig, linhårig, tungrodd, något koqvick, men temligen vensterhändt skärgårdsdräng af den sorten, som man kan få se hvar som helst på holmarne derute; när han kom

igen, var han en kavaljer af första sort. För att nu riktigt få visa alla dessa sina nyförvärfvade egenskaper för flickorna i trakten, hade han och hans kamrater i byn ställt till ett dansgille i en tom stuga derstädes, och alla karlarna i trakten hade lagt ihop 50 öre hvar till traktering, och alla flickorna skulle bjudas, naturligtvis Stockholmsflickorna först och främst, och så dalkullan också, för se, hon stam-pade så bra takt i dansen med de stora skorna.

Det var en lördagskväll som balen skulle ega rum, ty då hade man ju söndagen på sig att sofva på, mente Kalle, och det vore alltid så vigt. En och annan af flickorna tyckte detsamma, ty om de också voro tvungna att följa med husbondfolket i kyrkan, så hindrade det icke att man tog sig en liten lur der lika bra som hemma, i synnerhet om gamla komministern predikade, för man hörde i alla fall icke hvad han sade, om man också var vaken. I ett afseende äro skärgårdsbalerna mycket fina: de börja aldrig förrän framåt elfva på qvällen. Men deremot räcka de merändels till framåt fem eller half sex på morgonen, och uppehållen mellan danserna äro i allmänhet icke långa. Konversationen är egentligen aldrig riktigt liflig förr än mot slutet af balen, och det är då merändels en af kavaljererna, som håller målon vid makt, medan flickorna mellan danserna skocka ihop sig i ett hörn och småsqvallra litet om hvarjehanda. Trakteringen utgöres för det mesta af kaffe åt damerna och bränvin åt herrarne, såvida icke, genom enskild godhet af någon Stockholmsjungfrus matmor, ett par buteljer punsch möjligen komma till för att öka glädjen och munterheten. I det fallet neka icke damerna att smutta på ett litet glas af den skänkta punschen mellan kaffekopparne; men allt går i alla fall både hyggligt och städadt till, och om händelsevis någon af det manliga släktet vill skena litet öfver skacklorna, så tillrättavisas han genast af sina kamrater, eller också af flickorna sjelfva, som i dylika fall icke alltid lägga några silkesvantar emellan sina egna fingrar och den skenandes kind.

Alla flickor på udden voro naturligtvis bjudna på balen, och alla fingo de också gå, sedan göromålen voro slut. Janne skulle också vara med, tillika med drängen hos bröderna, en fiskare och ett par pojkar från andra sidan sundet, af hvilka den ene var en utmärkt virtuos på drag-

harmonika, ett i skärgården mycket omtyckt instrument. När man således strax efter tio på qvällen gaf sig af i hurtig marsch från udden, så gick spelmannen förut och stämde upp 'Så lunka vi så småningom', och det så säkert och taktfast, ehuru han bara spelade efter gehör, att ett par trastar, som, fast midsommaren var förbi, slog sina slag uppe i ett par grantoppar, helt förbluffade tvärtystnade för att lyssna på den för dem ovana melodien. Den ena af dem försökte visserligen att härma de första tonerna, men när det icke ville lyckas honom genast, så blef han förargad och flög sin väg. Den andra teg och gjorde kamraten sällskap. Nattskärnan eller 'spånkärningen' som hon kallas i vissa landsorter, snurrade sitt spinnrockshjul i takt till de muntra tonerna, och så gick det i rask fart, tills man var kommen öfver skogen och nära intill byn. Kristine och Janne gingo visserligen bredvid hvarann; men icke ett ord vexlades dem emellan. Det såg ut, som om de skulle varit till ytterlighet likgiltiga för hvarandra, der de gingo; men det var långt ifrån fallet. Janne var af naturen just icke talträngd, och när *han* icke sa' något, så tyckte Kristine att hon icke heller kunde säga något — och så tego de begge två. De andra pratade och skrattade för allesammans, och spelmannen bytte om med den ena melodin efter den andra. Men just som de kommo i skogs-brynet, och skulle ner för backen till byn, så möttes de af alla bypojkarne, med Kalle i spetsen, och Kalles beväringmössa satt till den grad på sju åttondelar, att flickorna uppgåfvo ett rop af förvåning öfver att den kunde sitta qvar.

Detta upptogs af Kalle som ett rop af beundran öfver hans martialiska utseende, och han skrek därför emot dem med full hals:

"Ejsan, der kommer 'ela bataljon, som di sa' på Lagålgäle!... Morgens flicker små, fast det hä likasåsom på nattsidan! 'Ur mår ni? 'Är ska' valsas, sa 'an som ledde kon! Nu ska' ni ställa hopp her, så ska' jag gå likasåsom i frunten, som di sa' på Lagålgäle, hå lilla Kristine ska' jag ta' mig sjutton ta' hunder harmen!"

"Äh, det kan vara alldeles detsamma!" svarade Kristine, skrattande åt hans roslagsdialekt med den karaktéristiska omflyttningen af h, "jag reder mig nog sjelf."

“On gör fäll så fanken ’eller!“ skrek Kalle, “är ska’
 ’on si en lifvets gosse, som djeklar hi mej hinte går håf
 för ’ackor, hinte! Men vill ’on hinte, så hinte ’änger hen
 sig för det, hinte. Kom nu gossar, framhåt ärsch!, som di
 sa’ på Lagålgäle.“

Och i det spelmanen drog på med ‘Kung Karl, den
 unga hjelte’, så stämde han upp med full hals, men på en
 alldeles olika melodi, följande beväringssvisa:

»Beväringen marscherar
 Lyttnanten kummenderar,
 Di blankaste gevärerna på haxlarna ’an bär!
 Och ’ur ’an hexerserar
 Mustascherna friserar,
 Så vill ’an gå hi bleka dö’n som härlig melangtär!

När ’an provihanterar
 Och kockarna salverar
 Med härterna och fläskena, som ’aglerna di här,
 Men hinte ’an kruserar,
 ’An häter hå regerar
 Hå går te kitteln med sin skål som härlig melangtär.

När flickan visenterar
 Beväringen salhuterar
 Med sabeln hå med packningen som ’an på ryggen bär,
 Hå när ’an hattackerar
 Lilla jungfrun som spatserar,
 Så tager ’an en liten puss som härlig melangtär.

Och hinte det fallerar
 Hatt när ’an ’em marscherar
 Får kronolänsman si sig hom, hatt hinte bort det bär.
 Hå ’emma ’an regerar,
 Med mössan ’an stoltserar,
 Hå halla jänter stå på tå för en härlig melangtär!»

Sista raden togs alltid om i korus af de andra poj-
 karne, och så kommo de fram till byn i riktigt ståtlig
 marsch. Just som de skulle gå in i stugan, passade Kalle
 på och skulle ta’ Kristine om lifvet — han var ju så godt

som värd på stället, och ansåg sig därför skyldig att visa sig artig; men Janne som just stod bakom, utbrast i detsamma, i det han varligt men bestämdt förde Kalle undan åt sidan:

“Det der tycker jag du kan låta bli, Kalle.”

“Hvarför så det då?” svarade denne näsvist, “hä’ du förmyndare håt ’enna?”

“Nej, men du kan låta bli’t i alla fall,” sade Janne, lugnt som förut, fast han kände att det kliade i fingrarna på honom. “Du känner henne ju knappt, vet jag.”

“Ne-ej, men si jag vill lära känna’na! Hå si hen melangtär... men hvar ’åken tog ’o vägen?”

Kristine hade nämligen passat på att skynda sig undan för att icke någon vidare tvist skulle uppstå, och det var rätt väl, ty Janne kände en brinnande lust att taga ‘melangtärn’ och slå honom i vägen.

Och inom kort kommo nu allt flera inbjudna från holmarne i trakten, och äfven från den lilla staden en half mil derifrån, och när klockan slog elfva på qvällen, så voro omkring trettio personer samlade i en stuga, som bekvämt kunde rymma femton. Men det var detsamma, backen utanför var så mycket större — och så börjades balen.

8.

Hvar och en, som någonsin sett ett dansgille på landsbygden, vet troligen af erfarenhet, att det mest karakteristiska hos ett sådant är det djupa och grundliga allvar, med hvilket man griper sig an för att roa sig. Det är dessutom med dansen hos våra landtbor som med konversationen i våra så kallade finare kretsar: den här svårt att komma i gång. I allmänhet börjar ett dylikt gille på det sättet att pojkarne församla sig i en klunga utanför stugan, medan flickorna köra ihop sig som en fårscock inuti den. Pojkarne börja nu utanför med att dra’ fingerkrok, brottas, piska slant eller slå kronvägg, ungefär som en boxare börjar med att mjuka upp armarne, eller en dansös sträcker på benen. Det är en sorts förberedande gymnastik för det

kommande arbetet. En och annan af de mera försigkomna drängarne tittar emellanåt in genom dörren och försöker att få någon annan med sig; men det lyckas icke i första taget. I allmänhet är man på landsbygden mycket för att krusa; det är icke artigt att icke låta be sig. Merändels börjar det ömsesidiga närmandet de olika parterna emellan, med att någon mera djerf skärgårdsyngling skuffas in af de andra, och det med sådan fart, att han mången gång kommer antingen i famnen eller på fötterna på flickorna, då ge dessa till ett skrik af förskräckelse eller af smärta, och så är laget i gång. Eller också, när det finns Stockholmsjungfrur på balen, så göra dessa som de sett sitt herrskap göra vid liknande tillfällen, de taga hvarandra under armen och gå ut för att göra en promenad, några andra följa efter och det är icke gerna möjligt att kunna komma utanför, utan på ett eller annat sätt komma i beröring med kavaljererna.

Men sedan dansen väl kommit i gång, så är den lika omöjlig att hejda som den förut varit svår att få i farten. Den fortgår nu under den mest ihärdiga stampning, men med lika orubbligt allvar som förut. Det passar sig icke att skratta när man dansar, och därför blir kontrasten mellan de sprattlande benen och det allvarliga ansigtet af den mest komiska effekt.

Den vanliga uppbjudningsformeln låter merändels så här, i det drängen först närmar sig flickan på ett par alnars afstånd, och låtsar som om han sysselsatte sig med någon helt annan, och sedan rycker närmare, i det han säger, om hon till exempel heter Maja:

“Jag tror, att Maja ackurat inte dansar något i qväll?”

“Vet jag, om det går an!” svarar då Maja och torkar sig om munnen med näsduken, som alltid rullas mellan händerna när man icke dansar.

“Ähjo, nog går det fälle an alltid. Bara en kommer sig för me't, så!”

“Ja-a, men si, jag vet inte om det går an, inte,” försäkrar Maja envist, och tittar ner i golfvet.

“Annars, om Maja tror att det går för sig, så nog kunde en försöka sig på en liten svängom, medan en väntar.”

“Vill Anders dansa med mig då?” frågar Maja, sedan hon snutit sig litet i förbigående.

“Ja hvarför inte, om o' hinte har något emot'et sjelf så.”

“Nej, jag tackar emjukast!” säger då Maja och niger, och derpå bär det af i trampqvaren, så dammet står om det värda paret.

När det är trångt och golvet blir riktigt uppfiladt, så händer det nog, att man dansar ikull, eller att kavaljeren trampar damen på liktornarne; men icke må man tro, att en bondjanta dånar för så litet; tvärtom, hon skrattar sjelf när de andra gapskratta åt olyckan, ty hvad hon har, men fina nerver har hon icke. Och för resten är balen utmärkt hygglig. Det kan väl hända, att en kyss stjäls i en fönstersmyg eller bakom en dörr, men i de flesta fall hör man icke smällen af den för smällen af örflen, som kommer efter; eller också stjäls den så tyst, att ingen märker det. Det är väl någon gång fallet, att Stockholmsjungfrurna rynka på näsan åt hela tillställningen, om de äro för mycket bortskämda; men i de flesta fall så ta' de seden der de komma och ha roligt åt lifvet.

Så var det äfven här. Dansen hade gått friska tag, och klockan var redan tu på natten, då Kalle, som hade fått ett par glas punsch för mycket, fann för godt att ställa till krakel. Han hade nämligen på ladugårdsgärdet sett ett par löjtnanter dansa cancan i tältgatan, och nu ville han införa den fina verdens manér här ute på bondlandet; men det lyckades icke.

“Ejsan, gossar!” skrek han, “nu ska' ni få se på hannat malt! Kom hit 'o, Kristine, som 'ar varit hi Stockholm, så ska' vi dansa på lyktnantsmanér.”

“Nej tack,” svarade Kristine, “jag dansar inte sådana danser.”

“Äh, 'ör nu, schåpa sig hinte, mamsella lilla, sa' räffven te gåsen. Kom 'o, det hä hinte halla dar 'o får dansa med melangtärrer.”

Och dermed fattade han Kristine om lifvet och ville med våld draga henne in i dansen. Kristine försvarade sig kraftigt, och nu blef ‘melangtärn’ alldeles ursinnig.

“Jaså, hen härlig bonddräng duger hinte håt damen?” skrek han, eldröd i ansigtet af dryckjöm och förargelse, “gu' bevars, hom hen hinte 'ar hen sned stuga, så får hen fälle vara menniska för det.”

“Hvad säger du förslag?” ropade Janne, som nyss slutat dansa med Kristine och som nu närmade sig.

“Det hangår dig hinte!” svarade Kalle spotskt, i det han knäppte med fingrarna under Jannes näsa, “för hjerta hi min lilla låda, hä’ke jag lika golik som hen tocken der torsksnytare. ’Ej, gossar, ’är ska’ bli kattabalik, sa’ Karl den tolfte! ’Är ser ni hen lifvets gosse, som djeklar hi mig hinte viker för nånting, hå hallraminst för tockna der ’arar som den der,” och han hoppade rundt omkring utaf förargelse.

“Kom, kära Janne,” hviskade Kristine ängsligt, i det hon drog Janne i armen, “låt oss gå härifrån, för han ställer bara till spektakel.”

“Hå, det är fäll inte så farligt heller,” menade Janne lugnt.

“Jo jo, kom och låt oss gå hem!”

“Nej, ser ni bara!” skrek Kalle, i det han vände sig till ringen, som allt mera tätnade omkring dem, “ho’ vill freda hjertegrynet! Fina jungfrun, gu’ bevars. Hå, hen vet nog ’ur det der hä’ huppgjort. Det finns fler hän hen som kan tala hom hatt farstudörren te stora byggningen brukar stå hoppe om nätterna, hå hen ’ar nog sett hvem det hä’ som smyger sig hin der... hå jag ska’ säga...”

Men det hann Kalle aldrig säga, så ‘melangtär’ han än var, ty i samma ögonblick lyftade den annars så lugne Janne upp honom som en vante på begge sina muskelstarka armar, och kastade honom direkte ut genom dörren, som stod halföppen, och ut i farstun, der han mot sin vilja måste hals öfver hufvud taga sitt qvarter emellan två gamla tunnor och en strömmingstrumma.

“Är det någon mer, som har lust te prata efter hvad det der kräket säger, så kan han få göra samma resa,” sade Janne lugnt, i det han tog Kristines hand; “kom nu, Kristine, så går vi. Tockna här tillställningar ska’ håken vara med om, och inte jag.”

Och dermed tog han Kristines hand, och de aflägsnade sig båda två. När de kommo ut i farstun, sågo de Kalle göra ett försök att krafla sig upp ur vrån, det vill säga hans fötter, ty han stod bokstafligen på hufvudet, och benen sprattlade i vädret.

Med ett raskt tag drog Janne upp honom igen, stälde honom på benen, ruskade honom dugtigt och sade lika lugnt som om ingenting händt:

“En annan gång kan du hålla tand för tunga, och icke ställa till prat om en hederlig flicka, som du inte är värd att lösa skobandet på, din ynkyrgg.”

Och dermed knuffade han den blödande melangtärn in i stugan, och gick efter Kristine, som förskräckt hade skyndat förut.

“Vänta mig du!” stönade Kalle, när han väl kommit in igen och försökte stryka blodet af näsan, som nu var lika sned som mössan förut hade varit; “vi träffas fäll. Hå, ni kan vara lugna för hatt jag ’ar rätt, för si fiskarns på handra sidan ’ar sagt det... hå ’di påstår till hå med hatt ’on ’ar varit på närningsställe i stan, ni. Men ejсан, gössar, mera punsch ska’ vi ’a! Hen ska’ hinte låta förbluffa sig håf tocke der, när hen ’ar varit melangtär på Lagålgäle.”

Och punschen kom, och dragharmonikorna spelade, och dansen började surra på nytt i stugan, och farten blef allt vildare och vildare.

9.

Har det någon gång händt dig, min värde läsare eller läsarinna, att du en vacker och tidig sommarmorgon, just i soluppgången, kommit ut från stojuppfyllda rum, från gas- eller ljusupplysta salar, der dansen svingat sig i ringar, der glasen klingat eller kortlapparnes kabbalistiska krets hållit uppmärksamheten fången? Om det händt dig, hur har du känt dig till mods, när du kommit ut? Har du icke erfarit liksom en liten svag stymmelse till blygsel, när den tidiga morgonsolen, som frisk och rödblommig stigit upp från sin korta men upplifvande hvila, blickat dig i ögonen och liksom velat fråga dig hur du tillbragt din hvilas timmar? Och sedan du väl hunnit sansa dig uti den friska morgonluften, sedan du hunnit vänja dig vid ljuset och doftet och fogelsången, har icke hela det nöje som du nyss var så med lif och själ inne uti, tyckts dig bra tarfligt i jemförelse med naturens uppvaknande och den fest, hvarmed det firas?

Så var det åtminstone nu med vår vän Janne, om han också icke fullt kunde göra reda för sig sjelf, huru hans intryck voro beskaffade. Det säkra är, att han kände sig hvad man på landet kallar: 'skamsen', och ovanan vid de tvänne punschglasen gjorde honom till hälften yr i hufvudet. Först stannade han litet tvekande, liksom han känt ett behof af att draga andan, och sedan skyndade han med hastiga steg efter Kristine, som redan hunnit in i skogs-brynet, der gästerna från udden qvällen förut mottogos af byns kavaljerer. Kristine såg både ledsen och förlägen ut; men vid Jannes ankomst saktade hon likväl sina steg, och när han slutligen hunnit upp henne, vände hon sig emot honom och frågade: "Hvarför stannar inte Janne qvar och dansar?"

"Nej, jag tycker inte det är roligt längre," svarade Janne uppriktigt, "och jag vill inte en gång till lägga Kalle i farstuvrån."

"Men hvarför skulle Janne också ta' i honom så hårdt? Det var det väl inte värdt."

"Jaså, Kristine tyckte att det var för hårdt?" sade Janne med en viss känsla af bitterhet, han visste icke så noga mot hvad; "hade jag vetat det, så skulle jag kanske låtit honom hållas."

"Nu är inte Janne snäll, när han säger på det sättet," återtog Kristine och såg på honom med en förebrående blick, "jag menar bara, att det kan bli' prat af därför att Janne tog mig i försvar."

"Skulle jag inte det då, när han var så der gemen och otäck utaf sig?"

"Jo, det tackar jag också Janne för... men..." och hon tystnade ett ögonblick, men återtog sedan hastigt, och liksom om hon varit rädd för hvad hon ämnade säga: "nog vore Janne bra beskedlig, om han vände om igen te dansen."

"Jaså, Kristine vill inte ha mig med sig? Ja, adjös då," svarade Janne stucken, och vände sig om för att gå.

Men som det är en allmän lag här i verlden, att när en gosse icke vill gå till en flicka, så går flickan till gossen i stället. — så kom nu Kristine på andra tankar, och när Janne gått ett par steg åt byn till igen, så hörde han Kristines röst, som med ett det mjukaste tonfall i verlden ropade hans namn. Men fast det var bra svårt att stå

emot det tonfallet, så låtsade Janne icke höra något, förr än ropet kom en gång till, och då med mycket mjukare tonfall än förut. Då vände han om och kom tillbaka till Kristine, som hade stannat högt uppe på backen under en vacker slokbjörk, och som såg på honom så vänligt och godt som sjelfva skogsfrun, när hon vill locka en jordisk syndare i sina nät. Björkens ljusgröna lockar flöto ned omkring den unga flickan, liksom de varit hennes egna, och morgonsolens varma rodnad lekte på hennes friska ansigte, så att Janne blef helt solblind, när han såg henne i ögonen.

“Ropte Kristine?” frågade Janne stammande.

“Ja,” svarade Kristine, på en gång brydd och leende, “jag tycker det vore så ledsamt, om Janne skulle vara ond på mig, se’n han tagit mitt försvar så som han gjort i denna qväll. Låt oss vara vänner nu, och så är det bra igen.”

Och hon räckte honom handen. Janne tyckte att han på en gång fick ett sådant förunderligt mod i sig, hela förlägenheten var som bortblåst, och han fattade flickans hand, och utan att han visste hvad han gjorde, så drog han henne intill sig, och hon visste säkert icke heller hvad hon gjorde, ty hon följde med, lika godvilligt som en liten burtam fogel. Och ingen af dem sade ett ord, men också dröjde det icke länge, förrän den vackra gruppen upplöstes, och de åter vandrade hemåt vid hvarandras sida, men nu vandrade de hand i hand genom skogsdungen.

“Herre Gud!” tog Janne slutligen till ordet, “jag tror rakt af aldrig, att jag är vaken. Kan Kristine tycka aldrig så litet om en så’n fattig stackare som jag?”

“Ja, inte vet jag,” skalkades Kristine, i det hon gjorde ett mycket vanmäktigt försök att draga sin hand ur hans, “men så tokig kan man väl vara ändå, kära Janne.”

“Ja, si nu vet jag då aldrig på hvilken fot jag ska’ stå utaf glädje! För nog har jag tyckt om Kristine ända se’n första stund hon kom till mig på backen och gjorde opp om strömmingen; men aldrig kunde jag tro, att Kristine skulle kunna tycka om mig igen, inte. Nu ska’ farbror bli litet flat, — och mor se’n, hvad hon ska’ bli’ glad! Och hvad alla di andra pojkarne ska’ bli’ afundsjuka på mig. Säg mig nu bara ett endaste ord, Kristine lilla, ska’ vi gifta oss te hösten?”

“Nej, kära Janne, det går inte an!”

“Går det inte an? Hvarför det då?”

“Derför att jag är stadd i tjensten till nästa april, och det som är öfverenskommet, det ska' en inte gå ifrån. Och så för en saks skull till... jag behöfver vänja mig vid skärgårdslifvet, för jag vill inte komma i Jannes hus som en oduglig fiskarhustru; jag vill inte de ska' säga, att jag bara ä' en fin Stockholmsjungfru, som sitter och pekar på sysslorna och inte kan göra dem sjelf.”

“Ja, men vi ha ju mor, och hon ska nog lära Kristine, hon.”

“Nej Janne, jag vill helst lära mig sjelf. Derför ska' nu Janne lofva mig en sak, och lofva mig den riktigt.”

“Allt hvad hon vill, Kristine lilla, utom att inte hålla af henne, för det kan jag hvarken lofva eller hålla.”

“Det begär jag inte heller.” svarade Kristine leende, “men hvad jag begär, är att Janne tar sig sjelf betänketid, och låter mig få en sådan också. Det är ett viktigt steg vi ska' ta', och vi ska' derför inte göra det i fåvitsko, så att vi sedan behöfver ångra oss. Derför, om Janne vill som jag, så ringförlofvar vi oss i höst, när herrskapet flyttar in till stan, och i vår så flyttar jag hem till min gamla mor, och så vid midsommartiden så kommer Janne in till stan, och så går vi till presten och viger oss, och så följer jag med Janne ut — och se'n om Gud vill, ska' jag bli Janne en ärbär och trogen hustru, det må bli gladt eller svårt för oss i lilla stugan derhemma på udden. Vill Janne det?”

“Om jag vill det?” utropade Janne, i det han lade sin arm om hennes lif, och på nytt tryckte henne intill sig; “Herre min Gud, skulle jag inte vilja det? Och det lofvar jag Kristine, att jag skall arbeta och streta som en häst, för att få stugan snygg och trefflig åt unga mor, och är det någon möjlighet så ska' taket resas opp på 'na te våren. Och nu får Kristine lof att ge mig en kyss på, att det är uppgjordt oss emellan, och om det beror bara på mig, så inte ska' Kristine behöfva ångra hvad hon nu gjort.”

“Det vet jag,” hviskade Kristine, i det hon försökte att vända bort sitt hufvud från kyssen, hvilket likväl helt och hållet misslyckades; men det var hennes eget fel, ty i förvirringen vände hon det åt orätt sida, och kom alldeles midt för Jannes, som såg på henne så godt med sina ärliga,

trofasta ögon, att hon inte kunde vända bort det igen, och innan hon visste ordet af, var den första kyssen både tagen och gifven utan andra vittnen än den klara sommarmorgonen, den strålande solen och de små muntra fåglarne, som qvittrade i björktopparne.

Och så vandrade de åter igen framåt på hemvägen, visserligen icke särdeles brådiskande; men det var ju också god tid. Och hvarje gång de stannade utbrast den genomglade Janne uti de mest högljudda välsignelser öfver 'melangtären Kalle', som han visserligen kastat i vrån, men som i alla fall var den närmaste orsaken till att allt blifvit klart emellan dem båda.

10.

"Verlden vet, o Frithiof, hvad trenne veta," sade Tegnér, och i de orden sade han en stor sanning, som icke blir mindre för det att Håvamål sagt den förut. Så blef det äfven här. Janne kunde icke låta bli att i sin öfversvallande glädje tala om saken för sin gamla mor, naturligtvis under tysthetslöfte. Lika naturligt var också, att gumman icke skulle kunna tiga med en så märkvärdig händelse, som den att hennes Janne knipit sig en så rar Stockholmsflicka, som Kristine. Och som det sqvallras nätt opp lika gerna i skärgården som på någon annan fläck på den syndiga jordens yta, så utlades saken nu på alla möjliga sätt både när och fjerran, och omtalades på olika sätt, allt efter de utläggandes kön och ställning. Flickorna tyckte, att Kristine var tokig, som ville gifta sig med en futtig fiskarrätta, som de sjelfva förut icke ansett så alldeles ovärdig att få taga hand om deras egna öden; karlarne ansågo Janne för galen, då han tog sig en hustru, som dessutom vore så bortskämd i mat och dryck och kläder, som en rättskaffens Stockholmsjungfru bör vara. Farbror var ursinnig, och talade icke om annat än att han och brodern genom det giftermålet till slut skulle få sig ett helt tiggarfölje på halsen, — "men si, den som ger dom en enda brödbit, det ska' då inte bli' vi, inte!" så

slutade alltid hans jerimiader. — “Åh ho' ångrar sig nog för rexten,” tillade han alltid, “för si inte duger den der fina damen till fiskarhustru, det kan jag slå mig i backen på!”

Janne lät dem prata, och var lugn som alltid, och hans gamla mor ville lefva och dö på, att hennes Janne skulle bli så lycklig som en kung. Kristine och han träffades ibland om qvällarne, när deras ömsesidiga sysslor voro slut, och alltid sågo de vänliga och glada ut, och kära också på sitt vis. Det var icke någon romantisk öfversvallande passion, med hemliga möten och poetiska utgjutelser, sådant förstår enkelt, naturligt folk sig icke på; det var en stilla, fridfull värma, utan skryt och utan åthäfvor, men just därför så mycket sannare och djupare.

Kristine hade just icke alltid heller så glada dagar efter sedan det blef bekant, att hon fäst sig vid Janne. Matmodern sökte öfvertyga henne om att hon gick till mötes en framtid, full af oro, bekymmer och fattigdom; kamraten spådde henne fasliga lidande af alla slag; Kalle och de andra pojkarne sökte blåsa i hennes öron den ena historien om Janne efter den andra, allt i den lofvärda afsigten att kunna stifta ondt emellan de två, för att sjelfva kunna vinna något på affären. Men Kristine lät dem prata, och så gick sommaren, som den alltid går hos oss, fort och brådslande sina färde, och snart kom hösten med sina regniga dagar och sina mörka qvällar.

När det då stormade och tjöt i knutarne, och hon visste, att Janne var ute med sin lilla skötbåt ett par mil utåt fjärdarne, och visste, att han nu låg i land på någon holme utan skydd för storm och oväder, så nog tänkte hon någon gång med en lätt rysning på det lif, som väntade henne; men ögonblicket derpå förjagade hon rysningen och tänkte: “Just därför att han får slita så mycket ondt, behöfver han mig så mycket bättre. När han kommer hem utfrusen och våt, så är det jag som skall pyssla om honom och få honom att glömma allt det onda han utstått. Stackars min Janne, hur väl behöfver inte han lugn och frid i stugan, när han har så mycket storm och oro utanför.” — “Men om brödet icke räcker till?” ... hviskade ibland missmodet till henne och sökte skrämma henne ifrån sitt beslut. “Så får man vänta på den goda dagen, medan den onda varar,” svarade hennes modiga hjerta, och dermed tröstade hon sig och körde missmodet på dörren.

Och när slutligen skilsmessan kom, och hon den sista qvällen satt inne i Jannes stuga vid det rankiga bordet och höll hans hand i sin, medan den gamla modern sysslade i spiseln, och den linhåriga pojken snarkade i vrån bredvid dem, lät hon sin blick irra omkring på det torftiga bohaget derinne, och tänkte för sig sjelf: Hur nätt ska' jag inte ordna allt det här, när jag blir matmor i huset. Det är visserligen fattigt och skräpigt; men det beror också så mycket på, hur man ställer det.

Jannes blick följde hennes, och det for liksom en skugga öfver hans lugna ansigte, när han tycktes läsa hennes tanke, och han sade med en half suck, och hviskande, för att icke gumman skulle höra dem:

“Du tycker nog, att här ä' bra eländigt i stugan, Kristine! Och Gud ska' veta, att inte är det som jag ville att det skulle vara, när ungmor träder in här!”

“Säg inte så, Janne,” hviskade Kristine tillbaka, “det är alltid bra, när det är ditt — och när det blir mitt, så ska' jag hålla af hvarenda sak, hur ringa den än är. Det är mycket nog för den som aldrig haft något hem.”

“Gud signe dig som tycker så,” svarade Janne och tryckte hennes hand så öfversäll och lycksalig; “och vill bara vinternoten ge något i år, så ska' jag nog putsa opp rucklet litet tills du kommer.”

“Och jag ska' säga dig en sak, som jag aldrig talat om förr,” hviskade Kristine, i det hon lutade sig emot honom, “jag har hundra riksdaler på sparbanken, du! Och med dem kan vi göra mycket fint i stugan.”

“Nej, hvad säger du? Men dem ska' vi inte röra... inte förr än...”

Och nu böjde han sig intill hennes öra, och hviskade några ord, och Kristine rodnade som en ros, och derpå gaf hon honom ett lätt slag öfver handen och skyndade upp till spiseln, der hon hjälpte gumman att lyfta af potatisgrytan och att skala potatisen till den tarfliga aftonmåltiden. Men Janne satt qvar på sin plats och såg med öfverlyckliga blickar bort på den smidiga och lätta gestalten och tänkte inom sig, att en sådan rar hustru väl vore värd dubbelt så mycket arbete och dubbelt så många bekymmer som dem han nu hade. Och så såg han på de rankiga bohagstingen i sin gamla stuga och tänkte på, hur han under vintern skulle slöjda en bordsfot här, och en

soffpinne der, och hur det framåt vårsidan skulle se riktigt ståtligt ut i det gamla köket.

När sedan aftonmåltiden var i ordning och de alla tre suto omkring det rankiga bordet, och den gamla modern började tala om sin ungdom och hur litet hon hade när hon gifte sig med Jannes far, ty de bodde inne hos ett fattigt torparfolk på en af öarne, och hon hade ingenting mer än sin kista och han sin verktygslåda, ty han var timmerman, — så tyckte de båda unga att de, som hade sin egen stuga, vore rikare än millionärer.

“Och fast det var fasligt smått för oss,” sade gumman, “så va’ vi glada som lärkor begge två. Och för hvart år som gick, så blef det alltid litet likare, och för hvart barn som kom, så kom det alltid en brödbit till i huset, och så går det alltid när det är som det ska’ vara! Och jag har sett många jag, som kommit tesammans med hi och hej och stora gårdar och kistor fulla af silfver; men si det har inte varit som det skulle vara, och därför har det gått som det har kommit också. Finns det inte Guds välsignelse med i boet, så hjälper pengarne te ingenting, det är min tro.”

Och på denna enkla, oförfalskade fattigmanstro, voro de lyckliga, dessa tre i den sneda fiskarkojan, och när Janne följde sin fästmö till bygningen och tryckte den sista afskedskyssen på hennes varma läppar, så sade han på sitt enkla, trohjärtade vis några ord, dem hon gömde i sitt hjerta:

“Ja, adjö nu med dig, Kristine lilla! Håller du fast vid ditt ord, och det gör du nog, du som jag... så inte kan jag lofva dig att det jemnt ska’ finnas godt om bröd i huset, men aldrig skall det finnas ondt om ett godt ord och ett kärt handslag, och så får det ena väl hjälpa det andra, kan jag tänka.”

“Och ett kan jag lofva dig, Janne!” svarade Kristine, i det hon tryckte hans grofva hand i sina, “att så länge *det* finns, så aldrig ska’ du höra mig klaga, och aldrig ska’ du se mig annat än glad! För är det bara godt och glädt oss emellan, så kan en för resten bära hvad som helst, det må vara aldrig så tungt.”

11.

Och tungt blef det nog att bära; men ord höllo de båda två. Vinterfisket blef dåligt för Janne, och ingenting kunde bättras på i den gamla stugan, och så kom våren; men strömmingen gick icke till mera för det. Till råga på olyckan hade en stormig natt ett fartyg kastat ankar midt öfver Jannes skötar, och när det på morgonen tog upp ankaret, så följde ett par af skötvarporna med, och hittades sedan sönderrifna en half mil derifrån. Men Janne gjorde som dalkarlen, som hängde i brunnsanten: han spottade i händerna och tog bättre tag. Och när det bar fram emot midsommartiden, så for han in till stan och talade med sin flicka, och sade henne ärligt, hur hans affärer stodo, och frågade om hon ville att de skulle dröja med att gifta sig, till det blefve bättre tider, och lofvade att han skulle vara nöjd med allt, hur än hon ville ha det. Men då lade Kristine sin hand i hans och svarade, att det kunde väl bli värre tider än, och då vore det godt att vara två för att stå dem emot, och så gingo de till presten, som lade deras händer tillsammans för alltid och läste välsignelsen öfver ett äktenskap, ärligare menadt än de flesta, som han läst de orden öfver i den praktfulla staden.

Sjelfva midsommaraftonen kom Janne med sin unga brud tillbaka till hemmet, och de kommo strålande och glada i Jannes egen skötbåt, han roende i fören och hon i aktern, och årtagen ljödo muntra och snabba i den klara sommarqvällen; säkert var det takten af deras egna hjertans slag, som återljöd i den lätta och lifliga rodden mot hemmet. Gumman och linhåringen stodo helgdagsklädda på notbryggan för att taga emot dem, och gamle farbror satt på sin vanliga utkik uppe vid qvarnen för att se, på hvad sätt de skulle komma.

“Välkomna, välkomna, mina hjertans barn!” ropade gummans gälla stämma på långt håll, “gu’signe er så ni kommer som ett solsken te gamla stugan och gumman.”

“Hååå!” puttrade gamle farbror för sig sjelf uppe vid qvarnen. “Si, ho’ ror med också! Trodde ho’ skulle sitta som en annan dam och stassa i aktern, jag. Hon ska’ fäll göra sig te, kan jag tänka, första dan, gu’bevars. Blir fäll så lagom se’n, kan jag tro!”

Och när nu de unga tu lade i land, och Janne lyftade upp sin unga hustru på bryggan och gaf henne en hjertlig kyss, och sedan lade henne i armarne på gumman, som också kysste henne, så vände gubben uppe vid qvarnen sig bort, och tittade utåt fjärden liksom för att se, om något fartyg skulle komma, i det han mumlade för sig sjelf: "Hm, tockna der fattiglappar, att di ska' kunna se så der lyckliga ut också!"

Och så lunkade gubben ned ifrån qvarnen, till utseendet mycket tvär och förargad; men en uppmärksam betraktare skulle, om han gjort sig möda att se på den giktbrutna figuren, kanske kunnat upptäcka, att det låg som en slöja öfver det insjunkna ögat och att det fanns mera saknad än vrede i den gnällande stämman. Kanske kände den gamle i detta ögonblick djupare än någon det glädjelösa i att vara ensam, utan andra följeslagare än sina inlåsta penningar, sin sjukliga kropp och sin missnöjda ande. Men det är så egoisten får betala sina segrar här i verlden, han må bära bonderock eller herremansfrack.

Som gumman sade så blef det. Kristine, eller Fiskar-Stina, som hon nu kallades, kom som ett samnskyldigt solsken till den gamla stugan ute på udden. Hon förde med sig denna rika skatt af gladt mod och aldrig svikande förtröstan, som gör en hustru till mannens ädlaste och bästa rikedom här i verlden. Med kärleken till läromästare och sin enkla qvinlighet till ledsven, satte hon sig lätt och utan ansträngning in uti en skärgårdsfiskar-hustrus pligter och göromål. Raskt förde han sin åra, gistade sina nät, skötte sitt lilla hushåll och var sin makes både tröst och hjälp så i bekymrens som glädjens dagar. De onda tungorna måste sjelfva erkänna, att den fina Stockholms-jungfrun var som bortblåst från första dagen och att den dugtiga skärgårds-qvinnan kommit i hennes ställe. Men en sak bortlade hon icke: hon var alltid snygg, alltid nätt, äfven i de gröfsta göromål. Gamla farbror, hennes värste antagonist, blef snart hennes störste beundrare. Hon tog honom med storm en dag under den första vintern, då hon vid noten räddade gubben från att få nöttögen om sitt friska ben, och bli nerdragen i vaken, i det hon med rask sinnesnärvaro tog en knif och skar af linan, så att gubben blef fri just i det mest kritiska ögonblicket. Det glömde farbror aldrig. Kom

någon efter den betan och talte illa om Fiskar-Stina, så var han säker på att få svar på tal, så att det surrade om öronen.

“Jag har aldrig sett maken te Stockholmspiga!” menade gubben! “ho’ ä’ ackurat som ho’ skulle vara född och oppfödd i skärgår’n, och så ä’ ho’ så odrägligt jemn och förnöjsam, se’n! Har ho’ en brödbit i stugan, så ä’ ho’ glad och säger: ‘Gu’ välsignå gudslånet’, och har ho’ ingen, så säger ho’ lika glad: ‘Det som inte ä’ i dag, så kommer det fäll i morgon!’ Hade jag fått tag i en sådan tös i mina dar, så skulle fäll raggen gått här som en enstöring, och inte jag!”

Och denna gubbens förtjusning hade det fattiga fiskarparet godt af. När frampå våren Stina skaffade sin Janne en liten dotter, blåögd och ljushårig som hon sjelf, så stodo både farbror, hans bror och svägerska fadder åt den lilla, och när det behöfdes låna litet mjöl eller några kakor bröd under den onda dagen, så sade gubben ingenting om det, ty han visste, att han fick igen det i den goda.

Och här slutar historien om Fiskar-Stina.

När jag såg henne sist, hade åtskilliga år gått från den midsommaraftonen, då hon första gången som hustru beträdde den lilla skärgårdsöns jord. Gamla farmor låg redan och sof den sista sömnen i Värmdö kyrkogård, sedan hon likväl först fått den glädjen att vyssa två barnbarn på sina trötta armar, som nog behöfde komma i ro. Fiskar-Stinas friska och rosiga hy hade blifvit väderbiten och den smidiga gestalten fylligare än förr; men ögat var det samma och det log så godt mot Janne, som just kom hem från staden, der han sålt några valar strömming. Flickan började redan kunna hålla i nätnålen och pojken var en liten ljushårig vildbasare, som sprang barfota på backen och skrek för en katt, som om knifven suttit i honom; stugan hade fått spåntak och förstuguqvist, helgdagskammaren var uthyrd åt Stockholmsgäster och allt tycktes vara ett lefvande bevis på, att Guds välsignelse var med Fiskar-Stina i hennes torftiga hem derute i skären.

Modern.

1.

Hon var som barn en liten stilla, ful och obemärkt flicka, med en yngre syster, vacker som en liten engel.

Hon hette Emelie, och var stjuftbarnet i föräldrahuset. Alla förhoppningar, all kärlek, all omvårdnad vände sig omkring den lilla systemen, som var allas afgud. Emelie var endast till för att passa upp på den lilla Agnes, och hon gjorde det också utan knot; hon beklagade sig aldrig, hon tyckte, hon också, att det skulle så vara. Fadren var embetsman och i små omständigheter; modern en fattig, men bortskämd adelsfröken, som hade varit vacker, och som såg sin egen afbild i Agnes. I Emelie åter såg hon sin mans, och som hennes kärlek till honom var af det slaget som tändes på första balen och släcktes vid det första husliga bekymret, så kunde hon naturligtvis inte älska hans levande porträtt.

“Gud vet hvad det skall bli af Emelie,” pjunkade hon vid reflexionsspeglarna, der hon satt för att med inre afund se vagnarne som stannade utanför huset midt emot, der grefvinnan Nyckelhjelm tog emot förmiddagsvisiter; “den flickan får jag bara sorg af! Tacka vill jag Agnes, den lilla gudsengeln! Hon skall bli något stort, något grannt! Om vår Herre ville ta’ den andra ändå, för det barnet får aldrig någon ställning här i verlden!” så sade modern, och hon sade det så ofta och afgörande att fadern började stafva efter samma mening, — det vill säga, så ofta han hade tid att tänka på hustru och barn, för de många protokollernas och de ständiga diskontomsättningarnes skull.

Det var således en sorglig barndom den lilla Emelie hade. Det var ett ödsligt, slarfvigt, kärlekslöst hem som hon växte upp uti, och att hon icke gick till grund deri,

visar bäst huru hårdigt det goda är, som himlen nedlagt i i vissa människosjälur. Det var med henne som med det lilla kornet, af vinden kastadt ned i en bergskrefva. Der fanns icke mycket jord att gro och växa i, men det lilla som fanns begagnades väl, och motståndet härdade plantan. Den växte visserligen långsamt, den blef knutig och ful, men märg fanns det i den, och himmelens friska daggvattnade de späda rötterna, som med jätteansträngningar klängde sig fast i stenremnorna. Hon sändes i skolan mest för att man ville slippa se henne hemma, och just derföre blefvo skoltimmarne hennes högtidsstunder. När de andra barnen kommo dit motvilligt och ogerna, och gingo derifrån strålrande glada, så kom hon glad och gick sorgsen och dröjande.

Det var på en sådan hemgång som jag gjorde hennes bekantskap. Jag var den tiden sjelf en välbestäld jakobist, och ehuru jag var rädd som en hare, hade jag likväl en dag nere på Karl den trettondes torg deltagit i ett af de den tiden vanliga slagsmålen emellan Jakobs och Klara skolor. Jag hade också ganska riktigt fått stryk och gick nu linkande och gråtande hem framåt Norrlandsgatan, rädd för att hemma få en ytterligare påpackning, der för att jag låtit en af klaristerna rifva sönder mina byxor, då jag hastigt hörde en vänlig stämma bredvid mig, som med barnsligt deltagande frågade:

“Hvarför gråter du? Har du gjort illa dig?”

“Hvad rör det dig?” snyftade jag oartigt nog, “hvad har du med det att göra?”

“Det der var obeskedligt svaradt! Om någon tycker synd om mig, så svarar jag inte på det viset. Fast det är då aldrig någon som tycker synd om mig.”

“Inte?” frågade jag förvånad, och slutade upp att gråta, för att betrakta henne; “hvarför det då?”

“Det vet jag inte,” svarade flickan.

“Är det kanske derför att du är ful?” frågade jag så uppriktigt som man endast vid de åren gör det.

“Ja, det är kanske det,” svarade hon och såg på mig lika vänligt som förut. “Men hvarför gret du?”

“Jo, jag har varit i slagsmål och fått smörj af en klarist!”

“Usch, hvad ni gossar alltid ska' slåss! Men det tycker jag, att vore jag gosse, så skulle jag inte gråta, för det passar sig inte.”

“Gråter du aldrig då!”

“Åhjo, ibland; men jag är ju flicka, jag!”

“Ja, men si, jag gråter inte för att jag fick smörj, inte!”

“Nå, hvarför gråter du då?”

“Jo, för att han var större än jag, och för att han ref sönder mina byxor! För när jag nu kommer hem, så får jag smörj igen utaf moster!”

“Har du ingen mamma då?”

“Nej, jag har hvarken mamma eller pappa... men du, jag har ett skuggspel som du skulle se, du! Det är riktiga gubbar som kan röra sig, du, och dem har jag gjort själf. Om du vill, så ska’ du få komma opp och se på dem en qväll när vi ha ljus.”

“Tack ska’ du ha!... Men här bor jag, och om du vill komma opp med, så ska’ jag be’ Karin att hon syr ihop dina byxor der nere vid benet, och så slipper du stryk när du kommer hem.”

“Ja, det vore riktigt bra! Och träffas vi i morgon så ska’ jag spara min frukostslant, och så ska’ du få en karamell i stället!”

Och dermed följdes vi åt uppför trappan. Den lilla flickan öppnade köksdörren, stack försigtigt in hufvudet och frågade inåt:

“Är mamma hemma, Karin?”

“Nej, det är hon inte!” hördes en barsk qvinnostämma inifrån, “hon är ute med lilla Agnes.

“Nå, då kan du gerna komma in!” sade flickan till mig, i det hon tog mig i handen och sköt in mig genom dörren.

“Hvad nu då?” ropade den barska pigan som stod med uppvikta armar vid spiseln och sköljde potatis, “hvad är det der för en?”

“Jo, snälla Karin, det är en gosse som gick och gret på gatan, för att en annan pojke har slitit upp hans byxor nere vid benet. Och om Karin hade nål och tråd, så skulle jag sy ihop dem åt honom, för annars får han stryk när han kommer hem.”

“Ja det kunde inte skada!” menade pigan i det hon satte de bara armarne i sidan, och gjorde en knyck på nacken, “för di lefver alltid som galningar de der skolrättorna! Häromdagen slog en ikull vattenflaskan för mig midt på middan, — ja, Gud vet om inte det var den der bytingen som gjorde’t!”

“Nej, söta, goda jungfrun, det var inte jag,” försäkrade jag darrande, “jag har aldrig slagit ikull någon vattenflaska.”

“Intet det? Nå, stå inte der som en backhare nu, utan sätt opp foten på stolen så får jag se. Jo, jag tackar jag, det var inte liten lucka det der! Ska’ det der sys ihop, så får han min själ ta’ byxorna af sig, det ser jag, det!”

“Nej, si det gör jag då rakt inte!” utbrast jag förskräckt.

“Tror han kanske att han skall få sig en risbastu med samma?” skattade pigan, “se så, sätt sig nu, så ska’ jag dra af honom byxorna, unga herrn, och så får han mitt ylleförklä’ öfver sig! Gå in hon, Emelie lilla, så länge — när han är lagad, så kan hon komma ut igen och ta’ adjö af kavaljern!” Och dermed körde hon in den lilla flickan i ett inre rum, och innan jag visste ordet af hade hon befriat mig från mina benfodral, kastat sitt förkläde öfver mig, och började nu att med en nål, påträdd med svart tråd, bota refvan nere vid foten.

“Gud bevars, jag tror lilla karln ä’ blyg?” skattade hon under tiden, “tockna spolingar har jag sett utan byxor förr en gång! Tacka han Gud att han slipper stryk när han kommer hem, och låt bli att slåss en annan gång.”

Det dröjde inte länge, förrän byxorna voro lagade och påtagna igen; men jag var så full af blygsel öfver hela saken och pigans ogenerade sätt, att jag, så fort jag hade dem på mig igen, satte af ut genom dörren det fortaste jag kunde, utan att ens tänka på att taga afsked af min lilla helperska.

“Kors en så’n byting! han sa’ inte så mycket som tack en gång!” hörde jag pigans barska röst efter mig i trappan, och det gjorde att jag satte af i ännu värre fart, så att jag höll på att slå omkull ett elegant fruntimmer som i detsamma kom in genom porten med en liten flicka vid handen.

2.

Detta var vår första bekantskap.

Under de tre, fyra närmaste dagarne skämdes jag att gå förbi der Emelie bodde. Händelsen i köket stod allt

för lifligt för mitt minne, och retade mig förfärligt. Den lilla flickans vänliga hjälpsamhet tjänade dessutom icke mycket till, ty morgonen derpå upptäckte min något hellefrade moster den hopsyddas refvan, och jag undgick icke mitt öde. Och hur orättvist det än var, kände jag nästan groll emot flickan, därför att hon onödigtvis utsatt mig för skammen att i den barska pigans närvaro aftaga dessa i den finare societeten onämnbare plagg, hvilka anses och ansetts som symbolen af det manliga slägtets herrskarekall.

Men barndomens intryck förgå, som vi veta, snart, de må nu vara ljufva eller bittra. Jag glömde både slagsmålet och följderna, men hvad jag icke kunde glömma var den lilla, fula flickan med de vänliga ögonen. Jag började åter gå förbi der hon bodde, och en vacker dag fick jag tillfälle att återgälda henne den tjänst hon hade gjort mig.

Det var en lördagseftermiddag, då vi tillbringade en god stund på torget med att leka "rymmare och fasttagare," som jag på afstånd upptäckte min lilla helperska, omringad af ett par, tre pojkar från storskolan, hvilka ville frånrycka henne hennes väska. Storskolans pojkar voro i allmänhet icke tålda af hvarken jakobister eller klarister, och jag hade således inte svårt att få med mig två af skolkamraterna, som ville hjälpa till att köra bort storskolisterna. Detta gick som en dans, ty vi voro på den tiden alla sysselsatta med att på fristunderna fläta daggar af rep, dem vi sedan gömde i fickorna till förefallande behof. De tre oartiga storskolspojkarne fingo sina dugtiga slängar, och satte snart af i full flykt uppåt landtmäteribacken, och medan mina kamrater skyndade att förfölja dem, med daggarne i högsta hugg, stannade jag qvar för att följa lilla Emelie hem, så att inte något nytt äfventyr skulle hända henne på vägen.

"Det var bra snällt af dig att du kom och hjälpte mig!" sade hon vänligt, sedan hon lugnat sig litet från sin förskräckelse; "de hade bestämdt ryckt sönder väskan för mig!"

"Ja, de der skolpojkarne ä' så'na otäcka pojkar!" förklarade jag med en viss, berättigad stolthet; "de låta aldrig någon gå i fred. Men så få de smörj också, när vi träffa dem. Men hvad går du i för skola, efter som du läser på lördagseftermiddagen?"

“Jag går hos mamsell Bratt... men vi läser inte på lördagseftermiddagarne annars. Men si, i går var lilla Agnes sjuk, och då fick jag lof att vara hemma för att se efter henne, och för att jag nu inte skulle komma efter de andra, så fick jag läsa i dag i stället.”

“Var du tvungen till det då?”

“Nej, jag ville det, kan du förstå;” svarade hon med glänsande blickar, “jag tycker det är så roligt att läsa!” Och efter några ögonblick tillade hon med en viss barnslig stolthet som klädde henne utmärkt bra: “Jag har börjat på med franskan, du!”

“Åh, har du?” frågade jag litet afundsjuk, — ty jag hade ännu inte fått börja med det språket.

“Jaha du, och mamsell säger att det går så bra, du — så hon tror att jag kan bli en riktig guvernant du, när jag blir stor.”

“Hvad är din pappa, Emelie?”

“Pappa är kamrer. Men hvarför frågar du det?”

“Jo, för jag har hört att det är bara fattiga flickor som bli guvernanter!” svarade jag, mycket snusförnuftigt: “och när din pappa är kamrer så kan han väl inte vara fattig.”

“Ja det vet jag inte... men nog säger mamma att han är det, och nog har jag hört att han är mycket ond när mamma vill ha pengar till nya kläder åt sig och Agnes.

“Får inte du några nya kläder då?”

“Jag?” sade hon med ett sorgset smälöje i det hon såg upp på mig med sina stora, klara ögon, “hvad skulle jag med nya kläder? Mamma säger alltid att jag är så ful, så jag kan gerna ha gammalt.”

“Din mamma måtte inte vara snäll, Emelie.”

“Jo det är hon,” svarade flickan nästan häftigt, “du får inte säga att hon inte är snäll. Men stackars mamma har så mycket bekymmer, och Agnes är så vacker! Och därför vill jag läsa och arbeta riktigt flitigt så att jag kan hjälpa mamma och Agnes, om det behöfs. Vet du, jag kan redan koka potatis du! För man skall inte bara kunna läsa, utan man skall kunna sköta ett hushåll också! Det har pappa sagt många gånger när han har varit ond på mamma.”

“Nå, kan inte din mamma det då?”

“Nej, för ser du, mamma är fröken i sig själf, och fröknar behöfva inte lära sig sådant. Hvarföre skulle de då vara fröknar?”

Hon såg obeskrifligt lillgammal och förståndig ut, när hon sade detta. Och så fortsatte vi vägen, pratande och hand i hand som om vi känt hvarann i tio år. När vi kommo till hennes port, stannade vi och hon sade, i det hon tittade uppåt fönstren:

“Mamma är visst inte hemma, annars skulle jag nog se henne i spegeln!”

“Sitter hon alltid der då?” frågade jag.

“Ja för det mesta; för hon tycker det är roligt att se på folket som går på gatan! Och då har hon alltid Agnes bredvid sig, och Agnes är så söt så! Hon härmar alla människor hon ser, och det tycker mamma är så qvickt och bra! Och ibland skrattar pappa också åt henne.”

“Jag skulle bra gerna vilja se din lilla syster!” sade jag nyfiket och tittade uppåt. “Om du ville så skulle jag nog kunna ta’ mitt skuggspel med mig och komma hit, för det skulle nog roa både Agnes och dig!”

“Jag ska’ fråga pappa!” utropade Emelie med tindrande ögon.

“Hvad är det du skall fråga pappa om?” hördes i detsamma en något sträff röst bakom oss, och när vi häpna vände oss om, så stod en medelålders man framför oss med en pappersrulle under armen.

“Nej, se der ä’ ju pappa själf!” ropade Emelie helt glad, “då kan vi fråga honom med detsamma. Ser pappa, det här är en beskedlig gosse som hjälpte mig nyss, när ett par andra pojkar ville rycka skolväskan från mig, och nu frågar han om inte han skulle kunna få komma opp och visa Agnes ett skuggspel som han har, och som har riktiga gubbar som kan röra på både armar och ben.”

“Hvad heter du, min gosse?” frågade han, litet mindre sträfft, och sedan jag sagt mitt namn, tillade han, “du kan ju komma med opp, så få vi höra hvad lilla Agnes säger!”

Och dermed gick han in genom porten, och vi följde efter, lyckliga och glada.

Uppkomna, inträdde vi först från förstugan direkte i en mindre sal, hvares hela möblering utgjordes af ett stort

klädsåp, några gula rottingstolar och ett gammalt klavér, som stod uppslaget.

“Stig fram, min gosse,” sade kamreren temligen vänligt, då han såg mig förlägen stanna kvar vid dörren, “stig fram och var som barn i huset.”

I detsamma öppnades dörren till ett inre rum och en liten ljuslockig flicka om tre år kom utpringande, vacker som en engel och slog sina små trinda armar om faderns knän.

“God dag, pappa!” ropade hon, “har du några pepparkakor?”

“Nej det har jag inte, min lilla Agnes!” svarade fadern, i det ett mörkt moln drog öfver hans ansigte, “men jag har i stället med mig en gosse åt dig, som du ska få leka med!”

“Nej, honom vill jag inte ha!” skrek den lilla, “jag vill ha’ pepparkakor! Du sa’ att du skulle ta’ hem pepparkakor åt mig!”

“Ja, lilla Agnes, det har pappa glömt!”

“Kära du, ge henne nånting,” hördes nu en matt röst från det inre rummet, “så att hon inte skriker så fasligt! Min hufvudvärk blir ytter värre på det viset!”

“Jaså, har du nu hufvudvärk igen!” svarade mannen likgiltigt, “det är då aldrig annat!”

“Tror du kanske att jag har den för nöjes skull?” frågade stämman vresigt, “men hvad var det för en gosse du talte om?”

“Åh, det är en skolgosse som tagit Emelie i försvar, när ett par pojkar ville rycka af henne väskan. Kom in, min gosse, och helsa på min hustru!”

“Gudbevars!” hördes stämman inifrån, “har Emelie fått sig en riddare! Det var då löjligt!”

“Jag tycker inte om den der gossen, han är så ful!” ropade Agnes under tiden, i det hon räckte armarne åt Emelie, som tog upp henne och bar henne in i inre rummet. Fadern gick förut, och jag följde efter, blyg och förlägen. Väl innanför dörren såg jag ett ännu vackert fruntimmer, som alldeles okammad och oklädd låg på en soffa med en temligen smutsig örngottskudde under hufvudet, och med en medikamentsflaska framför sig på ett bord, uppå hvilket jag småningom upptäckte några kort, en näsduk af samma färg som örngottet, en half skorpa, en uppslagen roman och ett par ostoppade strumpor. Allt i

hela rummet var för öfrigt i hög grad otrefligt och ostädadt. I fönstret stod en trasig porslinskruka med en dammig Geranium uti, och bredvid den ett syskrin, i hvilket allt låg huller om buller. En trådrulle och ett knappnålsbref lågo nedanför på golfvat, och på en af stolarne stod en halfäten smörgås.

Jag, som var van vid min mosters stränga ordentlighet, såg mig förvånad omkring. Vårt enda rum hade aldrig någonsin sett så ostädadt ut; inte ens det lilla köket som låg på andra sidan förstugan, hade vid äfven den största brådska, sett så litet inbjudande ut som detta förmak.

“God dag, min gosse,” sade frun med matt stämma. “det var snällt att du hjälpte Emelie... hon är då ett sådant våp, så att hon aldrig kan hjälpa sig sjelf! Om du har tid, så kan du stanna och leka litet med Agnes, men då få ni stänga igen dörren, och så ska’ ni vara mycket tysta, för annars gör mitt fattiga hufvud så fasligt ondt.”

“Den här gossen har ett skuggspel, mamma,” sade Emelie rädd och tvekande, “och om mamma ville så kunde han nog komma hit en qväll och visa det för Agnes.”

“Ja, det vore bra! Den lilla Guds engeln kan behöfva något att roa sig med.

“Och jag har klippt gubbarne sjelf!” tillade jag med en viss, berättigad stolthet.

“Kan du klippa gubbar?” ropade lilla Agnes, och i ett nu var hon uppe i mitt knä, der jag satt vid dörren, och slog sina små runda armar om min hals, “då ska’ du klippa åt mig! Mamma! gossen ska’ ha’ en sax och litet papper! Han ska’ klippa mig en gubbe med vingar på ryggen och krona på hufvet.”

“Ja, ja... säg åt pappa, så få ni sax och papper... men gå nu i Herrans namn ut, annars tar min hufvudvärk till. Ge’ mig en kyss, Agnes lilla! Gossen ska’ klippa gubbar åt dig, min lilla engel! Gå nu!”

Och derpå skyndade vi oss ut i salen, och Emelie gick in till fadern efter sax och papper. Sedan hon kommit ut med detta, börjades klippningen och nu var jag högsta hönset i korgen. Lilla Agnes skrek af förtjusning för hvarje gubbe som blef färdig, och när jag slutligen klippte henne en hel lång rad sådana som höllo hvarandra i händerna och spetade ut med benen, så kände hennes hänryckning icke mera några gränser, hon hoppade åter

upp i mitt knä, lade armarne om halsen på mig och kysste mig gång på gång under förklarande att jag var den vackraste och snällaste gosse som fanns. Och Emelie satt tyst och såg på, medan jag för mig sjelf kom till den slutsatsen att Emelie var bra snäll och vänlig, men att lilla Agnes var, som modern sade, en riktigt liten Guds engel.

Och när klockan blef åtta gick jag hem, på det högsta belåten med min qväll, och det icke minst i anledning af några mjuka smörgåsar som den bastanta köksan satte in åt oss, i det hon skrattande sade, att nu var inte unga herrn så blyg som sist, då hon... och dervid blinkade hon åt mig på ett sätt som kom mig att blygas på nytt.

Lilla Agnes sof nästan redan, och det var i famnen på Emelie som hon gaf mig den sista nicken, under det Emelie räckte mig sin lilla, magra hand och sade med ett vänligt smålöje, och en vacker blick ur sina stora, kloka ögon:

”Tack för i qväll, och kom snart igen till oss... både för min och för lilla Agnes’ skull!”

”Ja, och då ’ka’ du ha’ ’kuggspelet’ med dig!” ropade den halfsofvande lilla Agnes.

3.

Det dröjde inte länge förrän jag var en stor favorit hos den lilla ’Gudsengeln’. Skuggspelet gjorde i det fallet hvad det kunde, och i synnerhet var det en figur som slog mycket an på Agnes, och det var en gammal käring som red på en åsna. Den var visserligen förfärdigad af en mera ritkunnig skolkamrat, men jag teg visligen dermed, och fick således gå och gälla för författare, och det inbringade mig mer än en kyss och ’stor famn’ af den lilla. Men några dagar derefter kom också mitt straff, för det jag velat lysa med lånta fjädrar. Agnes ville nemligen ovilkorligen att jag skulle klippa maken till gruppen åt henne, och när jag nu inte kunde göra det bättre än att åsnan blef mera lik en hare i stället, ty det var egentligen endast

de långa öronen som återstodo, och som någorlunda lyckats mig, så slog hon mig en rätt bastant örfil, och förklarade att hon inte tyckte om mig mera.

“Det fick du för att du narrades,” sade Emelie allvarsam, och såg på mig med de der stora ögonen, som redan nu tycktes kunna se midt igenom en människa.

“Narrades? Hvad menar du med det?” frågade jag förlägen, sedan lilla Agnes tagit sin tillflykt in till mamma, för att visa henne att åsnan inte alls var densamma.

“Jag menar att du bestämdt inte hade klippt den der gumman på åsnan,” sade Emelie, “för den var mycket bättre än alla de andra.”

“Joho, men jag har klippt den!” fortsatte jag envist, ty jag skämdes tala om att jag hade ljugit, och därför ljög jag fortfarande, “fast jag inte just nu kan klippa en likadan.”

“Fy, att du skall narras på det sättet! Nu tycker jag inte om dig mera.”

“Jaha, då får du låta bli, om du vill. Jag tycker inte om dig heller, utan jag tycker mycket mera om lilla Agnes.”

“Som ger dig örfilar?”

“Ja, hon förstår inte bättre ännu. Men Agnes är vacker och snäll hon, då du deremot . . .”

“Är ful och stygg, menar du? Ja, det säga alla, och då måtte jag väl vara det, fast jag sjelf tycker att jag försöker vara så snäll jag kan. Pappa är den enda som inte säger det — men han förstår ingenting, säger mamma!”

“Emelie!” hördes fruns röst inifrån förmaket, och den lät skarpare än vanligt.

“Ja, mamma!” ropade flickan och skyndade in.

Jag satt qvar och skämdes erbarmligt, men ville ändå söka att hålla kuraget oppe. Jag tog på nytt saxen och ett papper, och försökte min lycka. Nej det var omöjligt: det ville inte bli annat än en hare, och nu fick han till på köpet katthufvud. Men medan jag klippte, hörde jag fruns vredgade stämma inifrån. Hon talade visserligen sakta, så att jag inte kunde höra orden, men tonen var i sanning inte mycket uppmuntrande. Agnes gret och snyftade och bäst som jag satt der lyssnande, höjde frun stämman och sade så att jag tydligt hörde de sista orden:

“Han kan gerna vara härifrån, om han inte kan roa Agnes! Dig behöfver han inte leka med, så mycket du vet det! Tag Agnes i knät, och vyssa henne! Tyst, min lilla engel! Tag henne genast i knä!”

“Nej, jag vill inte!” skrek Agnes.

“Ta’ henne genast, säger jag!”

Så hörde jag den lilla springa undan, och Emelie efter. Strax derpå ett dunkande i golfvet och den lilla satte till hals som om knifven sutit i henne.

“Så du bär dig åt? Ska’ du skuffa ikull den lilla stackars engeln så der? Du är då ett...”

“Söta mamma, hon stupade själf på mattan!...”

“Jag skall ge dig för stupa, jag!... Der har du, otäcka unge, som jag har fått för mina synders skull.”

Och jag hörde tydligt smällen af ett slag. Någonting underligt föregick inom mig... jag ville rusa upp och in för att försvara den stackars Emelie, jag tyckte att hjertat brann i bröstet på mig vid tanken på hvad hon måste utvärda af orättvisa och förtryck, och just som jag reste mig för att utföra mitt vackra beslut, öppnades dörren och Emelie kom ut med rödgråtna ögon, och ena kinden brännande i betydligt högre färg än den andra.

“Gå, gå!” hviskade hon åt mig, i det hon försökte qväfva gråten, “mamma är så ond! Det är bäst att du inte kommer igen.”

“Stackars lilla Emelie; men hvem ska’ då leka med dig?”

“Det är detsamma med mig! Gå bara, så att inte mamma kommer ut och blir ond på dig också! Vi kan ju prata en stund när vi gå ifrån skolan, om du vill.”

“Och Emelie är inte ond på mig för att jag narrades nyss? Jag skall aldrig ljuga mer, det lofvar jag!”

“Tack! För min skolmamsell säger att den som börjar med att ljuga, så slutar han med något värre! Men gå nu... om lördag går jag öfver torget, i fall du är der.”

“Ja, nog ska’ jag vara der! För nog är lilla Agnes vacker, men du är snäll, du, och det är lika bra, om inte bättre! Adjö, gråt inte nu, så ska’ du få en karamell om lördag.”

Och dermed skildes vi åt, och både den lördagen kom, och många flera, men jag såg inte till lilla Emelie. På detta stormiga sätt slutade vår barndomsbekantskap.

4.

Något öfver fyra år hade förgått. Jag hade redan vid tretton år fått lof att lemna skolan för att kasta mig ut i det praktiska lifvet, och sjelf söka att förtjena mitt bröd. Det kostade många både tårar och sömnlösa nätter, ty jag läste gerna, och det hade gått bra för mig i skolan; men det kunde inte hjälpas, och nu hade jag efter åtskilliga äfventyr hamnat i en kramhandel på Drottninggatan. Att jag likväl inte passade för den verksamheten sade mig icke allenast min principals ständiga påminnelser, och kundernas missnöjda anleten då jag inte ville draga ner disken full för att i lyckligaste fall få sälja tre kvarter foderlärf, utan äfven mitt eget inre. Så ofta jag kunde, hängde jag näsan öfver en bok, som jag hade gömd under disken längst bort, der den färgade kallikån hade sin plats, och min principal öfverraskade mig ofta nog vid denna sysselsättning, som då alltid inbringade mig en lexa af honom sjelf, eller en handgriplig tillrättavisning af hans kompanjon, en hetlefrad herre från Göteborg, som helst begagnade sig af så kallade 'irländska argumenter' — det vill säga, käppen eller knytnäfvarne.

En eftermiddag, — båda principalerna voro utgångna — frossade jag just som bäst utaf en romantisk rövvarromans spännande och blodiga händelser, då boddörren öppnades och en ung flicka, om femton eller sexton år, inträdde, klädd i djup sorgdrägt, och frågade efter priset på hvit linong. Jag sade det temligen snäsigt, och då hon begärde att få se på ett stycke, lade jag mycket missnöjd bort boken. — jag var just på ett af de intressantaste ställena, ty rövvaranföraren hade blifvit fången, och hela bandet hade sammansvurit sig för att rädda honom genom att tända eld på en stad; Giacomo hade redan tändt på i ena ändan af staden och Pablo höll på att tända på i den andra; — och i det jag temligen vårdslöst kastade fram linongsstycket på disken, frågade jag snäsigt:

“Hur många alnar ska' det vara?”

“Åh, jag behöfver inte så mycket . . . bara sex kvarter!” svarade den unga flickan, “men den här är för grof; finns det ingen finare?”

“Jo bevars!” svarade jag ytterligare förargad, “det finns det visst! Men skall det inte vara mer än sex kvarter?” fortfor jag, i det jag slängde fram ett nytt stycke på disken.

“Får man inte köpa så litet då?” frågade hon och fäste på mig ett par stora, djupblå ögon, som sågo på mig med ett på samma gång undrande och frågande uttryck.

Jag kände att jag blef förlägen! Det låg något i de der stora, blå ögonen, som gjorde att jag sänkte mina, och ändå kunde jag inte låta bli att efter en stund blicka upp igen. Jag tyckte att jag kände igen de der ögonen; men hvar och när hade jag sett dem? Det visste jag icke. Men den tanken, och det djupa uttryck af sorg som låg öfver de bleka och aftärda dragen, gjorde att jag i hast skämdes öfver min visade oginhet, och med ett något artigare uttryck i rösten svarade:

“Jo, det får man visst, det går an att köpa hur litet som helst... men får jag lof att fråga hvad det skall vara till?”

“Det skall vara till sorgförklåde åt en liten syster som jag har. Jag tror inte att jag behöfver mera än sex kvarter. Hvad kostar alnen?”

“Fyrtiotvå skilling, bästa priset! Har mamsell, som är så ung, redan förlorat någon kär anhörig, efter lilla mamsell bär så djup sorgdrägt.”

“Ja,” svarade hon och vände sig bort för att torka en tår ur ögat, en tår som mot hennes vilja hade ännu flera i sällskap, hvilka en efter annan långsamma och klara tillrade ner utför de bleka kinderna, “jag har förlorat min far! Men nu skulle jag ju tänka på förklåde åt lilla Agnes,” tillade hon efter ett ögonblick, sedan hon hemtat sig något, “hvad blir bästa priset?”

Jag bara stirrade på henne utan att svara. Namnet Agnes hade slagit mig med häpnad. I ett ögonblick skyndade det förflutna mig förbi... jag kom ihåg den lilla bleka och fula flickan som så vänligt beklagade mig... jag mindes den lilla Guds engeln, det tarfliga hemmet, den oklädda qvinnan med sin hufvudvärk, — smörgåsarne — skuggspelet och örflen. Ja! det var hon!

“Emelie!” utropade jag, i det jag hoppade öfver disken och fattade den förskräckta flickans händer, “Emelie, det är du... det är bestämdt du!”

“Hvad... hvad i Herrans namn?” utbrast hon, i det hon förskräckt tog några steg tillbaka och sökte lösgöra sina händer, “hur kan herrn veta mitt namn?”

“Emelie!” fortsatte jag, i det jag, trots hennes protester, behöll kvar hennes händer i mina, “känner inte Emelie igen gossen med skuggspelet?”

“Hvad? är det... skulle det vara? Ja, nu ser jag, det är du! Ack så roligt att vi återigen fick träffas! Du har då slutat i skolan, du?”

“Ja, jag måste! Mina släktingar hade inte råd att hålla mig der längre! Men du, går du kvar i skolan ännu?”

“Ja du, och jag får bli underlärarinna nästa år, om jag bara kan hålla ut så länge... men nu, sedan pappa är död, så vet Gud om jag kan få stanna kvar der.”

“Hvarför det då!”

“Hvem skulle då arbeta för mamma och Agnes? Ack du, det har varit mycket svårt för oss sedan vi sist träffades. Pappa sjuknade ungefär ett halft år efter sedan du var hos oss sista gången, och låg mycket länge i nervfeber... och sedan hade han icke någon egentlig helsodag längre. Han kom visst opp igen och kunde återta sitt arbete; men det var inte detsamma mera. Och så måste han lägga in året derpå, och då hade vi så smått, så smått! Vi måste flytta långt bort på Ladugårdslandet, och mamma var tvungen att börja på och försöka sy linnesöm, och jag hjälpte henne så godt jag kunde... och många gånger satt vi nätterna igenom och sydde. Men det gick väl ändå an, när något arbete fanns. Det var andra tider, då vi inte kunde få något arbete alls, och hade inte några beskedliga kamrater till pappa hjälpt oss, så hade vi visst fått svälta ihjäl.”

“Stackare, hvad ni måste ha' lidit!”

“Ähja, nog var det bra svårt många gånger... men det gick ändå för sig. På sista året blef pappa befördrad i verket der han var, och blef registrator, och då blef det bättre för oss. Jag glömmer aldrig när han kom hem om dagen och talte om det för mamma... och när hon då tog honom i famn och kysste honom... för det hade blifvit vänligare emellan dem sedan vi blef riktigt fattiga, — så tog han fram ur ett paket en reflexionsspegel som han satte opp utanför fönstret åt mamma, för att hon skulle

kunna få titta neråt gatan, när hon satt och sydde... och en ny docka hade han med sig åt Agnes och en vacker bok åt mig! Vi voro allesammans så glada och lyckliga; men det varade inte länge. Ett par veckor efteråt sjuknade han igen, och från den sjuksängen steg han inte upp mera. Doktorn sade att han hade arbetat för mycket, och haft för många bekymmer, och pappa sa' sjelf många gånger att om den der befördringen hade kommit ett par år förut, så skulle han nu inte legat så der hjälplös och eländig. För fjorton dagar sedan begrofvos vi stackars pappa... och nu först ha' vi fått ihop så mycket att vi kunna köpa ett sorgförkläde åt lilla Agnes."

"Emelie får det för trettiosex skilling alnen!" sade jag snyftande, i det jag hoppade tillbaka öfver disken, torkade mig i ögonen och började mäta utaf. "Men säg mig, Emelie lilla, är din mamma snällare emot dig nu än förut?"

"Mamma är mycket snäll," försäkrade Emelie, småleende under tårarne, som hennes berättelse lockat fram, "hon är nu mycket förändrad emot förut."

"Nå, än lilla Agnes då?"

"Hon är nu nära åtta år, och ännu vackrare än förut. Du får lof att komma till oss och se hur vi ha det. Det skulle vara så roligt för lilla Agnes; hon har så ofta talt om den der snälla gossen som visade henne skuggspelet, och som aldrig kom igen. Men säg mig, hvarför kom du aldrig igen?"

"Först tordes jag inte komma, för jag var så rädd för din mamma. Och sedan måste jag lemna skolan och ge mig ut i kondition, och då hade jag så mycket annat att tänka på."

"Ja, ni gossar glömmar så lätt, ni," sade Emelie med samma förståndiga och lillgamla uttryck som jag förr varseblifvit hos henne; "vi flickor deremot..."

"Och ändå var det jag som först kände igen Emelie!" utbrast jag triumferande, i det jag lindade in linongen i det bästa papper jag fick tag uti.

"Ja, det var väl för att jag kom att nämna Agnes, det! Och dessutom är jag väl mera lik mig än du!"

"Nej, Emelie har ju vuxit och blifvit stor, vet jag! Och inte är Emelie heller så... så..." här tvärstannade jag förlägen; jag ämnade säga: 'så ful som förut'; men

uppriktighetens tid var nu förbi, och därför ändrade jag mig hastigt nog och sade utan att tänka på omsägningen: "och inte är Emelie heller så liten som förut!"

"Nej, efter som jag vuxit och blifvit stor, så! Men glöm nu inte bort oss... vi bo på Qvartersgatan n:o 58, och du är alltid välkommen, när du vill komma."

"Tack, då kommer jag om söndag!" svarade jag, och så skakade vi hvarandras händer, just som dörren öppnades och ett par äldre fruar inträdde för att se på klädningstyger.

I glädjen tog jag ner allt hvad som fanns, och lassade disken full, och hade den tillfredsställelsen att efter en god halftimmas väljande få sälja 6 alnar till en barnklädning, och det just som den stränge kompanjonen kom in i boden, och den ena af fruarne försäkrade att 'lilla bokhållaren' var så gentil att handla utaf, så att hon skulle bestämdt komma igen i nästa vecka; ett loford hvaröfver jag kände mig stolt som en kung.

5.

På söndagseftermiddagen gick jag, iklädd mina bästa kläder — och de voro just icke så öfverdrifvet eleganta — bortåt ladugårdslandet, för att med klappande hjerta uppsöka min barndomsbekantskap. Jag gick den långa Qvartersgatan nästan i ända, innan jag fick reda på n:o 58. Det var ett litet, temligen förfallet trähus, som en gång i tiden hade varit gulmåladt, men som nu i stället skiftade i grått och gult, och var temligen snedvridet och med en dugtig puckel på takåsen. Strax nedanför denna puckel reste sig en spetsgafflad vindskupa, något nedsjunken bakåt, så att hon riktigt tycktes vända näsan i vädret, och hade därför en träffande likhet med de puckelryggigas hufvuden, hvilka genom den korta halsen i allmänhet få en viss egenkär och själfmedveten ställning. I ett af fönstren åt gatan satt en reflexionsspegel och såg mäktigt förvånad ut öfver den plats den intagit midt ibland de tarfliga omgifningarne, och utanför de solbrända rutorna. En stor port

midt på ett grått plank ledde in till huset, och bredvid den var en mindre gånglucka, genom hvilken jag steg in på en gård, der några illa klädda barnungar lekte hög och dufva. De upphörde med leken genast vid min ankomst, och började i stället betrakta mig med gapande förvåning och fingrarne i munnen. Helt stolt öfver den uppmärksamhet jag väckte, gick jag med långa och siratliga steg midt öfver gården till förstuvisten som ledde in i huset.

“Kan du säga mig, min flicka,” frågade jag en linhårad, sju- eller åttaårig skönhet som hade trädt hela högra handen in i sin ganska försvarliga mun, “om det är här som fru Qvist bor?”

Sedan flickan stirrat på mig en god stund, fann hon slutligen för godt att svara:

“Ja, hon bor te höger i farstun — men hon är visst i aftsången.”

“Då är kanske Emelie ensam hemma,” tänkte jag och skyndade min in i förstugan, bultande på den första dörr jag fick tag uti. Den öppnades genast och en gammal gumma stack ut hufvudet, i det hon snäsigt frågade:

“Hvem söker han?”

“Bor fru Qvist här, lilla madam?”

“Det dammar inte, ska’ jag säga honom! Annars bor hon der midt emot, fast nu ä’ hon väl på ‘läsarkommeltiken’ efter vanligheten.”

Och dermed slog gumman igen dörren så att det gamla rucklet skakade i sina grundvalar.

Jag gick till dörren midt emot och bultade på; men bultade nu en smula dröjande, ty jag tyckte just inte att början var så god som jag hade hoppats. Efter ett par ögonblick öppnades dörren, och Emelie tittade ut.

“Nej se, det var du!” utbrast hon glad, i det hon räckte mig handen, “nå det var beskedligt att du kom! Mamma och Agnes ä’ inte hemma, men de komma nog snart. Jag har talt om för mamma att vi träffats, och hon hade ingenting emot att du skulle få komma och helsa på oss ibland om söndagarne. Men stig in och sitt ner! Vi ha’ bara ett rum, som du ser! Mamma hyr ut det andra, nu sedan pappa dog, och köket har vi del uti... det är en gammal gumma som har ena hälften!”

“Då var det visst hon som snäste mig nyss derute när jag frågade efter er!”

“Jo jo, det kan nog hända! Hon brukar vara mycket kort om hufvudet af sig. Men det är annars en snäll gumma, bara man förstår sig på henne. Kom fram och sitt här vid fönstret... jag håller på och skrifver, som du ser.”

“Hvad är det för slag du skrifver, du?” frågade jag, sedan jag sett mig omkring i det mer än tarfliga rummet.

“Det är engelska!” svarade Emelie med en viss stolthet, “jag har börjat på att lära det på sista året, och vet du, jag kan redan inte så litet.”

“Du tänker således fortfarande på att bli guvernant!”

“Ja, om det är någon möjlighet, så vill jag bli det när jag blir äldre. Mamma tycker visst inte om att jag arbetar om söndagarne, men det måste jag, för under veckan har jag inte tid.”

“Är din mamma i kyrkan?” frågade jag litet tvekande, ty gummans ord lågo mig ännu i hågen.

“Ja det är hon! mamma går mycket i kyrkan nu sedan pappa dog. Och alltid tar hon Agnes med sig, fast lilla Agnes tycker inte att det är mycket roligt, inte... men det kan inte hjälpas. Jag går nog gerna i kyrkan, jag också; men inte tror jag att Gud blir ond för att man vill arbeta för att kunna bli någonting, när man ingenting har.”

“Ha ni då alldeles ingenting?” frågade jag förvånad.

“Jo mamma har fyrahundra riksdalers pension, men vi få inte mera än två, för de andra ska' gå till betalande utaf pappas skulder. Så att nog ha' vi till hyran, men det andra få vi lof att skaffa oss sjelfva.”

Och på detta sätt pratade vi om huru vi båda hade det, om våra förhoppningar och våra motgångar. Jag anförtrorde Emelie huru gerna jag ville till teatern; men hur jag tvangs att fortsätta med min nuvarande sysselsättning af brist på medel att kunna komma dit jag ville.

“Handeln kan jag inte tåla,” sade jag slutligen, “och inte duger jag till den heller... man ska kunna prata och vara artig och hugga till dyrt, och det förstår jag mig inte på. Då ger jag mig hellre i ett handtverk så länge... tills jag blir tjugoett år, men då...”

“Då ger du dig till teatern?” frågade Emelie.

“Jo det kan du lita på! Och en stor aktör ska' jag bli... och du skall sitta på första raden och applådera

åt mig när jag spelar Karl Moor i Rövvarbandet! jag kan redan hela rollen utantill, du! Får jag låna en schal att begagna till kappa, så ska' du få höra!“

Och Emelie skaffade mig skrattande en gammal röd-rutig ylleschal, som jag draperade mig uti, och inom ett ögonblick var jag djupt inne i Karl Moors roll, och skrek och gastade så att fönsterluckorna skallrade.

Emelie skrattade och gret om hvartannat, och applåderade af hjertans grund.

Men just som jag var i bästa taget, så öppnades dörren, och modern inträdde, förande lilla Agnes vid handen. Hon stannade som förstenad i dörren; men jag hvarken hörde eller såg.

“Hvad är detta för ett ogudaktigt lefverne midt på söndagseftermiddagen?“ ropade hon med en röst hvari den gamla skärpan var uppblandad med en viss salvelsefull helighet, som gjorde den ännu obehagligare, “hvad tänker Emelie på, och hvad är det för en gosse?“

“Snälla mamma!“ sade Emelie bedjande, i det hon närmade sig modern, “det är gossen som jag talte med mamma om... han ville bara visa mig hur de spela på teatern.“

“Teatern är ett syndens näste,“ svarade modern, “och jag förbehåller mig att något sådant spektakel inte kommer i fråga här mera. Du är mycket välkommen hos oss,“ fortfor hon, vändande sig till mig, i det hon tog af sig hatt och kappa, “men en gudlig bok är nyttigare för ungdomen, än sådana der verldsliga nöjen.“

Jag tog mycket förlägen af mig schalen, och bugade mig tafatt utan att svara. Under tiden hade Agnes gått fram till systemen, och sade nu till henne i det hon visade på mig:

“Är det han som hade skuggspelet när jag var liten?“

“Ja, Agnes lilla, det är det.“

“God dag du!“ sade Agnes helt frimodigt i det hon kom fram och räckte mig sin hand; hon var ännu vackrare än förut, och det lockiga, blonda håret sken som guld der det låg utspridt öfver den svarta klädningen, “hur mår du?“

“Jo tack, hur mår lilla Agnes sjelf?“

“Jo jag mår nog bra, men pappa han är död, han, och nu ska' du inte få någon örfil mera utaf mig, för nu

så är jag för stor för att slåss. Och jag kan både läsa och skriva, du... för det har Emelie lärt mig. Och här ska' du få se min skrifbok och räknebok," och Agnes blef mycket förtjust när jag sade att hon skref lika bra som jag, och medan modern satte sig vid fönstret med en andaktsbok framför sig, öfver hvilken hon likväl då och då kastade en förstulen blick i reflexionsspegeln, pratade vi och lekte för oss sjelfva i ett hörn af rummet. Hastigt tittade modern upp, helsade utåt och sade ovanligt lifligt, i det hon reste sig upp från stolen:

"Nu kan ni gå ut i köket och leka litet, eller också på gården, för nu kommer pastorn, den gudsmannen!"

Och Emelie tog sakta min hand och hviskade: 'kom!' i det hon såg på modern med en blick som jag då inte förstod, men som sedan ofta återkommit i mitt minne.

Vi skyndade oss också ut alla tre, och i förstugan mötte vi en liten svartklädd herre med glasögon, öfver hvilka han mätte oss med en skelande blick, i det han klappade Emelie på hufvudet, och sade med from och smekande röst: "Är mamma hemma, min lilla flicka?"

"Ja!" svarade Emelie skyggt, i det hon liksom rädd drog sig undan hans beröring.

"Gud ske lof för det!" suckade mannen andäktigt i det han uppläste dörren och steg in.

"Hvem var det der, Emelie?" frågade jag i det vi skyndade ut på gården.

"Det var pastorn!" hviskade Emelie, i det hon drog mig med sig.

"Han kommer och läser för mamma hvar söndag!" sade lilla Agnes.

6.

Och lilla Agnes hade rätt. Jag återkom hvarje söndagseftermiddag, och alltid var den lilla, svartklädda herrn precis på slaget der, och vi sändes antingen ut i köket eller på gården. Jag tyckte mig märka att för hvarje gång jag kom igen, var Emelie blekare och mera bedröfvad

än förut, och moderns uppsyn var strängare och hennes ord allt mer och mer af den sort som man är van att höra hos de 'andligt sinnade', som det så djupt ironiskt heter, fastän de som äro det sjelfva gifvit sig namnet. Det var ett oupphörligt fördömande af verlden och verldsliga nöjen, interfolieradt med temligen verldsliga blickar i spegeln, när händelsevis någon 'bättre' person gick förbi på den aflägsna gatan. Jag utfrågades nästan alltid om färgerna på de moderna tygerna, om priserna på dem, och om det var mycken åtgång på dem, och sedan jag, så nöjaktigt jag kunde, besvarat dessa frågor, så blef det en ny straffpredikan öfver verldens elände och människornas fåfänga. Denna straffpredikan slutade nästan alltid med orden: "Gud ske lof att inte *jag* har ett så verldsligt sinne, utan har fått kärlek till det som högre och evigare är!"

Den enda som förblef sig lik, var lilla Agnes. Det vill säga, hon växte och utvecklade sig allt mera, och med sin ålders vanliga frimodighet svarade hon ofta modern, då denna beskärmade sig öfver allt det onda som hände, och all den fåfänga som fanns:

"Ah, hade mamma bara råd, så skulle nog mamma vara likadan som de andra!"

"Agnes!" sade då alltid Emelie, "så får inte Agnes säga åt sin mamma!"

"Det är mycket bättre att hon säger det helt öppet," brukade modern då svara med den bittraste skärpa i tonen, "än att sitta och mena det som du! Men du är alltid så inbunden du, du är så precis lik din salig far!"

Och så blef det alltid förstämning i kretsen. Jag satt der, stum och förlägen, och tummade något som jag för tillfället hade i händerna, Emelie blef blekare och sorgsnare än vanligt, och merändels såg man efter sådana små utbrott det första solskenet på enkans anlete först när hon i spegeln fick se pastorn komma upp för gatan.

Några månader hade förgått på detta sätt, då Emelie åter en dag kom in i boden, för att handla någon småsak. Min principal var inne på kontoret sysselsatt med någon affärs uppgörelse med en af de grosshandlare af hvilka han tog sina varor, och kompanjonen var rest till Göteborg, så att vi som hastigast fingo tillfälle att säga hvarandra ett par ord.

“Om söndag är det inte värdt att du kommer hem,” sade Emelie halfhögt, “för i morgon så flyttar jag till mamsell Bratt, och mamma och Agnes fara i slutet af veckan neråt landsorten till en bror som mamma har, och som bedt henne komma ner och hushålla för honom, för han är gammal ungtkarl, och har ingen som ser om sig.”

“Hvad säger du?” utbrast jag förvånad, så att jag höll på att släppa alnen, “och pastorn då?”

“Pastorn?” återtog Emelie förläget, och såg på mig med en hastig blick, “hvad menar du med det?”

“Jo kors... jag menar ingenting!... men jag tänkte inte att din mamma kunde vara ifrån honom.”

“Inte vill hon gerna skiljas från honom; men hon är väl tvungen... för mammas bror har lofvat att han skall dra' försorg om Agnes, och då kan väl inte mamma säga nej.”

“Nå, men du då? Hvarför drar han inte försorg om dig också?”

“Nej, mamma vill inte att jag ska' följa med... för det har varit ett rysligt spektakel derhemma! Ser du, mamma har gått på bibelförklaringar som pastorn haft nånstans på Storgatan, och hon har alltid velat haft mig med; men jag har aldrig gjort det, och i söndags var hon så rysligt ond, så jag trodde hon skulle slå mig.”

“Var det därför du såg så förgråten ut när jag kom?”

“Ja, fast jag inte ville säga någonting. Och då sa' mamma att jag kunde få ta' vägen hvart jag ville, och att hon inte brydde sig om ett så otacksamt och elakt barn som jag var. Och på middan så gick hon till mamsell Bratt, och när hon kom hem, så sa' hon att mamsell Bratt ville ta' mig som biträdande underlärarinna.”

“Jo, jag tackar jag!”

“Ja, du kan tänka dig hvad jag blef glad!... jag får bo der och får allting fritt, du — och så får jag femti riksdaler om året!” utropade hon med strålände ögon, “och då kan jag hjälpa mamma och Agnes, om de behöfva något.”

“Ska du hjälpa din mamma, när hon är så der stygg emot dig?” frågade jag förvånad.

“Stackars mamma! hon är så olycklig! Det är sorgen öfver pappas död som gjort henne till läderska, och hon tycker att jag är ogudaktig som inte vill vara med henne

... och kanske är jag också ett bra olydigt och otacksamt barn; men jag kan inte hjälpa det!“

“Du, Emelie! nej du är den bästa af hela sällskapet!“ utbrast jag med ifver, i det jag mätte af ett helt qvarter på köpet af den kallikå som hon begärde.

“Så får du inte säga, fast jag vet nog att du menar väl!... Och så en sak till, som du inte får bli ledsen öfver! Du får inte komma och helsa på mig mera, det går inte an.“

“Och hvarför går det inte an?“ utbrast jag häftigt, “blir du för stor på dig nu när du blir biträdande underlärarinna?“

“Ty, så obeskedligt du kan tala! Förstår du inte att det kostar på mig mycket mera än dig att inte träffa dig mera... för jag håller af dig, nästan som en bror... ack du, om du vore min bror!“

“Ja, och du min syster! jag har aldrig haft någon syster, jag!... Men hvarför får jag inte helsa på dig mera?“

“Derför att det går inte an, nu när jag ska' lära de andra flickorna och småbarnen! Tycker du det, att jag kan låta en ung gosse helsa på mig, när han inte är min bror? Hvad skulle mamsell Bratt säga?“

“Ja, men...“ sade jag tvekande, “kan du inte säga då åt mamsell Bratt och flickorna, att jag ä' din bror!“

“Det vore ju att ljuga, och minns du inte att du lofvat mig att aldrig ljuga mer?“

“Jo, det minns jag nog, — men jag tycker det ska' bli så rysligt tråkigt att inte få träffa dig mer.“

“Det kan inte hjälpas! När vi bli stora, så ska' vi träffas igen. Och när jag har nånting att köpa så kommer jag hit; och om du om söndagarne går förbi skolan så kan vi nicka åt hvarann i fönstret. Men du ska' lofva mig en sak, innan vi skiljas åt.“

“Gerna, hvad det än är.“

“Du skall alltid vara snäll och hygglig som du nu är, så att vi, när vi råkas, kan göra det utan att blygas. Och hvar du än är, om du stannar här eller kommer någon annanstans, så kan du vara säker på att din syster inte glömmer att tänka på dig!“

“Tack, Emelie! du är en märkvärdig flicka! Du talar som om du vore tjugo år, och är ändå bara femton.“

“Ack du, man blir tidigt gammal, när man är ensam,” svarade hon och räckte mig sin hand, “men adjö nu och glöm inte mig, du, så nog kommer jag ihåg dig!”

Och dermed gick hon, sedan jag förklarade att jag aldrig skulle glömma henne, hvad som än skulle komma att hända.

Och likväl, hur fort glömmen man icke. En kort tid derefter gaf min principal in sin stat, det var slut med conditionen, och svåra och bekymmersamma dagar kommo. Jag glömde inte Emelie under de onda dagarna, men då blygdes jag att göra något steg för att få träffa henne. Sedan kommo andra tider, omväxlande tunga och glada. Den unge bokhållaren degraderades till handtverkslärling, och hade en bitter lärotid att undergå. Och under de fem år den varade, såg jag Emelie blott en enda gång, det var under det första året. Jag mötte henne då i sällskap med ett äldre fruntimmer, på Stortorget, men som jag för tillfället var sysselsatt med att bära i ena ändan af en stor klädkorg full med mangelkläder, medan en lunsig piga knogade i den andra, så vände jag bort hufvudet, och den unga flickan gick förbi utan att se mig.

Bokhållarens högmod satt i mig ännu, och jag skämdes för min nya ställning. Min ursäkt var att jag var ett barn, och hade jag äfven varit en man, så skulle jag kunnat ursäktas genom fördomens makt, som icke ännu i dag är bruten. Den dag har ännu icke kommit då man i vårt land lärt sig att uppskatta det ärliga arbetets lott, därför att man blyges för dess attributer.

7.

Vid tjugutvå års ålder hade jag äntligen nått målet för min längtan, jag var vid teatern. Åkande efter half, tvåtredjedels och hel häst, allt efter som det föll sig, gjorde jag mitt tåg genom södra och mellersta Sverige, och var lycklig som en kung, med mina åtta riksdaler i veckan, min friska kropp, och mina lysande förhoppningar att en dag blifva en Lars Hjortsberg eller helst en Georg Dahlqvist. Ty det var ju ganska naturligt att efter hela mitt

utseende och hela min figur hänvisade mig till lustspelet eller farsen, så drömde jag om tragedin! Karl Moor hade jag visserligen slagit ur hågen, sedan jag såg den spelas i landsorten af en skådespelare vid namn Eklund, som dog några år derefter, och i hvilken utan tvifvel en stor tragiker gick förlorad på det vanliga sättet: genom brist på själsodling och öfverflöd på goda vänner. Men jag spekulerade nu så mycket starkare på Frans Moor, och Wallenstein var mina natters dröm och mina dagars oupphörliga trängtan.

Under tiden spelade jag dock betjenter — och folk, när jag inte var den underjordiska rösten — det vill säga, när jag inte satt i sufförluckan.

Ack, om de endast visste, de lyckliga artisterna vid ett lands första scen, hvad det vill säga att spela folk i landsorten; huru skulle de icke välsigna sitt öde, äfven med bortfallande af flitpenningarne, och trots de årliga kontrakterna. Om de hade en aning om hvad det vill säga att spela fyra, fem eller sex olika roller i samma stycke, af hvilka ingen är framstående; men alla fordra olika grimering, olika klädsel, och olika utförande! Kanske skulle de då inte se ned så förnämt på de stackars landsortsaktörerna som bära yrkets hela tunga, utan att få njuta något af dess behag!

Men hvad säger jag? Icke njuta något af dess behag! Ack jo, det låg dock ett stort behag i detta resande från ort till ort, från stad till stad. Att vara tjugutvå år, och sin egen herre på skjutskärren, så länge penningarne räckte! Att sitta der fri och oberoende i den herrliga sommarmorgonen och blicka ned från den ofjädrade stolen öfver sjö och land, öfver leende dal och blånande höjd, medan den trinda bondhästen nystade af framåt på den slingrande landsvägen, och skjutspojken sjöng sina mer eller mindre lustiga visor för 'herra' som 'var så gemena åf sig så de ville höra dom?' Det var dock något, detta! Lätt om hjertat och lätt om bröstfickan var man, god aptit och godt samvete hjälptes åt att göra gästgifvarens enkla frukost till en lukullisk måltid, och när qvällen kom, tog man sig en lur mot skjutspojkens axel, som om man hade legat på ejderdun!

Och de små, vänliga städerna sedan, der anspråken den tiden voro så ringa, och der ett hyggligt bemötande

alltid var att påräkna. Jernvägarne hade då ännu inte spridit civilisationens nyaste välsignelser till de små samhällena, och kungliga teaterns artister hade då ännu inte skämt bort affären för landsortsaktörerna. Konstresorna voro den tiden ännu inte på modet — de kostade för mycket! Vi voro oinskränkta herrskare öfver landsorten, allt 'från Ystad till Haparanda', som Blanche sjunger i sitt 'resande teatersällskap', och voro vi endast något så när hyggliga menniskor, så mottogos vi med öppna armar. Betalade vi ordentligt vår hyra och vårt uppehälle, — något som inte alltid hade inträffat med de äldre sällskaperna, — så återverkade detta hyggliga förhållande på vår offentliga verksamhet, och 'den hyggliga ungkarlen' blef därför ofta ansedd för en god aktör, som både inropades och applåderades af de tacksamma stadsborna.

En vacker försommarqväll 1851 kom jag på detta sätt färdande in till den lilla, förtjusande belägna staden Karlshamn. Vi voro den gången fyra i sällskap, och hade på morgonen farit ifrån Karlskrona, stannat en timma i Ronneby för att bese vattenfallet och 'Snäckebacken', och sedan fortsatt vägen genom den ståtliga, än storartade, än leende engelska park som kallas Blekinge. Som det var första gången vårt sällskap besökte denna stad, kände man naturligtvis inte till våra 'kontanta' egenskaper, och som ett mindre 'kontant' sällskap några månader förut gästade staden, hade vi i förstone litet svårt att få rum. Vi togo därför till en början in på gästgifvaregården, der pigan, som öppnade dörren för oss, såg på oss med hälften föraktlig, hälften nyfiken blick — hon var för öfrigt en rätt vacker flicka, som nästan alla unga flickor i den staden, — och sade något tvekande;

"Hvad ä' herrarne för ena annars?..."

"Vi tillhöra Oscar Anderssons teatersällskap!" svarade den äldste i laget, en deciderad tragiker, med sin allra djupaste grafstämman.

"Jaså, ä' herrarne kom'ianter?" frågade flickan, och nyfikenheten tycktes nu gifva rum för endast den första af de sinnesförfattningar jag nyss omtalade; "då lär herrarne allt få svårt att få rum... för di andra som va' här i våras di för utan te' betala."

"Ja, men vi brukar alltid betala innan vi fara," försäkrade komikern lugnt, och ville ta' flickan om lifvet, hvilket inbringade ett dugtigt slag på fingrarne.

“Vet du inte något ställe, der det kan finnas ett eller två rum för godt pris, min flicka?” frågade jag.

“Ja, herrarne få väl höra sig om i stan!” svarade flickan, “hos fiskalns finns det då, det vet jag... för han tog ut sitt, han... och så lär det ska’ finnas ett rum hos skolmamselln också, hörde jag di sa’ i går.”

“Nå hvar bor hon då?”

“Hon bor på Vester, hon.”

“Nå, men hvar är det då?”

“Hå kors, han måtte väl känna te’ väderstreckena, vet jag! Det är te’ vester, det, vet jag.”

Och dermed gick flickan sin väg, inom sig säkert beklagande vår stora okunnighet. Ty i Karlshamn, som är en sjöstad, och der alla människor äro sjöfarande, har man ingen annan benämning på stadsdelarne, i dagligt tal, än efter väderstrecken. Morgonen derpå drogo vi ut på olika vägar, för att skaffa oss tak öfver hufvudet. Tragikern och komikern följdes åt till fiskalen, och jag tog ensam vägen åt vester, ledsagad af en liten barfotad pojke som för tre skilling åtagit sig att visa mig till ‘skolmamselln’. Den fjerde i förbundet hade redan fått sig ett rum i teaterhuset. Som han hade reqvisita och affischering om hand, så passade det mycket bra.

“Är hon ung, skolmamselln?” frågade jag min vägvisare som halfsprang förut, och oupphörligt vände på hufvudet för att med blandad fruktan, vördnad och nyfikenhet betrakta ‘komi’anten’, som han kallade mig.

“Ocken, den gamla eller den unga?” svarade pojken.

“Jaså, finns det två?” sade jag.

“Jaa, di ä’ fäll tre, tänker jag,” svarade pojken, fast den ena ä’ då inte mamsell, ho’ inte.”

“Jaså, hvad ä’ hon för slag då?”

“Jo, ho’ ska’ fäll vara fru, ho’ fast ho’ ligger då te sängs, och di säger att ho’ ska’ vara liksom så der fjoskig af sig, för ho’ lär inte ha’ något vett, säger di.”

“Hvad säger du? Är hon tokig?” frågade jag och stannade; ty jag började känna lusten efter en sådan boplatz förgå mig.

“Ne-*ej*!” svarade gossen långdraget, “inte ä’ ho’ tokig inte, ho’ ä’ bara litet från vettet emellanåt, säger di! För ho’ lär ha’ läst för mycket, säger di!”

“Romaner?” frågade jag.

“Hvad ä’ det?” utbrast pojken gapande, “ä’ det Guds ord, det? För di säger att det är det, som hon har blifvit fjoskig åf.”

“Nå, men mamsellerna då, är det hennes döttrar?”

“Ja, di ska’ fäll vara det, efter som ho’ ä’ mor åt dom, så. Men si det ä’ bara den äldsta som ä’ skolmamsell, för den yngsta ho’ ä’ inte skolmamsell, inte.

“Hvad är hon då?”

“Ho’ ä’ så okristligt vacker, så ho’ ä’ riktigt som en prinsessa.”

“Åh fan!”

“Ja då, det säger alla officera som ligga nere vid hamna med kanonbåtarna. Di går rakt åf som om di gick på stora patrulleringar utanför der, och när jag reste kägg-lor åt dom i söndags på värdshuset, så talte de om att ho’ inte lär ha’ make te’ sig i sjelfvaste Stockholm, det sa’ de.”

“Nå, ä’ vi inte snart framme än?”

“Jo, nu ä’ det, bara vi kommer om hörnet.” Jag tog ut stegen så mycket jag kunde. Den sista nyheten hade väckt mitt intresse. En vacker flicka utöfvar alltid en stor dragningskraft vid den lyckliga ålder som jag då innehade, äfven om hon till all olycka skulle vara utrustad med en galen mor.

Snart voro vi framme vid gården, som låg på en smal bakgata, alldeles inbäddad bland lummiga träd; ty Karlshamn är rikt på trädgårdar. Det var ett litet skärt envåningshus med vindskupor, och grönmålade fönsterluckor, samt en port af samma färg som huset, på ett temligen högt plank af obestämd färg. Vid ena gäveln satt en grönmålad starsturka på en hög stång — sådana finnas vid hvarje hus i den lilla staden, — och starpappa satt just på sin pinne utanför stunkan och roade sig med att, bland åtskilligt morgonqvitter, härma en katt, som gick och spånslog på planket, emellanåt kastande en och annan snedblick på staren, som om han velat säga: “hade jag dig på planket i stället, så skulle jag ge dig för att härmas, jag!”

Vi gingo in på gården. Der kråmade sig en grann tupp bland åtskilliga hönor och kycklingar och en stor hvit anka stod på ett ben midt i en liten vattenpöl i ena hörnet af gården och tittade mycket djupsinnigt uppåt

starstunkan till, säkerligen filosoferande öfver hur det kunde finnas fåglar som föredraga att sitta på en pinne uppe i luften, då det fanns en vattenpöl på gården. På ena sidan var gården afstängd af ett grönt och hvitt staket, och der innanför var trädgården med sina sandade gångar, sina fruktträd och blomsterrabatter, och längst bort ett litet lusthus omgifvet af blommande syrener.

Alltsammans såg i hög grad inbjudande och treffligt ut, och det låg något fridfullt öfver både djur och ting: med ett ord, man kände att här skulle man kunna trifvas, om man vore lycklig nog att kunna få hyra ett rum.

8.

Sedan pojken blifvit vederbörligen betald med sex skilling i stället för tre, hvilket gjorde att han i glädjen stupade kullerbytta öfver en hönsho på köpet, gick jag in i förstugan som åt gården hade en liten utbyggnad med grönmålade säten på ömse sidor. Jag gick dervid förbi ett fönster, med nedfäld, randig rullgardin, och i förbigående hörde jag ett enförmigt, brummande ljud, som från en aflägsen bikupa; eller från en person som med nunnande ljud och tanklöst och utan uppehåll läser något af gammal vana. Jag fäste mig likväl inte vidare dervid, utan fortsatte vägen in i förstugan.

Jag bultade på den första dörr jag fick tag uti, och efter ett ögonblick öppnades den af en ung, vacker flicka om fjorton eller femton år, men lång, ståtlig och som det tycktes fullkomligt utbildad, trots sin ungdom.

Hon såg litet förlägen ut, men hemtade sig snart, och frågade efter några ögonblick med klar och välljudande stämma:

“Hvem är det som sökes?”

“Förlåt, men jag skulle fråga om här finnes något rum att få hyra. Man har visat mig hit ifrån gästgifvaregården . . . och . . .”

“Var så god och stig in,” svarade flickan, “jag skall genast säga till min syster.”

Och i det hon drog sig tillbaka, trädde jag in i ett litet nätt rum med perlfärgade möbler, och fönster åt gatan. Hvita, vackra gardiner hängde för fönstret, och allt såg i hög grad städadt och fint ut. Den unga flickan anvisade mig plats i soffan, och gick hastigt in i ett inre rum, sedan hon likväl först i dörren passat på att med en hastig blick mönstra mig från hufvud till fot, och från fot till hufvud. Mönstringen tycktes inte ha' utfallit till min fördel, ty hon gjorde en liten trotsig, halft ironisk, halft skälmaktig min, som klädde henne förträffligt, men som kunde öfversättas med: "den der ser då inte mycket behaglig ut!"

"Det var tusan till vacker flicka!" tänkte jag der jag satt; "jag kan undra om systemen ser lika bra ut. Då kan här bli en ganska trefflig bostad... bara det nu inte blir för dyrt! Jag kan undra om det är det här rummet, eller om det är uppe på vinden?"

Just som jag funderade som bäst på detta, öppnades inre dörren på nytt, och ett ungt fruntimmer trädde in i rummet. Hon var mycket blek och såg lidande och aftärd ut; men hade ett par stora, underbart vackra, djupblå ögon, som nästan förklarade det annars temligen fula och intetsägande ansigtet, der till på köpet syntes djupgående spår efter kopporna. Det var isynnerhet på kinderna som de hade grasserat värst och efterlemnadt djupa gropar; pannan deremot var slät och bländande hvit, samt hög och tankfull, och ett yppigt, mörkt hår ringlade sig behagfullt omkring den.

Jag steg upp och bugade mig.

"Min herre önskar se på ett rum som jag har att hyra ut?" frågade hon med mild och välljudande stämma.

"Ja, jag skulle önska det! Jag är anställd vid teatersällskapet som kommit hit för att stanna här en månad eller så, — och om det inte är för dyrt..."

"Åh, priset blir vi nog ense om, i fall rummet anstår er... vill ni kanske följa med mig, så skall jag visa er det. Det är uppe i vindsvåningen, på sjelfva gafveln, och har ett fönster åt trädgården, och en vindskupa ut åt gatan."

"Ja, jag tackar... om jag får lof att se på det... ifall jag inte besvärar för mycket!"

"Det är alls inte något besvär!"

Och hon öppnade dörren, samt gick framför mig ut i förstugan, der hon stannade vid en liten brant trätrappa, och genom en artig rörelse med handen, bad mig att stiga upp förut.

Rummet var ganska treffligt, och mycket ljust, genom det åt trädgården vettande fönstret, och när jag fått höra priset, som var tio riksdaler i månaden, med kaffe, så bestämde jag mig genast för att ta' det.

"Om ni tillåter," sade jag, "så går jag efter mina saker och installerar mig med det samma. Och så ber jag att få betala halfva hyran i förskott."

"Åh, det behöfs visst inte!"

"Jo, det är ju inte mera än hvad som bör vara. Ni känner mig ju inte, och jag har hört att teaterfolk i allmänhet inte ä' serdeles väl anskrifna här i staden."

"Det har jag inte någon erfarenhet af," svarade hon med ett fint leende, "men efter ni nödvändigt vill, så gerna för mig. Är det annars ingenting i möbleringen som ni vill ha' ändradt?"

"Nej, inte alls. Bordet kan ju slås upp?"

"Ja."

"Då är det bra... ty jag har att skrifva ibland, och behöfver då litet mera plats. Men ännu en fråga, är det tillåtet att få vara i trädgården?"

"Ja, mycket gerna! Ni kan till och med mycket väl få sitta inne i lusthuset och skrifva, om ni tycker att det är roligare! Vi ä' sjelfva sällan der, annat än om söndagarne. För öfrigt hoppas jag att mina skolbarn inte ska' störa er allt för mycket, ty skolrummen ligga på andra sidan om förstugan."

"Om jag också skulle höra af dem litet, så generar det mig inte alls. Om en halftimme är jag således tillbaka med min kappsäck, och..."

"Vill ni kanske att vår flicka skall följa med er och hemta den på gästgifvaregården?"

"Nej; jag tackar... det finns alltid en pojke att få... den är dessutom inte serdeles stor, och inte är den tung heller! Men en sak till... det händer ibland att några af kamraterna komma upp till mig då vi ä' lediga någon qväll... och då blir det kanske litet sång, ty vi ha' en ganska god kvartett inom sällskapet... stör det er, så var så god och säg det utan krus."

“Nej inte det ringaste! De dröja väl inte qvar allt för länge?” frågade hon leende, efter ett litet uppehåll.

“Nej, vi sluta alltid klockan tio sednast.”

“I så fall, skall det bli oss ett nöje att höra litet sång ibland... Vore inte min mor sjuk så skulle jag inte sätta i fråga någon tid, men nu måste jag det.

“Är er mor mycket sjuk, och har hon varit det länge?”

“Det är nu på fjärde året som hon ligger lam och tidsals nästan sinnesrubbad,” svarade hon hastigt, “men för-låt, jag måste nu in till mina barn! Och med en lätt bugning försvann hon genom den förr omtalade dörren, och jag begaf mig tankfull nedåt gatan för att hemta mina saker, bestående af en liten mager kappsäck och ett blått hattfödral, litet skadadt i ena kanten.

När jag kom utom porten vände jag mig om för att titta uppåt fönstret till det rum som jag skulle komma att bebo, och jag såg då den yngre system som satt vid ett af fönstren på nedra botten, som det tycktes mycket ifrigt sysselsatt med att läsa i en bok, ty hon tittade inte upp när jag gick förbi, och det fastän jag mycket artigt tog af hatten för henne.

När jag kom till hörnet der jag skulle vika af, såg jag en ung sjöofficer som stod tätt invid ett plank på andra sidan af tvärgatan, rökande sin cigarr, och med blicken oafvändt fästad på det lilla skära huset, som han kunde se just till och med det fönster der den unga, vackra flickan satt och läste. Det var en lång, ståtlig ung man, med ett vackert och intelligent utseende, och den treffiga sjöuniformen klädde honom utmärkt väl.

“Aha!” tänkte jag, “man skall få se att här är någon liten kurtis å bane! Jo jo, der det finns en vacker flicka i grannskapet, der kan man då ge’ sig tusan på att det också finns en militär! Hittills har ni varit högsta hönsen i korgen, men nu ha’ vi kommit till stan, och nu skall de bli annat af!”

Och dermed mönstrade jag den unge sjömannen med en utmanande blick, som han besvarade dermed att han kastade cigarrstumpen på gatan, och gnolade på en glad sjömansvisa, i det han slog upp rocken och visade en hvit väst prydd af en vacker klockkedja, samt med öfvermodig min strök sina engelska polissonger, som om han velat säga:

“Hvart vill du, din lilla stackare, ta’ vägen, om jag kastar mig in i elden med min vackra uniform och mina lysande löjtnants-epåletter? Landkrabba!”

“Sjöbjörn!” tänkte jag, i det jag gick ned åt gästgifvargården.

9.

När jag kom tillbaka dit, träffade jag den förr omtalade pigan uppe i mitt rum, der hon som bäst höll på att städa.

“Se så der, ja!” sade jag när jag väl kom inom dörren, “nu flyttar jag till skolmamseln!”

“Nå det var då för väl att di stackrarne fick någon förtjenst,” menade pigan, “det kunde de väl behöfva!”

“Hur så då?” frågade jag, “är det smått för dem?”

“Ja, inte kan det väl vara för fett!” menade pigan, i det hon med halft föraktlig min slängde dammet af den lilla byrån, “hon har inte många som läser der, för föräldrarne vill inte skicka sina barn dit, derför att modren är tokig... och så har hon så många patraskbarn och det gör att di bättre inte vill ha’ dit sina.”

“Jaså, är man så förnäm här i staden?”

“Det kan väl ingen undra på, vet jag? Och hade inte borgmästarn varit, så hade di väl blifvit af med gården med när morbrodern dog härom året... men den fick de då behålla, gudbevars!”

Hvad heter skolmamseln? “frågade jag med en viss oro; ty ett minne började vakna hos mig, och som det var litet yrvaket, kunde jag strax inte reda mina intryck.

“Kors, hon heter mamsell Qvist!” svarade pigan så förvånad, som om hon trott att hela världen ovilkorligen skulle ha’ ögonen fästade på staden Karlshamn, och känna namnen på dess innebyggare.

“Qvist! och hur länge har hon varit här?”

“Ja, ge’ mig si! Jo, det var tre år i julas sen hon, den äldsta kom hit! För si modren och den yngsta var här förut di, hos morbrodern som var ogift, men så dog han,

och då blef modren liksom värre vurmig. för läsvurmen hade hon då förut och det ackurat ändå. Och då skicka di efter den här, och en faslig snäll människa lär ho' vara . . . för i förårs så fick en utaf barnungarne kopporna . . . det var en timmermanspojke . . . och hon gick dit och såg om'en, fast både doktorn och alla människor förbjöd henne, och smittad blef hon förstås, och di trodde rakt att det skulle bli' slut med'na, men kom sig gjorde hon, fast nu ser hon ut, stackare, som de skulle ha' tröskat ärter i syna på'na!"

Pigan hade troligtvis fortsatt ännu, om jag inte helt hastigt tagit både kappsäck och hattfodral och gifvit mig af utför trappan. På gården fick jag tag i en pojke som fick bära kappsäcken på hufvudet och hattfodralet i handen, och så bar det af till mitt nya logis.

"Det var således hon!" tänkte jag för mig sjelf under vägen: "Alltid samma goda, uppoffrande varelse, och alltid med olyckan och bekymret i spåren efter sig! . . . Hur eget är det inte med somliga människor! De synas enkom ämnade att uppoffra sig för andra, det är som om hela världens elände gäfvé genljud i deras själ, och hindrade dem från att blifva egoister som vi andra! Stackars Emelie! Det var hon som skulle vara sorgebarnet i familjen, och nu är det hon som uppehåller alltsammans! Och denna mor som aldrig älskat, alltid häcklat sitt barn . . . erkänner hon henne nu? Och system, Guds engeln, den vackra; den som fick all ömheten så fullt att ingenting fanns kvar för den andra, belönar hon henne med kärlek, med tacksamhet? Det är det jag skall se, och om så inte är, så må de akta sig! . . . Jag skall skipa rättvisa emellan dem, det kunna de lita på!"

Under dessa och liknande tankar kom jag snart fram till det lilla huset, i hvars port jag nu möttes af en glad och jublande barnskara, som just hade sitt frukostlof. Det var verkligen 'pastraskbarn', som pigan så aristokratiskt uttryckte sig, men fastän de flesta voro barfotade, voro de dock alla rena och snygga, och glada som lärkor. De satte af utåt gatan i full fart med skratt och stoj och jubel, som om deras fäder varit millionärer, och de sjelfva arfvingar till all jordens lycka.

Inkommen på gården, mottogs jag af den ståtliga tuppen med ett högljudt galande, som om han velat helsa mig välkommen. En ung tjenstflicka med det mest hygg-

liga utseende tog emot mig, och följde mig upp till mitt rum, der en qvast af doftande, friska syrener stod på bordet i en vas, och der friskt enris var strödt på stenarne vid kakelugnen.

Sedan jag betalt pojken, och fått mina saker insatta i rummet, bad jag pigan gå ned och fråga om jag finge stiga ned till mamsell nu och betala förskottet på hyran, emedan jag sedan skulle på repetition på teatern.

Om ett ögonblick kom hon upp igen, och sade att mamsell nu hade tid en stund, emedan barnen hade frukostlof, och att jag vore välkommen om jag ville stiga ned.

Jag lät inte säga mig detta två gånger, utan skyndade utför trappan som en galning, medan den förvånade flickan såg efter mig, som om hon misstänkt att den nye hyresgästen inte haft alla skrufvar i behåll.

Inkommen i samma lilla rum der jag nyss förut varit, fann jag der Emelie före mig. Hon satt vid fönstret och gjorde några skriftliga anteckningar i en bok. Hur väl kände jag inte nu igen henne, trots koppärren! Det var samma veka, något sjukliga gestalt, och samma djupblåa ögon; jag kunde inte begripa hvar jag nyss hade mina ögon, som inte genast sett att det var hon.

Men jag var så förlägen, att jag stannade strax innanför dörren, till dess hon med ett artigt leende steg upp och bad mig taga plats i soffan.

“Här får jag lof att lemna hälften af hyran,” stammade jag, “och ... och ...”

“Jag tackar så mycket, men det är ju alldeles öfverflödigt!” hon tog emot penningarne och lade dem i den förut omtalade boken; “men jag har ännu inte hört min nye hyresgäst namn. Mitt namn är Emelie Qvist, fast man i allmänhet här i huset kallar mig bara mamsell Emelie, och det hoppas jag att ni också skall göra, när vi litet närmare lära känna hvarandra.

“Vi känna hvarandra!” sade jag, med en rörelse som jag inte kunde beherrska.

“Hvad vill det säga?” frågade hon förvånad.

Jag sade henne mitt namn, och en stråle af glad öfverraskning flög öfver hennes ansigte.

“Huru? Skulle det vara möjligt? Ni skulle vara den unge gossen som ... Åh min Gud, hvad ni har förändradt er ... men ja, nu ser jag! det är verkligen ni!”

“Ja, mamsell Emelie! det är jag, och jag kan inte beskrifva för er huru glad jag är öfver den slump som fört mig hit!”

“Det är ingen slump!” utbrast hon i det hon fattade mina händer, “det är försynens vilja att vi åter skulle träffas! Agnes, Agnes! kom ut, så skall du få träffa en gammal bekant!”

“Nej, ropa inte på Agnes,” bad jag, i det jag tänkte på blicken, som hon gaf mig, när hon gick ut, “det är inte så alldeles säkert, att hon också vill känna igen mig!”

“Hvad säger ni?” utbrast Emelie, men hann icke längre då dörren öppnades, och Agnes inträdde med en mycket förvånad och temligen förströdd min.

“Hvad vill du mig, Emelie? Är det någon olycka som har händt, efter som du ropade så häftigt?”

“Olycka? Jag sade ju att du skulle få råka en gammal bekant.”

“Jaså, det hörde jag inte!”

“Se här! Känner du inte igen honom?” Och Emelie visade på mig.

“Jo visst, det är den herrn, som nyss var här och frågade efter rum,” svarade den lilla mycket kallt och med en min af gammalt fruntimmer, som är mycket vanlig vid hennes ålder, men som i allmänhet klär mycket illa.

“Ja, det är sannt,” svarade systemen leende; “men inte nog med det, det är också den der gossön som hade skuggspelet.”

“Och som fick örflen,” interfolierade jag med en bugning, i det jag räckte fram min hand, som hon inte tog.

“Jaså, är det herrn? Nå det var rätt roligt att få det nöjet; man kan verkligen säga, att det är en rätt egen slump som oupphörligt gör att vi träffas. Och nu är herrn vid teatern?”

“Ja, mamsell Agnes, jag spelar fortfarande skuggspel, och nu är det kritiken som ger mig örfilar. Er lilla trinda hand smakade mig bättre, det kan jag försäkra er, och det är nu som då — de gubbarne som äro bäst klippta, dem har jag inte gjort sjelf, de äro kopior efter andra.”

“Men det måtte ändå vara bra roligt att vara vid teatern, eller hur?” frågade hon sedan hon satt sig bredvid systemen i soffan, och jag tagit plats på en stol bredvid Emelie.

“Ahja, det har sina stora behag och sina stora obehag. Det värsta af allt är, att ju längre man kommer på banan, desto törnigare blir vägen, och desto svårare förefaller det en. I början tycker man att allting är bara lek; men man har inte gått särdeles långt förr än man märker, att det är det allra djupaste allvar.”

“Kors, så har jag aldrig föreställt mig det!” utropade Agnes, “jag trodde att det var som på sällskapsspektaklerna, jag.”

“Ähja, det är många som anse det så också!” svarade jag, “om till fromma för konsten, ska’ vi lemna derhän. Det värsta af allt är, när direktörerna sjelfva anse sig arrangera sällskapsspektakler — och jag känner sådana.”

“Hör, säg mig,” utropade Agnes, “en teaterdirektör måste vara en utmärkt kunnig och bildad man? Är det inte alldeles nödvändigt, det?”

“Jo, nog borde det vara så,” svarade jag skrattande, “men inte är det så alltid. Nu för tiden brukar man merändels ge sig till teaterdirektör, när man inte duger till något annat, och i samma ögonblick som man är det, så duger man till allt. Men nu får jag lof att gå till teatern, vi ha repetition till första spektaklet i morgon, och kommer inte jag, så går det på tok med alltsammans.”

“Gudbevars! Är ni en så vigtig person?” frågade lilla Agnes med något spotsk ton.

“Ja, för morgondagen är jag den vigtigaste personen vid hela truppen, ty jag är sufflör!” svarade jag, i det jag steg upp för att gå.

“Glöm inte bort oss!” sade Agnes förnämt, i det hon räckte mig fingerspetsarne af högra handen.

“Kom när som helst; ni är alltid välkommen!” sade Emelie, som hittills sutit tyst, och som nu räckte mig begge sina händer och tryckte mina med värme. “Det är så kärt att få se en barndomsbekant, och vi ha så mycket gammalt och nytt att språka om. I morgon är det onsdag, och jag är då ledig på eftermiddagen; vi dricka då kaffe i trädgården, och barndomsvännen är bjuden. Ni kommer ju?”

“Om jag kommer?” utbrast jag, förtjust öfver bjudningen. “Kan Emelie fråga det?”

“Det var rätt,” sade hon småleend, “Emelie! Så skulle det vara! Det påminner mig om det gamla.” Och dermed

bugade jag mig och gick. Agnes hade redan förut gått in i det inre rummet, och när Emilie följde mig till dörren, sade hon:

“Bli inte ond på Agnes! Hon är nu vid den ålder, då ingenting är så tråkigt som att bli påmind om att man varit liten. När den första blygheten går öfver, blir hon nog densamma som förut, ty hennes hjerta är godt och varmt, om också hufvudet ännu är litet oredigt! Adjö, glöm inte: klockan fyra i morgon eftermiddag!”

10.

Morgonen derpå, när flickan kom upp med mitt kaffe, helsade hon ifrån mamsell Emelie och bad mig stiga ner, när jag blefve i ordning, ty hon ville tala vid mig. Undrande på hvad hon kunde vilja, men inom mig glad öfver budet, skyndade jag att klä mig, och innan klockan slagit nio, var jag redan nere i det lilla rummet på nedra botten.

“God morgon,” helsade mig Emelie, i det hon räckte mig sin hand och försökte att småle; men det småleendet blef mer än skäligt matt, och jag märkte att hon såg orolig och bekymrad ut. “Har ni sofvit godt första natten på nya stället?”

“Ja, förträffligt! Jag vaknade inte förr än flickan kom upp med kaffet. Men hur är det med er sjelf?”

“Ahjo, mycket bra... jag är bara litet orolig. Det är för Agnes' skull... hon är intet riktigt frisk i dag!”

“Nå, men det kan väl inte vara något färligt! Hon var ju alldeles rask i går.”

“Ja, men hon var på eftermiddagen bortbjuden till en familj i staden, der det finns ett par unga döttrar, hennes lek- och skolkamrater från förr. Och på qvällen gjorde de en liten segeltur utåt sjön, och jag fruktar att hon har förkylt sig. För när hon kom hem i går afton, så var hon tankspridd och orolig, och hon har sofvit illa i natt.”

“Nå, men behöfver det just därför vara någon förkylning?”

“Ja, hvad skulle det annars vara?”

“Kors, man vet ju hurudana unga flickor ä’! Kanske någon liten förtret eller motgång eller något sådant. Vet Emelie om det var stort sällskap med?”

“Nej, jag har icke frågat henne ännu. Nu sofver hon och i går afton var det omöjligt att få ett ord af henne, om man också hade velat betala det med guld.”

“Jag frågar så bara därför att jag i går afton hörde af ett par unga officerare, att några af deras kamrater hade bjudit en köpmansfamilj i staden ut på segling, och jag tänkte möjligtvis, att det var den familjen som Agnes umgås i.”

“Ja, det är verkligen en köpmansfamilj; men jag tycker att Agnes borde ha sagt mig... Nå, jag får nog veta det sedan. Hvad jag ville säga er, är att min mor, som i dag är bättre och redigare än vanligt, fick höra af mig att ni var här, och hon vill så gerna träffa er.”

“Vill hon?”

“Ja, och fast det inte kan vara behagligt för er att se och tala vid en sängliggande sjukling, så ville jag ändå be er att titta in till henne.”

“Mycket gerna! Men säg mig en sak: är hon verkligen vurmig, eller är det bara en vanlig sjukdom?”

“Nej gudnås, hon är tidtals nästan alldeles vanskinnig. Hon har blifvit det genom läseri. Ni påminner er säkert den der pastorn, som för länge sedan, då ni var hos oss i Stockholm, plägade besöka min mor? Det är honom hon har att tacka för denna olycka. Gud vet hvad han hade intalat min stackars mor, men när han sedan ett par år efteråt fick pastorat hit nedåt, så fortsatte han med sina besök, och när han slutligen gifte sig med en rik flicka här ifrån staden, som han också gjort till läzerska, så blef min mor alltmera dyster och grubblande, till dess det slutligen bröt ut i full galenskap vid min morbrors död, och när det blef konkurs efter honom. Jag hade då en god plats hos mamsell Bratt, der jag hade blifvit första lärarinna.”

“Och den platsen lemnade ni genast för att skynda hit till er mor?”

“Ja, naturligtvis! Hon var ju sjuk och hjälplös, och Agnes hade hvarken huld eller skydd. Kunde jag väl handla annorlunda?”

“Nej, Emelie! *Ni* kunde inte handla annorlunda!”

“Ingen dotter hade kunnat det!”

“Ja, det blir nu en annan fråga. Och nu är det i stället ni, som är mor både för den unga och den gamla? Ni, sorgebarnet i huset! Jojo, så går det!”

“Ni får inte tala så der, om vi förtfarande ska' vara goda vänner. Hade jag inte varit förbisedd i min barn-dom, så Gud vet hvad det blifvit af mig. Men se så, gå nu in till henne en stund, jag får lof att se hur det är med Agnes, och sedan komma mina små.”

“För dem är ni också en mor, har jag hört sägas!” sade jag i det jag fattade hennes hand.

“Det är inte sannt. För dem är jag endast skol-lärarinna!”

“Såå? Men de der märkena säga annat!” svarade jag i det jag visade på de djupa koppärren på hennes kinder.

“Nu har ni hört på något stadsqvaller!” sade Emelie i det en djup rodnad spred sig öfver hennes panna och hals, medan de ärriga kinderna voro lika bleka som förut, “Gud ville bara straffa mig, för det jag grämde mig öfver att jag inte var vacker, han gjorde mig ännu fulare; men han gjorde mig också ödmjukare än förut.”

Med en vänlig nick skyndade hon ut, i det hon tillsade den inträdande pigan att visa mig vägen in till frun. Flickan såg högst förvånad ut, men hemtade sig likväl snart och bad mig följa sig, i det hon öppnade dörren och gick ut i förstugan. Jag följde med och sedan vi bakom trappan kommit in i ett prång af förstugan, öppnade hon en nästan under sjelfva trappuppgången belägen dörr och bad mig stiga in. Jag gjorde så, och en instängd sjukrums-lukt slog mig i näsan, i det jag tog ett par steg i det alldeles skumma rummet.

“Frun!” sade flickan halfhögt och som det tycktes rädd, “det är den nya herrn oppe på rummet som vill tala med frun.”

“Jaså, kom fram till sängen,” hördes en matt och stö-nande stämma längs inifrån rummet, och sedan jag nu blifvit van vid den starka skymningen derinne, upptäckte jag på långväggen midt emot fönstret en säng och i den ett mörkt hufvud med oredigt hår och ett par magra händer, som oroligt nappade i sängtäcket.

“Hur står det till, kära fru Qvist?” frågade jag dunt nog, i det jag gick fram till den sjuka. Pigan hade redan satt af ut igen, som om hon fått ett skott efter sig.

“Har ni sett honom?” frågade den sjuka, som plötsligen reste sig upp i sängen och stirrade på mig med vilda blickar, i det hon strök sitt tofviga hår bakåt öronen, “har ni sett den skurken, den gudsförnekaren . . . den Belialsmannen?”

“Hvem menar ni?” frågade jag och började känna mig hemsk till mods.

“Hvem jag menar? Ha ha ha! Hvem skulle jag mena om inte honom, som bedragit mig? Honom, som kom med Guds ord på läpparne och djefvulens verk i hjertat? Vet ni af att han har gift sig . . . och ändå hade han lofvat mig . . . men vänta! Jag blir snart frisk, och då skall jag rycka englaskruden af den skrymtaren! . . . Tror ni på Gud?” frågade hon plötsligt, i det hon lade sig tillbaka på hufvudkudden.

“Ja, hvarför skulle jag inte tro på Gud?” frågade jag tillbaka.

“Hvarför inte? Derför att det inte finns någon Gud. Har inte jag läst och bedt och gråtit och sprungit i kyrkan och på bibelförklaringar, och har jag ändå fått någon säkerhet på att han finns? Ligger jag inte här sjuk och eländig, jag, som är väckt, då så många syndare gå omkring och frossa i rikedom och njutningar? Nej, säger jag, det finns ingen Gud . . . det har aldrig funnits någon Gud!”

Och för hvarje gång hon upprepade detta, slog hon med knytnäfvarne i sängen ofvanför sitt hufvud och skratade vildt. Jag blef helt och hållet förlamad af bestörtning, och när jag hade fått tillbaka så mycken sans att jag kunde röra mig, ämnade jag just bege mig af ut, då dörren i detsamma öppnades och Emelie inträdde.

“Hvad i Guds namn är det? Mamma, mamma, var då lugn!” ropade hon i det hon skyndade sig fram till sängen, “mamma lofvade mig ju att vara stilla och snäll! Känner mamma inte igen vår barndomsvän, vår lekkamrat från förra tider? Mamma ville ju tala med honom, minns inte mamma det?”

“Hvad vill du här?” skrek den sjuka med stigande raseri, “spionerar du på mig? Är du rädd, att jag skall tala om, hur du behandlar din fattiga mor? Hvarför får

inte Agnes komma in till mig? Hvad? Missunnar du mig att få se den Guds engeln? Hör du, Agnes ska komma in... jag *vill* att Agnes genast ska komma in, hör du det?"

"Hon skall få komma in, bara mamma vill vara lugn och stilla... kom ihog att barnen äro här och att de kunna höra..."

"Hvad bryr jag mig om dina ungar? Har jag bedt dig dra hit alla tiggarringar i den här usla hålan, som man skall pinas till döds i? Min dotter skolmamsell! Jo, det är vackert! Men det är ett himlens straff, för att jag trodde på den falske profeten. Hör ni, ä' ni kvar ni som bor deroppe? Vet ni, hur dan dotter jag har? Vet ni att hon svälter mig? Vet ni att hon håller mig instängd här, att hon påstår att jag är galen... vet ni det?"

"Min fru!" utbrast jag med harm, i det jag omfattade den gråtande Emelie, som höll på att sjunka till golfvet af smärta och blygsel öfver sin mor, "blygs ni inte att vara så grymt orättvis mot er dotter?"

"Orättvis?" hänskrattade den sjuka, i det hon på nytt satte sig upp och fäktade med armarne i luften, "det är Gud som är orättvis, då han dömt mig att ligga så här och veta, att jag är en börda för mitt onaturliga barn! Men hon har alltid varit mitt sorgebarn... hon brås på sin far, som drog mig in i elände och fattigdom... och som jag aldrig kunde tåla! Och inte nog med det, hon har vänt Agnes' hjerta ifrån mig, hon låter mig ligga här ensam och öfvergifven... och hvem vet om inte... ja, det är säkert! Det är mycket säkert... hon var i komplott med den skurken, som narrade mig... det var därför, hon aldrig ville följa med i kyrkan... det var därför... det var därför!"

Och nu föll hon utmattad ner på hufvudkudden med slutna ögon som en döende. Emelie skyndade fram till sängen, torkade med sin näsduk svetten af hennes panna och satte sig på sängkanten, öm och medlidsam som en moder vid sitt sjuka barns bädd.

"Emelie, Emelie!" hviskade jag, "du har inte sagt allt hvad du lidit och lider!"

"Tyst, tyst!" sade hon i samma ton, "krisen är nu förbi. Gif mig luktflaskan derborta ifrån byrån! Stackars, stackars mamma! Hon var så lugn i morse och ville så gerna se dig." — Vi kallade hvarandra återigen

du, all ceremoni hade försvunnit inför det elände, som vi hade framför oss.

“Gå nu,” hviskade Emelie på nytt. “När hon vaknar upp igen, så är hon alldeles stilla och minns ingenting af hvad hon nyss sagt.

“Men, jag är så rädd att lemna dig allena här med henne; tänk om hon återigen...?”

“Tror du, att jag inte haft tid att vänja mig vid detta?” frågade Emelie med en blick, hvaruti låg bekännelsen om ett martyrskap så tungt, att jag rysande vände mig bort, i det jag tyckte att hela min egen barndom, som dock icke varit bland de gladaste, likväl kunde kallas endast en lek på rosor, mot den, som den stackars Emelie pröfvat. Som jag lade handen på dörrvredet, hörde jag en djup suck från sängen, det var den sjuka, som vaknade upp igen. Jag stannade ovillkorligt.

“Är det du?” hörde jag henne säga med alldeles förändrad ton. “Är det du, mitt välsignade barn, som sitter här hos mig... jag måtte ha sofvit... jag har drömt så stygt... nej, gå inte ifrån mig... du får inte gå, hör du, du får inte gå ifrån mig.”

“Jag ska’ inte gå!” sade Emelie mildt och smekande, “var lugn mamma lilla, jag ska’ stanna hos dig så länge du vill.”

“Hvad du är englagod!” sade den sjuka. “Och hvad jag är för en usel stackare, som så här förbittrar hela din ungdom! Men hvem är det, som står derborta vid dörren?”

“Det är min och Agnes’ barndomsvän, som jag talade med dig om, mamma lilla. Vill du helsa på honom?”

“Ja... ja... det var sant... jag mins så dåligt... kom hit, så får jag se... nej, jag kan inte känna igen er, men det är detsamma, jag vill ändå tacka er för att ni sökt upp min stackars Emelie... hon behöfver så väl någon tröst och någon glädje i sitt släpiga och glädjelösa lif. Hon är som en mor för både Agnes och mig. Och hvad är jag? Ack, jag är den uslaste synderska på hela jorden... jag är så svart, att inte hela hafvets vatten kan rentvätta min själ... jag är en förtappad, olycklig, förlorad varelse, som gjort hela lifvet till en skam och plåga för de mina!”

“Mamma, kära mamma!” utbrast Emelie, i det hon smekte henne som ett barn, “hur kan du säga så?”

“Jo jo... jag vet det mycket väl... jag är en förbannelse för mig och för de mina... Gud har tagit sin hand ifrån mig! Först var jag en oduglig maka, nu är jag en hjertlös mor... Ack, unge man, spegla er i mitt öde: Här ligger jag nu hjälplös och eländig, därför att Gud har tagit sin hand ifrån mig... och om inte Emelie vore, så skulle jag förgås i elände och förtviflan! Ni lär vara vid teatern... det är djefvulens bredaste väg; öfverge den, innan ni sjunker i förderfvet... öfverge den... öfverge den... ser ni inte, att den onde redan griper efter er med sina glödande klor? Akta er, akta er!”

Och dermed sjönk hon åter maktlös tillbaka på kudden, medan Emelie höljde täcket öfver henne och började gnola en stilla och melankolisk sång, nästan som en vaggvisa för ett gråtande barn. Den afbröts också ofta nog i början af den sjukas snyftningar, som dock kommo med allt längre uppehåll, till dess de slutligen tystnade helt och hållet.

“Se så,” sade Emelie med ett sorgset smålöje, i det hon sakta steg upp och kom fram till mig, som nästan andlös återtagit min förra plats vid dörren; “se så, nu sofver mitt stackars barn... låt oss nu gå, och inte ett ord till någon om hvad du här hört eller sett... lofvar du mig det?”

“Ja Emelie, det lofvar jag! För sådana hjeltedater, som dina, har verlden ingen lön; att yppa dem vore att vanhelga dem.”

11.

Agnes var verkligen sjuk på eftermiddagen, och kaffe-bjudningen blef instäld till lördagen. Jag hade under de följande dagarne mycket att göra vid teatern, och följden deraf var, att jag icke hade något tillfälle att tala med Emelie annat än i förbigående. Vid ett sådant tillfälle på fredagen sade hon mig, att Agnes var bättre och uppe igen, och att det verkligen varit en liten förkylning ifrån segelfärden, som varit orsaken till illamåendet. Hon under rättade mig på samma gång om, att jag till lördagen skulle

få göra bekantskap med de båda unga flickorna, med hvilka Agnes varit i sällskap — och kanske med ännu någon mera — sade hon med ett matt leende, som jag icke kunde undgå att lägga märke till.

Jag var därför mycket nyfiken på lördagseftermiddagen, och liksom alla andra eftermiddagar kom den slutligen. Sedan jag intagit min blygsamma middag på gästgifvaregården, der några af oss hade inackorderat oss, och der värden var så litet herre i huset, att han en dag, när vi kommo dit för att äta, hade krupit under en stor soffa för att få vara i säkerhet för sin kära hälfts bastanta näfvar, begaf jag mig i väg hemåt, inom mig funderande storliga på, hvilka bekantskaper jag nu skulle få göra. Ty det är icke det minst intressanta för en resande skådespelare, att med den ofta ombytta vistelseorten följer naturligtvis ombyte af människor, af bekantskaper och vänskapsförhållanden. Det är visserligen sant, att vänskapen på detta sätt blir litet ambulatorisk, men under tiden jemför man och studerar människorna, och har man anlag för skådespelarkonsten, så begagnar man sig sedan af 'vämnernas' egendomliga drag vid skapandet af sina roller.

När jag kom ned från mitt rum, der jag i största hast tagit på mig en ren krage och en amman väst, stod pigan redan i förstugan och väntade på mig och bad mig stiga ned i lusthuset, der mamsellerna redan hade installerat sig med sitt främmande. Inkommen i trädgården hörda jag redan på afstånd muntra skrattsalfvor, och samtalet var i full gång. Jag var alltid mycket förlägen i sällskap med unga flickor och stod därför en god stund tvekande utanför, i det jag med största djupsinnighet stälde mig att undersöka en Bellistorfva, hvars hvita blommor just höllo på att slå ut.

I detsamma kom Emelie ut från lusthuset och gick med en liten bricka i handen gången framåt för att skynda efter någon af förnödenheterna till kaffebordet.

"Se der är du ju redan," sade hon vänligt och gladt, "det var snällt af dig, att du kom så tidigt. Men hvarför stiger du inte in till flickorna?"

"Jag ville se på blommorna. Det är så vackert härute."

“Det är blommor derinne också,” sade hon leende, “och som artig kavaljer får du inte glömma bort de blommorna för de här. Gå in nu, så föreställer Agnes dig för sina vänner.”

“Tack Emelie... men om du tillåter, så väntar jag hellre här, tills du kommer igen.”

“Nej, det tillåter jag visst inte!” svarade hon, i det hon fattade min hand och utan krus ledde mig fram till lusthuset, sköt mig med skälmaktig brådska dit in, föreställde mig för de innevarande och skyndade skrattande bort igen.

Nu var jag således midt i elden, och jag kände mig till mods, som om jag skolat storma en fästning eller spela en ny rol, båda två mycket nervretande saker för den som är ovan. När jag ändtligen fick mod att se mig omkring, märkte jag, att det lilla lusthuset inneslöt Agnes, som var bländande vacker i en enkel ljus klädning, och två andra flickor i litet mera anspråksfulla toaletter, men vackra och behagliga äfven de. De tycktes båda två något äldre än Agnes, och man kunde se på dem, att de voro systrar, så lika voro de, fast den ena var blond och den andra temligen mörk. Jag gick slutligen fram till Agnes, helsade på henne, frågade hur det stod till, ... och skyndade mig att taga plats på en stol bredvid den lilla rottingssoffan, der hon och de båda andra flickorna suto. I början gick samtalen temligen trögt, men snart började den mörka flickan, som jag ansåg vara den äldsta af systrarna, att tala om första spektaklet, som utgjordes af det gudomliga ‘Klostret Castro’, och som jag dermed kom in på ett område, der jag var temligen hemma, kände jag mig strax mindre förlägen, och inom kort var pratet i full gång. Jag märkte dock, att alla tre flickorna under tiden kastade långtande och oroliga blickar åt dörren och genom den ut i trädgården, och i min enfald tänkte jag för mig sjelf: “Stackars barn, hvad de måtte vara kaffe-hungriga!”

Efter en stund kom Emelie tillbaka med en rågad korg med ‘småbröd’ och efter henne flickan med en rykande kaffe-panna; men de långtande blickarne fortforo som förut. Snart löstes likväl gåtan, i det grinden öppnades, och två sjöofficerare inträdde i trädgården.

“Der komma de!” ropade den ena af flickorna, den blonda.

“Jag trodde, att August inte fått permission.”

“Aha!” tänkte jag för mig sjelf, med en känsla af förargelse, ty jag hade i den ene redan igenkänt honom, som postade vid hörnet, och som dräpte mig med sin hvita väst och sin klockkedja; “aha, det var sådant kaffebröd som ni väntade på, små flickor!”

De båda unge männen inträdde, de presenterades för mig, och snart stod glädjen högt i tak, det vill säga bland de fem unga; ty Emelie och jag hade dragit oss tillbaka i ett hörn och talade om gamla tider. Inom kort var kaffet drucket, och de unga gingo ut för att se på trädgården. Emelie och jag stannade qvar derinne. Jag kände instinktmässigt, att det var det bästa jag kunde göra, ty fastän flickorna voro tre och de unga löjtnanterna endast två, så räckte de likväl fullkomligt till för dem alla. Hvad jag afundades dem i mitt hjerta. Hvad de voro ståtliga och vackra, och glada, och ogenerade sedan! Snart hade den ena af dem tagit de båda systrarna en under hvar arm, och hvita västen hade ensam tagit Agnes på sin del. Och der satt jag, dum och tafatt och otymplig, och hade till sällskap den fulaste af de fyra. Att hon var den snällaste af dem, det tänkte jag i det ögonblicket icke på.

“Hvad tänker du på?” frågade slutligen Emelie, liksom hon anat hvad som försiggick i mitt inre, “du ser så allvarsam ut.”

“Jag tänker på, huru olika allting delas här i världen!” svarade jag bittert.

“Huru så?”

“Hvarför ska’ somliga ha allt och andra intet?” fortsatte jag i samma ton.

“Finns det någon, som inte fått något?” sade Emelie mildt. “Det tror jag inte.”

“Ja, du har rätt Emelie, om inte annat så har han fått sorger och bekymmer och strider på sin del. De andra ha skönhet och glädje och lycka, de! På det sättet så väger det väl jemt.”

“Ja, på det sättet väger det jemt. Det finns inte något mörker, som inte har något grand af ljus, och intet menniskolif utan tillfredsställelse. Att det inte alltid ligger på ytan, är det något ondt i det? Och hvarför skall man

vara afundsam mot andra, därför att de synas bättre lottade? Tro mig, att vara nöjd är större rikedom än allt rikt och lysande i världen.“

“Det der låter mycket vackert; men det är inte alltid så lätt att åstadkomma. Det är inte alla som likna dig, Emelie!“

“Nej, och Gud ske lof för det,“ svarade hon med ett något vemodigt smålöje, “ty annars skulle världen vara bra fattig på skönhet! Men om också inte alla likna mig till det yttre, så vill jag likväl tro, att de flesta människor tänka och känna som jag och äro glada åt att kunna vara till nytta om också inte till ögonfägnad åt sina likar. Men låt oss nu inte tala om det. Se på Agnes och den unge sjömannen ... tycker du inte, att det är ett vackert par?“

“Jo visst, han har ju en präktig uniform, som sitter väl. Hvad behöfs det mer?“

“Han har mera än så,“ svarade Emelie varmt, i det hon lade sin hand på min arm; “han har ett ädelt och godt hjerta och en ren själ under den granna uniformen.“

“Ni fruntimmer tro alltid att militärer äro englar,“ sade jag förargad öfver loforden och i synnerhet öfver värman, med hvilken de utsades. “Det är lika omöjligt för er att inte öppna ert hjerta för en sådan der lysmask, som för blomman att inte öppna sin kalk för den granna fjäriln, som svärmar omkring henne för att få lägga maskäggt uti den.“

“Jag tror du blir poetisk bara utaf militärhat?“ sade hon skämtande och med en ton, som kom mig att litet ångra min häftighet, “men om jag nu talar om för dig, att den der unge mannen har en fattig mor, som han understöder genom sitt arbete, att han sjelf brutit sig fram under de mest tryckande förhållanden, och att han är allmänt aktad af både förmän och kamrater, hvad säger du då?“

“Gudbevars, med hvilken värme du tar hans försvar,“ yttrade jag litet försmädligt, egentligen för att dölja min skamfullhet; “man skulle kunna tro, att han vore mycket dyrbar för dig, kära Emelie.“

“Jag blir alltid varm, när jag hör att en människa dömer efter fördomar och inte efter egen pröfning af förhållandena! Och dessutom,“ fortfor hon, i det en svag rodnad färgade hennes vackra panna och de urgrädda kinderna, “är han mig verkligen mycket dyrbar, ty jag hoppas

att en dag kunna få anförtro min lilla Agnes' framtida lycka åt just honom!"

"Jaså, partiet är redan uppgjordt?" frågade jag ironiskt, "kanske det är förlofning i dag?"

"Nej, partiet är ännu inte uppgjordt, och i dag blir ingen förlofning," svarade hon, synbart sårad af min ton, "ty Agnes är ju ännu nästan ett barn, och han har ännu ingen framtid att erbjuda henne. Men jag ser till min stora glädje, att han inte förändrats. För två år sedan gjorde vi hans bekantskap just i den familj, som Agnes' båda vänner tillhöra, och redan då fäste han sig vid henne, fast hon då var bara barnet. Sedan dess har han varit till sjös i ett och ett halft år, och när han nu kommit tillbaka, densamme som förr, så vet jag inte, hvarför jag inte skulle få hysa en sådan förhoppning. Sjelf älskar jag honom som en bror, och jag skall anse min högsta önskan uppfylld, när jag får lägga min systers hand i hans, ty då vet jag, att hon har ett godt och kärleksfullt stöd för lifvet! Men nu går det inte an, att vi sitta här längre på tu man hand, kom nu och gå ut med, så prata vi med de andra — ty så narraktig kan du väl inte vara, att du inte kan uppföra dig passande mot en ung man och en vacker flicka, därför att de tycka om hvarandra utan att först fråga, om det behagar dig eller inte?"

Och dermed tog hon min hand och förde mig ut i trädgården, der vi snart voro uppe i ett lifligt samtal med de andra. Fastän inom mig förargad öfver det företräde, som löjtnanter alltid ega här i verlden, kunde jag dock icke neka till, att dessa två voro mycket angenäma karlar, och att aftonen förflöt ganska muntert i deras sällskap. Jag blef till och med så helt och hållet omvänd, att jag på qvällen sjelfmant gick ut och skaffade ihop kvartetten, som inne i trädgården sjöng några af sina bästa sånger, och när vi slutligen framåt klockan tio togo afsked af våra värdinnor och följde de båda systrarne till deras port, föreslogo de båda löjtnanterna, att vi tillsammans skulle begifva oss af till gästgifvaregårdens trädgård och der fortsätta samqvämet ännu ett par timmar för att njuta af sången och den herrliga sommarqvällen.

Förslaget antogs af oss med enhällighet, och innan vi skildes åt — något efter midnatt — hade mitt militär-

hat lagt sig så fullkomligt, att jag hade druckit brorskål med båda löjtnanterne, och jag tror med ännu ett par till, som blifvit lockade dit af tonerna och bälén.

12.

Det led mot slutet af vårt vistande i den vackra Blekingsstaden, och vi skulle nu ned till vårt vanliga sommarresidens vid det klara Sundet, till det lilla, hemtrefliga Helsingborg. Under tiden hade vi haft ett behagligt lif i Karlshamn; vi hade gjort utflygter till dess vackra omgifningar, sett dess märkvärdigheter, både Asarumsdalen och 'fiskaren på Munkahus', och, flyttfoglar som vi voro, började vi nu att längta efter ombyte. Jag fann mig visserligen utmärkt väl i mitt lilla rum, jag stod på bästa fot både med Emelie och Agnes; men ändå trufdes jag icke rätt bra. Jag trodde nämligen på fullt allvar, att jag var olyckligt kär i Agnes, och det gjorde mig lifvet surt. Löjtnanterne voro vissériligen resta till Karlskrona med hela flottiljen, men det hjälpte mig icke mycket, ty litet emellanåt såg jag Agnes med hemlighetsfull min smyga sig af bortåt posthuset till, och en gång då jag hade inlemnat ett tålamodsanropande bref till en björn i Kalmar, mötte jag henne i sjelfva förstugan med ett litet det allra näpnaste bref i handen, som hon rodnande gömde undan, när hon fick se mig.

Jag insåg således, att ingenting var att hoppas, och föresatte mig dag från dag, att jag skulle försöka bli kär i Emelie i stället. Men det ville icke lyckas. Koppärren skrämde mig, huru väl jag än kände hennes rika och varma hjerta, eller kanske, fast jag sjelf ej visste det, stod hon alldeles för hög och ädel inför mig, för att jag i mitt ungdomliga lättsinne skulle kunna fatta en annan känsla än vänskap och högaktning för henne. Och den stegrades för hvarje dag som gick, för hvarje nytt tillfälle jag hade att se hennes gränslösa mildhet och tålamod mot den sjuka modern, hennes moderliga ömhet för Agnes och för de barn, som hon hade samlat omkring sig. Och icke alltid betala-

des hon med samma mynt! Moderns olyckliga sinnesförfattning och de deraf följande utbrotten voro sig lika som förut, och icke heller Agnes var alltid så tacksam för hennes ömhet, som hon bort vara. Då jag mången gång harmades öfver detta och icke dolde min harm för Emelie, svarade hon jemt med samma milda småleende som alltid:

“Agnes är ännu så ung; det kommer nog den dag, då hon förstår mig! Och jag begär ju ingen annan tack än att se henne lycklig!”

“Men du sjelf då, Emelie? Har du aldrig drömt om någon lycka?”

“Ahjo, det kan väl hända! Hvem har inte drömt, någon gång i sitt lif åtminstone? Men det finns så många slags lycka här i världen. Den lyckan är kanske inte minst att se andra lyckliga eller åtminstone mindre olyckliga, än de skulle kunna vara. Och jag tror nästan, att Gud har utsett den lyckan till min!”

Och så var det visst också. När vi slutligen skildes åt, och Emelie gråtande lutade sitt hufvud mot min axel, och vi lofvade hvarandra att, om vi icke mera personligen träffades, dock genom bref låta hvarandra veta, huru vi hade det, så sade jag, kanske mera skarpsynt är annars genom det sorgliga ögonblickets inverkan:

“Emelie! Du är en engel! Men du har säkert icke blifvit den du är utan att en stor sorg gått genom ditt hjerta!”

“Kanhända!” hviskade hon, i det hon såg upp genom tårarne. “Och en gång skall du få veta den, kanske!”

Och många år förgingo, under hvilka vi troget höllo vårt löfte att brefvexla med hvarandra. Jag skref sällan och mången gång kort, hon ofta och omständligare. Två år efter sedan jag lemnat Karlshamn kom ett bref med svart lack — hennes mor var död, hon hade dött i hennes armar, nu äntligen vid full sans erkännande, att hennes ‘sorgebarn’ varit mera moder för henne än hon för barnet.

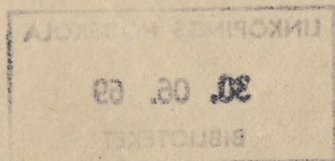
Ett år derefter underrättade hon mig om Agnes’ giftermål med den unge löjtnanten, som nu avancerat till premierlöjtnant, och deras afflyttning till Karlskrona.

“Jag är nu ensam,” skref hon, “och det känns litet tomt efter Agnes; men jag får väl trösta mig med de barn jag har kvar.”

Och efter ytterligare fem år, långt efter sedan den, som upptecknat denna enkla historia lemnat den bana, som

en gång hägrade så lysande och så herrlig för gossens och ynglingens öga, kom åter ett bref med svart lack, som underrättade mig om, att Agnes blifvit enka med tre små barn, och att hon var försänkt i en sorg, som hotade att beröfva henne förståndet.

“Hennes älskade make dog af en hetsig feber, som han ådragit sig, då han midt i vintern räddade trenne människolif från en kantrad båt ute på Karlskrona redd,” — skref Emelie; — “jag skyndade mig på Agnes’ kallelse att resa dit, och jag var närvarande, då han drog sin sista suck i min förkrossade, stackars Agnes’ armar. Nu är den sorgliga begrafningen öfver, och Agnes följer mig nu med sina barn till mitt lilla fridfulla hem, der jag åter får blifva en verklig moder för dem alla, ty de behöfva mig så väl. Det var *hans* sista bön till mig, och den gjorde mig så lycklig och så tacksam i mitt inre. Ty nu kan jag säga det åt dig, min barndomsvän: det hade gått en stor sorg genom mitt hjerta, det var honom jag älskade.”

Innehåll.

»Tokiga språkläraren»	3.
»Kom igen!»	39.
Två ljus	57.
»Gubben i bergsbygden»	66.
»Liten Karin»	84.
Skärgårdsfröknarne	99.
A eller Ö	123.
Två fröknar	179.
Besynnerlige herrn	243.
Fiskar-Stina	278.
Modern	323.

LINKÖPINGS HÖGSKOLA

30. 06. 69

BIBLIOTEKET